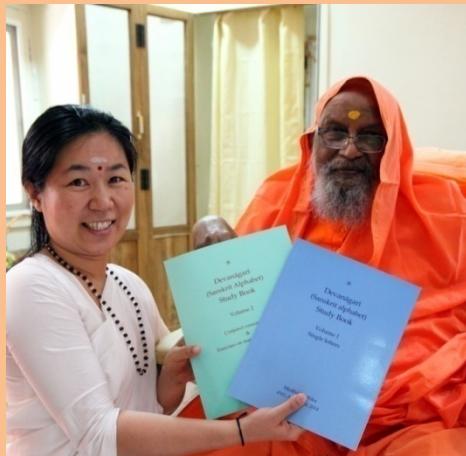

Study Guide to Laghu Siddhanta Kaumudi Part 6 – Tinada Prakaranam TUDAADI-CURAADI The Section of verb from 6th Conjugation to 10th Conjugation

Editor : Medhā Michika, AVG, Anaikatti

E-Published by:

Arsha Avinash Foundation

104 Third Street, Tatabad, Coimbatore 641012, India

Phone: + 91 9487373635

E mail: arshaavinash@gmail.com

www.arshaavinash.in

ॐ

The Study Guide to
Pāṇini-Sūtra
through Laghusiddhāntakaumudī

Volume 6

तिङ्गन्ते तुदादयः

Medhā Michika
AVG Anaikkatti, 2017

Copyright © 2017 by Medhā Michika
All rights reserved.

The contents of this work may not in any shape or form be reproduced without permission of Medhā Michika.

All profit from the sales of this book goes towards the activities initiated by Śrī Pūjya Svamī Dayānanda Sarasvatī.

Electronic version of this book is available at:

Arsha Avinash Foundation

www.arshaavinash.in

Printed version of this book is available at:

Arsha Vidya Gurukulam, Coimbatore, TN, India

www.arshavidya.in

Swami Dayananda Ashram, Rishikesh, UK, India

www.dayananda.org

Arsha Vidya Gurukulam, Saylorsburg, PA, USA

www.arshavidya.org

CreateSpace

www.createspace.com (Search by “Medha Michika”)

Amazon of your country

www.amazon.com etc. (Search by “Medha Michika”)

ओम्

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

This book is the sixth volume in a series titled
“The Study Guide to Pāṇini-Sūtra through Laghusiddhāntakaumudī”
As a traditional entry book into Pāṇinian Sanskrit grammar,
the Laghusiddhāntakaumudī of Varadarāja is studied widely, especially in India.
The “Study Guide to Pāṇini-Sūtra through Laghusiddhāntakaumudī” series of books
makes Laghusiddhāntakaumudī easily accessible to students and teachers alike who
desire to gain a good grasp of Pāṇinian Sanskrit grammar in a proper traditional manner.
In this series, each Pāṇinian sūtra is clearly explained in Laghusiddhāntakaumudī
sequence with a diagram, word by word translation,
and translation of the vṛtti (the short commentary on the sūtra).
This series of books has been developed as study material in 39-month Vedanta and
Sanskrit courses conducted under Sri Puṣṭi Swami Dayananda Sarasvati
at Arsha Vidya Gurukulam, Anaikkatti, Tamil Nadu, India.

Study Guide to Pāṇini Sūtra through Laghusiddhāntakaumudī Series

- Volume 1. संज्ञाप्रकरणम्, सन्धिप्रकरणम्
- Volume 2. षड्जाः 1 अजन्तशब्दाः
- Volume 3. षड्जाः 2 हलन्तशब्दाः
- Volume 4. तिङ्गन्तप्रकरणम् 1 भवादयः
- Volume 5. तिङ्गन्तप्रकरणम् 2 अदादयः ~ जुहोत्यादयः
- Volume 6. तिङ्गन्तप्रकरणम् 3 दिवादयः ~ ब्र्यादयः
- Volume 7. तिङ्गन्तप्रकरणम् 4 चुरादयः ~ लकारार्थप्रक्रियाः with complete सनादिप्रत्ययसूत्राणि
- Volume 8. कृदन्तप्रकरणम्
- Volume 9. विभक्त्यर्थप्रकरणम् with complete कारक-विभक्तिसूत्राणि
- Volume 10. समासप्रकरणम्
- Volume 11. तद्वितप्रकरणम्
- Volume 12. स्त्रीप्रत्ययाः ~ लिङ्गानुशासनम्

Abbreviations:

AK – अव्ययकोशः Avyaya Kosa, a dictionary of indeclinables – Sri V. Srivatsankacharya – Samskrit Education Society

Bh1 – भैमीव्याख्या प्रथम भाग – भीमसेन शास्त्री

SK – सिद्धान्तकौमुदी

B – बालमनोरमा

(KT) कर्मधारय-तत्पुरुष-समासः

(2-7T) तत्पुरुष-समासः

(NT) नञ्ज-तत्पुरुष-समासः

(UT) उपपद-तत्पुरुष-समासः

(116B) बहुव्रीहि-समासः

(ID) इतरेतर-द्वन्द्व-समासः

(SD) समाहार-द्वन्द्व-समासः

Table of Contents

अथ तुदादयः	8
1. तुदैँ व्यथने (6UA)	8
2. णुदैँ प्रेरणे (6UA).....	16
3. भ्रस्जै पाके (6UA).....	18
4. कृष्णै विलेखने (6UA)	31
5. मिलै (6US)	44
6. मुचूँ मोचने (6UA).....	46
7. लुपूँ छेदने (6UA)	53
8. विलूँ लाभे (6UA)	55
9. षिचैं क्षरणे (6UA)	57
10. लिपैँ उपदेहे (6UA).....	64
11. कृतीं छेदने (6PS).....	66
12. खिदैँ परिघाते (6PA)	68
13. पिशैँ अवयवे (6PS)	69
14. ओँवश्यूँ छेदने (6PV)	70
15. व्यचैं व्याजीकरणे (6PS)	76
16. उछिँ उज्जे (6PS).....	81
17. ऋछैं गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु (6PS).....	86
18. उज्ज्ञैँ उत्सर्गे (6PS)	90
19. लुभैं विमोहने (6PS).....	91
20. तृपैँ तृसौ (6PS).....	93
21. तृम्फैँ तृसौ (6PS).....	94
22. मृडैँ सुखने (6PS)	96
23. पृटैँ सुखने (6PS)	97
24. शुनैँ गतौ (6PS).....	98
25. इषुँ इच्छायाम् (6PS).....	99
26. कुटैँ कौटिल्ये (6PS).....	104
27. पुटैँ संश्लेषणे (6PS)	108
28. स्फुटैँ विकसने (6PS)	109

29. स्फुरँ संचलने (6PS)	110
30. स्फुलं संचलने (6PS)	111
31. णू स्तवने (6PS)	114
32. टुमस्जाँ शुद्धौ (6PA)	119
33. रुजाँ भङ्गे (6PA).....	125
34. भुजाँ कौटिल्ये (6PA)	126
35. विश्वं प्रवेशने (6PA)	127
36. मृश्वाँ आमर्शने (6PA).....	128
37. षट्ठुं विशरणगत्यवसादनेषु (6PA).....	134
38. शट्ठुं शातने (6PA)	136
39. कृ विक्षेपे (6PS)	138
40. गृ निगरणे (6PS)	145
41. प्रच्छ॑ झीप्सायाम् (6PA)	148
42. मृड़ुं प्राणत्यागे (6AA).....	154
43. पृड़ु व्यायामे (6AA).....	160
44. जुषीं प्रीतिसेवनयोः (6AS).....	165
45. ओँविर्जीं भयचलनयोः (6AS)	166
 अथ रुधादयः	168
1. रुधिंर् आवरणे (7UA)	168
2. भिर्दिर् विदारणे (7UA).....	180
3. छिर्दिर् द्वैघीरणे (7UA)	182
4. युजिंर् योगे (7UA)	184
5. रिचिंर् विरेचने (7UA).....	186
6. विचिंर् पृथग्भावे (7UA)	188
7. क्षुर्दिर् संपेषणे (7UA)	190
8. उँच्छृदिर् दीसिदेवनयोः (7US)	192
9. उँचृदिर् हिंसानादरयोः (7US)	195
10. कृतीं वेष्टने (7PS)	197
11. तृहं हिंसायाम् (7PS)	198
12. हिसिं हिंसायाम् (7PS)	205

13. उन्दीँ क्लेदने (7PS).....	214
14. अञ्जुँ व्यक्तिग्रक्षणकान्तिगतिषु (7PV).....	220
15. तच्चुँ सङ्कोचने (7PV)	226
16. आँविर्जीं भयचलनयोः (7PS)	227
17. शिष्ठुँ विशेषणे (7PA)	228
18. पि॒ष्ठुँ सञ्चूर्णने (7PA)	233
19. भञ्ज्ञ॑ आमर्दने (7PA)	234
20. भुज्ज॑ पालनाभ्यवहारयोः (7PA)	235
21. जीन्धीँ दीसौ (7AS).....	238
22. विद्धुँ विचारणे (7AA).....	244
अथ तनादयः.....	245
1. तनुँ विस्तारे (8US).....	245
2. षणुँ दाने (8US).....	255
3. क्षणुँ हिंसायाम् (8US)	259
4. क्षिणुँ च (8US).....	261
5. तृणुँ अदने (8US).....	264
6. डुकृज् करणे (8UA)	266
7. वनुँ याचने (8AS)	280
9. मनुँ अवबोधने (8AS).....	281
अथ क्रयादयः.....	282
1. डुक्रीज् द्रव्यविनिमिये (9UA).....	282
2. प्रीज् तर्पणे कान्तौ च (9UA)	291
3. श्रीज् पाके (9UA).....	293
4. मीज् हिंसायाम् (9UA).....	295
5. षिज् बन्धने (9UA)	303
6. स्कुज् आप्रवणे (9UA)	305
6-1. स्तन्मुँ रोधने (SPS)	312
6-2. स्तुन्मुँ रोधने (SPS)	321
6-3. स्कन्मुँ रोधने (SPS)	322
6-3. स्कुन्मुँ रोधने (SPS)	323

7. युज् बन्धने (9UA)	324
8. कूज् शब्दे (9US)	326
9. द्रूज् हिसायाम् (9US)	328
10. पूज् पवने (9US)	330
11. दृ विदारणे (9PS)	333
12. लूज् छेदने (9US)	335
13. स्तूज् आच्छादने (9US)	337
14. कृज् हिसायाम् (9US)	346
15. वृज् वरणे (9US)	348
16. धूज् कम्पने (9UV)	351
17. ग्रहैं उपादाने (9US)	353
18. कुषँ निष्कर्षे (9PS)	361
19. अशँ भोजने (9PS)	362
20. मुषँ स्तेये (9PS)	363
21. ज्ञा अवबोधने (9PA)	364
22. वृङ् सम्भक्तौ (9US)	369
अथ चुरादयः	374
1. चुर स्तेये (10US)	374
2. कथ वाक्यप्रबन्धे (10US)	383
3. कथ वाक्यप्रबन्धे (10US)	387

अथ तुदादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातु starting with तुद्.

1. तुदैव्यथने (6UA)

[LSK] तुदैव्यथने^{7/1} ॥१॥ to strike

LSK टिप्पणी-कार says: the meaning is दुःखदाने.

The content of the धातु is तुद्. अनुनासिक अँ in स्वरित-स्वार is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्। Being स्वरित-इत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

तुद् + लट्/कर्तरि/III/1

तुद् + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

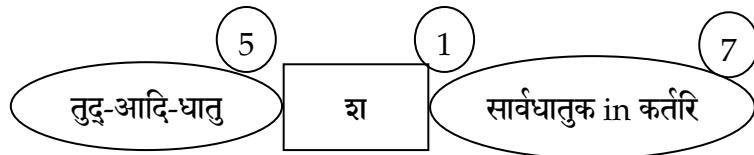
तुद् + तिप् 3.4.78 तिस्तस्तिष्ठस्थिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिष्ठहिष्ठ । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्येकयोर्द्विवचनैकवचने ।

Here, शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद to that.

[विधिसूत्रम्] 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After धातु^s belonging to तुद्-आदि-गण in धातुपाठ, शः is suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

तिद्-आदिभ्यः ५/३ शः १/१ । ~ कर्तरि ७/१ धातोः ५/१ सार्वधातुके ७/१ प्रत्ययः १/१ परः १/१ च ०

2 words in the सूत्र; 6 words as अनुवृत्ति

- तुद्-आदिभ्यः ५/३ – तुद् आदि: येषां ते धातवः (116B)।, this is an adjective to धातोः.
- शः १/१ – This is the प्रत्यय. शः is इत् by 1.3.8 लशकतद्विते। to make this सार्वधातुक by 3.4.113 तिङ्-शित्सार्वधातुकम्।. Being अपित्, शः is treated like डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित्।. The content is अ.

[LSK] शपः ६/१ अपवादः १/१ ।

This is an अपवाद् to शपः.

[LSK] तुदति, तुदते ३/१ ।

तुद् + श + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

शः is सार्वधातुक by 3.4.113 तिङ्शित् सार्वधातुकम् ।. Being अपित्, शः is डिङ्गत् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित्.

। ~ डित्. By being डित्, गुण on तुद् by 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । is negated by 1.1.5 विडंति च् । ~ न इको गुणवृद्धी .

तुद् + अ + ति

Because अङ् of तुदादिगणधातु is अदन्त in all गणाश्रितलकर, the combining process of अङ् and तिङ् is the same as of भादि and दिवादि.

Conjugation of तुद् (6UA) in लट्/कर्तरि

तुद् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	तुदति	तुदतः	तुदन्ति	तुदते	तुदेते	तुदन्ते
मध्यमपुरुषः:	तुदसि	तुदथः	तुदथ	तुदसे	तुदेथे	तुदधे
उत्तमपुरुषः:	तुदामि	तुदावः	तुदामः	तुदे	तुदावहे	तुदामहे

== लिट् ==

Being not listed in क्रादिनियम्, इट्-आगम takes place for वलादि लिट्. Because तुद् is neither अजन्त nor अत्वत्, there is no special arrangement for थल्.

[LSK] तुतोद^{III/1} |

तुद् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा: । ~ लिटः

तुद् तुद् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

तु तुद् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

तु तोद् + अ 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

[LSK] तुतोदिथ^{II/1} |

तु तोद् + इट् थल् 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च ।

[LSK] तुतुदे^{III/1} |

तु तुद् + एश 3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।

All आपित्-प्रत्ययs are like कित् by 1.2.5 असंयोगालिट् कित् ।

Conjugation of तुद् (6UA) in लिट्/कर्तरि

तुतोद्/तुतुद् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तुतोद्	तुतुदतुः	तुतुदः	तुतुदे	तुतुदाते	तुतुदिरे
मध्यमपुरुषः	तुतोदिथ	तुतुदथुः	तुतुद	तुतुदिषे	तुतुदाथे	तुतुदिध्वे
उत्तमपुरुषः	तुतोद्	तुतुदिव	तुतुदिम्	तुतुदे	तुतुदिवहे	तुतुदिमहे

== लृट ==

[LSK] तोत्ता^{III/1} ।

तोद् + तास् + डा 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

तोत् + तास् + डा 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of तुद् (6UA) in लृट/कर्तरि

तोत्तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तोत्ता	तोत्तारौ	तोत्तारः	तोत्ता	तोत्तारौ	तोत्तारः
मध्यमपुरुषः	तोत्तासि	तोत्तास्थः	तोत्तास्थ	तोत्तासे	तोत्तासाथे	तोत्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	तोत्तास्मि	तोत्तास्वः	तोत्तास्मः	तोत्ताहे	तोत्तास्वहे	तोत्तास्महे

== लृट ==

तोद् + स्य + ति 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

तोत् + स्य + ति 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of तुद् (6UA) in लृट/कर्तरि

तोत्स्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तोत्स्यति	तोत्स्यतः	तोत्स्यन्ति	तोत्स्यते	तोत्स्येते	तोत्स्यन्ते
मध्यमपुरुषः	तोत्स्यसि	तोत्स्यथः	तोत्स्यथ	तोत्स्यसे	तोत्स्येथे	तोत्स्यध्वे
उत्तमपुरुषः	तोत्स्यामि	तोत्स्यावः	तोत्स्यामः	तोत्स्ये	तोत्स्यावहे	तोत्स्यामहे

== लोट ==

Conjugation of तुद् (6UA) in लोट्/कर्तरि

तुद + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तुदत्/तुदतात्	तुदताम्	तुदन्तु	तुदताम्	तुदेताम्	तुदन्ताम्
मध्यमपुरुषः	तुद्/तुदतात्	तुदतम्	तुदत्	तुदस्व	तुदेथाम्	तुदध्वम्
उत्तमपुरुषः	तुदानि	तुदाव	तुदाम	तुदै	तुदावहै	तुदामहै

== लङ् ==

Conjugation of तुद् (6UA) in लङ्/कर्तरि

अतुद + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतुदत्	अतुदताम्	अतुदन्	अतुदत्	अतुदताम्	अतुदन्त
मध्यमपुरुषः	अतुदः	अतुदतम्	अतुदत्	अतुदथाः	अतुदथाम्	अतुदध्वम्
उत्तमपुरुषः	अतुदम्	अतुदाव	अतुदाम	अतुदे	अतुदावहि	अतुदामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of तुद् (6UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

तुदेय् + तिङ् in परस्मैपद, तुदेय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तुदेत्	तुदेताम्	तुदेयुः	तुदेत्	तुदेताम्	तुदेन्
मध्यमपुरुषः	तुदेः	तुदेतम्	तुदेत्	तुदेथाः	तुदेथाम्	तुदेध्वम्
उत्तमपुरुषः	तुदेयम्	तुदेव	तुदेम	तुदेय	तुदेवहि	तुदेमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

तुद् + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

तुद् + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

Here लिङ् being कित्, गुण is prohibited.

तुद् + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः झलि

In आत्मनेपद, तिङ् is like कित् by 1.2.11 लिङ्-सिच्चावात्मनेपदेषु । ~ कित् हलन्तात् इकः झल्. Thus गुणनिषेध for धातु.

तुद् + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

तुद् + सीयुट् त् 3.4.102 लिङः सीयुट् ।

तुद् + सीय सुट् त् 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः

तुद् + सी स् त् 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

तुत् + सी स् त् 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

तुत् + सी ष् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

तुत् + सी ष् ट् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of तुद् (6UA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

तुद् + यास् + तिङ् in परस्मैपद, तुत् + सी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तुद्यात्	तुद्यास्ताम्	तुद्यासुः	तुत्सीष्ट	तुत्सीयास्ताम्	तुत्सीरन्
मध्यमपुरुषः	तुद्याः	तुद्यास्तम्	तुद्यास्त	तुत्सीष्टाः	तुत्सीयास्थाम्	तुत्सीध्वम्
उत्तमपुरुषः	तुद्यासम्	तुद्यास्व	तुद्यास्म	तुत्सीय	तुत्सीवहि	तुत्सीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अतौत्सीत्, अतुत्त^{III/1} ॥

तुद् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
तुद् + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृके । ~ हलि ईट्
तौद् + स् + ईत्	7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य
अट् तौद् + स् + ईत्	6.4.71 लुड्लङ्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अतौत् सीत्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

In II/2, the स् of सिच् is elided by 8.2.26 झलो झालि ।

अट् तौद् + स् + ताम्	6.4.71 लुड्लङ्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अतौद् + ताम्	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः झालि
अतौत् + ताम्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

In आत्मनेपद,

तुद् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
------------------	----------------------

सिच् is like कित् by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः झल् हलन्तात् कित्, thus गुणनिषेध for the अङ्ग.

अट् तुद् + स् + त्	6.4.71 लुड्लङ्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अतुद् + त्	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः झालि
अतुत् + त्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of तुद् (6UA) in लुड़/कर्तरि

अतौत् + सिच् + तिड़् in परस्मैपद, अतुत् + सिच् + तिड़् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अतौत्सीत्	अतौत्ताम्	अतौत्सुः	अतुत्त	अतुत्साताम्	अतुत्सत
मध्यमपुरुषः:	अतौत्सीः	अतौत्तम्	अतौत्त	अतुत्थाः	अतुत्साथाम्	अतुद्ध्वम्
उत्तमपुरुषः:	अतौत्सम्	अतौत्स्व	अतौत्स्म	अतुत्सि	अतुत्स्वहि	अतुत्स्महि

== लृङ् ==

Conjugation of तुद् (6UA) in लृङ्/कर्तरि

अतोत्स्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतोत्स्यत्	अतोत्स्यताम्	अतोत्स्यन्	अतोत्स्यत	अतोत्स्येताम्	अतोत्स्यन्त
मध्यमपुरुषः	अतोत्स्यः	अतोत्स्यतम्	अतोत्स्यत	अतोत्स्यथाः	अतोत्स्येथाम्	अतोत्स्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अतोत्स्यम्	अतोत्स्याव	अतोत्स्याम	अतोत्स्ये	अतोत्स्यावहि	अतोत्स्यामहि

2. णुदं प्रेरणे (6UA)

[LSK] णुदं प्रेरणे ॥२॥ to push

The content of the धातु is नुद् with 6.1.65 णो नः। ~ धात्वादेः.

All the attributes of the धातु are the same as of तुद्. Thus it conjugates just like तुद्.

लट्					
नुदति	नुदतः	नुदन्ति	नुदते	नुदेते	नुदन्ते
नुदसि	नुदथः	नुदथ	नुदसे	नुदेथे	नुदध्वे
नुदामि	नुदावः	नुदामः	नुदे	नुदावहे	नुदामहे
लिट् By being not listed in क्रादिनियम, इट् is for लिट्. By being neither अजन्त nor अत्वत्, there is no possibility for option of इट् with थल्.					
नुनोद्	नुनुदतुः	नुनुदुः	नुनुदे	नुनुदाते	नुनुदिरे
नुनोदिथ	नुनुदथुः	नुनुद	नुनुदिषे	नुनुदाथे	नुनुदिध्वे
नुनोद्	नुनुदिव	नुनुदिम्	नुनुदे	नुनुदिवहे	नुनुदिमहे
लुट्					
नोत्ता	नोत्तारौ	नोत्तारः	नोत्ता	नोत्तारौ	नोत्तारः
नोत्तासि	नोत्तास्थः	नोत्तास्थ	नोत्तासे	नोत्तासाथे	नोत्ताध्वे
नोत्तास्मि	नोत्तास्वः	नोत्तास्मः	नोत्ताहे	नोत्तास्वहे	नोत्तास्महे
लृट्					
नोत्स्यति	नोत्स्यतः	नोत्स्यन्ति	नोत्स्यते	नोत्स्येते	नोत्स्यन्ते
नोत्स्यसि	नोत्स्यथः	नोत्स्यथ	नोत्स्यसे	नोत्स्येथे	नोत्स्यध्वे
नोत्स्यामि	नोत्स्यावः	नोत्स्यामः	नोत्स्ये	नोत्स्यावहे	नोत्स्यामहे
लोट्					
नुदनु/नुदतात्	नुदताम्	नुदन्तु	नुदताम्	नुदेताम्	नुदन्ताम्
नुद/नुदतात्	नुदतम्	नुदत	नुदस्व	नुदेथाम्	नुदध्वम्
नुदानि	नुदाव	नुदाम	नुदै	नुदावहे	नुदामहै

लङ्					
अनुदत्	अनुदताम्	अनुदन्	अनुदत	अनुदताम्	अनुदन्त
अनुदः	अनुदतम्	अनुदत	अनुदथाः	अनुदथाम्	अनुदध्वम्
अनुदम्	अनुदाव	अनुदाम	अनुदे	अनुदावहि	अनुदामहि
विधिलिङ्					
नुदेत्	नुदेताम्	नुदेयुः	नुदेत्	नुदेताम्	नुदेरन्
नुदेः	नुदेतम्	नुदेत्	नुदेथाः	नुदेथाम्	नुदेध्वम्
नुदेयम्	नुदेव	नुदेम्	नुदेय	नुदेवहि	नुदेमहि
आशीर्लिङ्					
नुद्यात्	नुद्यास्ताम्	नुद्यासुः	नुत्सीष्ट	नुत्सीयास्ताम्	नुत्सीरन्
नुद्याः	नुद्यास्तम्	नुद्यास्त्	नुत्सीष्टाः	नुत्सीयास्थाम्	नुत्सीध्वम्
नुद्यासम्	नुद्यास्व	नुद्यास्म	नुत्सीय	नुत्सीवहि	नुत्सीमहि
लुङ्					
अनौत्सीत्	अनौत्ताम्	अनौत्सुः	अनुत्त	अनुत्साताम्	अनुत्सत
अनौत्सीः	अनौत्तम्	अनौत्त	अनुत्थाः	अनुत्साथाम्	अनुदध्वम्
अनौत्सम्	अनौत्स्व	अनौत्स्म	अनुत्सि	अनुत्सवहि	अनुत्समहि
लृङ्					
अनोत्स्यत्	अनोत्स्यताम्	अनोत्स्यन्	अनोत्स्यत	अनोत्स्येताम्	अनोत्स्यन्त
अनोस्यः	अनोत्स्यतम्	अनोत्स्यत	अनोत्स्यथाः	अनोत्स्येथाम्	अनोत्स्यध्वम्
अनोत्स्यम्	अनोत्स्याव	अनोत्स्याम	अनोत्स्ये	अनोत्स्यावहि	अनोत्स्यामहि

3. भ्रस्जँ पाके (6UA)

[LSK] भ्रस्जँ पाके ^{7/1} || ३ || to fry

LSK टिप्पणी-कार notes that पाक here means frying in frying pan, not cooking rice, since such usage is not seen.

The content of the धातु is भ्रस्ज्. अनुनासिक अँ in स्वरित-स्वार is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत्। Being स्वरित-इत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तव्यिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[LSK] “ग्रहिज्या...” इति^० सम्प्रसारणम्^{1/1} | सस्य^{6/1} श्रुत्वेन^{3/1} शः^{1/1} | शस्य^{6/1} जश्वेन^{3/1} जः^{1/1} |

श is सार्वधातुक-प्रत्यय by 3.4.113 तिङ्-शित् सार्वधातुकम्। and like डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । ~ डित्. Thus सम्प्रसारण by 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्याधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । takes place.

[LSK] भृज्जति, भृज्जते ^{III/1} ।

भ्रस्ज् + श + ति 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

भृ ऋ अस्ज् + अ + ति 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्याधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति

भृ ऋ स्ज् + अ + ति 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि संहितायाम्

भृ श् ज् + अ + ति 8.4.40 स्तोः श्रुना श्रुः ।

भृ ज् ज् + अ + ति 8.4.55 इलां जश् इशि ।

भृज्जति

Conjugation of भ्रस्ज्(6UA) in लट्/कर्तरि

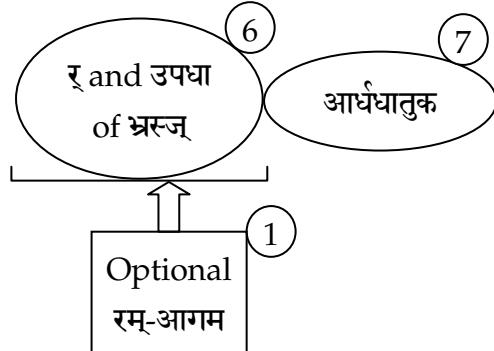
भृज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भृज्जति	भृज्जतः	भृज्जन्ति	भृज्जते	भृज्जते	भृज्जन्ते
मध्यमपुरुषः	भृज्जसि	भृज्जथः	भृज्जथ	भृज्जसे	भृज्जथे	भृज्जधे
उत्तमपुरुषः	भृज्जामि	भृज्जावः	भृज्जामः	भृज्जे	भृज्जावहे	भृज्जामहे

== लिट ==

[विधिसूत्रम्] 6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धघातुके

There is optional रम्-आगम in the place of र् and उपधा of भ्रस्ज-धातु when आर्धघातुक follows.

भ्रस्जः ६/१ रोपधयोः ६/२ रम् १/१ अन्यतरस्याम्० । ~ आर्धघातुके ७/१

4 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- भ्रस्जः ६/१ – भ्रस्ज-धातु in सम्बन्ध-षष्ठी to रोपधयोः.
- रोपधयोः ६/२ – रश्व उपधा च रोपधे (ID) तयोः; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- रम् १/१ – This is आगम. The last म् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. The अ is for pronunciation.
- अन्यतरस्याम्० – The operation given in this sūtra is optional.
- आर्धघातुके ७/१ – From अधिकारसूत्र 6.4.46 आर्धघातुके।.

[LSK] भ्रस्जे: ६/१ रेफस्य ६/१ उपधाया: ६/१ च ० स्थाने ७/१ रम्-आगमः १/१ वा ० स्यात् ३/१ आर्धघातुके ७/१ ।

In the place of र् and उपधा of भ्रस्ज, रम् आगम optionally takes place when आर्धघातुक suffix follows.

[LSK] मित्वात् ५/१ अन्त्यात् ५/१ अचः ५/१ परः १/१ । स्थान-षष्ठी-निर्देशात् ५/१ रोपधयोः ६/२ निवृत्तिः १/१ ।

Being मित्, र्, the content of the आगम, comes after the last अच् by 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः।.

रेफ and उपधा are told in स्थानषष्ठी, they are removed.

[LSK] बभर्ज ३/१ ।

भ्रस्ज् + एल्   3.4.82 परस्मैपदानां पालतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

भ् अ र् ज् + अ   6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धघातुके अङ्गस्य

र् and उपधा are removed first, and after the last अच् of the धातु, र् is attached.

भर्ज् भर्ज् + अ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

भ भर्ज् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

ब भर्ज् + अ 8.4.54 अभ्यासे चर्चे । ~ जशः इलाम्

[LSK] बभर्जतुः^{III/2} ।

[LSK] बभर्जिथ, बभर्ष^{II/1} ।

Even though भ्रस्ज् is अनिट् by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्, it is सेट् for लिट् because of the क्रादिनियम by 7.2.13 कृसृभृवृस्तुद्वसुध्वो लिटि । भ्रस्ज् being अत्वत् but not ऋदन्त, इट् is optional for थल् by 7.2.62 उपदेशेऽत्वतः । and 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।.

With इट्,

ब भर्ज् + इट् थल्

Without इट्,

ब भर्ज् + थल्

ब भर्ष् + थ 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

ब भर्ष् + ठ 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

रम्-आगम-अभाव-पक्षे,

[LSK] बभ्रज्ज^{III/1} ।

भ्रस्ज् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

भ्रस्ज् भ्रस्ज् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

भ भ्रस्ज् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

ब भ्रस्ज् + अ 8.4.54 अभ्यासे चर्चे । ~ जशः इलाम्

ब भ्र श् ज् + अ 8.4.40 स्तोः शुना शुः ।

ब भ्र ज् ज् + अ 8.4.55 झलां जशः झाशि ।

[LSK] बभ्रज्जतुः^{III/2} ।

ब भ्र ज् ज् + अतुस्

Note that सम्प्रसारण by 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृजतीनां डिति च । does not take place because अतुस् is not कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्.

[LSK] बभ्रज्जिथ^{II/1} ।

ब भ्र ज् ज् + इट् थल्

[LSK] “स्कोः” (8.2.29) इति सलोपः । “ब्रश्च” (8.2.36) इति षः । बभ्रष्ट^{II/1} ।

ब भ्रस्ज् + थल्

ब भ्र ज् + थल् 8.2.29 स्कोः संयोगायोरन्ते च । ~ सस्य लोपः

ब भ्र ष् + थ 8.2.36 ब्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झलि पदस्य अन्ते च

ब भ्र ष् + ठ 8.4.41 शुना षुः । ~ स्तोः

In आत्मनेपद,

[LSK] बभर्जे, बभ्रजे^{III/1} ।

भ्रस्ज् + एश् 3.4.81 लिटस्तझयोरेशिरेच् ।

भ अ र् ज् + ए 6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धधातुके अङ्गस्य

भर्ज् भर्ज् + ए 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

भ भर्ज् + ए 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

ब भर्ज् + ए 8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ जश् झलाम्

In रम्-आगम-अभाव-पक्षे,

भ्रस्ज् + एश् 3.4.81 लिटस्तझयोरेशिरेच् ।

भ्रस्ज् भ्रस्ज् + ए 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

भ भ्रस्ज् + ए 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

ब भ्रस्ज् + ए 8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ जश् झलाम्

ब भ्र श् ज् + ए 8.4.40 स्तोः शुना शुः ।

ब भ्र ज् ज् + ए 8.4.55 झलां जश् झाशि ।

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in लिट्/कर्तरि

With रम्-आगम, बभर्ज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	बभर्ज	बभर्जतुः	बभर्जुः	बभर्जे	बभर्जाते	बभर्जिरे
मध्यमपुरुषः:	बभर्जिथ/बभर्ष	बभर्जथुः	बभर्ज	बभर्जिषे	बभर्जथे	बभर्जिध्वे
उत्तमपुरुषः:	बभर्ज	बभर्जिव	बभर्जिम	बभर्जे	बभर्जिवहे	बभर्जिमहे

Without रम्-आगम, ब्रह्म + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ब्रह्म	ब्रह्मज्जुः	ब्रह्मज्जुः	ब्रह्मजे	ब्रह्मजाते	ब्रह्मजिरे
मध्यमपुरुषः	ब्रह्मज्जिथ / ब्रह्मष्ट	ब्रह्मज्जथुः	ब्रह्मज	ब्रह्मज्जिषे	ब्रह्मजाथे	ब्रह्मजिध्वे
उत्तमपुरुषः	ब्रह्म	ब्रह्मज्जिव	ब्रह्मज्जिम	ब्रह्मजे	ब्रह्मज्जिवहे	ब्रह्मज्जिमहे

== लुट् ==

[LSK] भर्षा, भ्रष्टा ^{III/1} ।

भ्रस्ज् + तास् + डा

भ्र अ र् ज् + ता 6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धधातुके अङ्गस्य

भ्र अ र् ष् + ता 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

भ्र अ र् ष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

रम्-आगम-अभाव-पक्षे,

भ्रस्ज् + तास् + डा

भ्र ज् + ता 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ सस्य लोपः

भ्र ष् + ता 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

भ्र ष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of भ्रस्ज्(6UA) in लुट्/कर्तरि

With रम्-आगम, भर्षास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भर्षा	भर्षरौ	भर्षरः	भर्षा	भर्षरौ	भर्षरः
मध्यमपुरुषः	भर्षासि	भर्षास्थः	भर्षास्थ	भर्षासे	भर्षासाथे	भर्षाध्वे
उत्तमपुरुषः	भर्षास्मि	भर्षास्वः	भर्षास्मः	भर्षाहे	भर्षास्वहे	भर्षास्महे

Without रम्-आगम, भ्रष्टास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भ्रष्टा	भ्रष्टारौ	भ्रष्टारः	भ्रष्टा	भ्रष्टारौ	भ्रष्टारः
मध्यमपुरुषः	भ्रष्टासि	भ्रष्टास्थः	भ्रष्टास्थ	भ्रष्टासे	भ्रष्टासाथे	भ्रष्टास्थे
उत्तमपुरुषः	भ्रष्टास्मि	भ्रष्टास्वः	भ्रष्टास्मः	भ्रष्टाहे	भ्रष्टास्वहे	भ्रष्टास्महे

== लृट् ==

[LSK] भक्ष्यति, भक्ष्यति^{III/1} ।

भ्रस्ज् + स्य + ति

भ्रअर्ज् + स्य + ति   6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धघातुके अङ्गस्य

भ्रअर्ष् + स्य + ति   8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इश्लि पदस्य अन्ते च

भ्रअर्क् + स्य + ति   8.2.41 षष्ठोः कः सि ।

भर्क् + ष्य + ति   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

रम्-आगम-अभाव-पक्षे,

भ्रस्ज् + स्य + ति

भ्रज् + स्य + ति   8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ सस्य लोपः

भ्रष् + स्य + ति   8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इश्लि पदस्य अन्ते च

भ्रक् + स्य + ति   8.2.41 षष्ठोः कः सि ।

भ्रक् + ष्य + ति   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in लृट्/कर्तरि

With रम्-आगम, भक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भक्ष्यति	भक्ष्यतः	भक्ष्यन्ति	भक्ष्यते	भक्ष्यते	भक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	भक्ष्यसि	भक्ष्यथः	भक्ष्यथ	भक्ष्यसे	भक्ष्यथे	भक्ष्यथे
उत्तमपुरुषः	भक्ष्यामि	भक्ष्यावः	भक्ष्यामः	भक्ष्ये	भक्ष्यावहे	भक्ष्यामहे

Without रम्-आगम, भ्रक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भ्रक्ष्यति	भ्रक्ष्यतः	भ्रक्ष्यन्ति	भ्रक्ष्यते	भ्रक्ष्येते	भ्रक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	भ्रक्ष्यसि	भ्रक्ष्यथः	भ्रक्ष्यथ	भ्रक्ष्यसे	भ्रक्ष्येथे	भ्रक्ष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	भ्रक्ष्यामि	भ्रक्ष्यावः	भ्रक्ष्यामः	भ्रक्ष्ये	भ्रक्ष्यावहे	भ्रक्ष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in लोट्/कर्तरि

भ्रज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भृजतु/भृजतात्	भृजताम्	भृजन्तु	भृजताम्	भृजेताम्	भृजन्ताम्
मध्यमपुरुषः	भृज/भृजतात्	भृजतम्	भृजत	भृजस्व	भृजेथाम्	भृजाध्वम्
उत्तमपुरुषः	भृजानि	भृजाव	भृजाम	भृजै	भृजावहे	भृजामहे

== लङ् ==

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in लङ्/कर्तरि

अभ्रज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभ्रजत्	अभ्रजताम्	अभ्रजन्	अभ्रजत	अभ्रजेताम्	अभ्रजन्त
मध्यमपुरुषः	अभ्रजः	अभ्रजतम्	अभ्रजत	अभ्रजथाः	अभ्रजेथाम्	अभ्रजाध्वम्
उत्तमपुरुषः	अभ्रजम्	अभ्रजाव	अभ्रजाम	अभ्रजै	अभ्रजावहि	अभ्रजामहि

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

भृजेय् + तिङ् in परस्मैपद, भृजेय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भृजेत्	भृजेताम्	भृजेयुः	भृजेत	भृजेताम्	भृजेरन्
मध्यमपुरुषः	भृजे:	भृजेतम्	भृजेत	भृजेथाः	भृजेथाम्	भृजेथम्
उत्तमपुरुषः	भृजेयम्	भृजेव	भृजेम	भृजेय	भृजेवहि	भृजेमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

भ्रस्ज् + लिङ्   3.3.173 आशीषि लिङ्-लोटौ ।

By 3.4.116 लिङशिषि । ~ आर्याधातुकम्, this लिङ् is आर्याधातुक.

भ्रस्ज् + यास् त   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

भ्रस्ज् + या त   8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः झलि

Here यात् being both आर्याधातुक and कित्, both रम्-आगम by 6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्याधातुके and सम्प्रसारण by 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवित्तिवृश्चतिपृच्छतिभृजतीनां डिति च । are applicable. Since there is no उत्सर्ग/अपवाद relationship in them in this case, in other words, they are सावकाश, in which they both have their own scope of operation, 1.4.2 विप्रतिषेधे परं कार्यम् । has to be applied and thus परकार्य, which is रम्-आगम should take place. However, the next वार्तिक gives पूर्वकार, which is सम्प्रसारण, precedence.

(वार्तिकम्) किङति रमागमं बाधित्वा सम्पर्सारणं पूर्वविप्रतिषेधेन ।

When कित् or डित् follows, negating रम्-आगम, सम्प्रसारण should take place by giving priority for पूर्व in the situation of विप्रतिषेध (तुल्यबलविरोध).

किङति ^{7/1} रमागमम् ^{1/1} बाधित्वा ⁰ सम्पर्सारणम् ^{1/1} पूर्वविप्रतिषेधेन ^{3/1} ।

5 words in the वार्तिक

[LSK] भृज्यात्^{III/1} | भृज्यास्ताम्^{III/2} | भृज्यासुः^{III/3} |

भ्रस्ज् + यात्

भृ॒ऋ अस्ज् + यात् 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्टिविचतिवृश्तिपृच्छतिभृज्जतीनां डिंति च । ~ संप्रसारणम् किति

भृ॒ऋ स्ज् + यात् 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि संहितायाम्

भृ॒श् ज् + यात् 8.4.40 स्तोः श्रुना श्रुः ।

भृ॒ज् ज् + यात् 8.4.55 इलां जश् इशि ।

[LSK] भक्षीष्ट, भक्षीष्ट^{III/1} |

With रम्-आगम,

भ्रस्ज् + सी स्त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

भृ॒अ र् ज् + सीस्त 6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धधातुके अङ्गस्य

भृ॒अ र् ष् + सी स्त 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

भृ॒अ र् क् + सी स्त 8.2.41 षढोः कः सि ।

भर्क॑ + षी स्त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इणकोः

भर्क॑ + षी ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इणकोः सः मूर्धन्यः

भर्क॑ + षी ष् ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Without रम्-आगम,

भ्रस्ज् + सी स्त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

भ्र॒ज् + सी स्त 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ सस्य लोपः

भ्र॒ष् + सी स्त 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

भ्र॒क् + सी स्त 8.2.41 षढोः कः सि ।

भ्र॒क् + षी स्त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इणकोः

भ्र॒क् + षी ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इणकोः सः मूर्धन्यः

भ्र॒क् + षी ष् ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

भृज्या(स) + तिङ् in परस्मैपद, भक्षी(य)/भ्रक्षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भृज्यात्	भृज्यास्ताम्	भृज्यासुः	भक्षीष्ट /भ्रक्षीष्ट	भक्षीयास्ताम् /भ्रक्षीयास्ताम्	भक्षीरन् /भ्रक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	भृज्याः	भृज्यास्तम्	भृज्यास्त	भक्षीष्टाः /भ्रक्षीष्टाः	भक्षीयास्थाम् /भ्रक्षीयास्थाम्	भक्षीध्वम् /भ्रक्षीध्वम्
उत्तमपुरुषः	भृज्यासम्	भृज्यास्व	भृज्यास्म	भक्षीय /भ्रक्षीय	भक्षीवहि /भ्रक्षीवहि	भक्षीमहि /भ्रक्षीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अभाक्षीत्, अभ्राक्षीत्^{III/1} ।

भ्रस्ज् + सिच् + त्

3.1.44 च्लेः सिंच् ।

भ्रस्ज् + स् + ईत्

7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

भ्रार् अर् ज् + सीत्

6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धातुके अङ्गस्य

भ्रार् आर् ज् + सीत्

7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु

भ्रार् आर् ष् + सीत्

8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

भ्रार् आर् क् + सीत्

8.2.41 षढोः कः सि ।

भार्क् + षीत्

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् भाक्षीत्

6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/2 with रमागम,

भ्रस्ज् + सिच् + ताम्

भ्रार् अर् ज् + स्ताम्

6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धातुके अङ्गस्य

भ्रार् आर् ज् + स्ताम्

7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु

भार्ज् + ताम्

8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः

भार्ष् + ताम्

8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

भार्ष् + टाम्

8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् भाष्टम् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदातः । ~ अङ्गस्य

Without रम्-आगम,

भ्रस्ज् + सिच् + त्	3.1.44 च्छेः सिंच् ।
भ्रस्ज् + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृके । ~ हलि ईट्
भ्र् आ स् ज् + सीत्	7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
भ्राज् + सीत्	8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ सस्य लोपः
भ्राष् + सीत्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
भ्राक् + सीत्	8.2.41 षटोः कः सि ।
भ्राक् + षीत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः
अट् भ्राक्षीत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदातः । ~ अङ्गस्य

In III/2 without रमागम,

भ्रस्ज् + सिच् + ताम्	
भ्र् आ स् ज् + स्ताम्	7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
भ्राज् + ताम्	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः
भ्राष् + ताम्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
भ्राष् + टाम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् भ्राष्टम्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदातः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

[LSK] अभृष्ट, अभ्रष्ट ^{III/1} ।	
भ्रस्ज् + सिच् + त	3.1.44 च्छेः सिंच् ।
भ् अ र् ज् + स् + त	6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्घ्यातुके अङ्गस्य
भर्ज् + त	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः
भर्ष् + त	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
भर्ष् + ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

In III/2 with रमागम,

भ्रस्ज् + सिच् + आताम्	
भ् अ र् ज् + साताम्	6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्घ्यातुके अङ्गस्य
भर्ष् + साताम्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
भर्क् + साताम्	8.2.41 षटोः कः सि ।

भर्क् + धाताम् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् भक्षीताम् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In II/3 with रमागम,

भ्रस्ज् + सिच् + ध्वम्

भ् अ र् ज् + स् + ध्वम् 6.4.47 भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम् । ~ आर्धातुके अङ्गस्य

भर्ज् + ध्वम् 8.2.25 धि च । ~ सस्य लोपः

भर्ष् + ध्वम् 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

भर्ष् + द्वव्म् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

भर्ड् + द्वव्म् 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

भर् + द्वव्म् 8.4.65 झरो झरि सवर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

अभद्र्वम्/अभड्डर्वम् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

रम्-आगम-अभाव-पक्षे,

भ्रस्ज् + सिच् + त 3.1.44 च्छ्लेः सिँच् ।

भ्र ज् + स् + त 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ सस्य लोपः

भज् + त 8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः

भ्रष् + + त 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

भ्रष् + ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in लुङ्ग/कर्तरि

With रम्-आगम, अभार्क् + non-झलादि-तिङ्/अभार्ष् + झलादि-तिङ् in परस्मैपद,

अभक्ष् + non-झलादि-तिङ्/अभर्ष् + झलादि-तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अभार्कीत्	अभार्षाम्	अभार्कुः	अभर्ष	अभक्षीताम्	अभक्षत
मध्यमपुरुषः:	अभार्कीः	अभार्षम्	अभार्ष	अभर्षाः	अभक्षीथाम्	अभद्र्वम्/अभड्डर्वम्
उत्तमपुरुषः:	अभार्कम्	अभार्क्ष	अभार्क्षम्	अभर्क्षि	अभक्षर्वहि	अभक्षमहि

Without रम्-आगम, अभ्राक्ष + non-झलादि-तिङ् / अभ्राष् + झलादि-तिङ् in परस्मैपद,

अभ्रक्ष + non-झलादि-तिङ् / अभ्रष् + झलादि-तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभ्राक्षीत्	अभ्राष्टाम्	अभ्राक्षुः	अभ्रष्	अभ्रक्षाताम्	अभ्रक्षत
मध्यमपुरुषः	अभ्राक्षीः	अभ्राष्टम्	अभ्राष्ट	अभ्रषाः	अभ्रक्षाथाम्	अभ्रद्वम्/अभ्रद्वाम्
उत्तमपुरुषः	अभ्राक्षम्	अभ्राक्षव	अभ्राक्षम्	अभ्रक्षिं	अभ्रक्षवहि	अभ्रक्षमहि

== लृण् ==

Conjugation of भ्रस्ज् (6UA) in लृण् / कर्तरि

With रम्-आगम, अभक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभक्ष्यत्	अभक्ष्यताम्	अभक्ष्यन्	अभक्ष्यत	अभक्ष्येताम्	अभक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अभक्ष्यः	अभक्ष्यतम्	अभक्ष्यत	अभक्ष्यथा:	अभक्ष्येथाम्	अभक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अभक्ष्यम्	अभक्ष्याव	अभक्ष्याम्	अभक्ष्ये	अभक्ष्यावहि	अभक्ष्यामहि

Without रम्-आगम, अभ्रक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभ्रक्ष्यत्	अभ्रक्ष्यताम्	अभ्रक्ष्यन्	अभ्रक्ष्यत	अभ्रक्ष्येताम्	अभ्रक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अभ्रक्ष्यः	अभ्रक्ष्यतम्	अभ्रक्ष्यत	अभ्रक्ष्यथा:	अभ्रक्ष्येथाम्	अभ्रक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अभ्रक्ष्यम्	अभ्रक्ष्याव	अभ्रक्ष्याम्	अभ्रक्ष्ये	अभ्रक्ष्यावहि	अभ्रक्ष्यामहि

4. कृष्ण विलेखने (6UA)

[LSK] कृष्ण विलेखने ^{7/1} ॥४॥ to plough

The content of the धातु is कृष्. अनुनासिक अँ in स्वरित-स्वार is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्।. Being स्वरित-इत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[LSK] कृषति, कृषते ^{III/1} ।

कृष् + शा + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शाः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

Conjugation of कृष् (6UA) in लट्/कर्तरि

कृष् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कृषति	कृषतः	कृषन्ति	कृषते	कृषेते	कृषन्ते
मध्यमपुरुषः	कृषसि	कृषथः	कृषथ	कृषसे	कृषेथे	कृषध्वे
उत्तमपुरुषः	कृषामि	कृषावः	कृषामः	कृषे	कृषावहे	कृषामहे

== लिट् ==

[LSK] चकर्ष, चकृषे^{III/1} ॥

कृष् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानं णलतुसुस्थलथुसणल्वमा: । ~ लिटः
कर्ष् + अ	7.3.86 पुगन्त्तलघूपधस्य च । ~ गुणः
कर्ष् कर्ष् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
क कर्ष् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
च कर्ष् + अ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

For अपित् तिङ्, it is कित् by 1.2.5 असंयोगाल्पिट् कित्। thus गुणनिषेध.

By being not listed in कादिनियम्, इट् is attached to वलादि लिट्. With थल्, since it is neither अजन्त nor अत्वत्, there is no अनिट् option.

Conjugation of कृष्(6UA) in लिट्/कर्तरि

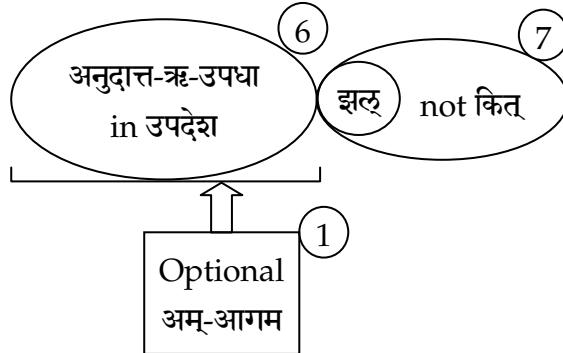
चकर्ष् + पित् तिङ्, चकृष् + अपित् लिट्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चकर्ष	चकृषतुः	चकृषुः	चकृषे	चकृषाते	चकृषिरे
मध्यमपुरुषः	चकर्षिथ	चकृषथुः	चकृष	चकृषिषे	चकृषाथे	चकृषिष्वे
उत्तमपुरुषः	चकर्ष	चकृषिव	चकृषिम	चकृषे	चकृषिवहे	चकृषिमहे

== लुट ==

[विधिसूत्रम्] 6.1.59 अनुदात्तस्य ऋदुपधस्यान्यतरस्याम् । ~ झलि अम् अकिति उपदेशे

A धातु which has अनुदात्त ऋ-कार in its उपधा as in उपदेश optionally takes अम्-आगम when झलादि-प्रत्यय which is not कित follows.

अनुदात्तस्य^{6/1} च^{1/1} ऋदुपधस्य^{6/1} अन्यतरस्याम्⁰ । ~ झलि^{7/1} अम्^{1/1} अकिति^{7/1} उपदेशे^{7/1}

4 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- अनुदात्तस्य 6/1 – अनुदात्तः अस्य अस्ति इति अनुदात्तः धातुः. तस्य । (अच् by 5.2.127 अर्शादिभ्योऽच् ।)
- च 1/1 – This brings अम् and other words down from the previous sūtra as अनुवृत्ति.
- ऋदुपधस्य 6/1 – ऋत् उपधा यस्य सः धातुः ऋदुपधः, तस्य ।
- अन्यतरस्याम् 0 – अम्-आगम is optional.
- झलि 7/1 – From 6.1.58 सृजिदशोर्जल्यमकिति ।. By परिभाषा “धातोःकार्यम् उच्यमानं तत् प्रत्यये भवति” (when an effect is told for a धातु, that implies a प्रत्यय following.), “प्रत्यये” is understood.

Then by तदादिविधि, झलादि-प्रत्यये is understood.

- अम् 1/1 – From 6.1.58 सृजिदशोर्जल्यमकिति ।. This is आगम. Having म् as इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्, the content अ comes after the last अच् by 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।
- अकिति 7/1 – From 6.1.58 सृजिदशोर्जल्यमकिति ।. न कित् इति अकित्, तस्मिन् ।; in परस्परमी.
- उपदेशे 7/1 – From 6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति ।; the धातु should be originally अनुदात्त.

[LSK] उपदेशे^{7/1} अनुदात्तः^{1/1} यः^{1/1} ऋदुपधः^{1/1} तस्य^{6/1} अम्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} झलादौ^{7/1} अकिति^{7/1} ।

For a धातु which has अनुदात्त vowel and ऋ as its उपधा in original teaching, there should be अम्-आगम optionally when झलादि अकित् प्रत्यय follows.

[LSK] कष्टा, कर्षा^{III/1} ।

कृष् + तास् + डा

कृ ऋ अ ष् + ता 6.1.59 अनदात्तस्य चर्तुपथस्यान्यतरस्याम् । ~ इश्लि अम् आकिति उपदेशे

कृ र् अ ष् + ता 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

कृष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अम्-आगम-अभाव-पक्षे,

कृष् + तास् + डा

कर्ष् + ता 7.3.86 पुगन्तलघूपथस्य च । ~ सार्वधातुकार्धधातुकयोः गुणः

कर्ष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of कृष्(6UA) in लुट्/कर्तरि

With अम्-आगम, कष्टास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कष्टा	कष्टारौ	क्रष्टारः	कष्टा	कष्टारौ	क्रष्टारः
मध्यमपुरुषः	कष्टासि	क्रष्टास्थः	क्रष्टास्थ	क्रष्टासे	क्रष्टासाथे	क्रष्टास्थे
उत्तमपुरुषः	क्रष्टास्मि	क्रष्टास्वः	क्रष्टास्मः	क्रष्टाहे	क्रष्टास्वहे	क्रष्टास्महे

Without अम्-आगम, कर्षास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कर्षा	कर्षारौ	कर्षारः	कर्षा	कर्षारौ	कर्षारः
मध्यमपुरुषः	कर्षासि	कर्षास्थः	कर्षास्थ	कर्षासे	कर्षासाथे	कर्षास्थे
उत्तमपुरुषः	कर्षास्मि	कर्षास्वः	कर्षास्मः	कर्षाहे	कर्षास्वहे	कर्षास्महे

== लृट ==

[LSK] कक्ष्यति, कक्ष्यते^{III/1} ।

कृष् + स्य + ति

कृ ऋ अ ष् + स्य + ति 6.1.59 अनदात्तस्य चर्दुपघस्यान्यतरस्याम् । ~ इलि अम् अकिति उपदेशे

कृ र् अ ष् + स्य + ति 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

कक् + स्य + ति 8.2.41 षढोः कः सि ।

कक् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

रम्-आगम-अभाव-पक्षे,

कृष् + स्य + ति

कर्ष् + स्य + ति 7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ सार्वधातुकार्धधातुकयोः गुणः

कर्क् + स्य + ति 8.2.41 षढोः कः सि ।

कर्क् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

Conjugation of कृष् (6UA) in लृट/कर्तरि

With अम्-आगम, कक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कक्ष्यति	कक्ष्यतः	कक्ष्यन्ति	कक्ष्यते	कक्ष्यते	कक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	कक्ष्यसि	कक्ष्यथः	कक्ष्यथ	कक्ष्यसे	कक्ष्येथे	कक्ष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	कक्ष्यामि	कक्ष्यावः	कक्ष्यामः	कक्ष्ये	कक्ष्यावहे	कक्ष्यामहे

Without अम्-आगम, कक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कक्ष्यति	कक्ष्यतः	कक्ष्यन्ति	कक्ष्यते	कक्ष्यते	कक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	कक्ष्यसि	कक्ष्यथः	कक्ष्यथ	कक्ष्यसे	कक्ष्येथे	कक्ष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	कक्ष्यामि	कक्ष्यावः	कक्ष्यामः	कक्ष्ये	कक्ष्यावहे	कक्ष्यामहे

== लोट ==

Conjugation of कृष्(6UA) in लोट्/कर्तरि

कृष + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कृष्टु/कृष्टात्	कृष्टाम्	कृष्टन्	कृष्टाम्	कृष्टेताम्	कृष्टन्ताम्
मध्यमपुरुषः	कृष्/कृष्टात्	कृष्टम्	कृष्ट	कृष्टस्व	कृष्टेथाम्	कृष्टध्वम्
उत्तमपुरुषः	कृषाणि	कृषाव	कृषाम	कृषै	कृषावहै	कृषामहै

== लङ् ==

Conjugation of कृष्(6UA) in लङ्/कर्तरि

अकृष + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकृष्ट	अकृष्टाम्	अकृष्टन्	अकृष्ट	अकृष्टेताम्	अकृष्टन्त
मध्यमपुरुषः	अकृष्	अकृष्टम्	अकृष्ट	अकृष्टाः	अकृष्टेथाम्	अकृष्टध्वम्
उत्तमपुरुषः	अकृष्म्	अकृषाव	अकृषाम	अकृषे	अकृषावहि	अकृषामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of कृष्(6UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

कृषेय् + तिङ् in परस्मैपद, कृषेय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कृषेत्	कृषेताम्	कृषेयुः	कृषेत	कृषेताम्	कृषेरन्
मध्यमपुरुषः	कृषेः	कृषेतम्	कृषेत	कृषेथाः	कृषेथाम्	कृषेध्वम्
उत्तमपुरुषः	कृषेयम्	कृषेव	कृषेम	कृषेय	कृषेवहि	कृषेमहि

== आशीर्लिङ् ==

कृष् + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

By 3.4.116 लिङाशिषि । ~ आर्धधातुकम्, this लिङ् is आर्धधातुक.

कृष् + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

कृष् + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः झालि

Here this लिङ् being कित्, अम्-आगम by 6.1.59 अनदात्तस्य चर्तुपद्यस्यान्यतरस्याम् । ~ झालि अम् अकिति उपदेशे is not applicable.

In आत्मनेपद् also, लिङ् being कित् by

कृष् + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

कृष् + सीयुट् त् 3.4.102 लिङः सीयुट् ।

कृष् + सीय् सुट् त् 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः

कृष् + सी स् त् 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

कृक् + सी स् त् 8.2.41 षदोः कः सि ।

कृक् + षी स् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

कृक् + षी ष् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

कृक् + षी ष् ट् 8.4.41 ष्टुना ष्टुः । ~ स्तोः

Conjugation of कृष् (6UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

कृष्या(स्) + तिङ् in परस्मैपद, कृक्षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कृष्यात्	कृष्यास्ताम्	कृष्यासुः	कृक्षीष्ट	कृक्षीयास्ताम्	कृक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	कृष्याः	कृष्यास्तम्	कृष्यास्त	कृक्षीष्टाः	कृक्षीयास्थाम्	कृक्षीध्वम्
उत्तमपुरुषः	कृष्यासम्	कृष्यास्व	कृष्यास्म	कृक्षीय	कृक्षीवहि	कृक्षीमाहि

== लुङ् ==

In लुङ्, क्स is the आदेश for च्छ्व by 3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । However, the next वार्त्तिक gives optional सिच्.

(वार्त्तिकम्) स्पृशमृशकृष्टतृपटपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।

For स्पृश, मृश, कृष, तृप्, and टप् धातु, optional सिच् should be told in the place of च्छ्व.

स्पृश-मृश-कृष-तृप्-टपाम्^{6/3} च्लेः^{6/1} सिज्^{1/1} वा⁰ वाच्यः^{1/1} ।

5 words in the वार्त्तिक

[LSK] अक्राक्षीत्, अकार्क्षीत्, अकृक्षत्^{III/1} ॥

With सिच् and अम्-आगम in परस्मैपद,

कृष् + च्छ्व + त्	3.1.43 च्छ्व लुङि ।
कृष् + सिच् + त्	(वा.) स्पृशमृशकृष्टतृपटपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।
कृष् + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
क् ऋ अ ष् + सीत्	6.1.59 अनदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् । ~ झालि अम् अकिति उपदेशे
क् र् अ ष् + सीत्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्
क् आ ष् + सीत्	7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
क्राक् + सीत्	8.2.41 षटोः कः सि ।
क्राक् + षीत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः
अट् क्राक्षीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/2 with सिच् and अम्-आगम in परस्मैपद,

कृष् + सिच् + ताम्	(वा.) स्पृशमृशकृष्टतृपटपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।
क् ऋ अ ष् + स्ताम्	6.1.59 अनदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् । ~ झालि अम् अकिति उपदेशे
क् र् अ ष् + स्ताम्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्
क् आ ष् + स्ताम्	7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
क्राष् + ताम्	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः
क्राष् + टाम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् क्राष्टाम्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

With सिच् and without अम्-आगम,

कृष् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुडि ।
कृष् + सिच् + त्	(वा.) स्पृशमृशकृष्टपट्टां च्छेः सिज् वा वाच्यः ।
कृष् + स् + ईट्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
कार्ष् + सीत्	7.2.3 वद्रवजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
कार्क् + सीत्	8.2.41 षढोः कः सि ।
कार्क् + षीत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः
अट् कार्क्षीत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/2 with सिच् and without अम्-आगम,

कृष् + सिच् + ताम्	(वा.) स्पृशमृशकृष्टपट्टां च्छेः सिज् वा वाच्यः ।
कार्ष् + स्ताम्	7.2.3 वद्रवजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
कार्ष् + ताम्	8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः
कार्ष् + टाम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् कार्ष्टाम्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

With क्स, since क्स is कित्, there is no अम्-आगम option. गुण and वृद्धि are also prohibited.

कृष् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुडि ।
कृष् + क्स + त्	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः ।
कृक् + स + त्	8.2.41 षढोः कः सि ।
कृक् + ष + त्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः
अट् कृक्षत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद with सिच्,

[LSK] अकृष्ट^{III/1} ।

कृष् + च्छि + त 3.1.43 च्छि लुडि ।

कृष् + सिच् + त (वा.) स्पृशमृशकृष्टपृष्टपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।

Since झलादि सिच् is following the धातु which has इक् and ends with हल्, सिच् is किद्रित् by 1.2.11 लिङ्गिसचावात्मनेपदेषु । ~ हलन्तात् इकः झल् कित्. Because of this, अम्-आगम, as well as गुण and वृद्धि are prohibited.

कृष् + त 8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः

कृष् + ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् कृष् 6.4.71 लुड्लड्लृङ्घुदात्तः । ~ अज्ञस्य

[LSK] अकृक्षाताम्^{III/2} ।

कृष् + च्छि + आताम् 3.1.43 च्छि लुडि ।

कृष् + सिच् + आताम् (वा.) स्पृशमृशकृष्टपृष्टपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।

कृक् + स् + आताम् 8.2.41 षढोः कः सि ।

कृक् + ष् + आताम् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् कृक्षाताम् 6.4.71 लुड्लड्लृङ्घुदात्तः । ~ अज्ञस्य

[LSK] अकृक्षत^{III/3} ।

कृष् + च्छि + झ 3.1.43 च्छि लुडि ।

कृष् + सिच् + झ (वा.) स्पृशमृशकृष्टपृष्टपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।

कृष् + सिच् + अत् अ 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ अत् झः

कृक् + स् + अत् 8.2.41 षढोः कः सि ।

कृक् + ष् + अत् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् कृक्षत् 6.4.71 लुड्लड्लृङ्घुदात्तः । ~ अज्ञस्य

In II/3,

कृष् + सिच् + ध्वम् (वा.) स्पृशमृशकृष्टपृष्टपां च्लेः सिज् वा वाच्यः ।

कृष् + ध्वम् 8.2.25 धि च । ~ सस्य लोपः

कृष् + ढ्वम् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

कृड् + ढ्वम् 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

कृ+ द्वम् 8.4.65 इरो इरि सवर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

अकृद्वम्/अकृड्वम् 6.4.71 लुड्लड्लृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद with क्स,

[LSK] अकृक्षत^{III/1} ।

कृष् + च्छि + त 3.1.43 च्छि लुडि ।

कृष् + क्स + त 3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः ।

कृक् + स + त 8.2.41 षटोः कः सि ।

कृक् + ष + त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् कृक्षत 6.4.71 लुड्लड्लृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/2,

कृष् + क्स + आताम् 3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः ।

कृष् + स् + आताम् 7.3.72 क्सस्याचि । ~ लोपः

When अजादि प्रत्यय follows क्स, the अन्त्य अ of क्स is elided.

कृक् + स् + आताम् 8.2.41 षटोः कः सि ।

कृक् + ष् + आताम् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् कृक्षाताम् 6.4.71 लुड्लड्लृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/3,

कृष् + क्स + इ 3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः ।

कृष् + स + न्त् अ 7.1.3 इऽन्तः ।

कृष् + स् + अन्त 7.3.72 क्सस्याचि । ~ लोपः

कृक् + स् + अन्त 8.2.41 षटोः कः सि ।

कृक् + ष् + अन्त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

अट् कृक्षन्त 6.4.71 लुड्लड्लृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of कृष्(6UA) in लुङ्/कर्तरि

With सिच् and अम्-आगम, अक्राक्ष + non-झलादि-तिङ्/अक्राष् + झलादि-तिङ् in परस्मैपद,
there is no option for अम्-आगम in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अक्राक्षीत्	अक्राष्टम्	अक्राक्षुः
मध्यमपुरुषः	अक्राक्षीः	अक्राष्टम्	अक्राष्ट
उत्तमपुरुषः	अक्राक्षम्	अक्राक्ष्व	अक्राक्षम्

With सिच् and without अम्-आगम, अकार्ष् + non-झलादि-तिङ्/अकार्ष् + झलादि-तिङ् in परस्मैपद,
अकृक्ष + non-झलादि-तिङ्/अकृष् + झलादि-तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकार्षीत्	अकार्ष्टम्	अकार्षुः	अकृष्ट	अकृक्षाताम्	अकृक्षत
मध्यमपुरुषः	अकार्षीः	अकार्ष्टम्	अकार्ष्ट	अकृष्टाः	अकृक्षाथाम्	अकृद्वयम् /अकृड्हर्वम्
उत्तमपुरुषः	अकार्षम्	अकार्ष्व	अकार्ष्म	अकृष्टि	अकृक्षवहि	अकृक्षमहि

With क्स, अकृक्ष (अकारान्त-अङ्ग) + तिङ् in both परस्मैपद and आत्मनेपद.

The last अ of क्स is elided when अजादि (आत्मनेपद) follows.

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकृक्षत्	अकृक्षताम्	अकृक्षन्	अकृक्षत	अकृक्षाताम्	अकृक्षन्त
मध्यमपुरुषः	अकृक्षः	अकृक्षतम्	अकृक्षत	अकृक्षथाः	अकृक्षाथाम्	अकृक्षध्वम्
उत्तमपुरुषः	अकृक्षम्	अकृक्षाव	अकृक्षाम्	अकृक्षिः	अकृक्षावहि	अकृक्षामहि

== लृङ् ==

Conjugation of कृष् (6UA) in लृङ् / कर्तरि

With अम्-आगम, अकक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकक्ष्यत्	अकक्ष्यताम्	अकक्ष्यन्	अकक्ष्यत	अकक्ष्येताम्	अकक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अकक्ष्यः	अकक्ष्यतम्	अकक्ष्यत	अकक्ष्यथा:	अकक्ष्येथाम्	अकक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अकक्ष्यम्	अकक्ष्याव	अकक्ष्याम	अकक्ष्ये	अकक्ष्यावहि	अकक्ष्यामहि

Without अम्-आगम, अकक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकक्ष्यत्	अकक्ष्यताम्	अकक्ष्यन्	अकक्ष्यत	अकक्ष्येताम्	अकक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अकक्ष्यः	अकक्ष्यतम्	अकक्ष्यत	अकक्ष्यथा:	अकक्ष्येथाम्	अकक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अकक्ष्यम्	अकक्ष्याव	अकक्ष्याम	अकक्ष्ये	अकक्ष्यावहि	अकक्ष्यामहि

5. मिल॑ (6US)

[LSK] मिल॑ संगमे ॥५॥ to join, to be united

The content of the धातु is मिल्. The अँ at the end is इट् by 1.3.2.उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।. The इत् being स्वरित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Since there is no indication for अनिट्, this धातु takes इट् for वलादि आर्धधातुकप्रत्यय.

There is nothing special about conjugation of this धातु.

लट्					
मिलति	मिलतः	मिलन्ति	मिलते	मिलेते	मिलन्ते
मिलसि	मिलथः	मिलथ	मिलसे	मिलेथे	मिलध्वे
मिलामि	मिलावः	मिलामः	मिले	मिलावहे	मिलामहे
लिट्					
मिमेल	मिमिलतुः	मिमिलुः	मिमिले	मिमिलाते	मिमिलिरे
मिमेलिथ	मिमिलथुः	मिमिल	मिमिलिषे	मिमिलाथे	मिमिलिध्वे
मिमेल	मिमिलिव	मिमिलिम	मिमिले	मिमिलिवहे	मिमिलिमहे
लुट्					
मेलिता	मेलितारौ	मेलितारः	मेलिता	मेलितारौ	मेलितारः
मेलितासि	मेलितास्थः	मेलितास्थ	मेलितासे	मेलितासाथे	मेलिताध्वे
मेलितास्मि	मेलितास्वः	मेलितास्मः	मेलिताहे	मेलितास्वहे	मेलितास्महे
लृट्					
मेलिष्यति	मेलिष्यतः	मेलिष्यन्ति	मेलिष्यते	मेलिष्येते	मेलिष्यन्ते
मेलिष्यसि	मेलिष्यथः	मेलिष्यथ	मेलिष्यसे	मेलिष्येथे	मेलिष्यध्वे
मेलिष्यामि	मेलिष्यावः	मेलिष्यामः	मेलिष्ये	मेलिष्यावहे	मेलिष्यामहे
लोट्					
मिलतु/मिलतात्	मिलताम्	मिलन्तु	मिलताम्	मिलेताम्	मिलन्ताम्
मिल/मिलतात्	मिलतम्	मिलत	मिलस्व	मिलेथाम्	मिलध्वम्
मिलानि	मिलाव	मिलाम	मिलै	मिलावहै	मिलामहै

लङ्					
अमिलत्	अमिलताम्	अमिलन्	अमिलत	अमिलताम्	अमिलन्त
अमिलः	अमिलतम्	अमिलत	अमिलथाः	अमिलथाम्	अमिलध्वम्
अमिलम्	अमिलाव	अमिलाम	अमिले	अमिलावहि	अमिलामहि
विधिलिङ्					
मिलेत्	मिलेताम्	मिलेयुः	मिलेत	मिलेताम्	मिलेन्
मिलेः	मिलेतम्	मिलेत	मिलेथाः	मिलेथाम्	मिलेध्वम्
मिलेयम्	मिलेव	मिलेम	मिलेय	मिलेवहि	मिलेमहि
आशीर्विङ्					
मिल्यात्	मिल्यास्ताम्	मिल्यासुः	मेलिषीष्ट	मेलिषीयास्ताम्	मेलिषीरन्
मिल्याः	मिल्यास्तम्	मिल्यास्त	मेलिषीष्टाः	मेलिषीयास्थाम्	मेलिषीध्वम्
मिल्यासम्	मिल्यास्व	मिल्यास्म	मेलिषीय	मेलिषीवहि	मेलिषीमहि
लुङ्					
अमेलीत्	अमेलिष्टाम्	अमेलिषुः	अमेलिष्ट	अमेलिषाताम्	अमेलिषत
अमेलीः	अमेलिष्टम्	अमेलिष्ट	अमेलिष्टाः	अमेलिषाथाम्	अमेलिष्टवम्/अमेलिष्टध्वम् 8.2.25, 8.3.79
अमेलिष्म	अमेलिष्व	अमेलिष्म	अमेलिषि	अमेलिष्वहि	अमेलिष्महि
लृङ्					
अमेलिष्टत्	अमेलिष्टताम्	अमेलिष्टन्	अमेलिष्टत	अमेलिष्टेताम्	अमेलिष्टन्त
अमेलिष्यः	अमेलिष्टतम्	अमेलिष्टत	अमेलिष्टथाः	अमेलिष्टेथाम्	अमेलिष्टध्वम्
अमेलिष्टम्	अमेलिष्टाव	अमेलिष्टाम	अमेलिष्टे	अमेलिष्टावहि	अमेलिष्टामहि

Some grammarians consider this धातु as counted in कुटादि thus the धातु becomes डिंद्वत् by 1.2.1 गाङ्कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् । As a result, forms such as लितिता, मिलिष्टति, अमिलीत, अमिलिष्टत् are possible.

6. मुच्चं मोचने (6UA)

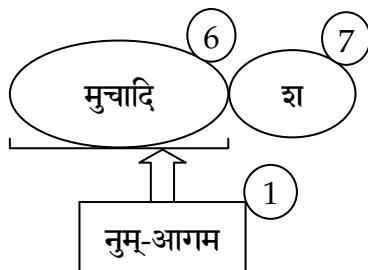
[LSK] मुच्चं मोचने^{7/1} ॥६॥ to set free, to liberate

The content of the धातु is मुच्. From this धातु starts मुचादिगण, whose usage is seen in the next sūtra. अनुनासिक लैँ in स्वरित-स्वार is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत्।. Being स्वरित-इत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्

मुच्-आदि धातु takes नुम्-आगम when गणविकरणप्रत्यय शा follows.

शे^{7/1} मुचादीनाम्^{6/3} । ~ नुम्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- शे 7/1 – गणविकरणप्रत्यय शा in परसप्तमी.
- मुचादीनाम् 6/3 – मुच् आदिः येषां ते मुचादयः, तेषाम् (116B) । in स्थानेयोगा षष्ठी. मुचादि-गण in तुदादिगण consists of 8 धातुs. LSK introduces all of the 8 from this धातु onwards.
- नुम् 1/1 – From 7.1.58 इदितो नुम् धातोः ।; This is आगम. म् is इत् and उ is for उच्चारण. Being मित्, it is placed after the last अच् by 1.1.47 मिद्द्चोऽन्त्यात्परः ।.

[LSK] मुच्-लिप्-विद्-लुप्-सिच्-कृत्-खिद्-पिशाम्^{6/3} नुम्^{1/1} स्यात्^{III/1} शे^{7/1} परे^{7/1}।

In the place of these 8 धातुs there should be नुम् when शा is following.

[LSK] मुञ्चति, मुञ्चते^{III/1} ।

मुच् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
मुच् + तिप्	3.4.78 तिस्सिंहसिष्ठस्थमिव्वस्मस्ताताङ्गथासाथांविष्वहिङ् । ~ लस्य
मुच् + श + ति	3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
मु म॒च् + अति	7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम् with परिभाषा 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।
मुं च् + अति	8.3.24 नश्चापदान्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः
मुज् च् + अति	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

Conjugation of मुच् (6UA) in लट्/कर्तरि

मुञ्च + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मुञ्चति	मुञ्चतः	मुञ्चन्ति	मुञ्चते	मुञ्चते	मुञ्चन्ते
मध्यमपुरुषः	मुञ्चसि	मुञ्चथः	मुञ्चथ	मुञ्चसे	मुञ्चेथे	मुञ्चध्वे
उत्तमपुरुषः	मुञ्चामि	मुञ्चावः	मुञ्चामः	मुञ्चे	मुञ्चावहे	मुञ्चामहे

== लिट् ==

Being not listed in कादिनियम, इट्-आगम takes place for वलादि लिट्. Because मुच् is neither अजन्त nor अत्वत्, there is no special arrangement for थल्.

Conjugation of मुच् (6UA) in लिट्/कर्तरि

मुमोच्/मुमुच् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मुमोच	मुमुचतुः	मुमुचुः	मुमुचे	मुमुचाते	मुमुचिरे
मध्यमपुरुषः	मुमोचिथ	मुमुचथुः	मुमुच	मुमुचिषे	मुमुचाये	मुमुचिध्वे
उत्तमपुरुषः	मुमोच	मुमुचिव	मुमुचिम	मुमुचे	मुमुचिवहे	मुमुचिमहे

== लुट् ==

[LSK] मोक्ता^{III/1} |

मोच् + तास् + डा 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

मोक् + तास् + डा 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

Conjugation of मुच्(6UA) in लुट्/कर्तरि

मोक्तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मोक्ता	मोक्तारौ	मोक्तारः	मोक्ता	मोक्तारौ	मोक्तारः
मध्यमपुरुषः	मोक्तासि	मोक्तास्थः	मोक्तास्थ	मोक्तासे	मोक्तासाथे	मोक्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	मोक्तास्मि	मोक्तास्वः	मोक्तास्मः	मोक्ताहे	मोक्तास्वहे	मोक्तास्महे

== लृट् ==

मोच् + स्य + ति 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

मोक् + स्य + ति 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

मोक् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of मुच्(6UA) in लृट्/कर्तरि

मोक्ष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मोक्ष्यति	मोक्ष्यतः	मोक्ष्यन्ति	मोक्ष्यते	मोक्ष्यते	मोक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	मोक्ष्यसि	मोक्ष्यथः	मोक्ष्यथ	मोक्ष्यसे	मोक्ष्यथे	मोक्ष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	मोक्ष्यामि	मोक्ष्यावः	मोक्ष्यामः	मोक्ष्ये	मोक्ष्यावहे	मोक्ष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of मुच् (6UA) in लोट्/कर्तरि

मुञ्च + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मुञ्चतु/मुञ्चतात्	मुञ्चताम्	मुञ्चन्तु	मुञ्चताम्	मुञ्चेताम्	मुञ्चन्ताम्
मध्यमपुरुषः	मुञ्च/मुञ्चतात्	मुञ्चतम्	मुञ्चत	मुञ्चस्व	मुञ्चेथाम्	मुञ्चध्वम्
उत्तमपुरुषः	मुञ्चानि	मुञ्चाव	मुञ्चाम	मुञ्चै	मुञ्चावहै	मुञ्चामहै

== लङ् ==

Conjugation of मुच् (6UA) in लङ्/कर्तरि

अमुञ्च + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमुञ्चत्	अमुञ्चताम्	अमुञ्चन्	अमुञ्चत	अमुञ्चताम्	अमुञ्चन्त
मध्यमपुरुषः	अमुञ्चः	अमुञ्चतम्	अमुञ्चत	अमुञ्चथाः	अमुञ्चथाम्	अमुञ्चध्वम्
उत्तमपुरुषः	अमुञ्चम्	अमुञ्चाव	अमुञ्चाम	अमुञ्चै	अमुञ्चावहि	अमुञ्चामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of मुच् (6UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

मुञ्चेय् + तिङ् in परस्मैपद, मुञ्चेय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मुञ्चेत्	मुञ्चेताम्	मुञ्चेयुः	मुञ्चेत	मुञ्चेताम्	मुञ्चेन्
मध्यमपुरुषः	मुञ्चेः	मुञ्चेतम्	मुञ्चेत	मुञ्चेथाः	मुञ्चेथाम्	मुञ्चेध्वम्
उत्तमपुरुषः	मुञ्चेयम्	मुञ्चेव	मुञ्चेम	मुञ्चेय	मुञ्चेवहि	मुञ्चेमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] मुच्यात्^{III/1} ।

मुच् + लिङ्ग 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

मुच् + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

Here लिङ्ग being कित्, गुण is prohibited.

मुच् + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाव्यारन्ते च । ~ लोपः झालि

[LSK] मुक्षीष्ट^{III/1} ।

In आत्मनेपद, तिङ्ग् is like कित् by 1.2.11 लिङ्-सिच्चावात्मनेपदेषु। ~ कित् हलन्तात् इकः झल्. Thus गुणनिषेध for धातु.

मुच् + लिङ्ग 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

मुच् + सीयुट् त् 3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

मुच् + सीय् सुट् त् 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्गः

मुच् + सी स् त् 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

मुक् + सी स् त् 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

मुक् + षी स् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

मुक् + षी ष् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

मुक् + षी ष् ट् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of मुच्(6UA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तारे

मुच् + यास् + तिङ्ग् in परस्मैपद, मुक्षीय् + तिङ्ग् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	मुच्यात्	मुच्यास्ताम्	मुच्यासुः	मुक्षीष्ट	मुक्षीयास्ताम्	मुक्षीरन्
मध्यमपुरुषः:	मुच्याः	मुच्यास्तम्	मुच्यास्त	मुक्षीष्टाः	मुक्षीयास्थाम्	मुक्षीष्वम्
उत्तमपुरुषः:	मुच्यासम्	मुच्यास्व	मुच्यास्म	मुक्षीय	मुक्षीवहि	मुक्षीमहि

== लुड़ ==

In परस्मैपद, मुच्¹ being लृदित, अड़ is the आदेश for च्छिल by 3.1.55 पुषादियुतायूदितः परस्मैपदेषु ।

[LSK] अमुचत्^{III/1} ।

मुच् + च्छिल + त् 3.1.43 च्छिल लुड़ि ।

मुच् + अड़ + त् 3.1.55 पुषादियुतायूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्छ्लेः अड़

अट् मुचत् 6.4.71 लुड़लड़लृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, सिच् is like कित् by 1.2.11 लिड्-सिचावात्मनेपदेषु । ~ कित् हलन्तात् इकः इल्, thus गुणनिषेध for the अङ्ग.

[LSK] अमुक्त^{III/1} ।

मुच् + च्छिल + त् 3.1.43 च्छिल लुड़ि ।

मुच् + सिच् + त् 3.1.44 च्छ्लेः सिँच् ।

मुच् + त् 8.2.26 इलो इलि । ~ सस्य लोपः इलि

मुक् + त् 8.2.30 चोः कुः । ~ इलि

अट् मुक्त् 6.4.71 लुड़लड़लृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अमुक्षाताम्^{III/2} ।

मुच् + सिच् + आताम् 3.1.44 च्छ्लेः सिँच् ।

मुक् + स् + आताम् 8.2.30 चोः कुः । ~ इलि

मुक् + ष् + आताम् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

अट् मुक्षाताम् 6.4.71 लुड़लड़लृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of मुच् (6UA) in लुड़/कर्तरि

अमुच् (अदन्त-अङ्ग) + तिड़ in परस्मैपद, अमुच् + सिच् + तिड़ in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमुचत्	अमुचाम्	अमुचन्	अमुक्त	अमुक्षाताम्	अमुक्षत
मध्यमपुरुषः	अमुचः	अमुचतम्	अमुचत	अमुवथाः	अमुक्षाथाम्	अमुग्धम् 8.2.25, 8.2.30, 8.2.39
उत्तमपुरुषः	अमुचम्	अमुचाव	अमुचाम	अमुक्षि	अमुक्षवहि	अमुक्षमहि

== लृङ् ==

Conjugation of मुच्(6UA) in लृङ्/कर्तरि

अमोक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमोक्ष्यत्	अमोक्ष्यताम्	अमोक्ष्यन्	अमोक्ष्यत	अमोक्ष्येताम्	अमोक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अतोस्यः	अमोक्ष्यतम्	अमोक्ष्यत	अमोक्ष्यथा:	अमोक्ष्येथाम्	अमोक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अमोक्ष्यम्	अमोक्ष्याव	अमोक्ष्याम	अमोक्ष्ये	अमोक्ष्यावहि	अमोक्ष्यामहि

7. लुपैँ छेदने (6UA)

[LSK] लुपैँ छेदने ॥७॥ to break

The content of the धातु is लुप्. The अै at the end is इत् by 1.3.2.उपदेशोऽजनुनासिक इत् । The इत् being स्वरित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. However, इट् takes place for वलादि लिट् because the धातु is not listed in क्रादिनियम्. Since the धातु is neither अजन्त nor अत्वत्, there is only one form with इट् for थल्.

The entire conjugation of this धातु is the same as the one of मुच्.

[LSK] लुम्पति, लुम्पते III/1 | लोता III/1 | अलुपत्, अलुप्ति III/1 |

लट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
लुम्पति	लुम्पतः	लुम्पन्ति	लुम्पते	लुम्पेते	लुम्पन्ते
लुम्पसि	लुम्पथः	लुम्पथ	लुम्पसे	लुम्पेथे	लुम्पध्वे
लुम्पामि	लुम्पावः	लुम्पामः	लुम्पे	लुम्पावहे	लुम्पामहे
लट्					
लुलोप	लुलुपतुः	लुलुपुः	लुलुपे	लुलुपाते	लुलुपिरे
लुलोपिथ	लुलुपथुः	लुलुप	लुलुपिषे	लुलुपाथे	लुलुपिध्वे
लुलोप	लुलुपिव	लुलुपिम	लुलुपे	लुलुपिवहे	लुलुपिमहे
लट्					
लोसा	लोसारौ	लोसारः	लोसा	लोसारौ	लोसारः
लोसासि	लोसास्थः	लोसास्थ	लोसासे	लोसासाथे	लोसाध्वे
लोसास्मि	लोसास्वः	लोसास्मः	लोसाहे	लोसास्वहे	लोसास्महे
लट्					
लोप्स्यति	लोप्स्यतः	लोप्स्यन्ति	लोप्स्यते	लोप्स्येते	लोप्स्यन्ते
लोप्स्यसि	लोप्स्यथः	लोप्स्यथ	लोप्स्यसे	लोप्स्येथे	लोप्स्यध्वे
लोप्स्यामि	लोप्स्यावः	लोप्स्यामः	लोप्स्ये	लोप्स्यावहे	लोप्स्यामहे
लोट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
लुम्पतु/लुम्पतात्	लुम्पताम्	लुम्पन्तु	लुम्पताम्	लुम्पेताम्	लुम्पन्ताम्
लुम्प/लुम्पतात्	लुम्पतम्	लुम्पत	लुम्पस्व	लुम्पेथाम्	लुम्पध्वम्
लुम्पानि	लुम्पाव	लुम्पाम	लुम्पै	लुम्पावहै	लुम्पामहै

लङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
अलुप्पत्	अलुप्पताम्	अलुप्पन्	अलुप्पत्	अलुप्पताम्	अलुप्पन्त
अलुप्पः	अलुप्पतम्	अलुप्पत्	अलुप्पथाः	अलुप्पथाम्	अलुप्पध्वम्
अलुप्पम्	अलुप्पाव	अलुप्पाम्	अलुप्पे	अलुप्पावहि	अलुप्पामहि
विधिलङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
लुप्पेत्	लुप्पेताम्	लुप्पेयुः	लुप्पेत्	लुप्पेताम्	लुप्पेरन्
लुप्पेः	लुप्पेतम्	लुप्पेत्	लुप्पेथाः	लुप्पेथाम्	लुप्पेध्वम्
लुप्पेयम्	लुप्पेव	लुप्पेम्	लुप्पेय	लुप्पेवहि	लुप्पेमहि
आशीर्लिङ् In आत्मनेपद्, गुणनिषेध because of 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु । ~ कित् हलन्तात् इकः झल्					
लुप्यात्	लुप्यास्ताम्	लुप्यासुः	लुप्सीष्ट	लुप्सीयास्ताम्	लुप्सीरन्
लुप्याः	लुप्यास्तम्	लुप्यास्त्	लुप्सीष्टाः	लुप्सीयास्थाम्	लुप्सीध्वम्
लुप्यासम्	लुप्यास्व	लुप्यास्म	लुप्सीय	लुप्सीवहि	लुप्सीमहि
लङ् In परस्मैपद्, अङ् takes place by 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु ।					
In आत्मनेपद्, गुणनिषेध because of 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु ।					
अलुपत्	अलुपाम्	अलुपन्	अलुप्स	अलुप्साताम्	अलुप्सत्
अलुपः	अलुपतम्	अलुपत्	अलुप्थाः	अलुप्साथाम्	अलुब्ध्वम् 8.2.25, 8.2.39
अलुपम्	अलुपाव	अलुपाम्	अलुप्सि	अलुप्स्वहि	अलुप्समहि
लङ्					
अलोप्स्यत्	अलोप्स्यताम्	अलोप्स्यन्	अलोप्स्यत्	अलोप्स्येताम्	अलोप्स्यन्त
अलोप्स्यः	अलोप्स्यतम्	अलोप्स्यत्	अलोप्स्यथाः	अलोप्स्येथाम्	अलोप्स्यध्वम्
अलोप्स्यम्	अलोप्स्याव	अलोप्स्याम्	अलोप्स्ये	अलोप्स्यावहि	अलोप्स्यामहि

8. विद्यै लाभे (6UA)

[LSK] विद्यै लाभे ॥८॥ to gain

The content of the धातु is विद्. The अँ at the end is इत् by 1.3.2.उपदेशेऽजनुनासिक इत् । The इत् being स्वरित, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. However, इट् takes place for वलादि लिट् because the धातु is not listed in क्रादिनियम्. Since the धातु is neither अजन्त nor अत्वत्, there is only one form with इट् for थल्.

The entire conjugation of this धातु is the same as the one of मुच्.

[LSK] विन्दति, विन्दते III/१ । विवेद्, विविदे III/१ ।

लट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
विन्दति	विन्दतः	विन्दन्ति	विन्दते	विन्देते	विन्दन्ते
विन्दसि	विन्दथः	विन्दथ	विन्दसे	विन्देथे	विन्दध्वे
विन्दामि	विन्दावः	विन्दामः	विन्दे	विन्दावहे	विन्दामहे
लट्					
विवेद्	विविदतुः	विविदुः	विविदे	विविदाते	विविदिरे
विवेदिथ	विविदशुः	विविद्	विविदिषे	विविदाथे	विविदिध्वे
विवेद्	विविदिव	विविदिम्	विविदे	विविदिवहे	विविदिमहे
लट्					
वेत्ता	वेत्तारौ	वेत्तारः	वेत्ता	वेत्तारौ	वेत्तारः
वेत्तासि	वेत्तास्थः	वेत्तास्थ	वेत्तासे	वेत्तासाथे	वेत्ताध्वे
वेत्तास्मि	वेत्तास्वः	वेत्तास्मः	वेत्ताहे	वेत्तास्वहे	वेत्तास्महे
लट्					
वेत्स्यति	वेत्स्यतः	वेत्स्यन्ति	वेत्स्यते	वेत्स्येते	वेत्स्यन्ते
वेत्स्यसि	वेत्स्यथः	वेत्स्यथ	वेत्स्यसे	वेत्स्येथे	वेत्स्यध्वे
वेत्स्यामि	वेत्स्यावः	वेत्स्यामः	वेत्स्ये	वेत्स्यावहे	वेत्स्यामहे
लोट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
विन्दतु/विन्दतात्	विन्दताम्	विन्दन्तु	विन्दताम्	विन्देताम्	विन्दन्ताम्
विन्द्/विन्दतात्	विन्दतम्	विन्दत	विन्दस्व	विन्देथाम्	विन्दध्वम्
विन्दानि	विन्दाव	विन्दाम	विन्दै	विन्दावहै	विन्दामहै

लङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
अविन्दत्	अविन्दताम्	अविन्दन्	अविन्दत्	अविन्दताम्	अविन्दन्त
अविन्दः	अविन्दतम्	अविन्दत्	अविन्दथाः	अविन्दथाम्	अविन्दध्वम्
अविन्दम्	अविन्दाव	अविन्दाम्	अविन्दे	अविन्दावहि	अविन्दामहि
विधिलङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
विन्देत्	विन्देताम्	विन्देयुः	विन्देत्	विन्देताम्	विन्देरन्
विन्देः	विन्देतम्	विन्देत्	विन्देथाः	विन्देथाम्	विन्देध्वम्
विन्देयम्	विन्देव	विन्देम्	विन्देय	विन्देवहि	विन्देमहि
आशीर्लिङ् In आत्मनेपद, गुणनिषेध because of 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु । ~ कित् हलन्तात् इकः इल्					
विद्यात्	विद्यास्ताम्	विद्यासुः	वित्सीष्ट	वित्सीयास्ताम्	वित्सीरन्
विद्याः	विद्यास्तम्	विद्यास्त्	वित्सीष्टाः	वित्सीयास्थाम्	वित्सीध्वम्
विद्यासम्	विद्यास्व	विद्यास्म	वित्सीय	वित्सीवहि	वित्सीमहि
लङ् In परस्मैपद, अङ् takes place by 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु ।					
In आत्मनेपद, गुणनिषेध because of 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु ।					
अविदत्	अविदाम्	अविदन्	अवित्त	अवित्साताम्	अवित्सत
अविदः	अविदतम्	अविदत्	अवित्थाः	अवित्साथाम्	अविदध्वम् 8.2.25
अविदम्	अविदाव	अविदाम्	अवित्सि	अवित्सवहि	अवित्समहि
लृङ्					
अवेत्स्यत्	अवेत्स्यताम्	अवेत्स्यन्	अवेत्स्यत्	अवेत्स्येताम्	अवेत्स्यन्त
अवेत्स्यः	अवेत्स्यतम्	अवेत्स्यत्	अवेत्स्यथाः	अवेत्स्येथाम्	अवेत्स्यध्वम्
अवेत्स्यम्	अवेत्स्याव	अवेत्स्याम्	अवेत्स्ये	अवेत्स्यावहि	अवेत्स्यामहि

[LSK] व्याघ्रभूति-मते^{7/1} सेट^{1/1} । वेदिता^{III/1} ।

In the opinion of a grammarian व्याघ्रभूति, this धातु is सेट्. In लुट्, लृट्, etc., forms with इट्, i.e., वेदिता, वेत्स्यति, etc., are seen.

[LSK] भाष्यकार-मते^{7/1} अनिट^{1/1} । परिवेत्ता^{1/1} ।

In the opinion of भाष्यकार, this धातु is अनिट्. परिवेत्ता is a form made of परि-उपसर्ग-पूर्वक-तृच्छ-अन्त-विद्व-धातु. This is a technical word seen in धर्मशास्त्र, meaning a younger brother who married before his elder brother gets married.

9. षिच्च क्षरणे (6UA)

[LSK] षिच्च क्षरणे ^{7/1} ॥९॥ to sprinkle

This धातु is counted in मुचादिगण. The content of the धातु is सिच्, with the alternation of the first ष् into स् by 6.1.64 धात्वादेः षः सः ।. अनुनासिक अँ in स्वरित-स्वार is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत् ।. Being स्वरित-इत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. However, इट् takes place for वलादि लिट् including थल् because the धातु is not listed in क्रादिनियम and the धातु is neither अजन्त nor अत्वत्.

Except for लुड्, the entire conjugation of सिच् is like of मुच्.

== लट् ==

[LSK] सिच्चति, सिच्चते ^{III/1} ।

सिच् + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

सिच् + तिप् 3.4.78 तिस्तस्तिस्तिप्थस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांव्यमिद्विहमहिड् । ~ लस्य

सिच् + श + ति 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

सि म् च् + अति 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम् with परिभाषा 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।

सिं च् + अति 8.3.24 नश्चापदान्तस्य इळिलि । ~ मः अनुस्वारः

सिज् च् + अति 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

Conjugation of सिच् (6UA) in लट्/कर्तरि

सिच्च + तिड्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिच्चति	सिच्चतः	सिच्चन्ति	सिच्चते	सिच्चेते	सिच्चन्ते
मध्यमपुरुषः	सिच्चसि	सिच्चथः	सिच्चथ	सिच्चसे	सिच्चेथे	सिच्चध्वे
उत्तमपुरुषः	सिच्चामि	सिच्चावः	सिच्चामः	सिच्चे	सिच्चावहे	सिच्चामहे

== लिट् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in लिट्/कर्तरि

सिसेच्/सिसिच् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिसेच	सिसिचतुः	सिसिचुः	सिसिचे	सिसिचाते	सिसिचिरे
मध्यमपुरुषः	सिसेचिथ	सिसिचथुः	सिसिच	सिसिचिषे	सिसिचाथे	सिसिचिष्वे
उत्तमपुरुषः	सिसेच	सिसिचिव	सिसिचिम	सिसिचे	सिसिचिवहे	सिसिचिमहे

== लुट् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in लुट्/कर्तरि

सेक्तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सेक्ता	सेक्तारौ	सेक्तारः	सेक्ता	सेक्तारौ	सेक्तारः
मध्यमपुरुषः	सेक्तासि	सेक्तास्थः	सेक्तास्थ	सेक्तासे	सेक्तासाथे	सेक्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	सेक्तास्मि	सेक्तास्वः	सेक्तास्मः	सेक्ताहे	सेक्तास्वहे	सेक्तास्महे

== लृट् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in लृट्/कर्तरि

सेक्ष्य (अदन्त-अञ्ज) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सेक्ष्यति	सेक्ष्यतः	सेक्ष्यन्ति	सेक्ष्यते	सेक्ष्यते	सेक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	सेक्ष्यसि	सेक्ष्यथः	सेक्ष्यथ	सेक्ष्यसे	सेक्ष्यथे	सेक्ष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	सेक्ष्यामि	सेक्ष्यावः	सेक्ष्यामः	सेक्ष्ये	सेक्ष्यावहे	सेक्ष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in लोट्/कर्तरि

सिच्च + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिच्चतु/सिच्चतात्	सिच्चताम्	सिच्चन्तु	सिच्चताम्	सिच्चेताम्	सिच्चन्ताम्
मध्यमपुरुषः	सिच्च/सिच्चतात्	सिच्चतम्	सिच्चत	सिच्चस्व	सिच्चेथाम्	सिच्चध्वम्
उत्तमपुरुषः	सिच्चानि	सिच्चाव	सिच्चाम	सिच्चै	सिच्चावहै	सिच्चामहै

== लङ् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in लङ्/कर्तरि

असिच्च + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असिच्चत्	असिच्चताम्	असिच्चन्	असिच्चत	असिच्चताम्	असिच्चन्त
मध्यमपुरुषः	असिच्चः	असिच्चतम्	असिच्चत	असिच्चथाः	असिच्चथाम्	असिच्चध्वम्
उत्तमपुरुषः	असिच्चम्	असिच्चाव	असिच्चाम	असिच्चे	असिच्चावहि	असिच्चामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

सिच्चेय् + तिङ् in परस्मैपद, सिच्चेय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिच्चेत्	सिच्चेताम्	सिच्चेयुः	सिच्चेत	सिच्चेताम्	सिच्चेरन्
मध्यमपुरुषः	सिच्चेः	सिच्चेतम्	सिच्चेत	सिच्चेथाः	सिच्चेथाम्	सिच्चेध्वम्
उत्तमपुरुषः	सिच्चेयम्	सिच्चेव	सिच्चेम	सिच्चेय	सिच्चेवहि	सिच्चेमहि

== आशीर्लिङ् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

सिच् + यास् + तिङ् in परस्मैपद, सिक्षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

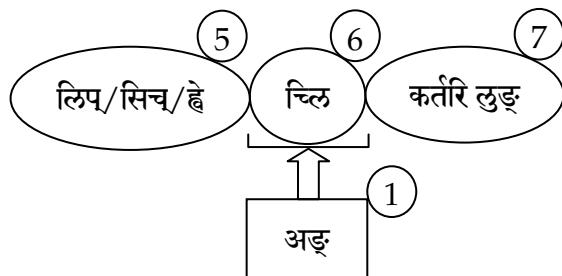
	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिच्यात्	सिच्यास्ताम्	सिच्यासुः	सिक्षीष्ट	सिक्षीयास्ताम्	सिक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	सिच्या:	सिच्यास्तम्	सिच्यास्त	सिक्षीष्टाः	सिक्षीयास्थाम्	सिक्षीध्वम्
उत्तमपुरुषः	सिच्यासम्	सिच्यास्व	सिच्यास्म	सिक्षीय	सिक्षीवहि	सिक्षीमहि

== लुड़ ==

षिञ्चं not being क्षदित्, 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । is not applicable. However, अड़् is enjoined for this धातु by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 3.1.53 लिपिसिचिह्नश्च । ~ च्लेः अड़् कर्तरि

After लिप्/सिच्/हे, च्लि is replaced by अड़् when लुड़ is used in the sense of agent.

लिपिसिचिह्नः ^{5/1} च ⁰ । ~ च्लेः ^{6/1} अड़् ^{1/1} कर्तरि ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- लिपि-सिचि-हः 5/1 – लिप् (6U), सिच् (6U) with इक् धातुनिर्देशो, and हेज् स्पर्धायाम् (1U) with आ आदेश; लिपिः च सिचिः च ह्वाः च लिपिसिचिह्नाः, तस्मात् लिपिसिचिह्नः (declines like विश्वपा) in SD; in पूर्वपञ्चमी.
- च 0 – This brings अड़् from the previous sūtra.
- च्लेः 6/1 – From 3.1.44 च्लेः सिच् ।; प्रातिपदिक् is च्लि, the विकरण for लुड़; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- अड़् 1/1 – This is आदेश for च्लि; from 3.1.52 अस्यतिवक्तिरव्यातिभ्योऽड़् ।.
- कर्तरि 7/1 – From 3.1.48 णिश्चिद्रुस्युभ्यः कर्तरि चड़् ।; लुड़् is in कर्तरि प्रयोग

[LSK] एम्यः ^{5/3} च्लेः ^{6/1} अड़् ^{1/1} स्यात् ^{III/1} ।

अड़् is the substitute in the place of च्लि which is after लिप्, सिच्, and हे.

[LSK] असिच्चत् ^{III/1} ।

सिच् + च्लि + त्   3.1.43 च्लि लुड़ि । ~ धातोः

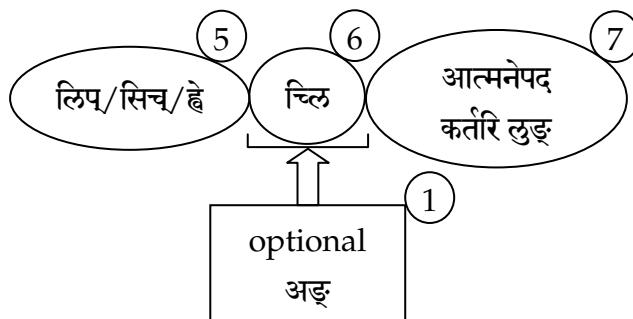
सिच् + अड़् + त्   3.1.53 लिपिसिचिह्नश्च । ~ च्लेः अड़् कर्तरि

अट् + सिच्चत्   6.4.71 लुड़लुड़लुड़क्ष्वडुदात्तः । ~ अज्ञस्य

In आत्मनेपद, अङ् is optional by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 3.1.54 आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् । ~ लिपिसिचिह्नः च्लेः अङ् कर्तरि

After लिप्/सिच्/हे, च्लि is optionally replaced by अङ् when लुङ् is used in the sense of agent in आत्मनेपद.

आत्मनेपदेषु^{7/3} अन्यतरस्याम्⁰ । ~ लिपिसिचिह्नः^{5/1} च्लेः^{6/1} अङ्^{1/1} कर्तरि^{7/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- आत्मनेपदेषु 7/3 – In परसप्रमी
- अन्यतरस्याम् 0 – अङ् is optional. The other option is सिच्
- Other words are the same as the previous sūtra.

[LSK] लिपिसिचिह्नः^{5/1} परस्य^{6/1} च्लेः^{6/1} अङ्^{1/1} वा⁰ ।

After लिप्, सिच्, and हे, the substitute अङ् for च्लि is optional.

[LSK] असिच्चत, असिक्त^{III/1} ।

सिच् + च्लि + त 3.1.43 च्लि लुडि ।

सिच् + अङ् + त 3.1.54 आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् । ~ लिपिसिचिह्नः च्लेः अङ् कर्तरि

अट् + सिच्चत 6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लक्ष्वडुदातः । ~ अङ्गस्य

In अङ्-अभाव-पक्षे, it is the same as मुच्.

सिच् + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

गुण is denied because सिच् is like कित् by 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु। ~ कित् हलन्तात् इकः झल्.

सिच् + त 8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः झलि

सिक् + त 8.2.30 चोः कुः । ~ झलि

अट् सिक्त 6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदातः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of सिच् (6UA) in लुड्/कर्तरि

असिच् (अदन्त-अङ्ग) + तिड्

In आत्मनेपद, optionally असिच् + सिच् + तिड्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असिच्त्	असिच्चाम्	असिच्चन्	असिच्चत् /असिक्त	असिच्चेताम् /असिक्षाताम्	असिच्चन्त /असिक्षत्
मध्यमपुरुषः	असिच्चः	असिच्चतम्	असिच्चत	असिच्चथा: /असिक्षथा:	असिच्चेथाम् /असिक्षाथाम्	असिच्चध्वम्/असिग्ध्वम् 8.2.25, 8.2.30, 8.2.39
उत्तमपुरुषः	असिच्चम्	असिच्चाव	असिच्चाम	असिच्चे /असिक्षि	असिच्चावाहि /असिक्षवाहि	असिच्चामाहि /असिक्षमाहि

== लुड् ==

Conjugation of सिच् (6UA) in लृड्/कर्तरि

असेक्ष्य + तिड्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असेक्ष्यत्	असेक्ष्यताम्	असेक्ष्यन्	असेक्ष्यत	असेक्ष्येताम्	असेक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अतोस्यः	असेक्ष्यतम्	असेक्ष्यत	असेक्ष्यथा:	असेक्ष्येथाम्	असेक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	असेक्ष्यम्	असेक्ष्याव	असेक्ष्याम	असेक्ष्ये	असेक्ष्यावाहि	असेक्ष्यामाहि

10. लिपै उपदेहे (6UA)

[LSK] लिपै उपदेहे ॥ १० ॥ to anoint, to stain, to cover

The content of the धातु is लिप्. The इत् being स्वरित, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Since the धातु is अनुदात्त, it is अनिट् by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The entire conjugation of this धातु is the same as the one of सिंच्.

[LSK] उपदेहः^{1/1} वृद्धिः^{1/1} ।

उपदेह means growth by anointing, covering.

[LSK] लिम्पति, लिम्पते^{III/1} । लेसा^{III/1} । अलिपत, अलिपत, अलिस^{III/1} ।

लट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
लिम्पति	लिम्पतः	लिम्पन्ति	लिम्पते	लिम्पेते	लिम्पन्ते
लिम्पसि	लिम्पथः	लिम्पथ	लिम्पसे	लिम्पेथे	लिम्पध्वे
लिम्पामि	लिम्पावः	लिम्पामः	लिम्पे	लिम्पावहे	लिम्पामहे
लिट् Not listed in क्रादिनियम, इट्-आगम takes place.					
लिलेप	लिलिपतुः	लिलिपुः	लिलिपे	लिलिपाते	लिलिपिरे
लिलेपिथ	लिलिपथुः	लिलिप	लिलिपिषे	लिलिपाथे	लिलिपिध्वे
लिलेप	लिलिपिव	लिलिपिम	लिलिपे	लिलिपिवहे	लिलिपिमहे
लूट्					
लेसा	लेसारौ	लेसारः	लेसा	लेसारौ	लेसारः
लेसासि	लेसास्थः	लेसास्थ	लेसासे	लेसासाथे	लेसाध्वे
लेसास्मि	लेसास्वः	लेसास्मः	लेसाहे	लेसास्वहे	लेसास्महे
लूट्					
लेप्स्यति	लेप्स्यतः	लेप्स्यन्ति	लेप्स्यते	लेप्स्येते	लेप्स्यन्ते
लेप्स्यसि	लेप्स्यथः	लेप्स्यथ	लेप्स्यसे	लेप्स्येथे	लेप्स्यध्वे
लेप्स्यामि	लेप्स्यावः	लेप्स्यामः	लेप्स्ये	लेप्स्यावहे	लेप्स्यामहे
लेट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
लिम्पतु/लिम्पतात्	लिम्पताम्	लिम्पन्तु	लिम्पताम्	लिम्पेताम्	लिम्पन्ताम्
लिम्प/लिम्पतात्	लिम्पतम्	लिम्पत	लिम्पस्व	लिम्पेथाम्	लिम्पध्वम्
लिम्पानि	लिम्पाव	लिम्पाम	लिम्पै	लिम्पावहै	लिम्पामहै

लङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
अलिम्पत्	अलिम्पताम्	अलिम्पन्	अलिम्पत	अलिम्पताम्	अलिम्पन्त
अलिम्पः	अलिम्पतम्	अलिम्पत	अलिम्पथाः	अलिम्पथाम्	अलिम्पध्वम्
अलिम्पम्	अलिम्पाव	अलिम्पाम	अलिम्पे	अलिम्पावहि	अलिम्पामहि
विधिलिङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्					
लिम्पेत्	लिम्पेताम्	लिम्पेयुः	लिम्पेत	लिम्पेताम्	लिम्पेरन्
लिम्पेः	लिम्पेतम्	लिम्पेत	लिम्पेथाः	लिम्पेथाम्	लिम्पेध्वम्
लिम्पेयम्	लिम्पेव	लिम्पेम	लिम्पेय	लिम्पेवहि	लिम्पेमहि
आशीर्लिङ् In आत्मनेपद, गुणनिषेध because of 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु । ~ किंत् हलन्तात् इकः इत्					
लिप्यात्	लिप्यास्ताम्	लिप्यासुः	लिप्सीष्ट	लिप्सीयास्ताम्	लिप्सीरन्
लिप्याः	लिप्यास्तम्	लिप्यास्त	लिप्सीष्टाः	लिप्सीयास्थाम्	लिप्सीध्वम्
लिप्यासम्	लिप्यास्व	लिप्यास्म	लिप्सीय	लिप्सीवहि	लिप्सीमहि
लिङ् In परस्मैपद, अङ् takes place by 3.1.53 लिपिसिच्छिहश्च । ~ अङ् च्लेः कर्तरि					
In आत्मनेपद, अङ् is optional by 3.1.54 आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् । ~ लिपिसिच्छः अङ् च्लेः कर्तरि					
अलिपत्	अलिपाम्	अलिपन्	अलिपत /अलिस	अलिपेताम् /अलिप्साताम्	अलिपन्त/ अलिप्सत
अलिपः	अलिपतम्	अलिपत	अलिपथाः /अलिष्ठाः	अलिपेथाम् /अलिप्साथाम्	अलिपध्वम्/अलिव्यम् 8.2.25, 8.2.39
अलिपम्	अलिपाव	अलिपाम	अलिपे /अलिप्सि	अलिपावहि /अलिप्सवहि	अलिपामहि /अलिप्समहि
लृङ्					
अलेप्स्यत्	अलेप्स्यताम्	अलेप्स्यन्	अलेप्स्यत	अलेप्स्येताम्	अलेप्स्यन्त
अलेप्स्यः	अलेप्स्यतम्	अलेप्स्यत	अलेप्स्यथाः	अलेप्स्येथाम्	अलेप्स्यध्वम्
अलेप्स्यम्	अलेप्स्याव	अलेप्स्याम	अलेप्स्ये	अलेप्स्यावहि	अलेप्स्यामहि

[LSK] इति^० उभयपदिनः^{१/३} ॥

Up to here is about उभयपदिन् धातुं.

11. कृतीं छेदने (6PS)

[LSK] कृतीं छेदने^{7/1} ॥११॥ to cut, to divide

The content of the धातु is कृत्. ईं is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्।, for इट्-निषेध to निषा by 7.2.14 श्रीदितो निष्ठायाम् ।. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु. However, इट् is optional for सकारादि आर्धधातुक except for सिच् since the धातु is listed in 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतदनृतः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वा.

As this धातु is counted in मुचादि, 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम् is applied.

[LSK] कृन्तति^{III/1} । चकर्ते^{III/1} । कर्तिता^{III/1} । कर्तिष्यति, कर्त्स्यति^{III/1} । अकर्तीत्^{III/1} ॥

लङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
कृन्तति	कृन्ततः	कृन्तन्ति
कृन्तसि	कृन्तथः	कृन्तथ
कृन्तामि	कृन्तावः	कृन्तामः
लिट्		
चकर्त	चकृततुः	चकृतुः
चकर्तिथ	चकृतथुः	चकृत
चकर्त	चकृतिव	चकृतिम
लुट्		
कर्तिता	कर्तितारौ	कर्तितारः
कर्तितासि	कर्तितास्थः	कर्तितास्थ
कर्तितास्मि	कर्तितास्वः	कर्तितास्मः
लङ् 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतदनृतः । ~ इट् वा		
कर्तिष्यति	कर्तिष्यतः	कर्तिष्यन्ति
/कर्त्यति	/कर्त्यतः	/कर्त्यन्ति
कर्तिष्यसि	कर्तिष्यथः	कर्तिष्यथ
/कर्त्यसि	/कर्त्यथः	/कर्त्यथ
कर्तिष्यामि	कर्तिष्यावः	कर्तिष्यामः
/कर्त्यामि	/कर्त्यावः	/कर्त्यामः
लोट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
कृन्ततु/कृन्तात्	कृन्ताम्	कृन्तन्तु
कृन्त/कृन्तात्	कृन्तम्	कृन्तत
कृन्तानि	कृन्ताव	कृन्ताम

लङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
अकृन्तत्	अकृन्तताम्	अकृन्तन्
अकृन्तः	अकृन्ततम्	अकृन्तत
अकृन्तम्	अकृन्ताव	अकृन्ताम
विधिलिङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
कृन्तेत्	कृन्तेताम्	कृन्तेयुः
कृन्ते:	कृन्तेतम्	कृन्तेत
कृन्तेयम्	कृन्तेव	कृन्तेम
आशीर्लिङ्		
कृत्यात्	कृत्यास्ताम्	कृत्यासुः
कृत्याः	कृत्यास्तम्	कृत्यास्त
कृत्यासम्	कृत्यास्व	कृत्यास्म
लङ् 7.2.4 नोटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अकर्तीत्	अकर्तिष्ठाम्	अकर्तिषुः
अकर्तीः	अकर्तिष्ठम्	अकर्तिष्ठ
अकर्तिष्म्	अकर्तिष्व	अकर्तिष्म
लङ् 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतदनृतः । ~ इट् वा		
अकर्तिष्यत्	अकर्तिष्यताम्	अकर्तिष्यन्
/अकर्त्यत्	/अकर्त्यताम्	/अकर्त्यन्
अकर्तिष्यः	अकर्तिष्यतम्	अकर्तिष्यत
/अकर्त्यः	/अकर्त्यतम्	/अकर्त्यत
अकर्तिष्यम्	अकर्तिष्याव	अकर्तिष्याम
/अकर्त्यम्	/अकर्त्याव	/अकर्त्याम्

12. खिदं परिघाते (6PA)

[LSK] खिदं परिघाते^{7/1} ॥ १२ ॥ to strike, to afflict

The content of the धातु is खिद्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Being अनुदात्त धातु, this is अनिट् धातु. However, इट् takes place for वलादि लिट् including थल् because the धातु is not listed in क्रादिनियम and the धातु is neither अजन्त nor अत्वत्.

As this धातु is counted in मुचादि, 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम् is applied.

[LSK] खिन्दति^{III/1} । चखेद^{III/1} । खेत्ता^{III/1} ॥

लट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
खिन्दति	खिन्दतः	खिन्दन्ति
खिन्दसि	खिन्दथः	खिन्दथ
खिन्दामि	खिन्दावः	खिन्दामः
लिट्		
चखेद	चखिदतुः	चखिदुः
चखेदिथ	चखिदथुः	चखिद
चखेद	चखिदिव	चखिदिम
लुट्		
खेत्ता	खेत्तारौ	खेत्तारः
खेत्तासि	खेत्तास्थः	खेत्तास्थ
खेत्तास्मि	खेत्तास्वः	खेत्तास्मः
लृट्		
खेत्स्यति	खेत्स्यतः	खेत्स्यन्ति
खेत्स्यसि	खेत्स्यथः	खेत्स्यथ
खेत्स्यामि	खेत्स्यावः	खेत्स्यामः
लोट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
खिन्दतु/खिन्दतात्	खिन्दताम्	खिन्दन्तु
खिन्द/खिन्दतात्	खिन्दतम्	खिन्दत
खिन्दानि	खिन्दाव	खिन्दाम

लड् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
अखिन्दत्	अखिन्दताम्	अखिन्दन्
अखिन्दः	अखिन्दतम्	अखिन्दत
अखिन्दम्	अखिन्दाव	अखिन्दाम
विधिलिङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
खिन्देत्	खिन्देताम्	खिन्देयुः
खिन्दे:	खिन्देतम्	खिन्देत
खिन्देयम्	खिन्देव	खिन्देम
आशीर्लिङ्		
खिद्यात्	खिद्यास्ताम्	खिद्यासुः
खिद्याः	खिद्यास्तम्	खिद्यास्त
खिद्यासम्	खिद्यास्व	खिद्यास्म
लुङ् 7.2.3 वदब्रजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः		
अखैत्सीत्	अखैत्साम् 8.2.26	अखैत्सुः
अखैत्सीः	अखैत्सम् 8.2.26	अखैत्स 8.2.26
अखैत्सम्	अखैत्स्व	अखैत्स्म
लृङ्		
अखैत्स्यत्	अखैत्स्यताम्	अखैत्स्यन्
अखैत्स्यः	अखैत्स्यतम्	अखैत्स्यत
अखैत्स्यम्	अखैत्स्याव	अखैत्स्याम

13. पिशौ अवयवे (6PS)

[LSK] पिशा अवयवे ^{7/1} || १३ || to form

The content of the धातु is पिशा. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

As this धातु is counted in मुचादि, 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम् is applied.

[LSK] पिंशति ^{III/1} । पेशिता ^{III/1} ॥

लट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
पिंशति	पिंशतः	पिंशन्ति
पिंशसि	पिंशथः	पिंशथ
पिंशामि	पिंशावः	पिंशामः
लिट्		
पिपेश	पिपिशतुः	पिपिशुः
पिपेशिथ	पिपिशथुः	पिपिशा
पिपेश	पिपिशिव	पिपिशिम
लुट्		
पेशिता	पेशितारौ	पेशितारः
पेशितार्सि	पेशितास्थः	पेशितास्थ
पेशितास्मि	पेशितास्वः	पेशितास्मः
लोट्		
पेशिष्यति	पेशिष्यतः	पेशिष्यन्ति
पेशिष्यसि	पेशिष्यथः	पेशिष्यथ
पेशिष्यामि	पेशिष्यावः	पेशिष्यामः
लोट् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
पिंशतु/पिंशतात्	पिंशताम्	पिंशन्तु
पिंशा/पिंशतात्	पिंशतम्	पिंशत
पिंशानि	पिंशाव	पिंशाम

लङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
अपिंशत्	अपिंशताम्	अपिंशन्
अपिंशः	अपिंशतम्	अपिंशत
अपिंशम्	अपिंशाव	अपिंशाम
विधिलिङ् 7.1.59 शे मुचादीनाम् । ~ नुम्		
पिंशेत्	पिंशेताम्	पिंशेयुः
पिंशेः	पिंशेतम्	पिंशेत
पिंशेयम्	पिंशेव	पिंशेम
आशीर्लिङ्		
पिश्यात्	पिश्यास्ताम्	पिश्यासुः
पिश्याः	पिश्यास्तम्	पिश्यास्त
पिश्यास्म्	पिश्यास्व	पिश्यास्म
लुङ् 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अपेशीत्	अपेशिष्याम्	अपेशिषुः
अपेशीः	अपेशिष्यम्	अपेशिष्ट
अपेशिष्यम्	अपेशिष्व	अपेशिष्म
लृङ्		
अपेशिष्यत्	अपेशिष्यताम्	अपेशिष्यन्
अपेशिष्यः	अपेशिष्यतम्	अपेशिष्यत
अपेशिष्यम्	अपेशिष्याव	अपेशिष्याम

14. आँवश्चूँछेदने (6PV)

[LSK] आँवश्चूँछेदने^{7/1} ॥ १४ ॥ to cut, to tear

The content of the धातु is व्रश्. Both आँ and ऊँ are इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।, for 8.2.45 ओदितश्च । ~ निष्ठातः नः and optional इट्-आगम by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः respectively. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु.

== लट् ==

[LSK] वृश्चति^{III/1} ।

व्रश् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
व्रश् + तिप्	3.4.78 तिस्तिस्तिस्थस्थमिब्बस्मस्तातांझथासाथांव्वमिङ्ग्वहिङ् । ~ लस्य
व्रश् + श + ति	3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
व्रऋ अ श्र + अ + ति	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति

श is सार्वधातुक by 3.4.113 तिङ्ग्लिशत् सार्वधातुकम् । and डिङ्ग्लित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् ।, thus गुण is prohibited by 1.1.5 किङ्गति च । and संप्रसारण takes place as seen above.

व्रऋ श्र + अ + ति 6.1.108 संप्रसारनाच्च । ~ पूर्वः

वृश्चति

Conjugation of व्रश् (6PV) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृश्चति	वृश्चतः	वृश्चन्ति
मध्यमपुरुषः	वृश्चसि	वृश्चथः	वृश्चथ
उत्तमपुरुषः	वृश्चामि	वृश्चावः	वृश्चामः

== लिट् ==

[LSK] वब्रश्च^{III/1} |

व्रश् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
व्रश् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
व्रश् व्रश् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
व॒ ऋ॒ अ॑ श्व॒ व्रश्॒ + अ॑	6.1.17 लिष्ट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्
व॒ ऋ॒ श्व॒ व्रश्॒ + अ॑	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अचि॒ पूर्वरूपम् एकः॒ पूर्वपरयोः
व॒ अ॒ ऋ॒ श्व॒ व्रश्॒ + अ॑	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य
व॒ व्रश्॒ + अ॑	7.4.60 हलादिः॒ शोषः॒ । ~ अभ्यासस्य
वब्रश्च	

Being ओदित् धातु, इट् is optional for वलादि आर्धधातुक by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः.

[LSK] वब्रश्चिथ, वब्रष्ठ^{II/1} |

In इट्-अभाव option, the रूपसिद्धि is as follows. The शकार in धातु being a product of शुत्व by 8.4.40 स्तोः शुना शुः ।, it is असिद्ध for 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः झालि. Thus स् is elided.

व॒ व्रश्॒ + थ॑

व॒ व्रच्॒ + थ॑	8.2.29 स्कोः॒ संयोगाद्योरन्ते॒ च । ~ लोपः॒ झालि॑
व॒ व्रष्॒ + थ॑	8.2.36 व्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां॑ षः॑ । ~ धातोः॒ झालि॑
व॒ व्रष्॒ + ठ॑	8.4.41 षुना॑ षुः॑ । ~ स्तोः॒

वब्रष्ठ

Conjugation of व्रश् (6PV) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वब्रश्च	वब्रश्चतुः	वब्रश्चुः
मध्यमपुरुषः	वब्रश्चिथ/वब्रष्ठ	वब्रश्चयुः	वब्रश्च
उत्तमपुरुषः	वब्रश्च	वब्रश्चिव/वब्रश्चव	वब्रश्चिम/वब्रश्चम

== लृट ==

[LSK] ब्रश्चिता, व्रष्टा^{III/1} ।

ब्रश् + ता

ब्रच् + ता 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः इलि

ब्रष् + ता 8.2.36 ब्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि

ब्रष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of ब्रश् (6PV) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ब्रश्चिता/ब्रष्टा	ब्रश्चितारौ/ब्रष्टरौ	ब्रश्चितारः/ब्रष्टरः
मध्यमपुरुषः	ब्रश्चितासि/ब्रष्टासि	ब्रश्चितास्थः/ब्रष्टास्थः	ब्रश्चितास्थ/ब्रष्टास्थ
उत्तमपुरुषः	ब्रश्चितास्मि/ब्रष्टास्मि	ब्रश्चितास्वः/ब्रष्टास्वः	ब्रश्चितास्मः/ब्रष्टास्मः

== लृट ==

[LSK] ब्रश्चिष्यति, ब्रक्ष्यति^{III/1} ।

ब्रश् + स्य + ति

ब्रच् + स्य + ति 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः इलि

ब्रष् + स्य + ति 8.2.36 ब्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि

ब्रक् + स्य + ति 8.2.41 षट्टोः कः सि ।

ब्रक् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of ब्रश् (6PV) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ब्रश्चिष्यति/ब्रक्ष्यति	ब्रश्चिष्यतः/ब्रक्ष्यतः	ब्रश्चिष्यन्ति/ब्रक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	ब्रश्चिष्यसि/ब्रक्ष्यसि	ब्रश्चिष्यथः/ब्रक्ष्यथः	ब्रश्चिष्यथ/ब्रक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	ब्रश्चिष्यामि/ब्रक्ष्यामि	ब्रश्चिष्यावः/ब्रक्ष्यावः	ब्रश्चिष्यामः/ब्रक्ष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of व्रश् (6PV) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृश्तु/वृश्तात्	वृश्ताम्	वृश्न्तु
मध्यमपुरुषः	वृश्च/वृश्तात्	वृश्तम्	वृश्त
उत्तमपुरुषः	वृश्वानि	वृश्वाव	वृश्वाम्

== लङ् ==

Conjugation of व्रश् (6PV) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवृश्त	अवृश्ताम्	अवृश्न्
मध्यमपुरुषः	अवृश्च	अवृश्तम्	अवृश्त
उत्तमपुरुषः	अवृश्म्	अवृश्वाव	अवृश्वाम्

== विधिलिङ् ==

Conjugation of व्रश् (6PV) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृश्वेत्	वृश्वेताम्	वृश्वेयुः
मध्यमपुरुषः	वृश्वे:	वृश्वेतम्	वृश्वेत
उत्तमपुरुषः	वृश्वेयम्	वृश्वेव	वृश्वेम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] वृश्च्यात्^{III/1} ।

- व्रश् + यास्.त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
- वृ.ऋ अ श् + यास्.त्   6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्तिपृच्छतिभृजतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति
- वृ.ऋ श् + यास्.त्   6.1.108 संप्रसारनाच्च । ~ पूर्वः
- वृश् + या त्   8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः झालि

Conjugation of वश् (6PV) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

वृश्च्या + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृश्च्यात्	वृश्च्यास्ताम्	वृश्च्यासुः
मध्यमपुरुषः	वृश्च्याः	वृश्च्यास्तम्	वृश्च्यास्त
उत्तमपुरुषः	वृश्च्यासम्	वृश्च्यास्व	वृश्च्यास्म

== लुङ् ==

[LSK] अवशीत्, अवाक्षीत्^{III/1} ॥

With इट्, there is no वृद्धिः by 7.2.4 नेटि । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु

वश् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
वश् + सिंच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
वश् + इट् स् + त्	7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः
वश् + इ स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
वश् + इ + ईत्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः
वश् + ई त्	6.1.101 अकः सवर्णं दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक
अट् + व्रशीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्ष्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Without इट्, there is वृद्धिः by 7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु

वश् + स् + त्	7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः
वश् + स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
व्राश् + स् + ईत्	7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
व्राच् + स् + ईत्	8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः झालि
व्राष् + स् + ईत्	8.2.36 व्रश्ब्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि
व्राक् + स् + ईत्	8.2.41 षष्ठोः कः सि ।
व्राक् + ष् + ईत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः
अट् + व्राक्षीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्ष्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/2

व्राश् + स् + ताम्	
व्राश् + ताम्	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः झालि

व्रान् + ताम्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः इलि
व्राष् + ताम्	8.2.36 ब्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि
व्राष् + टाम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् + अव्राष्टाम्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलङ्गक्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of ब्रश्च (6PV) in लुङ्ग/कर्तरि

अवशी/अब्रशीष् with इट्, अव्राक्षी/अव्राष्/अव्राक्ष् without इट् + तिङ् for डिन्त-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवशीत्/अव्राक्षीत्	अव्रशीष्टाम्/अव्राष्टाम्	अव्रशीषुः/अव्राक्षुः
मध्यमपुरुषः	अवशीः/अव्राक्षीः	अव्रशीष्टम्/अव्राष्टम्	अव्रशीष्ट/अव्राष्ट
उत्तमपुरुषः	अव्रशीष्म/अव्राक्षम्	अव्रशीष्व/अव्राक्षव	अव्रशीष्म/अव्राक्षम्

== लृङ् ==

Conjugation of ब्रश्च (6PV) in लृङ्/कर्तरि

अव्रशीष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अव्रशीष्यत्	अव्रशीष्यताम्	अव्रशीष्यन्
मध्यमपुरुषः	अव्रशीष्यः	अव्रशीष्यतम्	अव्रशीष्यत
उत्तमपुरुषः	अव्रशीष्यम्	अव्रशीष्याव	अव्रशीष्याम

15. व्यचं व्याजीकरणे (6PS)

[LSK] व्यचं व्याजीकरणे ^{7/1} || १५ || to cheat, to surround, to pervade

The content of the धातु is व्यच्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

[LSK] विचति ^{III/1} |

व्यच् + श + ति	3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
व् इ अ च् + अ + ति	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्वश्वतिविचतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति
व् इ च् + अ + ति	6.1.108 संप्रसारनाच्च । ~ पूर्वः
विचति	

Conjugation of व्यच् (6PS) in लट् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विचति	विचतः	विचन्ति
मध्यमपुरुषः	विचसि	विचथः	विचथ
उत्तमपुरुषः	विचामि	विचावः	विचामः

== लिट् ==

[LSK] विव्याच् ^{III/1} |

व्यच् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
व्यच् व्यच् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
व् इ अ च् व्यच् + अ	6.1.17 लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्
व् इ च् व्यच् + अ	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
वि व्यच् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
वि व्याच् + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिज्ञिति
विव्याच्	

[LSK] विविच्चतुः^{III/2} ।

वि व्यच् + अतुस्

वि व् इ अ च् + अतुस् 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवाष्टिवृश्तिविच्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति

वि व् इ च् + अतुस् 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अचि पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः

Conjugation of व्यच् (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विव्याच्च	विविच्चतुः	विविच्चुः
मध्यमपुरुषः	विव्यच्चिथ	विविच्चथुः	विविच्च
उत्तमपुरुषः	विव्याच्च/विव्यच्च	विविच्चिव	विविच्चिम

== लुट् ==

[LSK] व्यचिता^{III/1} ।

व्यच् + इट् ता

Conjugation of व्यच् (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यचिता	व्यचितारौ	व्यचितारः
मध्यमपुरुषः	व्यचितासि	व्यचितास्थः	व्यचितास्थ
उत्तमपुरुषः	व्यचितास्मि	व्यचितास्वः	व्यचितास्मः

== लृट् ==

[LSK] व्यचिष्यति^{III/1} ।

व्यच् + इष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of व्यच् (6PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यचिष्यति	व्यचिष्यतः	व्यचिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	व्यचिष्यसि	व्यचिष्यथः	व्यचिष्यथ
उत्तमपुरुषः	व्यचिष्यामि	व्यचिष्यावः	व्यचिष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of व्यच्(6PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विचतु/विचतात्	विचताम्	विचन्तु
मध्यमपुरुषः	विच/विचतात्	विचतम्	विचत
उत्तमपुरुषः	विचानि	विचाव	विचाम

== लङ् ==

Conjugation of व्यच्(6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अविचत्	अविचताम्	अविचन्
मध्यमपुरुषः	अविचः	अविचतम्	अविचत
उत्तमपुरुषः	अविचम्	अविचाव	अविचाम

== विधिलिङ् ==

Conjugation of व्यच्(6PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विचेत्	विचेताम्	विचेयुः
मध्यमपुरुषः	विचे:	विचेतम्	विचेत
उत्तमपुरुषः	विचेयम्	विचेव	विचेम

== आशीर्लिंग् ==

[LSK] विच्यात्^{III/1} ।

व्यच् + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्
व॒ इ अ च् + यास् त्	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्टिविचातिविचतिपृच्छतिभृजतीनां डिंति च । ~ संप्रसारणम् किति
व॒ इ च् + यास् त्	6.1.108 संप्रसारनाच्च । ~ पूर्वः
विच् + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः झलि

Conjugation of व्यच् (6PS) in आशीर्लिंग्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विच्यात्	विच्यास्ताम्	विच्यासुः
मध्यमपुरुषः	विच्या:	विच्यास्तम्	विच्यास्त
उत्तमपुरुषः	विच्यासम्	विच्यास्व	विच्यास्म

== लुङ् ==

[LSK] अव्याचीत्, अव्यचीत्^{III/1} ॥

By 7.2.7 अतो हलादेलघोः ~ विभाषा न इटि सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु, there is optional वृद्धि.

व्यच् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
व्यच् + सिंच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
व्यच् + इट् स् + त्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
व्यच् + इ स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिंचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
व्यच् + इ + ई त्	8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः
व्यच् + ई त्	6.1.101 अकः सर्वे दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक
व्याच् + ई त्	7.2.7 अतो हलादेलघोः ~ विभाषा न इटि सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
अट् + व्याचीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] “व्यचे: ^{6/1} कुटादित्वम् ^{1/1} अनसि ^{7/1}” इति ⁰ तु ⁰ न ⁰ इह ⁰ प्रवर्तते ^{III/1}, “अनसि” इति ⁰ पर्युदासेन ^{3/1} कृन्मात्र-विषयत्वात् ^{5/1} ॥

There is a वार्त्तिक in महाभाष्य stating “the status of कुटादि should be given to व्यच्-धातु when (a प्रत्यय) other than अस् follows”. If this applies to the situation “व्यच् + सिच्”, then सिच् gains the status of कुटादि and consequently gains the status of डित् by 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽिणन् डित् ।, then 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्टिविचतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् is applied.

However, LSK वृत्ति states that this वार्त्तिक is not applicable here, for सिच्, because the meaning of नज् in नज्समास “अनसि” in this वार्त्तिक is taken as पर्युदास, which indicates something other than what is specified, but belongs to the same group.

Since अस् is उणादि-प्रत्यय, which is included in कृत्-प्रत्यय, this वार्त्तिक is not applicable for सिच् which is not कृत्-प्रत्यय.

Conjugation of व्यच् (6PS) in लुङ्/कर्तरि

अव्याची/अव्याचिष् with वृद्धि, अव्यची/अव्यचिष् without वृद्धि + तिङ् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अव्याचीत्/अव्यचीत्	अव्याचिष्टाम्/अव्यचिष्टाम्	अव्याचिषुः/व्यचिषुः
मध्यमपुरुषः	अव्याचीः/अव्यचीः	अव्याचिष्टम्/अव्यचिष्टम्	अव्याचिष्ट/अव्याचिष्ट
उत्तमपुरुषः	अव्याचिष्म्/अव्यचिष्म्	अव्याचिष्व/अव्यचिष्व	अव्याचिष्म्/अव्यचिष्म्

== लुङ् ==

Conjugation of व्यच् (6PS) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अव्यचिष्टत्	अव्यचिष्टताम्	अव्यचिष्टन्
मध्यमपुरुषः	अव्यचिष्टः	अव्यचिष्टतम्	अव्यचिष्टत
उत्तमपुरुषः	अव्यचिष्म्	अव्यचिष्वाव	अव्यचिष्माम

16. उज्ज्ञ उज्ज्ञे (6PS)

[LSK] उज्ज्ञं उज्ज्ञे ^{7/1} ॥ १६ ॥ to glean

The last इँ is इत्. To the original form उज्ज्ञ, नुम् आगम is attached by 7.1.58 इदितो नुम् धातोः ।

उ नुम् ल् 7.1.58 इदितो नुम् धातोः । with 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात् परः ।

उंज्ञ 8.3.24 नश्चापदान्तस्य झलि । ~ अनुस्वारः

उज्ज्ञ 8.4.58 अनुस्वारस्य यथि परसवर्णः ।

The धातु is used in the form of उज्ज्ञ in all लकारः. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

[LSK] उज्ज्ञति ^{III/1} ।

उज्ज्ञ + श + ति 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of उज्ज्ञ (6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उज्ज्ञति	उज्ज्ञतः	उज्ज्ञन्ति
मध्यमपुरुषः	उज्ज्ञसि	उज्ज्ञथः	उज्ज्ञथ
उत्तमपुरुषः	उज्ज्ञामि	उज्ज्ञावः	उज्ज्ञामः

== लिट् ==

Since उज्ज्ञ is इजादि गुरुमत् धातु, आम् प्रत्यय is added to the धातु by 3.1.36 इजादेश्व गुरुमतोऽनृच्छः ।

~ धातोः आम् लिटि. After आम्, अनुप्रयुज्यमान कृ, भू, अस् are enjoined. The whole process is the same as for एधान्नकार etc. in एध् (1A).

उज्ज्ञ + आम् + लिट् 3.1.36 इजादेश्व गुरुमतोऽनृच्छः । ~ धातोः आम् लिटि

उज्ज्ञ + आम् 2.4.81 आमः । ~ लुक्

उज्ज्ञाम् + कृ + लिट् 3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Since उञ्छ् is not आत्मनेपदिन् धातु, आत्मनेपद is not used after क् by 1.3.63 आप्रत्ययवत्
कृजोऽनुप्रयोगस्य । ~ आत्मनेपदम्

Conjugation of उञ्छ् (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	उञ्छाञ्चकार/उञ्छांचकार	उञ्छाञ्चक्तुः/उञ्छांचक्तुः	उञ्छाञ्चकुः/उञ्छांचकुः
मध्यमपुरुषः:	उञ्छाञ्चकृथ/उञ्छांचकृथ	उञ्छाञ्चक्थुः/उञ्छांचक्थुः	उञ्छाञ्चक्र/उञ्छांचक्र
उत्तमपुरुषः:	उञ्छाञ्चकार/उञ्छांचकार /उञ्छाञ्चकर/उञ्छांचकर	उञ्छाञ्चकृव/उञ्छांचकृव	उञ्छाञ्चकृम/उञ्छांचकृम

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	उञ्छाम्बभूव/उञ्छांबभूव	उञ्छाम्बभूवतुः/उञ्छांबभूवतुः	उञ्छाम्बभूवः/उञ्छांबभूवः
मध्यमपुरुषः:	उञ्छाम्बभूविथ/उञ्छांबभूविथ	उञ्छाम्बभूवथुः/उञ्छांबभूवथुः	उञ्छाम्बभूव/उञ्छांबभूव
उत्तमपुरुषः:	उञ्छाम्बभूव/उञ्छांबभूव	उञ्छाम्बभूविव/उञ्छांबभूविव	उञ्छाम्बभूविम/उञ्छांबभूविम

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	उञ्छामास	उञ्छामासतुः	उञ्छामासुः
मध्यमपुरुषः:	उञ्छामासिथ	उञ्छामासथुः	उञ्छामास
उत्तमपुरुषः:	उञ्छामास	उञ्छामासिव	उञ्छामासिम

== लुट् ==

Conjugation of उञ्छ् (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	उञ्छिता	उञ्छितारौ	उञ्छितारः
मध्यमपुरुषः:	उञ्छितासि	उञ्छितास्थः	उञ्छितास्थ
उत्तमपुरुषः:	उञ्छितास्मि	उञ्छितास्वः	उञ्छितास्मः

== लृट ==

Conjugation of उच्छ् (6PS) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उज्जिष्यति	उज्जिष्यतः	उज्जिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	उज्जिष्यसि	उज्जिष्यथः	उज्जिष्यथ
उत्तमपुरुषः	उज्जिष्यामि	उज्जिष्यावः	उज्जिष्यामः

== लोट ==

Conjugation of उच्छ् (6PS) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उज्जतु/उज्जतात्	उज्जताम्	उज्जन्तु
मध्यमपुरुषः	उज्ज/उज्जतात्	उज्जतम्	उज्जत
उत्तमपुरुषः	उज्जानि	उज्जाव	उज्जाम

== लङ् ==

आट् उज्जत् 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्-लङ्-लृङ्क्षु अनुदातः:

औज्जत् 6.1.90 आटश । ~ वृद्धिः अचि

Conjugation of उच्छ् (6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	औज्जत्	औज्जताम्	औज्जन्
मध्यमपुरुषः	औज्जः	औज्जतम्	औज्जत
उत्तमपुरुषः	औज्जम्	औज्जाव	औज्जाम

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of उञ्छ् (6PS) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उञ्छेत्	उञ्छेताम्	उञ्छेयुः
मध्यमपुरुषः	उञ्छेः	उञ्छेतम्	उञ्छेत्
उत्तमपुरुषः	उञ्छेयम्	उञ्छेव	उञ्छेम्

== आशीर्लिङ्गः ==

उञ्छ् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

नलोप by 6.4.14 अनिदितां हल उपधायाः किङ्गति । ~ नलोपः is not applicable since उञ्छ् is इदित्.

Conjugation of उञ्छ् (6PS) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उञ्छयात्	उञ्छयास्ताम्	उञ्छयासुः
मध्यमपुरुषः	उञ्छयाः	उञ्छयास्तम्	उञ्छयास्त
उत्तमपुरुषः	उञ्छयासम्	उञ्छयास्व	उञ्छयास्म

== लुड़ ==

उज्ज्व + ई त

आट् उज्जीत्

6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड़-लड़-लृड़क्षु अनुदात्तः

औज्जीत्

6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः अचि

Conjugation of उज्ज्व (6PS) in लुड़/कर्तरि

औज्जी/औज्जिष्ठ+ तिङ्ग for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	औज्जीत्	औज्जिष्ठाम्	औज्जिष्ठुः
मध्यमपुरुषः	औज्जीः	औज्जिष्ठम्	औज्जिष्ठ
उत्तमपुरुषः	औज्जिष्ठम्	औज्जिष्ठ्य	औज्जिष्ठम्

== लृड़ ==

Conjugation of उज्ज्व (6PS) in लृड़/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	औज्जिष्ठ्यत्	औज्जिष्ठ्यताम्	औज्जिष्ठ्यन्
मध्यमपुरुषः	औज्जिष्ठ्यः	औज्जिष्ठ्यतम्	औज्जिष्ठ्यत
उत्तमपुरुषः	औज्जिष्ठ्यम्	औज्जिष्ठ्याव	औज्जिष्ठ्याम्

[LSK] उज्ज्वः 1/1 कणशः 0 आदानम् 1/1 कणिशादि-अर्जनम् 1/1 शिलम् 1/1 | इति 0 यादवः 1/1 ||

A grammarian called यादव says in his work (वैज्यन्तीकोष) “उज्ज्व is picking up grains one by one from the field, and picking up hair of corn is called शिल”.

17. ऋच्छं गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु (6PS)

[LSK] ऋच्छं गति-इन्द्रियप्रलय-मूर्तिभावेषु^{7/3} ॥ १७ ॥ to go, to sleep, to become hard

To the original form ऋच्छ, तुक् आगम is attached by 6.1.73 छे च । ~ तुक् संहितायाम् and with शुत्व, ऋच्छ् is the form used in all लकारः.

ऋ तुक् छ 6.1.73 छे च । ~ तुक् संहितायाम् with 1.1.46 आयन्तौ टकितौ ।

ऋच्छ् 8.4.40 स्तोः शुना श्वः ।

Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

[LSK] ऋच्छति^{III/1} ।

ऋच्छ् + श + ति 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of ऋच्छ् (6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऋच्छति	ऋच्छतः	ऋच्छन्ति
मध्यमपुरुषः	ऋच्छसि	ऋच्छथः	ऋच्छथ
उत्तमपुरुषः	ऋच्छामि	ऋच्छावः	ऋच्छामः

== लिट् ==

[LSK] “ऋच्छत्यृताम्” (7.4.11) इति⁰ गुणः^{1/1} । द्विहल् (7.4.71) ग्रहणस्य^{6/1} अनेक-हल्-उपसक्षणत्वात्^{5/1} नुट्^{1/1} ।

After applying गुण by 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् ।, the अङ्ग after अभ्यास contains three consonants. Still, 7.4.71 तस्मान्तु द्विहलः । is applied because “द्वि-हल्” is उपलक्षण, representative, for that which has multiple consonants. Thus, नुट्-आगम is attached.

[LSK] आनच्छ^{III/1} । आनच्छतुः^{III/2} ।

ऋच्छ् ऋच्छ् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे

अच्छ् ऋच्छ् + अ 7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य with 1.1.51 उरण् रपरः ।

अ ऋच्छ् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

- आ ऋच्छ + अ 7.4.70 अत आदेः । ~ अभ्यासस्य दीर्घः
- आ अच्छ + अ 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि with 1.1.51 उरण् रपरः ।
- आ न् अच्छ + अ 7.4.71 तस्मान्तु द्विहलः । ~ अन्तस्य

Conjugation of ऋच्छ (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आनच्छ	आनच्छतुः	आनच्छुः
मध्यमपुरुषः	आनच्छिथ	आनच्छिथुः	आनच्छि
उत्तमपुरुषः	आनच्छ	आनच्छिव	आनच्छिम

== लुट् ==

[LSK] ऋच्छिता III/1 ॥

ऋच्छ + इट् + तास् + डा

Conjugation of ऋच्छ (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऋच्छिता	ऋच्छितारौ	ऋच्छितारः
मध्यमपुरुषः	ऋच्छितासि	ऋच्छितास्थः	ऋच्छितास्थ
उत्तमपुरुषः	ऋच्छितास्मि	ऋच्छितास्वः	ऋच्छितास्मः

== लुट् ==

Conjugation of ऋच्छ (6PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऋच्छिष्यति	ऋच्छिष्यतः	ऋच्छिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	ऋच्छिष्यसि	ऋच्छिष्यथः	ऋच्छिष्यथ
उत्तमपुरुषः	ऋच्छिष्यामि	ऋच्छिष्यावः	ऋच्छिष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of ऋच्छ् (6PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऋच्छतु/ऋच्छतात्	ऋच्छताम्	ऋच्छन्तु
मध्यमपुरुषः	ऋच्छ/ऋच्छतात्	ऋच्छतम्	ऋच्छत
उत्तमपुरुषः	ऋच्छानि	ऋच्छाव	ऋच्छाम

== लङ् ==

आट् ऋच्छत् 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्-लङ्-लृङ्क्षु अनुदात्तः

आच्छत् 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः अच्चि

Conjugation of ऋच्छ् (6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आच्छत्	आच्छताम्	आच्छन्
मध्यमपुरुषः	आच्छः	आच्छतम्	आच्छत
उत्तमपुरुषः	आच्छम्	आच्छाव	आच्छाम

== विधिलिङ् ==

Conjugation of ऋच्छ् (6PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऋच्छेत्	ऋच्छेताम्	ऋच्छेयुः
मध्यमपुरुषः	ऋच्छेः	ऋच्छेतम्	ऋच्छेत
उत्तमपुरुषः	ऋच्छेयम्	ऋच्छेव	ऋच्छेम

== आशीर्लिङ् ==

ऋच् + यास् त्

3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्: यासुट्

Conjugation of ऋच् (6PS) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऋच्छ्यात्	ऋच्छ्यास्ताम्	ऋच्छ्यासुः
मध्यमपुरुषः	ऋच्छ्या:	ऋच्छ्यास्तम्	ऋच्छ्यास्त
उत्तमपुरुषः	ऋच्छ्यासम्	ऋच्छ्यास्व	ऋच्छ्यास्म

== लुड् ==

ऋच् + ई त्

आट् उञ्चीत्

6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड्-लड्-लृड़क्षु अनुदात्तः

आच्छीत्

6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः अचि

Conjugation of ऋच् (6PS) in लुड्/कर्तरि

आच्छी/आच्छिष् + तिड् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आच्छीत्	आच्छिष्टाम्	आच्छिषुः
मध्यमपुरुषः	आच्छीः	आच्छिष्टम्	आच्छिष्ट
उत्तमपुरुषः	आच्छिष्म	आच्छिष्व	आच्छिष्म

== लृड् ==

Conjugation of ऋच् (6PS) in लृड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आच्छिष्यत्	आच्छिष्यताम्	आच्छिष्यन्
मध्यमपुरुषः	आच्छिष्यः	आच्छिष्यतम्	आच्छिष्यत
उत्तमपुरुषः	आच्छिष्यम्	आच्छिष्याव	आच्छिष्याम

18. उज्ज्ञ॑ उत्सर्गे (6PS)

[LSK] उज्ज्ञ॑ उत्सर्गे^{7/1} || १८ || to abandon

The content of this धातु is उज्ज्ञ॑. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

In लिट्, उज्ज्ञ॑ धातु takes आम् प्रत्यय by 3.1.36 इजादेश्व गुरुमतोऽनृच्छः । ~ धातोः आम् लिटि and अनुप्रयुज्यमान कृ, भू अस्.

The entire conjugation is similar to उज्ज्ञ॑ (6PS).

[LSK] उज्ज्ञाति^{III/1}

लट्		
उज्ज्ञाति	उज्ज्ञतः	उज्ज्ञान्ति
उज्ज्ञासि	उज्ज्ञथः	उज्ज्ञाथ
उज्ज्ञामि	उज्ज्ञावः	उज्ज्ञामः
लिट् There are forms with अनुयुज्यमान भू and अस् as well. See 16. उज्ज्ञ॑ (6PS).		
उज्ज्ञाच्चकार	उज्ज्ञाच्चक्तुः	उज्ज्ञाच्चकुः
उज्ज्ञाच्चकृथ	उज्ज्ञाच्चक्थुः	उज्ज्ञाच्चक्र
उज्ज्ञाच्चकार /उज्ज्ञाच्चकर	उज्ज्ञाच्चकृव	उज्ज्ञाच्चकृम
लुट्		
उज्ज्ञिता	उज्जितारौ	उज्जितारः
उज्जितासि	उज्जितास्थः	उज्जितास्थ
उज्जितास्मि	उज्जितास्वः	उज्जितास्मः
लृट्		
उज्जिष्यति	उज्जिष्यतः	उज्जिष्यन्ति
उज्जिष्यसि	उज्जिष्यथः	उज्जिष्यथ
उज्जिष्यामि	उज्जिष्यावः	उज्जिष्यामः
लोट्		
उज्जितु/उज्जितात्	उज्जिताम्	उज्जिन्तु
उज्ज्ञा/उज्जितात्	उज्जितम्	उज्जित
उज्ज्ञानि	उज्ज्ञाव	उज्ज्ञाम

लड्		
औज्जित्	औज्जिताम्	औज्जिन्
औज्जिः	औज्जितम्	औज्जित
औज्जिम्	औज्जिव	औज्जिम
विधिलिङ्ग्		
उज्जेत्	उज्जेताम्	उज्जेयुः
उज्जेः	उज्जेतम्	उज्जेत
उज्जेयम्	उज्जेव	उज्जेम
आशीर्लिङ्ग्		
उज्यात्	उज्यास्ताम्	उज्यासुः
उज्याः	उज्यास्तम्	उज्यास्त
उज्यास्मि	उज्यास्व	उज्यास्म
लुड्		
औज्जीत्	औज्जिष्ठाम्	औज्जिषुः
औज्जीः	औज्जिष्ठम्	औज्जिष्ठ
औज्जिष्ठम्	औज्जिष्ठ	औज्जिष्ठम
लृड्		
औज्जिष्यत्	औज्जिष्यताम्	औज्जिष्यन्
औज्जिष्यः	औज्जिष्यतम्	औज्जिष्यत
औज्जिष्यम्	औज्जिष्याव	औज्जिष्याम

19. लुभं विमोहने (6PS)

[LSK] लुभं विमोहने ^{7/1} ॥ १९ ॥ to confound, to bewilder

The content of the धातु is लुभ्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

[LSK] लुभति ^{III/1} ॥

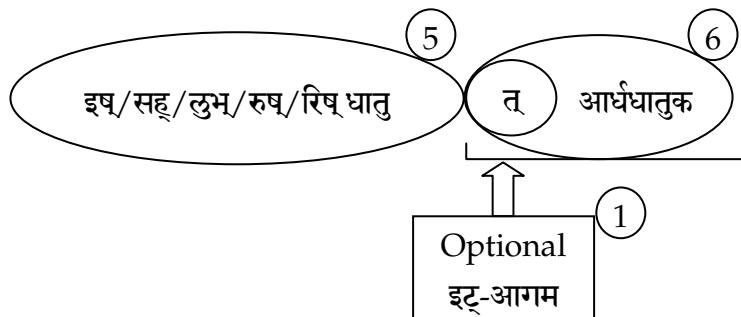
The entire conjugation of this धातु is without any special features except for optional इट्-आगम in लुट्.

लट्		
लुभति	लुभतः	लुभन्ति
लुभसि	लुभथः	लुभथ
लुभामि	लुभावः	लुभामः
लिट्		
लुलोभ	लुलुभतुः	लुलुभुः
लुलोभिथ	लुलुभथुः	लुलुभ
लुलोभ	लुलुभिव	लुलुभिम
लट्		
लोभिता / लोब्या	लोभितारौ / लोब्यारौ	लोभितारः / लोब्यारः
लोभितासि / लोब्यासि	लोभितास्थः / लोब्यास्थः	लोभितास्थ / लोब्यास्थ
लोभितास्मि / लोब्यास्मि	लोभितास्वः / लोब्यास्वः	लोभितास्मः / लोब्यास्मः
लृट्		
लोभिष्यति	लोभिष्यतः	लोभिष्यन्ति
लोभिष्यसि	लोभिष्यथः	लोभिष्यथ
लोभिष्यामि	लोभिष्यावः	लोभिष्यामः
लोट्		
लुभतु / लुभतात्	लुभताम्	लुभन्तु
लुभ / लुभतात्	लुभतम्	लुभत
लुभानि	लुभाव	लुभाम

लङ्		
अलुभत्	अलुभताम्	अलुभन्
अलुभः	अलुभतम्	अलुभत
अलुभम्	अलुभाव	अलुभाम
विधिलिङ्		
लुभेत्	लुभेताम्	लुभेयुः
लुभेः	लुभेतम्	लुभेत
लुभेयम्	लुभेव	लुभेम
आशीर्लिङ्		
लुभ्यात्	लुभ्यास्ताम्	लुभ्यासुः
लुभ्याः	लुभ्यास्तम्	लुभ्यास्त
लुभ्यासम्	लुभ्यास्व	लुभ्यास्म
लङ् 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अलोभीत्	अलोभिष्टाम्	अलोभिषुः
अलोभीः	अलोभिष्टम्	अलोभिष्ट
अलोभिष्टम्	अलोभिष्व	अलोभिष्म
लङ्		
अलोभिष्यत्	अलोभिष्यताम्	अलोभिष्यन्
अलोभिष्यः	अलोभिष्यतम्	अलोभिष्यत
अलोभिष्यम्	अलोभिष्याव	अलोभिष्याम

[विधिसूत्रम्] 7.2.48 तीष्सहलुभरूषरिषः । ~ वा आर्धधातुकस्य इट्

After इष् etc. five धातुं, इट्-आगम is optionally attached for त्-beginning आर्धधातुक suffix.

ति^{7/1} इष्-सह्-लुभ्-रुष्-रिषः^{5/1} । ~ वा⁰ आर्धधातुकस्य^{6/1} इट्^{1/1}

2 words in the सूत्र, 3 words as अनुवृत्ति

- ति 7/1 – प्रातिपदिक is त्. By विभक्तिपरिणाम to the 6th case and तदादिविधि, “तकारादि-आर्धधातुकस्य” is understood. For example, तास्, तुच्, तुन्, etc. are त्-beginning आर्धधातुकs.
- इष्-सह्-लुभ्-रुष्-रिषः 5/1 – All these five धातुं are सेट्. Thus this sūtra enjoins अप्राप्त-विभाषा.
  - 1) इष् (6PS, 9PS) – Not of (4PS). इषिता/इष्टा
  - 2) सह् (1AS, 4PS, 10US) – सहिता/सोढा
  - 3) लुभ् (4PS, 6PS) – लोभिता/लोब्धा
  - 4) रुष् (1PS, 4PS, 10US) – रोषिता/रोष्टा
  - 5) रिष् (1PS, 4PS) – रेषिता/रेष्टा
- वा 0 – From 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।. इट् is optional.
- आर्धधातुकस्य 6/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- इट् 1/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।; this is आगम.

[LSK] इच्छति-आदेः^{5/1} परस्य^{6/1} तादेः^{6/1} आर्धधातुकस्य^{6/1} इट्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1}।

There is optional इट् for त्-beginning आर्धधातुक which is after इष् etc. धातुं.

[LSK] लोभिता, लोब्धा^{III/1}।

लोभ् + तास् + डा   7.3.86 पुगन्तलघूपरस्य च । ~ गुणः

लोभ् + धा   8.4.40 इषस्तथोर्धोऽधः ।

लोब् + धा   8.4.53 इलां जश् इशि ।

[LSK] लोभिष्यति^{III/1}॥

20. तृप् त्रसौ (6PS)

[LSK] तृप् तृम्फं त्रसौ ^{7/1} ॥२०-२१॥ to be happy, to make somebody happy

For both धातु^s, having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

[LSK] तृपति ^{III/1} | ततर्प ^{III/1} | तर्पिता ^{III/1} | अतर्पीत ^{III/1} |

As for तृप्, the content of the धातु is तृप्. It conjugates without any special features.

लट्		
तृपति	तृपतः	तृपन्ति
तृपसि	तृपथः	तृपथ
तृपामि	तृपावः	तृपामः
लिट्		
ततर्प	ततृपतुः	ततृपुः
ततर्पिथ	ततृपथुः	ततृप
ततर्प	ततृपिव	ततृपिम
लट्		
तर्पिता	तर्पितारौ	तर्पितारः
तर्पितासि	तर्पितास्थः	तर्पितास्थ
तर्पितास्मि	तर्पितास्वः	तर्पितास्मः
लृट्		
तर्पिष्यति	तर्पिष्यतः	तर्पिष्यन्ति
तर्पिष्यसि	तर्पिष्यथः	तर्पिष्यथ
तर्पिष्यामि	तर्पिष्यावः	तर्पिष्यामः
लोट्		
तृपतु/तृपतात्	तृपताम्	तृपन्तु
तृप/तृपतात्	तृपतम्	तृपत
तृपानि	तृपाव	तृपाम

लङ्		
अतृपत्	अतृपताम्	अतृपन्
अतृपः	अतृपतम्	अतृपत
अतृपम्	अतृपाव	अतृपाम
विधिलिङ्गः		
तृपेत्	तृपेताम्	तृपेयुः
तृपेः	तृपेतम्	तृपेत
तृपेयम्	तृपेव	तृपेम
आशीर्लिङ्गः		
तृप्यात्	तृप्यास्ताम्	तृप्यासुः
तृप्याः	तृप्यास्तम्	तृप्यास्त
तृप्यासम्	तृप्यास्व	तृप्यास्म
लुङ् 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अतर्पीत्	अतर्पीष्याम्	अतर्पिषुः
अतर्पीः	अतर्पीष्यम्	अतर्पिष्य
अतर्पीषम्	अतर्पिष्य	अतर्पिष्यम्
लङ्		
अतर्पिष्यत्	अतर्पिष्यताम्	अतर्पिष्यन्
अतर्पिष्यः	अतर्पिष्यतम्	अतर्पिष्यत
अतर्पिष्यम्	अतर्पिष्याव	अतर्पिष्याम

21. तृम्फँ त्रसौ (6PS)

As for तृम्फँ, the original form of the धातु is considered to be तृन्फ, having न् in its उपधा because of the statement “नकारजावनुस्वार-पञ्चमौ इलि धातुष्”. After अनुस्वार and परस्वर्ण by 8.3.24 नश्चापदान्तस्य इलि । ~ अनुस्वारः and 8.4.58 अनुस्वारस्य यथि परस्वर्णः ।, the form तृम्फँ is used for all लकारs.

[LSK] तृम्फति^{III/1} ।

तृम्फ + श + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

तृफ + श + ति   6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किङति । ~ नलोपः

Since तृम्फँ is not इदित् and considered to have न् in its उपधा, when श which is डिढ्हत् follows, नलोप takes place. Then, the next वार्त्तिक gives नुम् to the धातु.

(वार्त्तिकम्) शे तृम्फादीनां नुम् वाच्यः ।

नुम् should be told for तृम्फँ etc. when गणविकरण श follows.

शे^{7/1} तृम्फ-आदीनाम्^{6/3} नुम्^{1/1} वाच्यः^{1/1} ।

4 words in the वार्त्तिक

[LSK] आदि-शब्दः^{1/1} प्रकारे^{7/1}, तेन^{3/1} ये^{1/3} अत्र⁰ नकारानुषक्ताः^{1/3} ते^{1/3} तृम्फादयः^{1/3} ।

The word “आदि” in the वार्त्तिक is used in the sense of “that manner”, which means those धातुs in this तुदादिगण which has नकार (in their उपधा). These धातुs are called तृम्फादि in the वार्त्तिक.

तृफ + श + ति   6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किङति । ~ नलोपः

तृ नुम् फ + अ + ति   (वा.) शे तृम्फादीनां नुम् वाच्यः ।

तृं फ + अ + ति   8.3.24 नश्चापदान्तस्य इलि । ~ अनुस्वारः

तृम् फ + अ + ति   8.4.58 अनुस्वारस्य यथि परस्वर्णः ।

तृम्फति

In लोट्, लङ्, and विधिलङ्, the same process takes place.

[LSK] तत्रृप्ति^{III/1}।

In other लकारs, without going through नलोप and नुम्-आगम, the same form “तृप्ति” is used. Not having लघु vowel as its उपधा, गुण does not take place.

[LSK] तृप्तिः^{III/1}॥

In आशीर्लिङ्गः, the तिङ् being किंतु, नलोप takes place.

तृप्ति + यास् त 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

तृप्ति + यास् त 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किङति । ~ नलोपः

लट्		
तृप्तिः	तृप्तिः	तृप्तिन्ति
तृप्तिसि	तृप्तिः	तृप्तिथ
तृप्तिमि	तृप्तिवः	तृप्तिमः
लिट्		
तत्रृप्ति	तत्रृप्तिः	तत्रपुः
तत्रृप्तिथ	तत्रृप्तिथः	तत्रृप्ति
तत्रृप्ति	तत्रृप्तिव	तत्रृप्तिम
लुट्		
तृप्तिता	तृप्तितारौ	तृप्तितारः
तृप्तितासि	तृप्तितास्थः	तृप्तितास्थ
तृप्तितास्मि	तृप्तितास्वः	तृप्तितास्मः
लृट्		
तृप्तिष्ठति	तृप्तिष्ठतः	तृप्तिष्ठन्ति
तृप्तिष्ठासि	तृप्तिष्ठाथः	तृप्तिष्ठथ
तृप्तिष्ठामि	तृप्तिष्ठावः	तृप्तिष्ठामः
लोट्		
तृप्तितु/तृप्तितात्	तृप्तिताम्	तृप्तित्वन्तु
तृप्ति/तृप्तितात्	तृप्तितम्	तृप्तित
तृप्तिनि	तृप्तिव	तृप्तिमः

लङ्		
अतृप्तित्	अतृप्तिताम्	अतृप्तित्
अतृप्तिः	अतृप्तितम्	अतृप्तित
अतृप्तिम्	अतृप्तिव	अतृप्तिमः
विधिलिङ्गः		
तृप्तेत्	तृप्तेताम्	तृप्तेत्युः
तृप्तेः	तृप्तेतम्	तृप्तेत
तृप्तेयम्	तृप्तेव	तृप्तेम
आशीर्लिङ्गः 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किङति ।		
तृप्तिः	तृप्तिस्ताम्	तृप्तिसुः
तृप्तिः	तृप्तिस्तम्	तृप्तिस्त
तृप्तिस्तम्	तृप्तिस्त	तृप्तिस्तम्
लङ्		
अतृप्तीत्	अतृप्तीष्ठाम्	अतृप्तीत्युः
अतृप्तीः	अतृप्तीष्ठम्	अतृप्तीष्ठ
अतृप्तीष्ठम्	अतृप्तीष्ठव	अतृप्तीष्ठमः
लङ्		
अतृप्तिष्ठत्	अतृप्तिष्ठताम्	अतृप्तिष्ठन्
अतृप्तिष्ठः	अतृप्तिष्ठतम्	अतृप्तिष्ठत
अतृप्तिष्ठम्	अतृप्तिष्ठाव	अतृप्तिष्ठामः

22. मृङ् सुखने (6PS)

[LSK] मृङ् पृङ् सुखने^{7/1} ॥ २२-२३ ॥ to make somebody happy

For both धातुंs, having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

[LSK] मृडति^{III/1} | पृडति^{III/1} |

As for मृङ्, the content of the धातु is मृङ्. It conjugates without any special features.

लट्		
मृडति	मृडतः	मृडन्ति
मृडसि	मृडथः	मृडथ
मृडामि	मृडावः	मृडामः
लिट्		
ममर्ड	ममृडतुः	ममृङ्:
ममर्डिथ	ममृडथुः	ममृङ्
ममर्ड	ममृडिव	ममृडिम
लट्		
मर्डिता	मर्डितारौ	मर्डितारः
मर्डितासि	मर्डितास्थः	मर्डितास्थ
मर्डितास्मि	मर्डितास्वः	मर्डितास्मः
लृट्		
मर्डिष्यति	मर्डिष्यतः	मर्डिष्यन्ति
मर्डिष्यसि	मर्डिष्यथः	मर्डिष्यथ
मर्डिष्यामि	मर्डिष्यावः	मर्डिष्यामः
लोट्		
मृडतु/मृडतात्	मृडताम्	मृडन्तु
मृड/मृडतात्	मृडतम्	मृडत
मृडानि	मृडाव	मृडाम

लङ्		
अमृडत्	अमृडताम्	अमृडन्
अमृडः	अमृडतम्	अमृडत
अमृडम्	अमृडाव	अमृडाम
विधिलिङ्		
मृडेत्	मृडेताम्	मृडेयुः
मृडेः	मृडेतम्	मृडेत
मृडेयम्	मृडेव	मृडेम
आशीर्लिङ्		
मृज्यात्	मृज्यास्ताम्	मृज्यासुः
मृज्याः	मृज्यास्तम्	मृज्यास्त
मृज्यासम्	मृज्यास्व	मृज्यास्म
लुङ् 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अमर्डीत्	अमर्डिष्टाम्	अमर्डिषुः
अमर्डीः	अमर्डिष्टम्	अमर्डिष्ट
अमर्डिष्म्	अमर्डिष्व	अमर्डिष्म
लृङ्		
अमर्डिष्यत्	अमर्डिष्यताम्	अमर्डिष्यन्
अमर्डिष्यः	अमर्डिष्यतम्	अमर्डिष्यत
अमर्डिष्यम्	अमर्डिष्याव	अमर्डिष्याम

23. पृड़ सुखने (6PS)

[LSK] पृडति III/1 ।

As for पृड़, the content of the धातु is पृड़. It conjugates without any special features.

लट्		
पृडति	पृडतः	पृडन्ति
पृडसि	पृडथः	पृडथ
पृडामि	पृडावः	पृडामः
लिट्		
पपर्द	पपृडतुः	पपूडुः
पपर्दिथ	पपृडथुः	पपृड
पपर्द	पपृडिव	पपृडिम
लट्		
पर्दिता	पर्दितारौ	पर्दितारः
पर्दितासि	पर्दितास्थः	पर्दितास्थ
पर्दितास्मि	पर्दितास्वः	पर्दितास्मः
लृट्		
पर्दिष्यति	पर्दिष्यतः	पर्दिष्यन्ति
पर्दिष्यसि	पर्दिष्यथः	पर्दिष्यथ
पर्दिष्यामि	पर्दिष्यावः	पर्दिष्यामः
लोट्		
पृडतु/पृडतात्	पृडताम्	पृडन्तु
पृड/पृडतात्	पृडतम्	पृडत
पृडानि	पृडाव	पृडाम

लड्		
अपृडत्	अपृडताम्	अपृडन्
अपृडः	अपृडतम्	अपृडत
अपृडम्	अपृडाव	अपृडाम
विधिलिङ्गः		
पृडेत्	पृडेताम्	पृडेयुः
पृडेः	पृडेतम्	पृडेत
पृडेयम्	पृडेव	पृडेम
आशीर्लिङ्गः		
पृड्यात्	पृड्यास्ताम्	पृड्यासुः
पृड्याः	पृड्यास्तम्	पृड्यास्त
पृड्यासम्	पृड्यास्व	पृड्यास्म
लुड् 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अपर्दित्	अपर्दिष्टाम्	अपर्दिषुः
अपर्दीः	अपर्दिष्टम्	अपर्दिष्ट
अपर्दिष्टम्	अपर्दिष्व	अपर्दिष्म
लृड्		
अपर्दिष्यत्	अपर्दिष्यताम्	अपर्दिष्यन्
अपर्दिष्यः	अपर्दिष्यतम्	अपर्दिष्यत
अपर्दिष्यम्	अपर्दिष्याव	अपर्दिष्याम

24. शुनं गतौ (6PS)

[LSK] शुनं गतौ^{7/1} ॥ २४॥ to go

The content of the धातु is शुन्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु. It conjugates without any special features.

[LSK] शुनति^{III/1} ॥

लट्		
शुनति	शुनतः	शुनन्ति
शुनसि	शुनथः	शुनथ
शुनामि	शुनावः	शुनामः
लिट्		
शुशोन	शुशुनतुः	शुशुनुः
शुशोनिथ	शुशुनथुः	शुशुन
शुशोन	शुशुनिव	शुशुनिम
लट्		
शोनिता	शोनितारौ	शोनितारः
शोनितासि	शोनितास्थः	शोनितास्थ
शोनितास्मि	शोनितास्वः	शोनितास्मः
लृट्		
शोनिष्यति	शोनिष्यतः	शोनिष्यन्ति
शोनिष्यसि	शोनिष्यथः	शोनिष्यथ
शोनिष्यामि	शोनिष्यावः	शोनिष्यामः
लोट्		
शुनतु/शुनतात्	शुनताम्	शुनन्तु
शुन/शुनतात्	शुनतम्	शुनत
शुनानि	शुनाव	शुनाम

लङ्		
अशुनत्	अशुनताम्	अशुनन्
अशुनः	अशुनतम्	अशुनत
अशुनम्	अशुनाव	अशुनाम
विधिलिङ्		
शुनेत्	शुनेताम्	शुनेयुः
शुनेः	शुनेतम्	शुनेत
शुनेयम्	शुनेव	शुनेम
आशीर्लिङ्		
शुन्यात्	शुन्यास्ताम्	शुन्यासुः
शुन्याः	शुन्यास्तम्	शुन्यास्त
शुन्यासम्	शुन्यास्व	शुन्यास्म
लङ् 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य अचः सिचि वृद्धिः		
अशोनीत्	अशोनिष्ठाम्	अशोनिषुः
अशोनीः	अशोनिष्ठम्	अशोनिष्ठ
अशोनिष्म्	अशोनिष्व	अशोनिष्म
लङ्		
अशोनिष्यत्	अशोनिष्यताम्	अशोनिष्यन्
अशोनिष्यः	अशोनिष्यतम्	अशोनिष्यत
अशोनिष्यम्	अशोनिष्याव	अशोनिष्याम

25. इषुँ इच्छायाम् (6PS)

[LSK] इषुँ इच्छायाम्^{7/1} ॥ २५॥ to go, to sleep, to become hard

The content of the धातु is इष्. The उँ is इत् for optional इट् after त्वा by 7.2.56 उदितो वा । ~ त्विं. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

[LSK] इच्छति^{III/1} ।

इष् + श + ति	3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
इछ् + श + ति	7.3.77 इषुगमियमां छः । ~ शिति
इ तुक् छ् + अ + ति	6.1.73 छे च । ~ तुक् संहितायाम् with 1.1.46 आयन्तौ टकितौ ।
इ च्छ् + अ + ति	8.4.40 स्तोः शुना श्रुः ।

Conjugation of इष्(6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
मध्यमपुरुषः	इच्छसि	इच्छथः	इच्छथ
उत्तमपुरुषः	इच्छामि	इच्छावः	इच्छामः

== लिट् ==

इष् इष् + अ ^{III/1}	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे
इ इष् + अ	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
इ एष् + अ	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
इयङ् एष् + अ	6.4.78 अभ्यासस्यासवर्णे । ~ च्वोः इयङ्गुवडौ अचि
इयेष	

इष् इष् + अतुस्^{III/2} 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे

इ इष् + अतुस् 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

Since अतुस् is किञ्चित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्, गुण by 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । does not take place. Then there is no असवर्ण for the application of 6.4.78 अभ्यासस्यासवर्णे ।

ईष् + अतुस् 6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः ।

Conjugation of इष् (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इयेष	ईषतुः	ईषुः
मध्यमपुरुषः	इयेषिथ	ईषयुः	ईष
उत्तमपुरुषः	इयेष	ईषिव	ईषिम

== लट् ==

[LSK] एषिता, एष्टा^{III/1} ॥

When तकारादि प्रत्यय follows, लट् is optional by 7.2.48 तीष्टसहलुभरुषिरिषः । ~ वा आर्धधातुकस्य लट्.

Conjugation of इष् (6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एषिता/एष्टा	एषितारौ/एष्टारौ	एषितारः/एष्टारः
मध्यमपुरुषः	एषितासि/एष्टासि	एषितास्थः/एष्टास्थः	एषितास्थ/एष्टास्थ
उत्तमपुरुषः	एषितास्मि/एष्टास्मि	एषितास्वः/एष्टास्वः	एषितास्मः/एष्टास्मः

== लट् ==

[LSK] एषिष्यति^{III/1} ।

Conjugation of इष् (6PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एषिष्यति	एषिष्यतः	एषिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	एषिष्यसि	एषिष्यथः	एषिष्यथ
उत्तमपुरुषः	एषिष्यामि	एषिष्यावः	एषिष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of इष् (6PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इच्छतु/इच्छतात्	इच्छताम्	इच्छन्तु
मध्यमपुरुषः	इच्छ/इच्छतात्	इच्छतम्	इच्छत
उत्तमपुरुषः	इच्छानि	इच्छाव	इच्छाम्

== लङ् ==

आट् इच्छत् 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्-लङ्-लृङ्क्षु अनुदात्तः

ऐच्छत् 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः अच्चि

Conjugation of इष् (6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐच्छत्	ऐच्छताम्	ऐच्छन्
मध्यमपुरुषः	ऐच्छः	ऐच्छतम्	ऐच्छत
उत्तमपुरुषः	ऐच्छम्	ऐच्छाव	ऐच्छाम्

== विधिलिङ् ==

Conjugation of इष् (6PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इच्छेत्	इच्छेताम्	इच्छेयुः
मध्यमपुरुषः	इच्छेः	इच्छेतम्	इच्छेत
उत्तमपुरुषः	इच्छेयम्	इच्छेव	इच्छेम्

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] इष्यात्^{III/1}।

इष् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

Conjugation of इष् (6PS) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इष्यात्	इष्यास्ताम्	इष्यासुः
मध्यमपुरुषः	इष्याः	इष्यास्तम्	इष्यास्त
उत्तमपुरुषः	इष्यासम्	इष्यास्व	इष्यास्म

== लुड्ग ==

[LSK] एषीत्^{III/1} ॥

इष् + सिच् + त्   3.1.44 च्छेः सिंच् ।

इष् + स् + ईत्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

इष् + ईट् स् + ईत्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

एष् + ईट् स् + ईत्   7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

By 7.2.7 नेटि । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अज्ञस्य, वृद्धिः is denied.

एष् + ई + ई त्   8.2.28 ईट ईटि । ~ सस्य लोपः

एष् + ई त्   6.1.101 अकः सर्वणे दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्लोप एकादेशो सिज्जो वाच्यः ।

आट् एषीत्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड्ग-लुड्ग-लुड्गक्षु अनुदात्तः

एषीत्   6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः अच्चि

Conjugation of इष् (6PS) in लुड्ग/कर्तरि

ऐषी/ऐषिष् + तिङ्गः for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐषीत्	ऐषिष्टाम्	ऐषिषुः
मध्यमपुरुषः	ऐषीः	ऐषिष्टम्	ऐषिष्ट
उत्तमपुरुषः	ऐषिष्टम्	ऐषिष्व	ऐषिष्म

== लृङ् ==

Conjugation of इष् (6PS) in लृङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐषिष्यत्	ऐषिष्यताम्	ऐषिष्यन्
मध्यमपुरुषः	ऐषिष्यः	ऐषिष्यतम्	ऐषिष्यत
उत्तमपुरुषः	ऐषिष्यम्	ऐषिष्याव	ऐषिष्याम

26. कुट्टं कौटिल्ये (6PS)

[LSK] कुट्टं कौटिल्ये^{7/1} ॥ २६ ॥ to curve, to bend

The content of the धातु is कुट्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

Since this धातु belongs to कुटादि, after this धातु, suffixes other than जित् or णित् become डिंद्वत् by 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।.

== लट् ==

कुट् + श + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of कुट् (6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुटति	कुटतः	कुटन्ति
मध्यमपुरुषः	कुटसि	कुटथः	कुटथ
उत्तमपुरुषः	कुटामि	कुटावः	कुटामः

== लिट् ==

[LSK] “गाङ्कुटादि” (1.2.1) इति^० डिन्त्वम्^{१/१} ॥ चुकुटिथ^{१/१} ।

By 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।, थल् becomes डिंद्वत्.

कुट् + इट् थल्^{१/१}   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

कुट् कुट् + इथ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे

कु कुट् + इथ   7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

चु कुट् + इथ   7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

For णल्, 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् । does not apply. However, णित्व becomes optional in उत्तमपुरुष by 7.1.91 णलुत्तमो वा । ~ णित्.

[LSK] चुकोट, चुकुट^{१/१} ।

कुट् + णल्^{१/१}   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ।

Conjugation of कुट् (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चुकोट	चुकुट्टुः	चुकुटुः
मध्यमपुरुषः	चुकुट्टि॒थ	चुकुट्टु॒थः	चुकुट्टि॒
उत्तमपुरुषः	चुकोट्/चुकुट्	चुकुट्टि॒व	चुकुट्टि॒म

== लुट् ==

[LSK] कुटिता^{III/1} ॥

गुण is denied because तास् becomes डिंद्वत् by 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डिन् ।.

Conjugation of कुट् (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुटिता	कुटितारौ	कुटितारः
मध्यमपुरुषः	कुटितासि	कुटितास्थः	कुटितास्थ
उत्तमपुरुषः	कुटितास्मि	कुटितास्वः	कुटितास्मः

== लृट् ==

गुण is denied because स्य becomes डिंद्वत् by 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डिन् ।.

Conjugation of कुट् (6PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुटिष्यति	कुटिष्यतः	कुटिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	कुटिष्यसि	कुटिष्यथः	कुटिष्यथ
उत्तमपुरुषः	कुटिष्यामि	कुटिष्यावः	कुटिष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of कुट् (6PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुटतु/कुटतात्	कुटताम्	कुटन्तु
मध्यमपुरुषः	कुट/कुटतात्	कुटतम्	कुटत
उत्तमपुरुषः	कुटानि	कुटाव	कुटाम्

== लङ् ==

Conjugation of कुट् (6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकुटत्	अकुटताम्	अकुटन्
मध्यमपुरुषः	अकुटः	अकुटतम्	अकुटत
उत्तमपुरुषः	अकुटम्	अकुटाव	अकुटाम्

== विधिलिङ् ==

Conjugation of कुट् (6PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुटेत्	कुटेताम्	कुटेयुः
मध्यमपुरुषः	कुटेः	कुटेतम्	कुटेत
उत्तमपुरुषः	कुटेयम्	कुटेव	कुटेम

== आशीर्लिङ्ग ==

कुट् + यास् त्

3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

Conjugation of कुट् (6PS) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुट्यात्	कुट्यास्ताम्	कुट्यासुः
मध्यमपुरुषः	कुट्या:	कुट्यास्तम्	कुट्यास्त
उत्तमपुरुषः	कुट्यासम्	कुट्यास्व	कुट्यास्म

== लुड् ==

वृद्धि is denied by 7.2.4 नेटि । ~ सिच्चि वृद्धि परस्मैपदेषु, and गुण is denied because सिच्चि becomes डिद्धत् by 1.2.1 गाङ्ग-कुटादिभ्योऽजिणन् डित् ।.

Conjugation of कुट् (6PS) in लुड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकुटीत्	अकुटिष्ठाम्	अकुटिषुः
मध्यमपुरुषः	अकुटीः	अकुटिष्ठम्	अकुटिष्ठ
उत्तमपुरुषः	अकुटिष्ठम्	अकुटिष्ठ	अकुटिष्ठम्

== लृड् ==

Conjugation of कुट् (6PS) in लृड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकुटिष्ठत्	अकुटिष्ठताम्	अकुटिष्ठन्
मध्यमपुरुषः	अकुटिष्ठः	अकुटिष्ठतम्	अकुटिष्ठत
उत्तमपुरुषः	अकुटिष्ठम्	अकुटिष्ठाव	अकुटिष्ठाम्

27. पुट्ट संश्लेषणे (6PS)

[LSK] पुट्टं संश्लेषणे^{7/1} ॥ २७॥ to embrace

The content of the धातु is पुट्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

This धातु being counted in कुटादि, it conjugates exactly like कुट्.

[LSK] पुट्टति^{III/1} । पुट्टिता^{III/1} ॥

लट्		
पुट्टति	पुट्टतः	पुट्टन्ति
पुट्टसि	पुट्टथः	पुट्टथ
पुट्टामि	पुट्टावः	पुट्टामः
लिट्		
पुपोट	पुपुट्टुः	पुपुनुः
पुपुट्टिथ	पुपुट्टथुः	पुपुट्
पुपोट	पुपुट्टिव	पुपुट्टिम
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
पुट्टिता	पुट्टितारौ	पुट्टितारः
पुट्टितासि	पुट्टितास्थः	पुट्टितास्थ
पुट्टितास्मि	पुट्टितास्वः	पुट्टितास्मः
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
पुट्टिष्ठति	पुट्टिष्ठतः	पुट्टिष्ठन्ति
पुट्टिष्ठसि	पुट्टिष्ठथः	पुट्टिष्ठथ
पुट्टिष्ठामि	पुट्टिष्ठावः	पुट्टिष्ठामः
लोट्		
पुट्टु/पुट्टात्	पुट्टाम्	पुट्टन्तु
पुट्/पुट्टात्	पुट्टतम्	पुट्टत
पुट्टानि	पुट्टाव	पुट्टाम

लड्		
अपुट्टत्	अपुट्टताम्	अपुट्टन्
अपुटः	अपुट्टतम्	अपुट्टत
अपुटम्	अपुट्टाव	अपुट्टाम
विधिलिङ्		
पुटेत्	पुटेताम्	पुटेयुः
पुटः	पुटेतम्	पुटेत
पुटेयम्	पुटेव	पुटेम
आशीर्लिङ्		
पुट्ट्यात्	पुट्ट्यास्ताम्	पुट्ट्यासुः
पुट्ट्याः	पुट्ट्यास्तम्	पुट्ट्यास्त
पुट्ट्यासम्	पुट्ट्यास्व	पुट्ट्यास्म
लड् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
अपुटीत्	अपुटिष्ठाम्	अपुटिषुः
अपुटीः	अपुटिष्ठम्	अपुटिष्ठ
अपुटिष्ठम्	अपुटिष्ठ	अपुटिष्म
लड् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
अपुटिष्ठत्	अपुटिष्ठताम्	अपुटिष्ठन्
अपुटिष्ठः	अपुटिष्ठतम्	अपुटिष्ठत
अपुटिष्ठम्	अपुटिष्ठाव	अपुटिष्ठाम

28. स्फुट विकसने (6PS)

[LSK] स्फुट विकसने^{7/1} ॥ २८॥ to burst open, to blow, to become visible

The content of the धातु is स्फुट. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

This धातु being counted in कुटादि, it conjugates like कुट्, except for the अभ्यासकार्य of लिट्.

[LSK] स्फुटति^{III/1} । स्फुटिता^{III/1} ॥

लट्		
स्फुटति	स्फुटतः	स्फुटन्ति
स्फुटसि	स्फुटथः	स्फुटथ
स्फुटामि	स्फुटावः	स्फुटामः
लिट् 7.4.51 शर्पूर्वाः ख्यः । ~ शेषः		
पुस्फोट	पुस्फुटतुः	पुस्फुटुः
पुस्फुटिथ	पुस्फुटथुः	पुस्फुट
पुस्फोट	पुस्फुटिव	पुस्फुटिम
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
स्फुटिता	स्फुटितारौ	स्फुटितारः
स्फुटितासि	स्फुटितास्थः	स्फुटितास्थ
स्फुटितास्मि	स्फुटितास्वः	स्फुटितास्मः
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
स्फुटिष्यति	स्फुटिष्यतः	स्फुटिष्यन्ति
स्फुटिष्यसि	स्फुटिष्यथः	स्फुटिष्यथ
स्फुटिष्यामि	स्फुटिष्यावः	स्फुटिष्यामः
लोट्		
स्फुटतु/स्फुटतात्	स्फुटताम्	स्फुटन्तु
स्फुट/स्फुटतात्	स्फुटतम्	स्फुटत
स्फुटानि	स्फुटाव	स्फुटाम

लङ्		
अस्फुटत्	अस्फुटताम्	अस्फुटन्
अस्फुटः	अस्फुटतम्	अस्फुटत
अस्फुटम्	अस्फुटाव	अस्फुटाम
विधिलिङ्		
स्फुटेत्	स्फुटेताम्	स्फुटेयुः
स्फुटेः	स्फुटेतम्	स्फुटेत
स्फुटेयम्	स्फुटेव	स्फुटेम
आशीर्लिङ्		
स्फुट्यात्	स्फुट्यास्ताम्	स्फुट्यासुः
स्फुट्याः	स्फुट्यास्तम्	स्फुट्यास्त
स्फुट्यासम्	स्फुट्यास्व	स्फुट्यास्म
लङ् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
अस्फुटीत्	अस्फुटिष्याम्	अस्फुटिषुः
अस्फुटीः	अस्फुटिष्यम्	अस्फुटिष्य
अस्फुटिष्यम्	अस्फुटिष्य	अस्फुटिष्यम्
लङ् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
अस्फुटिष्यत्	अस्फुटिष्यताम्	अस्फुटिष्यन्
अस्फुटिष्यः	अस्फुटिष्यतम्	अस्फुटिष्यत
अस्फुटिष्यम्	अस्फुटिष्याव	अस्फुटिष्याम

29. स्फुरं संचलने (6PS)

[LSK] स्फुरं स्फुलं संचलने^{7/1} ॥ २९-३० ॥ to throb, to flash, to shine, to tremble

The content of the धातु is स्फुर्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

This धातु being counted in कुटादि, it conjugates exactly like स्फुट्.

[LSK] स्फुरति^{III/1} ।

लट्		
स्फुरति	स्फुरतः	स्फुरन्ति
स्फुरसि	स्फुरथः	स्फुरथ
स्फुरामि	स्फुरावः	स्फुरामः
लट् 7.4.51 शर्पूर्वा: ख्यः । ~ शेषः		
पुस्फोर	पुस्फुरतुः	पुस्फुरुः
पुस्फुरिथ	पुस्फुरथुः	पुस्फुर
पुस्फोर	पुस्फुरिव	पुस्फुरिम
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
स्फुरिता	स्फुरितारौ	स्फुरितारः
स्फुरितासि	स्फुरितास्थः	स्फुरितास्थ
स्फुरितास्मि	स्फुरितास्वः	स्फुरितास्मः
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
स्फुरिष्यति	स्फुरिष्यतः	स्फुरिष्यन्ति
स्फुरिष्यसि	स्फुरिष्यथः	स्फुरिष्यथ
स्फुरिष्यामि	स्फुरिष्यावः	स्फुरिष्यामः
लोट्		
स्फुरतु/स्फुरतात्	स्फुरताम्	स्फुरन्तु
स्फुर/स्फुरतात्	स्फुरतम्	स्फुरत
स्फुराणि	स्फुराव	स्फुराम

लड्		
अस्फुरत्	अस्फुरताम्	अस्फुरन्
अस्फुरः	अस्फुरतम्	अस्फुरत
अस्फुरम्	अस्फुराव	अस्फुराम
विधिलिङ्		
स्फुरेत्	स्फुरेताम्	स्फुरेयुः
स्फुरेः	स्फुरेतम्	स्फुरेत्
स्फुरेयम्	स्फुरेव	स्फुरेम्
आशीर्लिङ्		
स्फुर्यात्	स्फुर्यास्ताम्	स्फुर्यासुः
स्फुर्याः	स्फुर्यास्तम्	स्फुर्यास्त्
स्फुर्यासम्	स्फुर्यास्व	स्फुर्यास्म
लुड् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
अस्फुरीत्	अस्फुरिष्याम्	अस्फुरिषुः
अस्फुरीः	अस्फुरिष्यम्	अस्फुरिष्य
अस्फुरिष्यम्	अस्फुरिष्य	अस्फुरिष्यम्
लुड् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् ।		
अस्फुरिष्यत्	अस्फुरिष्यताम्	अस्फुरिष्यन्
अस्फुरिष्यः	अस्फुरिष्यतम्	अस्फुरिष्यत
अस्फुरिष्यम्	अस्फुरिष्याव	अस्फुरिष्याम

30. स्फुलं संचलने (6PS)

The content of the धातु is स्फुल्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

This धातु being counted in कुटादि, it conjugates exactly like स्फुट्.

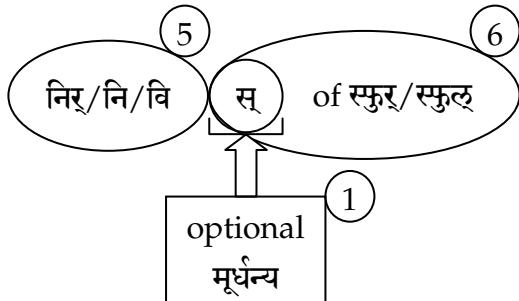
[LSK] स्फुलति^{III/1} ॥

लट्		
स्फुलति	स्फुलतः	स्फुलन्ति
स्फुलसि	स्फुलथः	स्फुलथ
स्फुलामि	स्फुलावः	स्फुलामः
लिट् 7.4.51 शर्पूर्वाः खयः । ~ शेषः		
पुस्फोल	पुस्फुलतुः	पुस्फुलुः
पुस्फुलिथ	पुस्फुलथुः	पुस्फुल
पुस्फोल	पुस्फुलिव	पुस्फुलिम
लट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽजिणन् डित् ।		
स्फुलिता	स्फुलितारौ	स्फुलितारः
स्फुलितासि	स्फुलितास्थः	स्फुलितास्थ
स्फुलितास्मि	स्फुलितास्वः	स्फुलितास्मः
लृट् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽजिणन् डित् ।		
स्फुलिष्यति	स्फुलिष्यतः	स्फुलिष्यन्ति
स्फुलिष्यसि	स्फुलिष्यथः	स्फुलिष्यथ
स्फुलिष्यामि	स्फुलिष्यावः	स्फुलिष्यामः
लोट्		
स्फुलतु/स्फुलतात्	स्फुलताम्	स्फुलन्तु
स्फुल/स्फुलतात्	स्फुलतम्	स्फुलत
स्फुलानि	स्फुलाव	स्फुलाम

लङ्		
अस्फुलत	अस्फुलताम्	अस्फुलन्
अस्फुलः	अस्फुलतम्	अस्फुलत
अस्फुलम्	अस्फुलाव	अस्फुलाम
विधिलिङ्		
स्फुलेत्	स्फुलेताम्	स्फुलेयुः
स्फुलेः	स्फुलेतम्	स्फुलेत
स्फुलेयम्	स्फुलेव	स्फुलेम
आशीर्लिङ्		
स्फुल्यात्	स्फुल्यास्ताम्	स्फुल्यासुः
स्फुल्याः	स्फुल्यास्तम्	स्फुल्यास्त
स्फुल्यासम्	स्फुल्यास्व	स्फुल्यास्म
लङ् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽजिणन् डित् ।		
अस्फुलीत्	अस्फुलिष्याम्	अस्फुलिषुः
अस्फुलीः	अस्फुलिष्यम्	अस्फुलिष्य
अस्फुलिष्यम्	अस्फुलिष्य	अस्फुलिष्यम्
लङ् 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽजिणन् डित् ।		
अस्फुलिष्यत्	अस्फुलिष्यताम्	अस्फुलिष्यन्
अस्फुलिष्यः	अस्फुलिष्यतम्	अस्फुलिष्यत
अस्फुलिष्यम्	अस्फुलिष्याव	अस्फुलिष्याम

[विधिसूत्रम्] 8.3.76 स्फुरतिस्फुलत्योर्निर्निविभ्यः । ~ वा सः मूर्धन्यः

स् of स्फुर्/स्फुल् is optionally replaced by ष् when preceded by निर्/नि/वि.

स्फुरति-स्फुलत्योः 6/2 निर्-नि-विभ्यः 5/3 । ~ वा⁰ सः 6/1 मूर्धन्यः 1/1

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- स्फुरति-स्फुलत्योः 6/2 – स्फुर् and स्फुल् धातुंs with शितप् for धातुनिर्देश in ID; in सम्बन्धे षष्ठी to सः.
- निर्-नि-विभ्यः 5/3 – For स्फुर् and स्फुल् धातुंs, three उपसर्गः: निर्, नि, वि in ID; in पूर्वपञ्चमी.
- वा 0 – From 8.3.71 सिवादीनां वाऽङ्गव्यवायेऽपि ।; this gives अप्राप्त विभाषा.
- सः 6/1 – From 8.3.56 सहेः साडः सः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- मूर्धन्यः 1/1 – From 8.3.55 अपदान्तस्य मूर्धन्यः ।; this is आदेश. By 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।, मूर्धन्य of स् is ष्.

[LSK] षत्वम्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} ।

The change into ष् optionally takes place.

[LSK] निःष्फुरति, निःस्फुरति^{III/1} ।

निस् + स्फुरति

निरुं + स्फुरति   8.2.66 ससजुषोः रुः । ~ पदस्य

निः + स्फुरति   8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

निः + स्फुरति   8.3.36 वा शरि । ~ विसर्जनीयस्य विसर्जनीयः

निः + ष्फुरति   8.3.76 स्फुरतिस्फुलत्योर्निर्निविभ्यः । ~ वा सः मूर्धन्यः

When 8.3.36 वा शरि । ~ विसर्जनीयस्य विसर्जनीयः is optionally not applied,

निस् + स्फुरति   8.3.36 वा शरि । ~ विसर्जनीयस्य विसर्जनीयः

निस् + ष्फुरति   8.3.76 स्फुरतिस्फुलत्योर्निर्निविभ्यः । ~ वा सः मूर्धन्यः

निष् + ष्फुरति   8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

When (वा.) खर्पे शरि वा विसर्गलोपः । is applied,

निः + स्फुरति   8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

नि + स्फुरति   (वा.) खपरे शरि वा विसर्गलोपः ।

नि + षुरति   8.3.76 स्फुरतिस्फुलत्योर्निनिविभ्यः । ~ वा सः मूर्धन्यः

Thus six forms: निःषुरति, निःस्फुरति, निष्फुरति, निस्सफुरति, निष्फुरति, and निस्फुरति are possible for निस् + स्फुरति.

In this manner, with नि, निस्फुरति and निष्फुरति, and with वि, विस्फुरति and विष्फुरति are made.

For स्फुल् धातु, everything is the same.

31. णू स्तवने (6PS)

[LSK] णू स्तवने^{7/1} || ३१ || to praise

The content of the धातु is नू with 6.1.65 णो नः। ~ धात्वादेः. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

Since this धातु belongs to कुटादि, after this धातु, suffixes other than जित् or णित् become डिद्वत् by 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽजिणन् डित्।.

[LSK] परिणूतगुणोदयः^{1/1} |

To show this धातु is ending with दीर्घ ऊ, LSK वृत्तिकार cites a usage of this धातु from unknown source for us. भैमीकार describes this समास as बहुव्रीहि in the sense “for whom the rise of quality (गुणानाम् उदयः) is praised (परिणूत)”.

== लट् ==

[LSK] नुवति^{III/1} |

नू	6.1.65 णो नः। ~ धात्वादेः
नू + शा + ति	3.1.77 तुदादिभ्यः शा:। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
न् उवङ् + अ + ति	6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां य्वोरियडुःवडौ। ~ अङ्गस्य

Since गुण is negated by गणविकरण शा being डिद्वत्, उवङ् is the आदेश for नू.

Conjugation of णू(6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नुवति	नुवतः	नुवन्ति
मध्यमपुरुषः	नुवसि	नुवथः	नुवथ
उत्तमपुरुषः	नुवामि	नुवावः	नुवामः

== लिट् ==

[LSK] नुनाव^{III/1} |

नू नू + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे
नु नू + अ	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
नु नौ + अ	7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अज्ञस्य
नु नाव् + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

For all अजादि-प्रत्यय, उवङ् आदेशा for नू by 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां खोरियडुवडौ । ~ अज्ञस्य

For थल् and णित्त्व-अभावपक्ष of णल् of उत्तमपुरुष, because of 1.2.1 गाड्-कुटादिभ्योऽज्ञिणन् डित् ।, गुण is negated.

Conjugation of णू(6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नुनाव	नुनुवतुः	नुनुवुः
मध्यमपुरुषः	नुनुविथ	नुनुवथुः	नुनुव
उत्तमपुरुषः	नुनाव/नुनुव	नुनुविव	नुनुविम

== लुट् ==

[LSK] नुविता^{III/1} ||

गुण is denied because तास् becomes डिद्वत् by 1.2.1 गाड्-कुटादिभ्योऽज्ञिणन् डित् ।. Then उवङ् आदेशा takes place for नू by 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां खोरियडुवडौ । ~ अज्ञस्य

Conjugation of णू(6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नुविता	नुवितारौ	नुवितारः
मध्यमपुरुषः	नुवितासि	नुवितास्थः	नुवितास्थ
उत्तमपुरुषः	नुवितास्मि	नुवितास्वः	नुवितास्मः

== लृट ==

गुण is denied because स्य becomes डिंद्रत् by 1.2.1 गाङ्-कुटादिभ्योऽज्ञिन् डित् । Then उवङ् आदेश takes place for तू by 6.4.77 अचि शुधातुभ्रवां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

Conjugation of ण्(6PS) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नुविष्यति	नुविष्यतः	नुविष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	नुविष्यसि	नुविष्यथः	नुविष्यथ
उत्तमपुरुषः	नुविष्यामि	नुविष्यावः	नुविष्यामः

== लोट ==

Conjugation of ण्(6PS) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नुवतु/नुवतात्	नुवताम्	नुवन्तु
मध्यमपुरुषः	नुव/नुवतात्	नुवतम्	नुवत
उत्तमपुरुषः	नुवानि	नुवाव	नुवाम

== लङ् ==

Conjugation of ण्(6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनुवत्	अनुवताम्	अनुवन्
मध्यमपुरुषः	अनुवः	अनुवतम्	अनुवत
उत्तमपुरुषः	अनुवम्	अनुवाव	अनुवाम

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of णू(6PS) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नुवेत्	नुवेताम्	नुवेयुः
मध्यमपुरुषः	नुवे:	नुवेतम्	नुवेत्
उत्तमपुरुषः	नुवेयम्	नुवेव	नुवेम्

== आशीर्लिङ्गः ==

नू + यास् त्

3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

Conjugation of णू(6PS) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नूयात्	नूयास्ताम्	नूयासुः
मध्यमपुरुषः	नूया:	नूयास्तम्	नूयास्त्
उत्तमपुरुषः	नूयासम्	नूयास्व	नूयास्म

== लुङ्गः ==

वृद्धि is denied by 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धि परस्मैपदेषु, and गुण is denied because सिचि becomes डिद्वत् by 1.2.1 गाङ्ग-कुटादिभ्योऽजिज्ञान् डित् । Then उवङ्गः आदेश takes place for नू by 6.4.77 अचि शुघातुभ्रुवां ख्योरियडुःवडौ । ~ अङ्गस्य

Conjugation of णू(6PS) in लुङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनुवीत्	अनुविष्टाम्	अनुविषुः
मध्यमपुरुषः	अनुवी:	अनुविष्टम्	अनुविष्ट
उत्तमपुरुषः	अनुविष्म	अनुविष्व	अनुविष्म

== लृङ् ==

Conjugation of णू(6PS) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनुविष्यत्	अनुविष्यताम्	अनुविष्यन्
मध्यमपुरुषः	अनुविष्यः	अनुविष्यतम्	अनुविष्यत
उत्तमपुरुषः	अनुविष्यम्	अनुविष्याव	अनुविष्याम

कुटादि presented in LSK is over.

32. टुमस्जौं शुद्धौ (6PA)

[LSK] टुमस्जौं शुद्धौ^{7/1} ॥ ३२ ॥ to bathe, to purify, to sink

The content of the धातु is मस्ज्. The टु at the beginning is इत् by 1.3.5 आदिर्जिटुडवः । for 3.3.89 द्वितोऽथुच् । to make the form मज्जथु. The last औँ is also इत् for 8.2.45 ओदितश्च । to make the form मग्न, मग्नवत् with निष्ठा.

Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[LSK] मज्जति^{III/1} ।

मस्ज् + श + ति	3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
म श् ज् + अ + ति	8.4.40 स्तोः शुना श्वः ।
म ज् ज् + अ + ति	8.4.53 इलां जश् इशि ।

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मज्जति	मज्जतः	मज्जन्ति
मध्यमपुरुषः	मज्जसि	मज्जथः	मज्जथ
उत्तमपुरुषः	मज्जामि	मज्जावः	मज्जामः

== लिट् ==

In लिट्, because of क्रादिनियम्, मस्ज् takes इट् आगम.

[LSK] ममज्ज^{III/1} ।

मस्ज् मस्ज् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे
म मस्ज् + अ	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
म म श् ज् + अ	8.4.40 स्तोः शुना श्वः ।
म म ज् ज् + अ	8.4.53 इलां जश् इशि ।

For थल्, by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।, इट् is optional.

[LSK] ममज्जिथ^{II/1} ।

In इट्-अभाव-पक्षे,

मस्ज् + थ   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा: ।

[LSK] “मस्जनशोः” (7.1.60) इति^० नुम्^{१/१} ।

Here, नुम् takes place by 7.1.60 मस्जनशोर्झलि । ~ नुम् Being मित्, नुम्-आगम is attached after the last vowel by 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः । However, for मस्ज्, नुम् has to be placed before the last letter in order to get the right form. This is stated by the next वार्तिक.

(वार्तिकम्) मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम्वाच्यः ।

It should be told that नुम् is placed before the last letter of मस्ज्.

मस्जेः^{६/१} अन्त्यात्^{५/१} पूर्वः^{१/१} नुम्^{१/१} वाच्यः^{१/१} ।

5 words in the वार्तिक

[LSK] संयोगादि-लोपः^{१/१} । ममङ्गव्यथ^{१/१} ।

मस् नुम् ज् + थ   7.1.60 मस्जनशोर्झलि । ~ नुम् with (वा.) मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम्वाच्यः ।

मस्न्ज् मस्न्ज् + थ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे

म मस्न्ज् + थ   7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

म म न् ज् + थ   8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः झलि

म म न् ग् + थ   8.2.30 चोः कुः । ~ अन्ते च झलि

म म न् ग् + थ   8.3.24 नश्चापदान्तस्य झलि । ~ अनुस्वारः मः

म म न् क + थ   8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्

म मङ् क + थ   8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

Conjugation of मस्ज्(6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ममज्ज	ममज्जतुः	ममज्जुः
मध्यमपुरुषः	ममज्जिथ / ममङ्गव्यथ	ममज्जथुः	ममज्ज
उत्तमपुरुषः	ममज्ज	ममज्जिव	ममज्जिम

== लुट् ==

[LSK] मङ्क्ता^{III/1} |

मस्ज् + तास् + डा

मस् नुम् ज् + ता 7.1.60 मस्जनशोझालि । ~ नुम् with (वा.) मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम्वाच्यः ।

When झलादि प्रत्यय follows, the same operation as मङ्क्तथ takes place.

मङ्क् क + ता

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मङ्क्ता	मङ्क्तारौ	मङ्क्तारः
मध्यमपुरुषः	मङ्क्तासि	मङ्क्तास्थः	मङ्क्तास्थ
उत्तमपुरुषः	मङ्क्तास्मि	मङ्क्तास्वः	मङ्क्तास्मः

== लुट् ==

[LSK] मङ्क्ष्यति^{III/1} |

मस्ज् + स्य + ति

मस् नुम् ज् + स्य + ति 7.1.60 मस्जनशोझालि । ~ नुम् with (वा.) मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम्वाच्यः ।

म न् ज् + स्य + ति 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः झलि

म न् ग् + स्य + ति 8.2.30 चोः कुः । ~ अन्ते च झलि

मं ग् + स्य + ति 8.3.24 नश्चापदान्तस्य झलि । ~ अनुस्वारः मः

मं ग् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

मं क् + ष्य + ति 8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्

मङ्क् क + ष्य + ति 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मङ्क्ष्यति	मङ्क्ष्यतः	मङ्क्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	मङ्क्ष्यसि	मङ्क्ष्यथः	मङ्क्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	मङ्क्ष्यामि	मङ्क्ष्यावः	मङ्क्ष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मज्जतु/मज्जतात्	मज्जताम्	मज्जन्तु
मध्यमपुरुषः	मज्ज/मज्जतात्	मज्जतम्	मज्जत
उत्तमपुरुषः	मज्जानि	मज्जाव	मज्जाम

== लङ् ==

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमज्जत्	अमज्जताम्	अमज्जन्
मध्यमपुरुषः	अमज्जः	अमज्जतम्	अमज्जत
उत्तमपुरुषः	अमज्जम्	अमज्जाव	अमज्जाम

== विधिलिङ् ==

Conjugation of मस्ज् (6PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मज्जेत्	मज्जेताम्	मज्जेयुः
मध्यमपुरुषः	मज्जेः	मज्जेतम्	मज्जेत
उत्तमपुरुषः	मज्जेयम्	मज्जेव	मज्जेम

== आशीर्लिंग् ==

मस्ज् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

म श् ज् + यात्   8.4.40 स्तोः श्रुना श्रुः ।

म ज् ज् + यात्   8.4.53 झलं जश् झाशि ।

Conjugation of मस्ज् (6PS) in आशीर्लिंग्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मज्यात्	मज्यास्ताम्	मज्यासुः
मध्यमपुरुषः	मज्याः	मज्यास्तम्	मज्यास्त
उत्तमपुरुषः	मज्यासम्	मज्यास्व	मज्यास्म

== लुड् ==

[LSK] अमाङ्गक्षीत्^{III/1} ।

मस्ज् + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिच् ।

मस्ज् + स् + ईत्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलिईट्

मास्ज् + स् + ईत्   7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य

मास् नुम् ज् + स् + ईत्   7.1.60 मस्जिनशोर्झालि । ~ नुम् with (वा.) मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम्वान्यः ।

मा न् ज् + स् + ईत्   8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः झालि

मा न् ग् + स् + ईत्   8.2.30 चोः कुः । ~ अन्ते च झालि

मां ग् + ष् + ईत्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

मां ग् + ष् + ईत्   8.3.24 नश्चापदान्तस्य झालि । ~ अनुस्वारः मः

मां क् + ष् + ईत्   8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्

माङ् क् + ष् + ईत्   8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः

अट् माङ्गक्षीत्   6.4.71 लुड्लुड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अमाङ्गक्ताम्^{III/2} ।

मास्ज् + स् + ताम्   7.2.3 वद्वजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य

मास् नुम् ज् + स् + ताम्   7.1.60 मस्जिनशोर्झालि । ~ नुम् with (वा.) मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम्वान्यः ।

मा स् न् ज् + ताम्	8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः
मा न् ज् + ताम्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः झलि
मा न् ग् + ताम्	8.2.30 चोः कुः । ~ अन्ते च झलि
मां ग् + ताम्	8.3.24 नश्चापदान्तस्य झलि । ~ अनुस्वारः मः
मां क् + ताम्	8.4.55 खरि च । ~ चर झलाम्
माङ् क् + ताम्	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः
अट् माङ् क्ताम्	6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गदात्तः । ~ अञ्जस्य
[LSK] अमाङ्गक्षुः III/3 ॥	
मस्ज् + सिच् + उस्	3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेः जुस्
माङ् क् + ष् + उस्	The same operation as III/1
अट् माङ्गक्षुः	6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गदात्तः । ~ अञ्जस्य

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लुङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमाङ्गक्तात्	अमाङ्गक्ताम्	अमाङ्गक्षुः
मध्यमपुरुषः	अमाङ्गक्षाः	अमाङ्गक्तम्	अमाङ्गक्त
उत्तमपुरुषः	अमाङ्गक्षम्	अमाङ्गक्ष्व	अमाङ्गक्षम्

== लुङ्ग ==

Conjugation of मस्ज् (6PS) in लुङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमङ्गक्ष्यत्	अमङ्गक्ष्यताम्	अमङ्गक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अमङ्गक्ष्यः	अमङ्गक्ष्यतम्	अमङ्गक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अमङ्गक्ष्यम्	अमङ्गक्ष्याव	अमङ्गक्ष्याम्

33. रुजौं भङ्गे (6PA)

[LSK] रुजौं भङ्गे^{7/1} ॥ ३३ ॥ to break to pieces

The content of the धातु is रुज्. The last औं is इत् for 8.2.45 ओदितश्च । to make the form रुण, रुणवत् with निष्ठा.

Having no indication for आत्मनेपद्-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच्च उपदेशोऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

In लिट्, इट् takes place by क्रादिनियम् and इट् is नित्य for थल् since it is neither अत्वत् nor ऋदन्त.

[LSK] रुजति^{III/1} । रोक्ता^{III/1} । रोक्ष्यति^{III/1} । अरौक्षीत्^{III/1} ॥

लट् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
रुजति	रुजतः	रुजन्ति
रुजसि	रुजथः	रुजथ
रुजामि	रुजावः	रुजामः
लिट्		
रुरोज	रुरुजतुः	रुरुजुः
रुरोजिथ	रुरुजथुः	रुरुज
रुरोज	रुरुजिव	रुरुजिम
लट् 8.2.30 चोः कुः ।		
रोक्ता	रोक्तारौ	रोक्तारः
रोक्तासि	रोक्तास्थः	रोक्तास्थ
रोक्तास्मि	रोक्तास्वः	रोक्तास्मः
लट् 8.2.30 चोः कुः ।, 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।		
रोक्ष्यति	रोक्ष्यतः	रोक्ष्यन्ति
रोक्ष्यसि	रोक्ष्यथः	रोक्ष्यथ
रोक्ष्यामि	रोक्ष्यावः	रोक्ष्यामः
लोट् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
रुजतु/रुजतात्	रुजताम्	रुजन्तु
रुज/रुजतात्	रुजतम्	रुजत
रुजानि	रुजाव	रुजाम

लड् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
अरुजत्	अरुजताम्	अरुजन्
अरुजः	अरुजतम्	अरुजत
अरुजम्	अरुजाव	अरुजाम
विधिलिङ्ग् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
रुजेत्	रुजेताम्	रुजेयुः
रुजेः	रुजेतम्	रुजेत
रुजेयम्	रुजेव	रुजेम
आशीर्लिङ्ग्		
रुज्यात्	रुज्यास्ताम्	रुज्यासुः
रुज्याः	रुज्यास्तम्	रुज्यास्त
रुज्यास्म्	रुज्यास्व	रुज्यास्म
लुड् 7.2.3, 8.2.30, 8.3.59		
अरौक्षीत्	अरौक्ताम् 8.2.26	अरौक्षुः
अरौक्षीः	अरौक्तम् 8.2.26	अरौक्त 8.2.26
अरौक्षम्	अरौक्षव	अरौक्षम्
लुड् 8.2.30 चोः कुः ।, 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।		
अरोक्ष्यत्	अरोक्ष्यताम्	अरोक्ष्यन्
अरोक्ष्यः	अरोक्ष्यतम्	अरोक्ष्यत
अरोक्ष्यम्	अरोक्ष्याव	अरोक्ष्याम

34. भुजौं कौटिल्ये (6PA)

[LSK] भुजौं कौटिल्ये^{7/1} ॥ ३४॥ to bend

The content of the धातु is भुज्. The last औं is इत् for 8.2.45 ओदितश्च । to make the form भुग्म, भुग्वत् with निषा. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

[LSK] रुजिवत्⁰ ॥

The entire conjugation is like रुज्.

लट् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
भुजति	भुजतः	भुजन्ति
भुजसि	भुजथः	भुजथ
भुजामि	भुजावः	भुजामः
लिट्		
भुभोज	भुभुजतुः	भुभुजुः
भुभोजिथ	भुभुजथुः	भुभुज
भुभोज	भुभुजिव	भुभुजिम
लट् 8.2.30 चोः कुः ।		
भोक्ता	भोक्ताभौ	भोक्तारः
भोक्तासि	भोक्तास्थः	भोक्तास्थ
भोक्तास्मि	भोक्तास्वः	भोक्तास्मः
लृट् 8.2.30 चोः कुः ।, 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।		
भोक्ष्यति	भोक्ष्यतः	भोक्ष्यन्ति
भोक्ष्यसि	भोक्ष्यथः	भोक्ष्यथ
भोक्ष्यामि	भोक्ष्यावः	भोक्ष्यामः
लोट् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
भुजतु/भुजतात्	भुजताम्	भुजन्तु
भुज/भुजतात्	भुजतम्	भुजत
भुजानि	भुजाव	भुजाम

लङ् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
अभुजत	अभुजताम्	अभुजन्
अभुजः	अभुजतम्	अभुजत
अभुजम्	अभुजाव	अभुजाम
विधिलिङ्ग् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
भुजेत्	भुजेताम्	भुजेयुः
भुजेः	भुजेतम्	भुजेत
भुजेयम्	भुजेव	भुजेम
आशीर्लिङ्ग्		
भुज्यात्	भुज्यास्ताम्	भुज्यासुः
भुज्याः	भुज्यास्तम्	भुज्यास्त
भुज्यासम्	भुज्यास्व	भुज्यास्म
लुङ् 7.2.3, 8.2.30, 8.3.59		
अभौक्षीत्	अभौक्ताम् 8.2.26	अभौक्षुः
अभौक्षीः	अभौक्तम् 8.2.26	अभौक्त 8.2.26
अभौक्षम्	अभौक्षव	अभौक्षम
लृङ् 8.2.30 चोः कुः ।, 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।		
अभोक्ष्यत्	अभोक्ष्यताम्	अभोक्ष्यन्
अभोक्ष्यः	अभोक्ष्यतम्	अभोक्ष्यत
अभोक्ष्यम्	अभोक्ष्याव	अभोक्ष्याम

35. विश् प्रवेशने (6PA)

[LSK] विश् प्रवेशने^{7/1} ॥ ३५॥ to enter

The content of the धातु is विश्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. In लिट्, इट् is नित्य for all.

[LSK] विशति^{III/1} ॥

लट् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
विशति	विशतः	विशन्ति
विशसि	विशथः	विशथ
विशामि	विशावः	विशामः
लिट्		
विवेश	विविशतुः	विविशुः
विवेशिथ	विविशथुः	विविशा
विवेश	विविशिव	विविशिम
लट् 8.2.36 ब्रश्नभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः ।, 8.4.41		
वेष्टा	वेष्टभौ	वेष्टरः
वेष्टासि	वेष्टस्थः	वेष्टस्थ
वेष्टास्मि	वेष्टस्वः	वेष्टस्मः
लृट् 8.2.36, 8.2.41 षढोः कः सि ।, 8.3.59		
वेक्ष्यति	वेक्ष्यतः	वेक्ष्यन्ति
वेक्ष्यसि	वेक्ष्यथः	वेक्ष्यथ
वेक्ष्यामि	वेक्ष्यावः	वेक्ष्यामः
लोट् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
विशतु/विशतात्	विशताम्	विशन्तु
विश/विशतात्	विशतम्	विशत
विशानि	विशाव	विशाम

लङ् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
अविशत्	अविशताम्	अविशन्
अविशः	अविशतम्	अविशत
अविशम्	अविशाव	अविशाम
विधिलिङ् 3.1.77 तुदादिभ्यः शः ।		
विशेत्	विशेताम्	विशेयुः
विशोः	विशेतम्	विशेत
विशेयम्	विशेव	विशेम
आशीर्लिङ्		
विश्यात्	विश्यास्ताम्	विश्यासुः
विश्याः	विश्यास्तम्	विश्यास्त
विश्यास्म्	विश्यास्व	विश्यास्म
लुङ् 3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्लेः 8.2.36, 8.2.41, 8.3.59		
अविक्षत्	अविक्षताम्	अविक्षन्
अविक्षः	अविक्षतम्	अविक्षत
अविक्षम्	अविक्षाव	अविक्षाम
लुङ् 8.2.36, 8.2.41 षढोः कः सि ।, 8.3.59		
अवेक्ष्यत्	अवेक्ष्यताम्	अवेक्ष्यन्
अवेक्ष्यः	अवेक्ष्यतम्	अवेक्ष्यत
अवेक्ष्यम्	अवेक्ष्याव	अवेक्ष्याम

36. मृशँ आमर्शने (6PA)

[LSK] मृशँ आमर्शने^{7/1} ॥ ३६ ॥ आमर्शनम्^{1/1} स्पर्शः^{1/1} ॥ to touch

The content of the धातु is मृश. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. In लिट्, all वलादिप्रत्यय takes इट्.

== लट् ==

मृश् + श + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of मृश् (6PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मृशति	मृशतः	मृशन्ति
मध्यमपुरुषः	मृशसि	मृशथः	मृशथ
उत्तमपुरुषः	मृशामि	मृशावः	मृशामः

== लिट् ==

Conjugation of मृश् (6PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ममर्श	ममृशतुः	ममृशः
मध्यमपुरुषः	ममर्शिथ	ममृशथुः	ममृश
उत्तमपुरुषः	ममर्श	ममृशिव	ममृशिम

== लुट् ==

मृश् + तास् + डा

मृ अम् श् + ता 6.1.59 अनदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् । ~ इलि अम् अकिति उपदेशे

A धातु which has अनुदात्त ऋ-कार in its उपथा as in उपदेश optionally takes अम्-आगम when इलादि-प्रत्यय which is not कित् follows.

म्र श् + ता 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

म्रष् + ता 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजब्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

म्रष्टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अम्-अभाव-पक्षे,

मर्श् + ता 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

मर्ष् + ता 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजब्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

मर्ष्टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of मृश् (6PA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	म्रष्टा/मर्ष्टा	म्रष्टारौ/मर्ष्टारौ	म्रष्टारः/मर्ष्टारः
मध्यमपुरुषः:	म्रष्टासि/मर्ष्टासि	म्रष्टास्थः/मर्ष्टास्थः	म्रष्टास्थ/मर्ष्टास्थ
उत्तमपुरुषः:	म्रष्टास्मि/मर्ष्टास्मि	म्रष्टास्वः/मर्ष्टास्वः	म्रष्टास्मः/मर्ष्टास्मः

== लुट् ==

मृश् + स्य + ति

मृ अम् श् + स्य + ति 6.1.59 अनदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् । ~ इलि अम् अकिति उपदेशे

म्र श् + स्य + ति 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

म्रष् + स्य + ति 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजब्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

म्रक् + स्य + ति 8.2.41 षढोः कः सि ।

म्रक् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रस्यययोः । ~ मूर्धन्यः

म्रक्ष्यति

अम्-अभाव-पक्षे,

मर्श् + स्य + ति	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः
मर्ष् + स्य + ति	8.2.36 ब्रश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इति पदस्य अन्ते च
मर्क् + स्य + ति	8.2.41 षष्ठोः कः सि ।
मर्क् + स्य + ति	8.3.59 आदेशप्रस्यययोः । ~ मूर्धन्यः
मक्ष्यति	

Conjugation of मृश् (6PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	म्रक्ष्यति/मक्ष्यति	म्रक्ष्यतः/मक्ष्यतः	म्रक्ष्यन्ति/मक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	म्रक्ष्यसि/मक्ष्यसि	म्रक्ष्यथः/मक्ष्यथः	म्रक्ष्यथ/मक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	म्रक्ष्यामि/मक्ष्यामि	म्रक्ष्यावः/मक्ष्यावः	म्रक्ष्यामः/मक्ष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of मृश् (6PA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मृशतु/मृशतात्	मृशताम्	मृशन्तु
मध्यमपुरुषः	मृश/मृशतात्	मृशतम्	मृशत
उत्तमपुरुषः	मृशानि	मृशाव	मृशाम्

== लङ् ==

Conjugation of मृश् (6PA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमृशत्	अमृशताम्	अमृशन्
मध्यमपुरुषः	अमृशः	अमृशतम्	अमृशत
उत्तमपुरुषः	अमृशाम्	अमृशाव	अमृशाम्

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of मृश् (6PA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मृशेत्	मृशेताम्	मृशेयुः
मध्यमपुरुषः	मृशे:	मृशेतम्	मृशेत्
उत्तमपुरुषः	मृशेयम्	मृशेव	मृशेम्

== आशीर्लिङ्गः ==

मृश् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

Conjugation of मृश् (6PA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मृश्यात्	मृश्यास्ताम्	मृश्यासुः
मध्यमपुरुषः	मृश्या:	मृश्यास्तम्	मृश्यास्त्
उत्तमपुरुषः	मृश्यासम्	मृश्यास्व	मृश्यास्म

== लुङ्गः ==

In लुङ्गः, मृश्, being इगुपथ शल्-ending अनिट् धातु, takes क्स for च्छिल by 3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । However, (वा.) स्पृशमृशकृष्टुपट्पां च्छ्लः सिञ् वा वाच्यः । gives optional सिञ्च् for मृश्.
[LSK] “अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम्” (6.1.59) ॥

When सिञ्च् is taken, there is optional अम्-आगम by 6.1.59 अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् ।

Thus, the operation is similar to कृष् (6UA).

[LSK] अम्राक्षीत्, अमार्क्षीत्, अमृक्षत्^{III/1} ॥

With सिञ्च् and अम्-आगम,

मृश् + च्छिल + त्   3.1.43 च्छिल लुडिः ।

मृश् + सिञ्च् + त्   (वा.) स्पृशमृशकृष्टुपट्पां च्छ्लः सिञ् वा वाच्यः ।

मृश् + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
मृ अम् श + सीत्	6.1.59 अनदात्तस्य चर्दुपथस्यान्यतरस्याम् । ~ इलि अम् अकिति उपदेशे
म्रश् + सीत्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्
म्राश् + सीत्	7.2.3 वदवजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
म्राष् + सीत्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च
म्राक् + सीत्	8.2.41 षढोः कः सि ।
म्राक् + षीत्	8.3.59 आदेशप्रस्यययोः । ~ मूर्धन्यः
अट् म्राक्षीत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

With सिच् and without अम्-आगम,

मृश् + च्छि + त्	3.1.43 च्छिल लुडि ।
मृश् + सिच् + त्	(वा.) स्पृशमृशकृष्टतृपटपां च्छ्लेः सिज् वा वाच्यः ।
मृश् + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
मार्श् + सीत्	7.2.3 वदवजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
मार्ष् + सीत्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च
मार्क् + सीत्	8.2.41 षढोः कः सि ।
मार्क् + षीत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः
अट् मार्क्षीत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

With क्स, since क्स is कित्, there is no अम्-आगम option. गुण and वृद्धि are also prohibited.

मृश् + च्छि + त्	3.1.43 च्छिल लुडि ।
मृश् + क्स + त्	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः ।
मृक् + स + त्	8.2.41 षढोः कः सि ।
मृक् + ष + त्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः
अट् मृक्षत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of मृश् (6PA) in लृण्/कर्तरि

With सिच् and अम्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अम्राक्षीत्	अम्राष्टम् 8.2.25, 8.2.36, 8.4.40	अम्राष्टुः
मध्यमपुरुषः	अम्राक्षीः	अम्राष्टम् 8.2.25, 8.2.36, 8.4.40	अम्राष्ट 8.2.25, 8.2.36, 8.4.40
उत्तमपुरुषः	अम्राक्षम्	अम्राक्षव्	अम्राक्षम्

With सिच् and without अम्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमार्क्षीत्	अमार्ष्टम् 8.2.25, 8.2.36, 8.4.40	अमार्क्षुः
मध्यमपुरुषः	अमार्क्षीः	अमार्ष्टम् 8.2.25, 8.2.36, 8.4.40	अमार्ष 8.2.25, 8.2.36, 8.4.40
उत्तमपुरुषः	अमार्क्षम्	अमार्क्ष्व	अमार्क्षम्

With कस्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमृक्षत्	अमृक्षताम्	अमृक्षन्
मध्यमपुरुषः	अमृक्षः	अमृक्षतम्	अमृक्षत
उत्तमपुरुषः	अमृक्षम्	अमृक्षाव्	अमृक्षाम्

== लृण् ==

Conjugation of मृश् (6PA) in लृण्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अम्रक्ष्यत्/अमर्क्ष्यत्	अम्रक्ष्यताम्/अमर्क्ष्यताम्	अम्रक्ष्यन्/अमर्क्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अम्रक्ष्यसि/अमर्क्ष्यसि	अम्रक्ष्यतम्/अमर्क्ष्यतम्	अम्रक्ष्यत/अमर्क्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अम्रक्ष्यम्/अमर्क्ष्यम्	अम्रक्ष्याव्/अमर्क्ष्याव्	अम्रक्ष्याम्/अमर्क्ष्याम्

37. षट् विशरणगत्यवसादनेषु (6PA)

[LSK] षट् विशरणगत्यवसादनेषु^{7/3} ॥ ३७॥ to break, to go, to perish

The content of the धातु is सद् with 6.1.64 धात्वादेः षः सः ।. Being लँदित्, विकरण in लुङ् is अङ्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तारि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात् । ~ न इट्. In लिट्, इट् is given by कादिनियम. For थल्, it is विकल्प by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।.

[LSK] सीदति^{III/1} इत्यादि^{1/1} ॥

In लट्, लोट्, लङ् and विधिलिङ्, सद् is replaced by सीद by 7.3.78 पात्राध्मास्थान्नादाण्डश्यर्त्तिसर्त्ति-शदसदां पिबजिग्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यच्छधौशीयसीदाः । ~ शिति.

सद् + श + ति 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तारि धातोः सार्वधातुके

सीद + अ + ति 7.3.78 पात्राध्मास्थान्नादाण्डश्यर्त्तिसर्त्ति-शदसदां पिबजिग्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यच्छधौशीयसीदाः । ~ शिति

सीदति 6.1.97 अतो गुणे । ~ पररूपम्.

In लिट्, when अजादि कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित् follows, there is एत् आदेश and अभ्यासलोप by 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेलिटि । ~ एत् अभ्यासलोपश्च विडति. When थल् with इट् follows, the same operation takes place by 6.4.121 थलि च सेटि ।.

Note that स् is not लिट्-निमित्त-आदेश. Refer back to LSK वृत्ति for 6.4.120. “लिण्निमित्तादेशादिकं न भवति...”

लट् 7.3.78 पात्रा...सदां पिबजिग्र...सीदाः ।		
सीदति	सीदतः	सीदन्ति
सीदसि	सीदथः	सीदथ
सीदामि	सीदावः	सीदामः
लिट् 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि ।		
ससाद्	सेदतुः	सेदुः
सेदिथ्/सस्त्थ 6.4.121	सेदथुः	सेद
ससाद्/ससद्	सेदिव	सेदिम
लट् 8.4.55 खरि च ।		
सत्ता	सत्ताभौ	सत्तारः
सत्तासि	सत्तास्थः	सत्तास्थ
सत्तास्मि	सत्तास्वः	सत्तास्मः
लट् 8.4.55 खरि च ।		
सत्स्यति	सत्स्यतः	सत्स्यन्ति
सत्स्यसि	सत्स्यथः	सत्स्यथ
सत्स्यामि	सत्स्यावः	सत्स्यामः
लोट् 7.3.78 पात्रा...सदां पिबजिग्र...सीदाः ।		
सीदतु/सीदतात्	सीदताम्	सीदन्तु
सीद/सीदतात्	सीदतम्	सीदत
सीदानि	सीदाव	सीदाम

लड् 7.3.78 पात्रा...सदां पिबजिग्र...सीदाः ।		
असीदत्	असीदताम्	असीदन्
असीदः	असीदतम्	असीदत
असीदम्	असीदाव	असीदाम
विधिलिङ्ग् 7.3.78 पात्रा...सदां पिबजिग्र...सीदाः ।		
सीदेत्	सीदेताम्	सीदेयुः
सीदेः	सीदेतम्	सीदेत
सीदेयम्	सीदेव	सीदेम
आशीर्लिङ्ग्		
सद्यात्	सद्यास्ताम्	सद्यासुः
सद्याः	सद्यास्तम्	सद्यास्त
सद्यासम्	सद्यास्व	सद्यास्म
लुड् 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ अड्		
असदत्	असदताम्	असदन्
असदः	असदतम्	असदत
असदम्	असदाव	असदाम
लृड् 8.4.55 खरि च ।		
असत्स्यत्	असत्स्यताम्	असत्स्यन्
असत्स्यः	असत्स्यतम्	असत्स्यत
असत्स्यम्	असत्स्याव	असत्स्याम

38. शदूँ शातने (6PA)

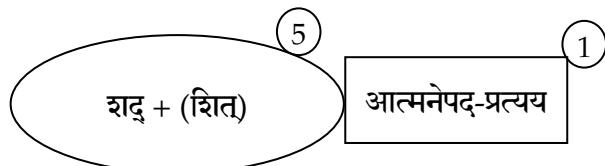
[LSK] शदूँ शातने^{7/1} ॥ ३८॥ to perish

The content of the धातु is शद्. Being लँदित्, विकरण in लुङ् is अङ्.

Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तारि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात् । ~ न इट्. In लिट्, इट् is given by क्रादिनियम्. For थल्, it is विकल्प by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।

[विधिसूत्रम्] 1.3.60 शदेः शितः । ~ आत्मनेपदम्

After शद् धातु, which is to take शित् प्रत्यय, आत्मनेपद् is suffixed.

शदेः^{5/1} शितः^{6/1} । ~ आत्मनेपदम्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- शदेः 5/1 – शद् of both (1P) and (6P); with इक् धातुनिर्देशे; in दिग्योगे पञ्चमी.
- शितः 6/1 – श इत् यस्य सः शित्, तस्य । (116B); in सम्बन्धे षष्ठी to शदेः. “शद् which is connected to शित् which is to come”. Since आत्मनेपद् प्रत्यय should come before the arrival of विकरणप्रत्यय श, which presupposes तिट्.
- आत्मनेपदम् 1/1 – From 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् ।

[LSK] शिद्-भाविनः^{5/1} अस्मात्^{5/1} तडानौ^{1/2} स्तः^{III/2} ।

After the one which will become the one which has शित्, आत्मनेपद् (तड् and आन) should be suffixed.

[LSK] शीयते^{III/1} । शीयताम्^{III/1} । अशीयत^{III/1} । शीयेत^{III/1} ।

शद् which will take शित् is in लट्, लोट्, लङ् and विधिलिङ्.

शद् + ते 1.3.60 शदेः शितः । ~ आत्मनेपदम्

शद् + श + ते 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तारि धातोः सार्वधातुके

शीय + अ + ते 7.3.78 पाग्राध्मास्थामादाण्डश्यर्त्तिसर्त्तिशदसदां पिबजिग्रधमतिष्मनयच्छपश्यर्च्छधौशीयसीदाः । ~ शिति

शीयते 6.1.97 अतो गुणे । ~ परस्परम्

[LSK] शशाद्^{III/1} | शत्ता^{III/1} | शत्स्यति^{III/1} | अशदत्^{III/1} | अशत्स्यत्^{III/1} ||

Other than आत्मनेपद, the whole process is like of सद्.

लट् 1.3.60 शदेः शितः । ~ आत्मनेपदम्, 7.3.78		
पात्रा...सदां पिबजिग्र...सीदाः ।		
शीयते	शीयेताम्	शीयन्ते
शीयसे	शीयेथाम्	शीयध्वम्
शीये	शीयावहे	शीयामहे
लिट् 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादर्लिटि ।		
शशाद्	शेदतुः	शेदुः
शेदिथ/शशत्थ 6.4.121	शेदथुः	शेद
शशाद्/शशाद्	शेदिव	शेदिम्
लृट् 8.4.55 खरि च ।		
शत्ता	शत्ताभौ	शत्तारः
शत्तासि	शत्तास्थः	शत्तास्थ
शत्तास्मि	शत्तास्वः	शत्तास्मः
लृट् 8.4.55 खरि च ।		
शत्स्यति	शत्स्यतः	शत्स्यन्ति
शत्स्यासि	शत्स्यथः	शत्स्यथ
शत्स्यामि	शत्स्यावः	शत्स्यामः
लोट् 1.3.60, 7.3.78		
शीयताम्	शीयेताम्	शीयन्ताम्
शीयस्व	शीयेथाम्	शीयध्वम्
शीयै	शीयावहे	शीयामहे

लङ् 1.3.60, 7.3.78		
अशीयत	अशीयेताम्	अशीयन्त
अशीयथाः	अशीयेथाम्	अशीयध्वम्
अशीये	अशीयावहि	अशीयामहि
विधिलङ् 1.3.60, 7.3.78		
शीयेत	शीयेयाताम्	शीयेरन्
शीयथाः	शीयेयाथाम्	शीयेध्वम्
शीयेयम्	शीयेवहि	शीयेमहि
आशीर्लिङ्		
शद्यात्	शद्यास्ताम्	शद्यासुः
शद्याः	शद्यास्तम्	शद्यास्त
शद्याशम्	शद्यास्व	शद्यास्म
लुङ् 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ अङ्		
अशदत्	अशदताम्	अशदन्
अशादः	अशदतम्	अशादत
अशादम्	अशदाव	अशादाम
लृङ् 8.4.55 खरि च ।		
अशत्स्यत्	अशत्स्यताम्	अशत्स्यन्
अशत्स्यः	अशत्स्यतम्	अशत्स्यत
अशत्स्यम्	अशत्स्याव	अशत्स्याम

39. कृ विक्षेपे (6PS)

[LSK] कृ विक्षेपे^{7/1} ॥ ३९॥ to scatter

The content of the धातु is कृ. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

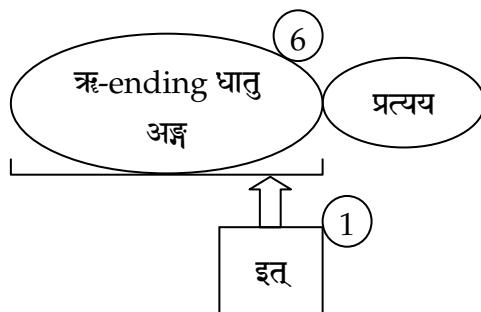
== लट् ==

कृ + श + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

श being डिंद्वत्, गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । is prohibited. Then there is an application of the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.1.100 ऋत् इट् धातोः । ~ अङ्गस्य

The last letter of अङ्ग which is ऋ-ending धातु becomes इत्.

ऋतः^{6/1} इत्^{1/1} धातोः^{6/1} । ~ अङ्गस्य^{6/1}

3 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- ऋतः 6/1 – प्रातिपदिक् is ऋत्. This word is a विशेषण for धातोः. With तदन्तविधि, “ऋदन्त-धातोः” is understood.
- इत् 1/1 – This is आदेशा.
- धातोः 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी. Being समानाधिकरण with अङ्गस्य, धातु which gained अङ्ग-संज्ञा is understood.
- अङ्गस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य।

[LSK] ऋदन्तस्य^{6/1} धातोः^{6/1} अङ्गस्य^{6/1} इत्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

इत् is the आदेशा for the अङ्ग which is ऋ-ending धातु.

[LSK] किरति III/1 |

कृ + श + ति 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

कृ इर् + अ + ति 7.1.100 ऋत इद्धातोः । with 1.1.52 अलोऽन्यदस्य । and 1.1.51 उरण् रपरः ।

Conjugation of कृ (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	किरति	किरतः	किरन्ति
मध्यमपुरुषः	किरसि	किरथः	किरथ
उत्तमपुरुषः	किरामि	किरावः	किरामः

== लिट् ==

When गुण and वृद्धि are applicable, 7.1.100 ऋत इद्धातोः । is not used.

[LSK] चकार III/1 |

कृ कृ + णल् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे

कृ कृ + अ 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

कर् कृ + अ 7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य

क कृ + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

च कृ + अ 7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

च कर् + अ 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि with 1.1.51 उरण् रपरः ।

च कार् + अ 7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः

[LSK] चकरतुः III/2 | चकरुः III/3 |

च कृ + अतुस् 7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

च कर् + अतुस् 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि with 1.1.51 उरण् रपरः ।

Conjugation of कृ (6PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चकार	चकरतुः	चकरुः
मध्यमपुरुषः	चकरिथ	चकरथुः	चकर
उत्तमपुरुषः	चकार/चकर	चकरिव	चकरिम

In लकार other than लिट्, इट्-आगम optionally becomes दीर्घ by 7.2.38 वृतो वा ।

== लुट् ==

[LSK] करीता, करिता^{III/1} ।

कृ + इट् तास् + डा	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
कर् + इता	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
कर् + ईता	7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

Conjugation of कृ (6PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करीता/करिता	करीतारौ/करितारौ	करीतारः/करितारः
मध्यमपुरुषः	करीतासि/करितासि	करीतास्थः/करितास्थः	करीतास्थ/करितास्थ
उत्तमपुरुषः	करीतास्मि/करितास्मि	करीतास्वः/करितास्वः	करीतास्मः/करितास्मः

== लृट् ==

कृ + स्य + ति	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
कर् + स्य + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
कर् + स्य + ति	7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि
कर् + ष्य + ति	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।

Conjugation of कृ (6PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करीष्यति/करिष्यति	करीष्यतः/करिष्यतः	करीष्यन्ति/करिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	करीष्यसि/करिष्यसि	करीष्यथः/करिष्यथः	करीष्यथ/करिष्यथ
उत्तमपुरुषः	करीष्यामि/करिष्यामि	करीष्यावः/करिष्यावः	करीष्यामः/करिष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of कृ (6PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	किरतु/किरतात्	किरताम्	किरन्तु
मध्यमपुरुषः	किर/किरतात्	किरतम्	किरत
उत्तमपुरुषः	किराणि	किराव	किराम

== लङ् ==

Conjugation of कृ (6PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकिरत्	अकिरताम्	अकिरन्
मध्यमपुरुषः	अकिरः	अकिरतम्	अकिरत
उत्तमपुरुषः	अकिरम्	अकिराव	अकिराम

== विधिलिङ् ==

Conjugation of कृ (6PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	किरेत्	किरेताम्	किरेयुः
मध्यमपुरुषः	किरेः	किरेतम्	किरेत
उत्तमपुरुषः	किरेयम्	किरेव	किरेम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] कीर्यात्^{III/1} |

कृ + यास् त्

3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

किर् + यात्

7.1.100 ऋत इद्धातोः । with 1.1.52 अलोऽन्यदस्य । and 1.1.51 उरण् रपरः ।

कीर् + यात्

8.2.77 हलिं च । ~ वौः उपधाया: दीर्घः इकः

Conjugation of कृ (6PS) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कीर्यात्	कीर्यास्ताम्	कीर्यासुः
मध्यमपुरुषः	कीर्याः	कीर्यास्तम्	कीर्यास्त
उत्तमपुरुषः	कीर्यासम्	कीर्यास्व	कीर्यास्म

== लुङ् ==

वृद्धि takes place by 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।

There is prohibition of दीर्घ for इट् by 7.2.40 सिचि च परस्मैपदेषु । ~ वृतः इटः दीर्घः न.

Conjugation of कृ (6PS) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकारीत्	अकारिष्टाम्	अकारिषुः
मध्यमपुरुषः	अकारीः	अकारिष्टम्	अकारिष्ट
उत्तमपुरुषः	अकारिष्म्	अकारिष्व	अकारिष्म

== लृङ् ==

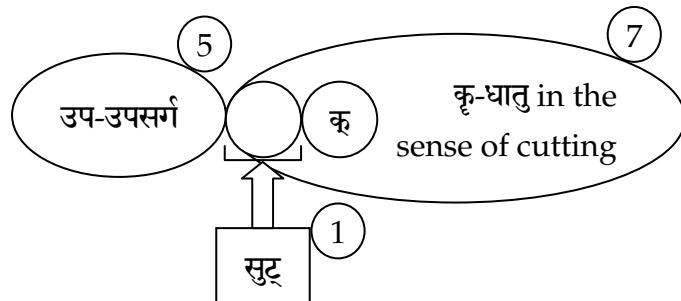
इट् optionally becomes दीर्घ by 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

Conjugation of कृ (6PS) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकरीष्यत्/अकरिष्यत्	अकरीष्यताम्/अकरिष्यताम्	अकरीष्यन्/अकरिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अकरीष्यः/अकरिष्यः	अकरीष्यतम्/अकरिष्यतम्	अकरीष्यत्/अकरिष्यत्
उत्तमपुरुषः	अकरीष्यम्/अकरिष्यम्	अकरीष्याव्/अकरिष्याव्	अकरीष्याम्/अकरिष्याम्

[विधिसूत्रम्] 6.1.140 किरतौ लवने । ~ उपात् सुंट् कात् पूर्वः

सुट् is attached before कृ of कृ-धातु in the sense of cutting when उप precedes.

किरतौ^{7/1} लवने^{7/1} । ~ उपात्^{5/1} सुट्^{1/1} कात्^{5/1} पूर्वः^{1/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- किरतौ 7/1 – कृ with श्विप् धातुनिर्देश
- लवने 7/1 – लू to cut with ल्युट् भावे in विषयसप्तमी.
- उपात् 5/1 – From 6.1.139 उपात् प्रतियलवैकृतवाक्याध्याहारेषु। “उप” उपसर्ग in पूर्वपञ्चमी.
- सुट् 1/1 – From अधिकारसूत्र 6.1.135 सुट् कात् पूर्वः।; this is आगम.
- कात् 5/1 – प्रातिपदिक is क. कृ is meant and the अ is for pronunciation. In दिग्योगे पञ्चमी to पूर्वः.
- पूर्वः 1/1 – This is to show the place for सुट्-आगम should be immediately before ककार.

[LSK] उपात्^{5/1} किरते:^{6/1} सुट्^{1/1} छेदने^{7/1} ।

After उप, सुट् is the आगम for कृ-धातु in the sense of cutting.

[LSK] उपस्किरति^{III/1} ।

उप + किरति (He cuts.)

उप + स् किरति   6.1.140 किरतौ लवने । ~ उपात् सुंट् कात् पूर्वः

In this context, the next वार्तिक is told.

(वार्तिकम्) अडभ्यासव्यवायेऽपि सुट् कात् पूर्व इति वक्तव्यम् ।

It should be said that सुट् is placed before कृ even if (उप is) intervened by अट् or अभ्यास.

अट्-अभ्यास-व्यवाये^{7/1} अपि⁰ सुट्^{1/1} कात्^{5/1} पूर्वः^{1/1} इति⁰ वक्तव्यम्^{1/1} ।

7 words in the वार्तिक

[LSK] उपस्किरत्^{III/1} ।

उप + अकरित् (लङ्)

उप अ स् करित् 6.1.140 किरतौ लवने । with (वा.) अडभ्यासव्यवायेऽपि सुट् कात् पूर्व इति वक्तव्यम् ।

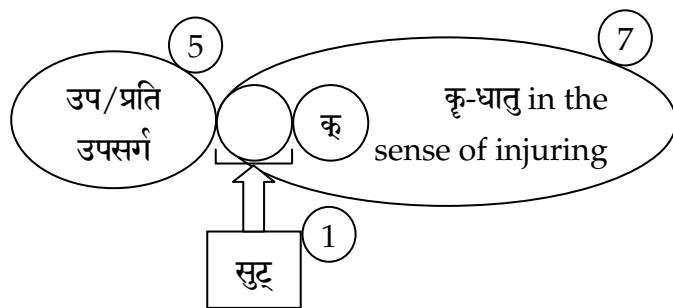
[LSK] उपचस्कार^{III/1} ॥

उप + चकार (लिट्र)

उप + च स् कार 6.1.140 किरतौ लवने । with (वा.) अडभ्यासव्यवायेऽपि सुट् कात् पूर्व इति वक्तव्यम् ।

[विधिसूत्रम्] 6.1.141 हिंसायां प्रतेश्च । ~ किरतौ उपात् सुट् कात् पूर्वः

In the sense of injuring, after प्रति also, as well as उप, सुट् is attached before क् of कृ-धातु.

हिंसायाम्^{7/1} प्रतेः^{5/1} च⁰ । ~ किरतौ^{7/1} उपात्^{5/1} सुट्^{1/1} कात्^{5/1} पूर्वः^{1/1}

3 words in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- हिंसायाम् 7/1 – In विषयसप्तमी.
- प्रतेः 5/1 – प्रातिपदिक is प्रति in पूर्वपञ्चमी
- च 0 – This connects to the previous sūtra.

[LSK] उपात्^{5/1} प्रतेः^{5/1} च⁰ किरतेः^{6/1} सुट्^{1/1} स्यात्^{III/1} हिंसायाम्^{7/1} ।

After प्रति as well as उप, सुट् is the आगम for कृ-धातु in the sense of injuring.

[LSK] उपस्किरति^{III/1} । प्रतिस्किरति^{III/1} ॥

उप + किरति (He injures.)

उप + स् किरति 6.1.141 हिंसायां प्रतेश्च । ~ किरतौ उपात् सुट् कात् पूर्वः

Note that (वा.) अडभ्यासव्यवायेऽपि सुट् कात् पूर्व इति वक्तव्यम् । is also applicable in this context.

40. गृ निगरणे (6PS)

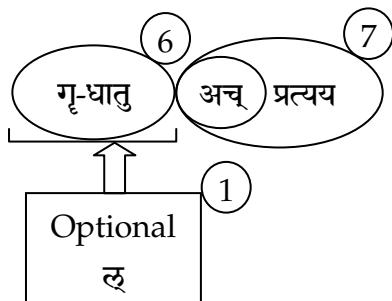
[LSK] गृ निगरणे^{7/1} ॥ ४० ॥ to swallow, to emit

The content of the धातु is गृ. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

The entire conjugation of this धातु is like of कृ, except for र् being optionally replaced by ल् by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 8.2.21 अचि विभाषा । ~ ग्रः लः

The last letter of गृ-धातु, when followed by अजादि-प्रत्यय, is optionally replaced by ल्.

अचि^{7/1} विभाषा⁰ । ~ ग्रः^{6/1} लः^{1/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- अचि 7/1 – In परस्परमी. By a परिभाषा “धातोः कार्यमुच्चमानं तत्प्रत्यये भवति।” (An operation taught for धातु is when its प्रत्यय is following.), “प्रत्यये” has to be supplied. By तदादिविधि, “अजादिप्रत्यये” is understood.
- विभाषा 0 – The replacement to ल् is optional.
- ग्रः 6/1 – प्रातिपदिक् is गृ; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- लः 1/1 – This is आदेश. Only ल् is meant and अ is for pronunciation. By 1.1.52 अलोऽन्त्यस्या, the last letter of the स्थानिन् is replaced.

[LSK] गिरते: ^{6/1} रेफस्य ^{6/1} लः ^{1/1} वा⁰ अजादौ^{7/1} प्रत्यये^{7/1} ।

There is optional ल् for रेफ of गृ-धातु when अजादि-प्रत्यय follows.

[LSK] गिरति, गिलति^{III/1}। जगार, जगाल^{III/1}। जगरिथ, जगलिथ^{II/1}। गरीता, गरिता, गलीता, गलिता^{III/1}॥

For all लकारs except for आशीर्लिङ्, there are two पक्षs; with लकारादेश and without, by
8.2.21 अन्वि विभाषा । ~ ग्रः लः.

लट्		
गिरति	गिरतः	गिरन्ति
गिरसि	गिरथः	गिरथ
गिरामि	गिरावः	गिरामः
लिट्		
जगार	जगरतुः	जगरुः
जगरिथ	जगरथुः	जगर
जगार/जगर	जगरिव	जगरिम
लुट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
गरीता/गरिता	गरीतारौ /गरितारौ	गरीतारः /गरितारः
गरीतासि /गरितासि	गरीतास्थः /गरितास्थः	गरीतास्थ
गरीतास्मि /गरितास्मि	गरीतास्वः /गरितास्वः	गरीतास्मः /गरितास्मः
लुट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
गरीष्यति /गरिष्यति	गरीष्यतः /गरिष्यतः	गरीष्यन्ति /गरिष्यन्ति
गरीष्यसि /गरिष्यसि	गरीष्यथः /गरिष्यथः	गरीष्यथ
गरीष्यामि /गरिष्यामि	गरीष्यावः /गरिष्यावः	गरीष्यामः /गरिष्यामः
लोट्		
गिरतु/गिरतात्	गिरताम्	गिरन्तु
गिर/गिरतात्	गिरतम्	गिरत
गिराणि	गिराव	गिराम

लङ्		
अगिरत्	अगिरताम्	अगिरन्
अगिरः	अगिरतम्	अगिरत
अगिरम्	अगिराव	अगिराम
विधिलिङ्		
गिरेत्	गिरेताम्	गिरेयुः
गिरेः	गिरेतम्	गिरेत
गिरेयम्	गिरेव	गिरेम
आशीर्लिङ्		
गीर्यात्	गीर्यास्ताम्	गीर्यासुः
गीर्याः	गीर्यास्तम्	गीर्यास्त
गीर्यासम्	गीर्यास्व	गीर्यास्म
लुङ् 7.2.40 सिचि च परस्मैपदेषु । ~ वृतः इटः दीर्घः न.		
अगारीत्	अगारिष्याम्	अगारिषुः
अगारीः	अगारिष्यम्	अगारिष्ट
अगारिष्यम्	अगारिष्व	अगारिष्म
लुङ् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
अगरीष्यत् /अगरिष्यत्	अगरीष्यताम् /अगरिष्यताम्	अगरीष्यन् /अगरिष्यन्
अगरीष्यः /अगरिष्यः	अगरीष्यतम् /अगरिष्यतम्	अगरीष्यत /अगरिष्यत
अगरीष्यम् /अगरिष्यम्	अगरीष्याव /अगरिष्याव	अगरीष्याम /अगरिष्याम

In आशीर्लिङ्, since the प्रत्यय is not आजादि, there is no लकारादेश.

लट्		
गिलति	गिलतः	गिलन्ति
गिलसि	गिलथः	गिलथ
गिलामि	गिलावः	गिलामः
लिट्		
जगाल	जगलतुः	जगरुः
जगलिथ	जगलथुः	जगल
जगाल/जगल	जगलिव	जगलिम
लुट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
गलीता/गलिता	गलीतारौ /गलितारौ	गलीतारः /गलितारः
गलीतासि /गलितासि	गलीतास्थः /गलितास्थः	गलीतास्थ /गलितास्थ
गलीतास्मि /गलितास्मि	गलीतास्वः /गलितास्वः	गलीतास्मः /गलितास्मः
लूट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
गलीष्यति /गलिष्यति	गलीष्यतः /गलिष्यतः	गलीष्यन्ति /गलिष्यन्ति
गलीष्यसि /गलिष्यसि	गलीष्यथः /गलिष्यथः	गलीष्यथ /गलिष्यथ
गलीष्यामि /गलिष्यामि	गलीष्यावः /गलिष्यावः	गलीष्यामः /गलिष्यामः
लोट्		
गिलतु/गिलतात्	गिलताम्	गिलन्तु
गिल/गिलतात्	गिलतम्	गिलत
गिलानि	गिलाव	गिलाम

लुड्		
अगिलत्	अगिलताम्	अगिलन्
अगिरः	अगिलतम्	अगिलत
अगिलम्	अगिलाव	अगिलाम
विधिलिङ्		
गिरेत्	गिरेताम्	गिरेयुः
गिरेः	गिरेतम्	गिरेत
गिरेयम्	गिरेव	गिरेम
आशीर्लिङ्		
गीर्यात्	गीर्यास्ताम्	गीर्यासुः
गीर्याः	गीर्यास्तम्	गीर्यास्त
गीर्यास्म	गीर्यास्व	गीर्यास्म
लुड् 7.2.40 सिचि च परस्मैपदेषु । ~ वृतः इटः दीर्घः न.		
अगालीत्	अगालिष्याम्	अगालिषुः
अगारीः	अगालिष्यम्	अगालिष्य
अगालिष्यम्	अगालिष्य	अगालिष्य
लूड् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
अगलीष्यत् /अगलिष्यत्	अगलीष्यताम् /अगलिष्यताम्	अगलीष्यन् /अगलिष्यन्
अगलीष्यः /अगलिष्यः	अगलीष्यतम् /अगलिष्यतम्	अगलीष्यत /अगलिष्यत
अगलीष्यम् /अगलिष्यम्	अगलीष्याव /अगलिष्याव	अगलीष्याम /अगलिष्याम

41. प्रच्छं ज्ञीप्सायाम् (6PA)

[LSK] प्रच्छं ज्ञीप्सायाम्^{7/1} ॥ ४२ ॥ to ask question

The original form of the धातु is प्रछ्. तुक् आगम is added by 6.1.73 छे च । ~ तुक् संहितायाम्.

With शुत्व by 8.4.40 स्तोः शुना श्वः ।, प्रच्छ् is the form used for any modification.

प्र तुक् छ्   6.1.73 छे च । ~ तुक् संहितायाम्

प्रच्छ्   8.4.40 स्तोः शुना श्वः ।

Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट् धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[LSK] “ग्रहिज्या” (6.1.16) इति^० सम्प्रसारणम्^{1/1} । पृच्छति^{III/1} ।

श being डित, सम्प्रसारण takes place on प्रच्छ् by 6.1.16 ग्रहिज्या... ।.

प्रच्छ् + श + ति   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

प्र ऋ अ च्छ् + अ + ति   6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति

प्र ऋ च्छ् + अ + ति   6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अन्ति संहितायाम्

पृच्छति

Conjugation of प्रच्छ् (6PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पृच्छति	पृच्छतः	पृच्छन्ति
मध्यमपुरुषः	पृच्छसि	पृच्छथः	पृच्छथ
उत्तमपुरुषः	पृच्छामि	पृच्छावः	पृच्छामः

== लिट् ==

[LSK] पप्रच्छु^{III/1}।

- प्रच्छु प्रच्छु + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे
- पूरुष अ च्छु प्रच्छु + अ 6.1.17 लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्
- पूरुष च्छु प्रच्छु + अ 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अचि पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
- पूरुष च्छु प्रच्छु + अ 7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य
- प प्रच्छु + अ 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

[LSK] पप्रच्छुतुः^{III/2}। पप्रच्छुः^{III/3}।

Because the धातु ends with संयोग, किद्वत् by 1.2.5 असंयोगालिट् कित् । ~ अपित् for अतुस् etc., is not given. Thus सम्प्रसारण by 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति does not take place on the अञ्ज.

For थल्, there is इट्-अभाव form by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य । When छु is replaced by ष, the तुक्-आगम whose निमित्त was छु is cancelled by the परिभाषा “निमित्तापाये नैमित्तस्याप्यपायः ।”.

प प्रच्छु + थ

- प प्रच्छु + थ 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
(परिभाषा) निमित्तापाये नैमित्तस्याप्यपायः ।
- प प्रच्छु + ठ 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of प्रच्छु (6PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पप्रच्छु	पप्रच्छुतुः	पप्रच्छुः
मध्यमपुरुषः	पप्रच्छिथ/पप्रष्ठ	पप्रच्छथुः	पप्रच्छु
उत्तमपुरुषः	पप्रच्छु	पप्रच्छिव	पप्रच्छिम

== लृट ==

[LSK] प्रष्टा^{III/1}।

प्रच्छ + तास् + डा

- प्रच् ष + ता 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः। ~ झालि पदस्य अन्ते च
 (परिभाषा) निमित्तापाये नैमित्तस्याप्यपायः।
- प्र ष + टा 8.4.41 षुना षुः। ~ स्तोः

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	प्रष्टा	प्रष्टारौ	प्रष्टारः
मध्यमपुरुषः	प्रष्टासि	प्रष्टास्थः	प्रष्टास्थ
उत्तमपुरुषः	प्रष्टास्मि	प्रष्टास्वः	प्रष्टास्मः

== लृट ==

[LSK] प्रक्ष्यति^{III/1}।

प्रच्छ + स्य + ति

- प्रच् ष + स्य + ति 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः। ~ झालि पदस्य अन्ते च
 (परिभाषा) निमित्तापाये नैमित्तस्याप्यपायः।
- प्रक् + स्य + ति 8.2.41 षट्टोः कः सि।
- प्रक् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः। ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः।

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	प्रक्ष्यति	प्रक्ष्यतः	प्रक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	प्रक्ष्यसि	प्रक्ष्यथः	प्रक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	प्रक्ष्यामि	प्रक्ष्यावः	प्रक्ष्यामः

== लोट ==

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पृच्छतु/पृच्छतात्	पृच्छताम्	पृच्छन्तु
मध्यमपुरुषः	पृच्छ/पृच्छतात्	पृच्छतम्	पृच्छत
उत्तमपुरुषः	पृच्छानि	पृच्छाव	पृच्छाम

== लङ्घ ==

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in लङ्घ/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपृच्छत्	अपृच्छताम्	अपृच्छन्
मध्यमपुरुषः	अपृच्छः	अपृच्छतम्	अपृच्छत
उत्तमपुरुषः	अपृच्छम्	अपृच्छाव	अपृच्छाम

== विधिलिङ्ग ==

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in विधिलिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पृच्छेत्	पृच्छेताम्	पृच्छेयुः
मध्यमपुरुषः	पृच्छेः	पृच्छेतम्	पृच्छेत
उत्तमपुरुषः	पृच्छेयम्	पृच्छेव	पृच्छेम

== आशीर्लिङ्ग ==

प्रच्छ + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्
पूर्व अ च्छ + यात्	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति
पूर्व च्छ + यात्	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि संहितायाम्

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पृच्छयात्	पृच्छयास्ताम्	पृच्छयासुः
मध्यमपुरुषः	पृच्छयाः	पृच्छयास्तम्	पृच्छयास्त
उत्तमपुरुषः	पृच्छयासम्	पृच्छयास्व	पृच्छयास्म

== लुड़ ==

[LSK] अप्राक्षीत्^{III/1} ।

प्रच्छ + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिच् ।
प्रच्छ + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
प्राच्छ + स् + ईत्	7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य
प्राच् ष + स् + ईत्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च (परिभाषा) निमित्तापाये नैमित्तस्याप्यपायः ।
प्राक् + स् + ईत्	8.2.41 षष्ठोः कः सि ।
प्राक् + ष + ईत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः
अट् प्राक्षीत्	6.4.71 लुड्लुड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In III/2,

प्राच्छ + स् + ताम्	7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य
प्राच्छ + ताम्	8.2.26 इलो इलि । ~ सस्य लोपः
प्राच् ष + ताम्	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ इलि पदस्य अन्ते च (परिभाषा) निमित्तापाये नैमित्तस्याप्यपायः ।
प्राष् + ताम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् प्राष्टाम्	6.4.71 लुड्लुड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in लुड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अप्राक्षीत्	अप्राष्टाम्	अप्राक्षुः
मध्यमपुरुषः	अप्राक्षीः	अप्राष्टम्	अप्राष्ट
उत्तमपुरुषः	अप्राक्षम्	अप्राक्षव	अप्राक्षम्

== लुड् ==

Conjugation of प्रच्छ (6PA) in लृड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अप्रक्ष्यत्	अप्रक्ष्यताम्	अप्रक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अप्रक्ष्यः	अप्रक्ष्यतम्	अप्रक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अप्रक्ष्यम्	अप्रक्ष्याव	अप्रक्ष्याम्

42. मृङ् प्राणत्यागे (6AA)

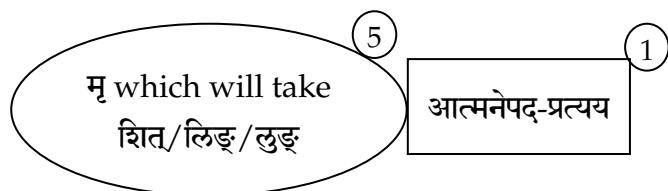
[LSK] मृङ् प्राणत्यागे ^{7/1} ॥ ४२ ॥ to die

The content of the धातु is मृ. The last ङ् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट्-धातु.

Being डित्, आत्मनेपद is given this धातु by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् । However, the next नियम sūtra gives restrictions on the scope of आत्मनेपद for this धातु.

[नियमसूत्रम्] 1.3.61 म्रियतेर्लुङ्गिलङ्गोश्च । ~ शितः आत्मनेपदम्

After मृ धातु, when it is to take शित् प्रत्यय, and also in लुङ् and लिङ्, आत्मनेपद is suffixed.

म्रियते: ^{5/1} लुङ्-लिङ्गोः ^{6/2} । ~ शितः ^{6/1} आत्मनेपदम् ^{1/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- म्रियते: 5/1 – मृङ् (6A) with शितप् धातुनिर्देशो; in दिग्योगे पञ्चमी.
- लुङ्-लिङ्गोः 6/2 – लुङ् and लिङ् in ID; in सम्बन्धे षष्ठी to म्रियते:.
- शितः 6/1 – श इत् यस्य सः शित्, तस्य । (116B); in सम्बन्धे षष्ठी to म्रियते:.

As explained in 1.3.60 शदेः शितः ।, these सम्बन्धषष्ठीs are understood as “मृङ् of शित्, लुङ्, and लिङ् which are to come” because आत्मनेपद प्रत्यय should come before suffixing विकरणप्रत्यय श. This concept is told in the वृत्ति as अध्याहार, supplemental word “प्रकृतिभूतात्” to म्रियते:.

- आत्मनेपदम् 1/1 – From 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् ।

[LSK] लुङ्गिलङ्गोः ^{6/2} शितः ^{6/1} च ⁰ प्रकृतिभूतात् ^{5/1} मृङ्गः ^{5/1} तङ् ^{1/1}, न ⁰ अन्यत्र ⁰ ।

Of लुङ्, लिङ्, and शित्, after the original form of मृङ् धातु, आत्मनेपद is suffixed, and that is not applicable to anywhere else.

Though आत्मनेपद प्रत्यय has been already enjoined to मृङ् by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् ।, yet this sūtra enjoins आत्मनेपद for मृङ् under certain conditions. That indicates that this

sūtra is नियमसूत्र, restricting the scope of application to what is mentioned in the sūtra, excluding what is not mentioned. This is said in this वाक्य “सिद्धे सत्यारम्भो नियमार्थः”.

As a result, मृड़ takes आत्मनेपद in लट्, लोट्, लड़्, विधिलिङ्, आशीर्विङ्, and लुड़्. In other लकारs, viz., लिट्, लुट्, लृट्, and लृड़्, परस्मैपद is used.

== लट् ==

[LSK] रिङ् (7.4.28) | इयड़् (6.4.77) | म्रियते^{III/1} |

मृ + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् ।
मृ + त	1.3.61 म्रियतेर्लुडिलगडोश्च । ~ शितः आत्मनेपदम्
मृ + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे ।
मृ + श + ते	3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि सार्वधातुके धातोः
म् रिङ् + अ + ते	7.4.28 रिङ् शयगिलडक्षु । ~ अकृत्सार्वधातुकयोः ऋतः
म् र् इयड़् + अ + ते	6.4.77 अच्चि श्वधातुभ्रुवां च्वोरियदुवडौ ।

Conjugation of मृ (6AA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	म्रियते	म्रियेते	म्रियन्ते
मध्यमपुरुषः	म्रियसे	म्रियेथे	म्रियध्वे
उत्तमपुरुषः	म्रिये	म्रियावहे	म्रियामहे

== लिट् ==

In लिट्, the धातु takes परस्मैपद because लिट् is not mentioned in the नियमसूत्र 1.3.61 म्रियतेर्लुडिलगडोश्च । ~ शितः आत्मनेपदम्

[LSK] ममार^{III/1} |

मृ + तिप्	1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् । with 1.3.61 म्रियतेर्लुडिलगडोश्च । ~ शितः आत्मनेपदम्
मृ + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
मृ मृ + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
मर् मृ + अ	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य with 1.1.51 उरण् रपरः ।
म मृ + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

म मार् + अ 7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अङ्गस्य with 1.1.51 उरण् रपरः ।

For वलादि प्रत्यय, इट् आगम takes place by क्रादिनियम्. For थल्, in both सूत्रकार's and भारद्वाजमुनि's मति, it is अनिट्.

Conjugation of म् (6AA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ममार	मम्रतुः 6.1.77	मम्रुः 6.1.77
मध्यमपुरुषः	ममर्थ 7.3.84	मम्रथुः 6.1.77	मम्र 6.1.77
उत्तमपुरुषः	ममार/ममर	मम्रिव 6.1.77	मम्रिम 6.1.77

== लुट् ==

[LSK] मर्ता^{III/1} ।

- म् + ति 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् । with 1.3.61 म्रियतेर्लुडिलगडोश्च । ~ शितः आत्मनेपदम्
 म् + तास् + डा 3.1.33 स्यतासी लृँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः, 2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।
 मर् + ता 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of म् (6AA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मर्ता	मर्तारौ	मर्तारः
मध्यमपुरुषः	मर्तासे	मर्तासाथे	मर्ताच्चे
उत्तमपुरुषः	मर्ताहे	मर्तास्वहे	मर्तास्महे

== लुट् ==

[LSK] मरिष्यति^{III/1} ।

- म् + ति 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् । with 1.3.61 म्रियतेर्लुडिलगडोश्च । ~ शितः आत्मनेपदम्
 म् + स्य + ति 3.1.33 स्यतासी लृँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
 म् + इट् स्य + ति 7.2.70 ऋद्धनोः स्ये । ~ इट्
 म् + इष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः
 मर् + इष्य + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of मृ (6AA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मरिष्यति	मरिष्यतः	मरिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	मरिष्यसि	मरिष्यथः	मरिष्यथ
उत्तमपुरुषः	मरिष्यामि	मरिष्यावः	मरिष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of मृ (6AA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	म्रियताम्	म्रियेताम्	म्रियन्ताम्
मध्यमपुरुषः	म्रियस्व	म्रियेथाम्	म्रियध्वम्
उत्तमपुरुषः	म्रियै	म्रियावहै	म्रियामहै

== लङ् ==

Conjugation of मृ (6AA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अम्रियत	अम्रियेताम्	अम्रियन्त
मध्यमपुरुषः	अम्रियथा:	अम्रियेथाम्	अम्रियध्वम्
उत्तमपुरुषः	अम्रिये	अम्रियावहि	अम्रियामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of मृ (6AA) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	म्रियेत	म्रियेयाताम्	म्रियेन्
मध्यमपुरुषः	म्रियेथा:	म्रियेयाथाम्	म्रियेध्वम्
उत्तमपुरुषः	म्रियेय	म्रियेवहि	म्रियेमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] मृषीष्ट^{III/1} |

मृ + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
मृ + त	1.3.61 म्रियतेर्लुङ्गिलगडोश । ~ शितः आत्मनेपदम्
मृ + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
मृ + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
मृ + सी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः
मृ + सी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

For ऋदन्त धातु followed by झलादि लिङ् in आत्मनेपद, the लिङ् is किद्वत् by 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु झल् कित्. Thus गुण is prohibited.

मृ + षी ष् ट 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः

Conjugation of मृ (6AA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मृषीष्ट	मृषीयास्ताम्	मृषीरन्
मध्यमपुरुषः	मृषीष्टाः	मृषीयास्थाम्	मृषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	मृषीय	मृषीवहि	मृषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अमृत^{III/1} ||

मृ + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते
मृ + त	1.3.61 म्रियतेर्लुङ्गिलगडोश । ~ शितः आत्मनेपदम्
मृ + च्छ्व+ त	3.1.43 च्छ्व लुङ्गि ।
मृ + सिच्+ त	3.1.44 च्छ्वेः सिच् ।

For ऋदन्त धातु followed by झलादि सिच् (no इट्) in आत्मनेपद, the सिच् is किद्वत् by 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु झल् कित्. Thus गुण or वृद्धि is prohibited.

मृ + त 8.2.27 हस्वादङ्गात् । ~ झलि सस्य लोपः

अट् मृत 6.4.71 लुङ्गलुङ्गक्ष्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of मृ (6AA) in लृङ्/कर्तरि

अमृष् + तङ्.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमृत 8.2.27	अमृषाताम्	अमृषत
मध्यमपुरुषः	अमृथा: 8.2.27	अमृषाथाम्	अमृढ्वम् 8.2.25, 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अमृषि	अमृष्वाहि	अमृष्माहि

== लृङ् ==

मृ + ति

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् । with 1.3.61 म्रियतेर्लुड्लगडोश । ~ शितः आत्मनेपदम्

Conjugation of मृ (6AA) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमरिष्यत्	अमरिष्यताम्	अमरिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अमरिष्यः	अमरिष्यतम्	अमरिष्यत
उत्तमपुरुषः	अमरिष्यम्	अमरिष्याव	अमरिष्याम

43. पृष्ठ व्यायामे (6AA)

[LSK] पृष्ठ व्यायामे ^{7/1} || ४३ || to be busy

The content of the धातु is पृ. The last ष्ठ् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being डित्, this धातु is आत्मनेपदिन् धातु by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् ।. Since the vowel of the धातु is अनुदात्, this is अनिट्-धातु. By कातिनियम्, इट् is नित्य in लिट्.

[LSK] प्रायेण ^{3/1} अयम् ^{1/1} व्याढ्-पूर्वः ^{1/1} ।

Mostly this धातु is seen with उपसर्गs वि + आढ़्.

== लट् ==

[LSK] व्याप्रियते ^{III/1} ।

पृ + श + ते   3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तरि सार्वधातुके

पृरिष्ठ् + अ + ते   7.4.28 रिष्ठ् शयग्निलङ्घक्षु । ~ अकृत्सार्वधातुकयोः ऋतः

पृ इयष्ठ् + अ + ते   6.4.77 अचि श्वधातुभ्रवां च्योरियङ्गवडौ ।

वि + आढ़् + प्रियते

Conjugation of पृ (6AA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्याप्रियते	व्याप्रियेते	व्याप्रियन्ते
मध्यमपुरुषः	व्याप्रियसे	व्याप्रियेथे	व्याप्रियध्वे
उत्तमपुरुषः	व्याप्रिये	व्याप्रियावहे	व्याप्रियामहे

== लिट् ==

[LSK] व्याप्रे ^{III/1} ।

पृ पृ + एश्   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

पर् पृ + ए   7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य

प पृ + ए   7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

प प्र् + ए   6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

वि + आढ़् + प्रे

[LSK] व्यापप्राते III/2 ।

- प पृ + आते 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
 प प्र॒ + आते 6.1.77 इको यणन्चि । ~ संहितायाम्

Conjugation of पृ (6AA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यापप्रे	व्यापप्राते	व्यापप्रिरे
मध्यमपुरुषः	व्यापप्रिषे	व्यापप्राथे	व्यापप्रिद्वे/व्यापप्रिष्वे
उत्तमपुरुषः	व्यापप्रे	व्यापप्रिवहे	व्यापप्रिमहे

== लुट् ==

- पृ + तास् + डा 3.1.33 स्यतासी लुँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
 पर् + ता 7.3.86 पुगन्तलघूपदधस्य च । ~ गुणः

Conjugation of पृ (6AA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यापर्ता	व्यापर्तारौ	व्यापर्तारः
मध्यमपुरुषः	व्यापर्तासे	व्यापर्तासाथे	व्यापर्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	व्यापर्ताहे	व्यापर्तास्वहे	व्यापर्तास्महे

== लृट् ==

[LSK] व्यापरिष्यते III/1 ।

- पृ + स्य + ते 3.1.33 स्यतासी लृँलृँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
 पृ + इट् स्य + ते 7.2.70 क्रद्धनोः स्ये । ~ इट्
 पृ + इष्य + ते 8.3.59 आदेशप्रत्ययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः
 पर् + इष्य + ते 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
 वि + आड् + परिष्यते

Conjugation of पृ (6AA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यापरिष्ठते	व्यापरिष्ठेते	व्यापरिष्ठन्ते
मध्यमपुरुषः	व्यापरिष्ठसे	व्यापरिष्ठेथे	व्यापरिष्ठाच्चे
उत्तमपुरुषः	व्यापरिष्ठे	व्यापरिष्ठावहे	व्यापरिष्ठामहे

-- लृट् --

Conjugation of पृ (6AA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्याप्रियताम्	व्याप्रियेताम्	व्याप्रियन्ताम्
मध्यमपुरुषः	व्याप्रियस्व	व्याप्रियेथाम्	व्याप्रियध्वम्
उत्तमपुरुषः	व्याप्रियै	व्याप्रियावहै	व्याप्रियामहै

-- लङ् --

Conjugation of पृ (6AA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अव्याप्रियत	अव्याप्रियेताम्	अव्याप्रियन्त
मध्यमपुरुषः	अव्याप्रियथाः	अव्याप्रियेथाम्	अव्याप्रियध्वम्
उत्तमपुरुषः	अव्याप्रिये	अव्याप्रियावहि	अव्याप्रियामहि

-- विधिलिङ् --

Conjugation of पृ (6AA) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्याप्रियेत	व्याप्रियेयाताम्	व्याप्रियेरन्
मध्यमपुरुषः	व्याप्रियेथाः	व्याप्रियेयाथाम्	व्याप्रियेध्वम्
उत्तमपुरुषः	व्याप्रियेय	व्याप्रियेवहि	व्याप्रियेमहि

== आशीर्लिङ् ==

पृ + सीयुट् सुट् त

For ऋदन्त धातु followed by झलादि लिङ् in आत्मनेपद, the लिङ् is किद्वत् by 1.2.12 उथ । ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु झल् कित्. Thus गुण is prohibited.

Conjugation of पृ (6AA) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यापृषीष्ट	व्यापृषीयास्ताम्	व्यापृषीरन्
मध्यमपुरुषः	व्यापृषीष्ठाः	व्यापृषीयास्थाम्	व्यापृषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	व्यापृषीय	व्यापृषीवाहि	व्यापृषीमहि

== लुड् ==

[LSK] व्यापृत्^{III/1} ।

पृ + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिच् ।

When अङ्ग is हलन्त which is preceded by इक्, सिच् becomes कित् by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः झल् हलन्तात् कित्, thus गुण is prohibited.

पृ + त 8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः

अट् पृत् 6.4.71 लुड्लङ्गलुड्क्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

वि + आड् + अपृत्

[LSK] व्यापृषाताम्^{III/2} ॥

पृ + सिच् + आताम् 3.1.44 च्लेः सिच् ।

पृ + षाताम् 8.3.59 आदेशप्रत्ययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः

Conjugation of पृ (6AA) in लुड् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यापृत्	व्यापृषाताम्	व्यापृषत्
मध्यमपुरुषः	व्यापृथाः	व्यापृषाथाम्	व्यापृढ्वम् 8.2.25, 8.3.78
उत्तमपुरुषः	व्यापृषि	व्यापृष्वहि	व्यापृष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of पृ (6AA) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यापरिष्यत	व्यापरिष्येताम्	व्यापरिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	व्यापरिष्यथाः	व्यापरिष्येथाम्	व्यापरिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	व्यापरिष्ये	व्यापरिष्यावहि	व्यापरिष्यामहि

44. जुषीं प्रीतिसेवनयोः (6AS)

[LSK] जुषीं प्रीतिसेवनयोः^{7/2} ॥ ४४॥ to like, to enjoy

The content of the धातु is जुष्. The ई is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्।. Being अनुदात्ते, this धातु is आत्मनेपदिन् धातु by 1.3.12 अनुदात्तङ्गित आत्मनेपदम् ।. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट्-धातु.

The ई is इत् for the prohibition of इट् with निष्ठा by 7.2.14 श्रीदितो निष्ठायाम् ।. i.e. जुष्ट, जुष्टवत्

[LSK] जुषते^{III/1} । जुजुषे^{III/1} ॥

लट्		
जुषते	जुषेते	जुषन्ते
जुषसे	जुषेथे	जुषध्वे
जुषे	जुषावहे	जुषामहे
लिट्		
जुजुषे	जुजुषाते	जुजुषिरे
जुजुषिषे	जुजुषाथे	जुजुषिध्वे
जुजुषे	जुजुषिवहे	जुजुषिमहे
लट्		
जोषिता	जोषितारौ	जोषितारः
जोषितासे	जोषितासाथे	जोषिताध्वे
जोषिताहे	जोषितास्वहे	जोषितास्महे
लृट्		
जोषिष्यते	जोषिष्येते	जोषिष्यन्ते
जोषिष्यसे	जोषिष्येथे	जोषिष्यध्वे
जोषिष्ये	जोषिष्यावहे	जोषिष्यामहे
लोट्		
जुषताम्	जुषेताम्	जुषन्ताम्
जुषस्व	जुषेथाम्	जुषध्वम्
जुषै	जुषावहै	जुषामहै

लङ्		
अजुषत	अजुषेताम्	अजुषन्त
अजुषथाः	अजुषेथाम्	अजुषध्वम्
अजुषे	अजुषावहि	अजुषामहि
विधिलिङ्		
जुषेत	जुषेयाताम्	जुषेन्
जुषेथाः	जुषेयाथाम्	जुषेध्वम्
जुषेय	जुषेवहि	जुषेमहि
आशीर्लिङ्		
जोषिषीष्ट	जोषिषीयास्ताम्	जोषिषीरन्
जोषिषीष्टाः	जोषिषीयास्थाम्	जोषिषीध्वम्
जोषिषीय	जोषिषीवहि	जोषिषीमहि
लङ्		
अजोषिष्ट	अजोषिषाताम्	अजोषिषत
अजोषिष्टाः	अजोषिषाथाम्	अजोषिद्वव्म्
अजोषिषि	अजोषिष्वहि	अजोषिष्वहि
लङ्		
अजोषिष्यत	अजोषिष्येताम्	अजोषिष्यन्त
अजोषिष्यथाः	अजोषिष्येथाम्	अजोषिष्यध्वम्
अजोषिष्ये	अजोषिष्यावहि	अजोषिष्यामहि

45. औंविजीं भयचलनयोः: (6AS)

[LSK] औंविजीं भयचलनयोः^{7/2} ॥ ४५ ॥ to fear, to tremble

The content of the धातु is विज्, औं and ई are इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् । Being अनुदात्तेत, this धातु is आत्मनेपदिन् धातु by 1.3.12 अनुदात्तडित आत्मनेपदम् । Since there is no indication for अनिट्, this is सेट्-धातु.

[LSK] प्रायेण^{3/1} अयम्^{1/1} उद्ग-पूर्वः^{1/1}।

Mostly this धातु is used with उद् उपसर्ग.

By being औंदित् and ईदित्, forms उद्विघ्न and उद्विघ्वत् are made by 8.2.45 औंदितश्च । ~ निष्ठातः नः and 7.2.14 श्रीदितो निष्ठायाम् । ~ नेट्.

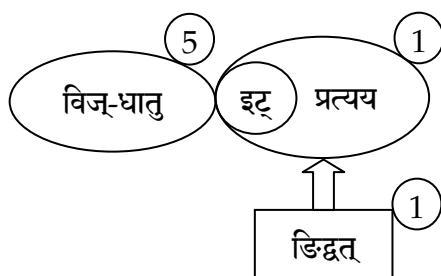
[LSK] उद्विजते^{III/1}॥

विज् + श + ते 3.1.77 तुदादिभ्यः शः । ~ कर्तारि सार्वधातुके
उद् + विजते

When इट्-आदि प्रत्यय follows विज्, that प्रत्यय is डिङ्क्त् by the next sūtra.

[अतिदेशसूत्रम्] 1.2.2 विज इट् । ~ डिंत्

After विज्-धातु, प्रत्यय which takes इट्-आगम gains the status of डिंत्.

विजः^{5/1} इट्^{1/1} । ~ डिंत्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 1 word is required as अनुवृत्ति.

- विजः 5/1 – विज् (6A) (7P) in पूर्वपञ्चमी.
- इट् 1/1 – Here, इट्-आदि-प्रत्यय is understood.
- डिंत् 1/1 – From 1.2.1 गाङ्कुटादिभ्योऽज्ञिन् डिंत् ।; इत् यस्य सः डिंत् ।

[LSK] विजेः^{5/1} परः^{1/1} इडादि-प्रत्ययः^{5/1} डिङ्क्त्⁰ ।

After विज्, a suffix starting with इट् is like डिंत्.

[LSK] उद्विजिता III/1 ||

विज् + तास् + डा 3.1.33 स्यतासी लूँलूँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

विज् + इट् ता 7.2.35 आर्धधातुकस्येह् वलादेः ।

इता is डिष्ट् by 1.2.2 विज इट् । ~ डित्. Because of this डित् status, गुण by 7.3.86

पुगन्तलघूपदधस्य च । does not take place.

लट्		
उद्विजते	उद्विजेते	उद्विजन्ते
उद्विजसे	उद्विजेथे	उद्विजध्वे
उद्विजे	उद्विजावहे	उद्विजामहे
लिट्		
उद्विविजे	उद्विविजाते	उद्विविजिरे
उद्विविजिषे	उद्विविजाथे	उद्विविजिध्वे
उद्विविजे	उद्विविजिवहे	उद्विविजिमहे
लुट् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
उद्विजिता	उद्विजितारौ	उद्विजितारः
उद्विजितासे	उद्विजितासाथे	उद्विजिताध्वे
उद्विजिताहे	उद्विजितास्वहे	उद्विजितास्महे
लृट् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
उद्विजिष्यते	उद्विजिष्येते	उद्विजिष्यन्ते
उद्विजिष्यसे	उद्विजिष्येथे	उद्विजिष्यध्वे
उद्विजिष्ये	उद्विजिष्यावहे	उद्विजिष्यामहे
लोट्		
उद्विजताम्	उद्विजेताम्	उद्विजन्ताम्
उद्विजस्व	उद्विजेथाम्	उद्विजध्वम्
उद्विजै	उद्विजावहै	उद्विजामहै

लङ्		
उदविजत	उदविजेताम्	उदविजन्त
उदविजथाः	उदविजेथाम्	उदविजध्वम्
उदविजे	उदविजावहि	उदविजामहि
विधिलिङ्		
उद्विजेत	उद्विजेयाताम्	उद्विजेरन्
उद्विजेथाः	उद्विजेयाथाम्	उद्विजेध्वम्
उद्विजेय	उद्विजेवहि	उद्विजेमहि
आशीर्लिङ् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
उद्विजिषीष्ट	उद्विजिषीयास्ताम्	उद्विजिषीरन्
उद्विजिषीष्टाः	उद्विजिषीयास्थाम्	उद्विजिषीध्वम्
उद्विजिषीय	उद्विजिषीवहि	उद्विजिषीमहि
लुङ् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
उदविजिष्ट	उदविजिषाताम्	उदविजिष्टत
उदविजिष्टाः	उदविजिषाथाम्	उदविजिष्टध्वम्
उदविजिष्टि	उदविजिष्टवहि	उदविजिष्टमहि
लङ् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
उदविजिष्यत	उदविजिष्येताम्	उदविजिष्यन्त
उदविजिष्यथाः	उदविजिष्येथाम्	उदविजिष्यध्वम्
उदविजिष्ये	उदविजिष्यावहि	उदविजिष्यमहि

[LSK] इति^० तुदादयः^{१/३} ||

अथ रुधादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातु starting with रुध्.

1. रुधिंर् आवरणे (7UA)

[LSK] रुधिंर् आवरणे ^{7/1} ॥ १ ॥ to obstruct.

The content of the धातु is रुध्. The इँर् is इत् by वार्त्तिक “इर् इत्संज्ञा वाच्या।”. Because of the स्वरित-स्वार of इँर्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम, there will be इट्-आगम for वलादि लिट्. Because रुध् is neither अजन्त nor अत्वत्, there is no special arrangement for थल्.

== लट् ==

रुध् + लट्/कर्तरि/III/1

रुध् + लट्   3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

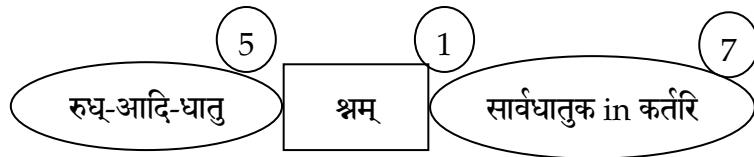
रुध् + तिप्   3.4.78 तिसस्तिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिद्वहिङ् । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 व्येकयोर्द्विवचनैकवचने ।

Here, शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद to that.

[विधिसूत्रम्] 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After धातु^s belonging to रुध्-आदि-गण in धातुपाठ, श्वम् is suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

रुध्-आदिभ्यः ^{5/3} श्वम् ^{1/1} । ~ कर्तरि ^{7/1} धातोः ^{5/1} सार्वधातुके ^{7/1} प्रत्ययः ^{1/1} परः ^{1/1} च ⁰

2 words in the सूत्र; 6 words as अनुवृत्ति

- रुध्-आदिभ्यः 5/3 – रुध् आदि: येषां ते धातवः (116B)।, this is an adjective to धातोः. The सूत्रकार Pāṇini did not give जश्वत् to the ध् of रुध् by 8.2.39 इलालां जशोऽन्ते। for the sake of clarity.
- श्वम् 1/1 – This is the प्रत्यय. The content is न. म् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्।. Even though this is a प्रत्यय, it behaves like an आगम. Thus, the content न comes after the last vowel of the धातु by the परिभाषा 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः।. श् is इत् by 1.3.8 लशक्तद्विते।. This is meant for 6.4.111 श्वसोरल्लोपः।, and not for सार्वधातुक-संज्ञा. When श्वम् comes in रुध्, etc., the first portion रु, etc. does not have the status of अङ्ग. Thus that is not subject to गुण, and गुणनिषेध is not required.

[LSK] शपः ^{6/1} अपवादः ^{1/1}।

This is an अपवाद to शप.

[LSK] रुणद्वि ^{III/1}।

रु + श्वम् + ध् + ति   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
with 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः।

रु न ध् + धि   8.2.40 इष्टस्तथोर्धोऽधः ।

रु न द् + धि   8.4.53 इलालां जश् इशि ।

रु ण द् + धि   8.4.2 अङ्कुष्वाङ्मुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

[LSK] “श्वसोरल्लोपः (6.4.111)”। रुन्धः ^{III/2}।

रु + श्वम् + ध् + तस्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
तस् is डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । ~ डित्.

रु न् ध् + तस्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

अ of श्वम्/अस्-धातु is elided when कित्/डित् सार्वधातुक follows.

रुन् ध् + धस्	8.2.40 इष्टस्तथोर्योऽधः ।
रु ध् + धस्	8.3.24 नश्चापदन्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः
रुं द् + धस्	8.4.53 इलां जश् इशि ।
रुन् द् + धस्	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
रुन् + धस्	8.4.65 इरो इरि स्वर्णे । ~ हृलः लोपः अन्यतरस्याम्

The elision of द् is optional. The other form is with द्.

रुन्दधस्

रुन्धः / रुन्दधः 8.2.66, 8.3.15

[LSK] रुन्धन्ति^{III/3} ।

रु + श्वम् + ध् + अन्ति 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रुन् ध् + अन्ति 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

[LSK] रुणत्सि^{II/1} ।

रु + श्वम् + ध् + सि 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रु + ण + ध् + सि 8.4.2 अङ्कुष्वाङ्कुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

रु + ण + त् + सि 8.4.55 खरि च । ~ इलाम् चर्

[LSK] रुन्धः^{II/2} । रुन्ध^{II/3} ।

Same as III/2.

[LSK] रुणध्मि^{I/1} ।

रु + श्वम् + ध् + मि 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रु + ण + ध् + मि 8.4.2 अङ्कुष्वाङ्कुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

[LSK] रुन्ध्वः^{I/2} । रुन्ध्मः^{I/3} ।

रु + श्वम् + ध् + वस् 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रुन् ध् + वस् 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

रुं ध् + वस् 8.3.24 नश्चापदन्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः

रुन् ध् + वस् 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

रुन्ध्वः 8.2.66, 8.3.15

In आत्मनेपद,

[LSK] रुन्धे^{III/1} ।

रु + श्वम् + ध् + ते 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रुन् ध् + ते 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

रुन् ध् + धे	8.2.40 इष्टस्तथोर्योऽधः ।
रुं ध् + धे	8.3.24 नश्चापदन्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः
रुं द् + धे	8.4.53 इलां जश् इशि ।
रुन् द् + धे	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
रुन् + धे	8.4.65 इरो इरि स्वर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

[LSK] रुन्धाते^{III/2} ।

रु + श्वम् + ध् + आते	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
रुन् ध् + आते	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
रुं ध् + आते	8.3.24 नश्चापदन्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः
रुन् ध् + आते	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

[LSK] रुन्धते^{III/3} ।

रुध् + अत् ए	7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ इः
रु + श्वम् + ध् + अते	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

Same as III/2.

[LSK] रुन्त्से^{II/1} ।

रु + श्वम् + ध् + से	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
रुन् ध् + से	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
रुं ध् + से	8.3.24 नश्चापदन्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः
रुन् ध् + से	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
रुन् त् + से	8.4.55 खरि च । ~ इलाम् चरू

[LSK] रुन्धाथे^{II/2} ।

Same as III/2.

[LSK] रुन्धवे^{II/3} ।

रु + श्वम् + ध् + ध्वे	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
रुन् ध् + ध्वे	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
रुं ध् + ध्वे	8.3.24 नश्चापदन्तस्य इलि । ~ मः अनुस्वारः
रुं द् + ध्वे	8.4.53 इलां जश् इशि ।
रुन् द् + ध्वे	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
रुन् + ध्वे	8.4.65 इरो इरि स्वर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

[LSK] रुन्धे^{I/1} । रुन्धवे^{I/2} । रुन्धमहे^{I/3} ।

Conjugation of रुध् (7UA) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रुणद्वि	रुन्धः/ रुन्दूधः	रुन्धन्ति	रुन्धे/ रुन्दूध्वे	रुन्धते	रुन्धते
मध्यमपुरुषः	रुणत्सि	रुन्धः/ रुन्दूधः	रुन्ध/ रुन्दूध	रुन्स्ते	रुन्धाथे	रुन्धे/ रुन्दूध्वे
उत्तमपुरुषः	रुणधिमि	रुन्ध्वः	रुन्धमः	रुन्धे	रुन्धवहे	रुन्धमहे

== लिट् ==

[LSK] रुरोध्, रुरुधे III/1।

रुध् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

रुध् रुध् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

रु रुध् + अ 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

रु रोध् + अ 7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ गुणः

[LSK] रुरुधे III/1।

रु रुध् + एश 3.4.81 लिटस्तद्वयोरेशिरेच् ।

All अपित्-प्रत्ययs are like कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् ।.

Conjugation of रुध् (7UA) in लिट्/कर्तरि

रुरोध्/रुरुध् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रुरोध	रुरुधतुः	रुरुधुः	रुरुधे	रुरुधाते	रुरुधिरे
मध्यमपुरुषः	रुरोधिथ	रुरुधथुः	रुरुध	रुरुधिषे	रुरुधाथे	रुरुधिघ्वे
उत्तमपुरुषः	रुरोध	रुरुधिव	रुरुधिमि	रुरुधे	रुरुधिवहे	रुरुधिमहे

== लृट् ==

[LSK] रोद्धासि, रोद्धासे^{II/1} ।

रोध् + तास् + सि	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च ।
रोध् + धास् + सि	8.2.40 इषस्तथोर्धौऽधः ।
रोद् + धास् + सि	8.4.53 इलां जश् इशि ।
रोद् + धा + सि	7.4.50 तासस्त्योर्लोपः । ~ सस्य

Conjugation of रुध् (7UA) in लृट्/कर्तरि

रोद्धास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रोद्धा	रोद्धारौ	रोद्धारः	रोद्धा	रोद्धारौ	रोद्धारः
मध्यमपुरुषः	रोद्धासि	रोद्धास्थः	रोद्धास्थ	रोद्धासे	रोद्धासाथे	रोद्धाध्वे
उत्तमपुरुषः	रोद्धास्मि	रोद्धास्वः	रोद्धास्मः	रोद्धाहे	रोद्धास्वहे	रोद्धास्महे

== लृट् ==

[LSK] रोत्स्यति, रोत्स्यते^{III/1} ।

रोध् + स्य + ति	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च ।
रोत् + स्य + ति	8.4.55 खरि च । ~ इलाम् चरू

Conjugation of रुध् (7UA) in लृट्/कर्तरि

रोत्स्य (अदन्त-अञ्ज) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रोत्स्यति	रोत्स्यतः	रोत्स्यन्ति	रोत्स्यते	रोत्स्येते	रोत्स्यन्ते
मध्यमपुरुषः	रोत्स्यसि	रोत्स्यथः	रोत्स्यथ	रोत्स्यसे	रोत्स्येथे	रोत्स्यध्वे
उत्तमपुरुषः	रोत्स्यामि	रोत्स्यावः	रोत्स्यामः	रोत्स्ये	रोत्स्यावहे	रोत्स्यामहे

== लोट ==

[LSK] रुणद्धुः रुन्धात्^{III/1} | रुन्धाम्^{III/2} | रुन्धन्तु^{III/3} |

Same for लट्.

[LSK] रुन्धि^{II/1} |

रु + श्वम् + ध् + हि	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
रु न् ध् + हि	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
रु न् ध् + धि	6.4.101 हुइल्लयो हेर्विंः । ~ अङ्गेभ्यः
रु ध् + धि	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः
रुन् ध् + धि	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः ।
रुन् + धि	8.4.65 झरो झारि सवर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

[LSK] रुणधानि^{II/1} | रुणधाव^{I/2} | रुणधाम^{I/3} |

रुध् + नि	3.4.89 मेर्निः । ~ लोटः
रुध् + आट् नि	3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः
रु + श्वम् + ध् + आनि	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
रु + ण + ध् + आनि	8.4.2 अङ्कुष्वाङ्कुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

In आत्मनेपद,

[LSK] रुन्धाम्^{III/1} |

रुध् + ताम्	3.4.90 आमेतः । ~ लोटः
रु + श्वम् + ध् + ताम्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
रु न् ध् + ताम्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
रु न् ध् + धाम्	8.2.40 झाषस्तथोर्धोऽधः ।
रु ध् + धाम्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः
रुन् ध् + धाम्	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः ।
रुन् + धाम्	8.4.65 झरो झारि सवर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

[LSK] रुन्धताम्^{III/2} | रुन्धताम्^{III/3} |

[LSK] रुन्त्स्व^{II/1} |

रुन् त् + स्व	8.4.55 खरि च । ~ झालाम् चर्
---------------	-----------------------------

[LSK] रुणधै^{I/1} |

रु ण द् + ऐ	3.4.93 एत ऐ । ~ उत्तमस्य लोटः
-------------	-------------------------------

[LSK] रुणधावहै^{I/2} । रुणधामहै^{I/3} ।

रु ण द् + आट् वहै

Conjugation of रुध् (7UA) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रुणद्धु/ रुन्ध्यात्/रुन्द्धात्	रुन्धाम्/ रुन्द्धाम्	रुन्धन्तु	रुन्धाम्/ रुन्द्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्
मध्यमपुरुषः	रुन्धि/ रुन्धात्/रुन्द्धात्	रुन्धम्/ रुन्द्धम्	रुन्ध/ रुन्द्ध	रुन्त्व	रुन्धाथाम्	रुन्ध्वम्/ रुन्द्धम्
उत्तमपुरुषः	रुणधानि	रुणधाव	रुणधाम	रुणधै	रुणधावहै	रुणधामहै

== लङ् ==

[LSK] अरुणत्, अरुणद्^{III/1} ।

रु + श्वम् + ध् + त्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रु न ध्   6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

अट् रुनध्   6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अरुणद्   8.2.39 झलां जशोऽन्ते । ~ पदस्य

अरुणद्   8.4.2 अङ्कुप्वाङ्म्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

अरुणत्   8.4.56 वाऽवसाने । ~ झलाम् चर्

[LSK] अरुन्धाम्^{III/2} । अरुन्धन्^{III/3} ।

[LSK] अरुणः, अरुणत्, अरुणद्^{III/1} ।

रु + श्वम् + ध् + स्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रु न ध्   6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

अट् रुनध्   6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अरुनद्   8.2.39 झलां जशोऽन्ते । ~ पदस्य

अरुनर्ँ   8.2.75 दश्य । ~ सिपि रुः वा धातोः

There is an optional रुत्व.

अरुनः   8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः ।

अरुणः 8.4.2 अङ्कुष्ठाङ्कुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

In the other option, the last letter is द्/त् by 8.4.56 वाऽवसाने ।.

In आत्मनेपद,

[LSK] अरुन्ध^{III/1} । अरुन्धाताम्^{III/2} । अरुन्धत^{III/3} ।

Same as in लट्.

[LSK] अरुन्धाः^{II/1} ।

रु + श्वम् + ध् + थास् 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

रु न ध् + थास् 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

अट् रुन् ध् थास् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गदुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अरु न् ध् + धास् 8.2.40 ज्ञाषस्तथोर्धोऽधः ।

अरुं ध् + धास् 8.3.24 नश्वापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः

अरुन् ध् + धास् 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

अरुन् + धास् 8.4.65 ज्ञरो ज्ञारि सवर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

Conjugation of रुध् (7UA) in लट्/कर्तरि

अतुद + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अरुणत्/अरुणद्	अरुन्धाम्/अरुन्दधाम्	अरुन्धन्	अरुन्ध/अरुन्दध	अरुन्धाताम्	अरुन्धत
मध्यमपुरुषः	अरुणः/अरुणत्/अरुणद्	अरुन्धम्/अरुन्दधम्	अरुन्ध/अरुन्दध	अरुन्धाः/अरुन्दधाः	अरुन्धाथाम्	अरुन्धवम्/अरुन्दध्वम्
उत्तमपुरुषः	अरुणधम्	अरुन्ध्व	अरुन्धम्	अरुन्धि	अरुन्धवहि	अरुन्धमहि

== विधिलिङ्गः ==

[LSK] रुन्ध्यात्^{III/1} |

- रुध् + यास् त्   3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिन्च्च । ~ लिङ्गः
 रुध् + या त्   7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
 रु + श्वम् + ध् + यात्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
 रु न् ध् + यात्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विङ्गति सार्वधातुके

[LSK] रुन्धीत^{III/1} |

- रुध् + सीयुट् त्   3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।
 रुध् + ईय् त्   7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
 रुध् + ईत्   6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
 रु + श्वम् + ध् + ईत्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
 रु न् ध् + ईत्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विङ्गति सार्वधातुके

Conjugation of रुध्(7UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

रुन्ध्या + तिङ्गः in परस्मैपद, रुन्धीय् + तिङ्गः in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्युः	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्
मध्यमपुरुषः	रुन्ध्या:	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात	रुन्धीथा:	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीध्वम्
उत्तमपुरुषः	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याव	रुन्ध्याम	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

[LSK] रुध्यात्, रुत्सीष^{III/1} |

रुध् + यास् + त्

रुध् + सीय् + स् + त्

In आत्मनेपद, तिङ्गः is like कित् by 1.2.11 लिङ्ग-सिचावात्मनेपदेषु। ~ कित् हलन्तात् इकः झल्. Thus गुणनिषेध for धातु.

Conjugation of रुध् (7UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

रुध् + यास् + तिङ् in परस्मैपद, रुत् + सी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रुध्यात्	रुध्यास्ताम्	रुध्यासुः	रुत्सीष्ट	रुत्सीयास्ताम्	रुत्सीरन्
मध्यमपुरुषः	रुध्या:	रुध्यास्तम्	रुध्यास्त	रुत्सीष्टाः	रुत्सीयास्थाम्	रुत्सीध्वम्
उत्तमपुरुषः	रुध्यासम्	रुध्यास्व	रुध्यास्म	रुत्सीय	रुत्सीवहि	रुत्सीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अरुधत्, अरौत्सीत्^{III/1} ।

रुध् + अङ् + त्   3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु

Because of being इरित्-धातु, an optional अङ् is suffixed as विकरण.

The other option is with सिंच् with वृद्धि, like तुङ्.

रुध् + सिंच् + त्   3.1.44 च्लेः सिंच् ।

रुध् + स् + ईत्   7.3.96 अस्तिसिंचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

रौढ् + स् + ईत्   7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य

अट् रौढ् + स् + ईत्   6.4.71 लुङ्लङ्लृङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अरौत् सीत्   8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

In आत्मनेपद,

[LSK] अरुद्ध^{III/1} ।

रुध् + सिंच् + त्   3.1.44 च्लेः सिंच् ।

सिंच् is like कित् by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः झलू हलन्तात् कित्, thus गुणनिषेध for the अङ्.

अट् रुध् + स् + त्   6.4.71 लुङ्लङ्लृङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अ रुध् + त्   8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः झलि

अ रुध् + ध   8.2.40 झषस्तथोर्धोऽधः ।

अ रुद् + ध   8.4.53 झलां जश् झाशि ।

Conjugation of रुध् (7UA) in लृङ्/कर्तरि

In परस्मैपद, with अङ्, अरुध् + तिङ्/with सिच्, अरौध् + स् + तिङ्

In आत्मनेपद, अरुध् + स् + तङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अरुधत् /अरौत्सीत्	अरुधताम् /अरौत्ताम्	अरुधन्/ अरौत्सुः	अरुद्ध	अरुत्साताम्	अरुत्सत
मध्यमपुरुषः	अरुधः /अरौत्सीः	अरुधतम् /अरौत्तम्	अरुधत्/ अरौत्त	अरुद्धा:	अरुत्साथाम्	अरुद्धम्
उत्तमपुरुषः	अरुधम् /अरौत्सम्	अरुधाव /अरौत्स्व	अरुधाम्/ अरौत्स्म	अरुत्सि	अरुत्स्वहि	अरुत्स्महि

== लृङ् ==

[LSK] अरोत्स्यत्, अरोत्स्यत्^{III/1} ॥

रोध् + स्य + त्   7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च ।

रोत् + स्य + त्   8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of रुध् (7UA) in लृङ्/कर्तरि

अरोत्स्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अरोत्स्यत्	अरोत्स्यताम्	अरोत्स्यन्	अरोत्स्यत	अरोत्स्येताम्	अरोत्स्यन्त
मध्यमपुरुषः	अरोस्यः	अरोत्स्यतम्	अरोत्स्यत	अरोत्स्यथाः	अरोत्स्येथाम्	अरोत्स्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अरोत्स्यम्	अरोत्स्याव	अरोत्स्याम	अरोत्स्ये	अरोत्स्यावहि	अरोत्स्यामहि

2. भिंदिर् विदारणे (7UA)

[LSK] भिंदिर् विदारणे ॥२॥ to divide

The content of the धातु is भिद्. It has the same features as रुध् and conjugates just like रुध्. The only difference from रुध् is that it is not इषन्त. Thus 8.2.40 इषस्तथोर्धौऽधः I does not apply.

भि न द् + ति

लट्					
भिनत्ति	भिन्तः/भिन्तः:	भिन्दन्ति	भिन्ते/भिन्ते	भिन्दाते	भिन्दते
भिनत्सि	भिन्थः/भिन्थः:	भिन्थ/भिन्थ	भिन्त्से	भिन्दाथे	भिन्थे/भिन्दध्वे
भिनन्दि	भिन्दः:	भिन्दः:	भिन्दे	भिन्दहे	भिन्दहे
लिट्					
विभेद	विभिदतुः	विभिदुः	विभिदे	विभिदाते	विभिदिरे
विभेदिथ	विभिदथुः	विभिद	विभिदिषे	विभिदाथे	विभिदिध्वे
विभेद	विभिदिव	विभिदिम	विभिदे	विभिदिवहे	विभिदिमहे
लुट्					
भेत्ता	भेत्तारौ	भेत्तारः	भेत्ता	भेत्तारौ	भेत्तारः
भेत्तासि	भेत्तास्थः	भेत्तास्थ	भेत्तासे	भेत्तासाथे	भेत्ताध्वे
भेत्तास्मि	भेत्तास्वः	भेत्तास्मः	भेत्ताहे	भेत्तास्वहे	भेत्तास्महे
लृट्					
भेत्यति	भेत्यतः	भेत्यन्ति	भेत्यते	भेत्येते	भेत्यन्ते
भेत्यसि	भेत्यथः	भेत्यथ	भेत्यसे	भेत्येथे	भेत्यध्वे
भेत्यामि	भेत्यावः	भेत्यामः	भेत्ये	भेत्यावहे	भेत्यामहे
लोट्					
भिनत्तु/ भिन्तात्/भिन्तात्	भिन्ताम्/भिन्ताम्	भिन्दन्तु	भिन्ताम्/भिन्ताम्	भिन्दाताम्	भिन्दताम्
भिन्धि/भिन्दिध/ भिन्तात्/भिन्तात्	भिन्तम्/भिन्तम्	भिन्त/भिन्त	भिन्त्स्व	भिन्दाथाम्	भिन्थम्/भिन्दध्वम्
भिनदानि	भिनदाव	भिनदाम	भिनदै	भिनदावहे	भिनदामहे

लङ्					
अभिनत्/अभिनद्	अभिन्ताम्/अभिन्ताम्	अभिन्दन्	अभिन्त्/अभिन्त्	अभिन्ताताम्	अभिन्दत्
अभिनः/अभिनत्/अभिनद्	अभिन्तम्/अभिन्तम्	अभिन्त्/अभिन्त्	अभिन्थाः/अभिन्थाः	अभिन्ताथाम्	अभिन्दूम्/अभिन्दूध्वम्
अभिनदम्	अभिन्द्	अभिन्द्	अभिन्दि	अभिन्दहि	अभिन्दाहि
विधिलिङ्					
भिन्यात्	भिन्याताम्	भिन्युः	भिन्दीत	भिन्दीयाताम्	भिन्दीरन्
भिन्याः	भिन्यातम्	भिन्यात्	भिन्दीथाः	भिन्दीयाथाम्	भिन्दीध्वम्
भिन्यायम्	भिन्याश	भिन्याम्	भिन्दीय	भिन्दीवहि	भिन्दीमहि
आशीर्णिङ्					
भिद्यात्	भिद्यास्ताम्	भिद्यासुः	भित्सीष्ट	भित्सीयास्ताम्	भित्सीरन्
भिद्याः	भिद्यास्तम्	भिद्यास्त्	भित्सीष्टाः	भित्सीयास्थाम्	भित्सीध्वम्
भिद्यासम्	भिद्यास्व	भिद्यास्म	भित्सीय	भित्सीवहि	भित्सीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्वावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्					
अभिदत्/अभैत्सीत्	अभिदताम्/अभैत्सीम्	अभिदन्/अभैत्सुः	अभित्त	अभित्साताम्	अभित्सत
अभिदः/अभैत्सीः	अभिदतम्/अभैत्सीम्	अभिदत्/अभैत्त	अभित्थाः	अभित्साथाम्	अभिदूध्वम्
अभिदम्/अभैत्सम्	अभिदाव/अभैत्स्व	अभिदाम्/अभैत्स्म	अभित्सि	अभित्सवहि	अभित्समहि
लृङ्					
अभेत्स्यत्	अभेत्स्यताम्	अभेत्स्यन्	अभेत्स्यत	अभेत्स्येताम्	अभेत्स्यन्त
अभेत्स्यः	अभेत्स्यतम्	अभेत्स्यत	अभेत्स्यथाः	अभेत्स्येथाम्	अभेत्स्यध्वम्
अभेत्स्यम्	अभेत्स्याव	अभेत्स्याम्	अभेत्स्ये	अभेत्स्यावहि	अभेत्स्यामहि

3. छिंदिर् द्वैधीरणे (7UA)

[LSK] छिंदिर् द्वैधीरणे ॥ ३ ॥ to divide into two

The content of the धातु is छिंद्. It has the same features as रुध् and conjugates just like भिद्.

लट्					
छिनति	छिन्तः / छिन्तः	छिन्दन्ति	छिन्ते / छिन्ते	छिन्दाते	छिन्दते
छिनतिस	छिन्थः / छिन्त्थः	छिन्थ / छिन्त्थ	छिन्त्से	छिन्दाथे	छिन्थे / छिन्दधे
छिनन्धि	छिन्द्वः	छिन्वः	छिन्दे	छिन्द्वहे	छिन्वहे
लिट्					
चिछेद्	चिछिदतुः	चिछिदुः	चिछिदे	चिछिदाते	चिछिदिरे
चिछेदिथ	चिछिदथुः	चिछिद	चिछिदिषे	चिछिदाथे	चिछिदिधे
चिछेद्	चिछिदिव	चिछिदिम्	चिछिदे	चिछिदिवहे	चिछिदिमहे
लुट्					
छेत्ता	छेत्तारौ	छेत्तारः	छेत्ता	छेत्तारौ	छेत्तारः
छेत्तासि	छेत्तास्थः	छेत्तास्थ	छेत्तासे	छेत्तासाथे	छेत्ताध्वे
छेत्तासिम्	छेत्तास्वः	छेत्तास्मः	छेत्ताहे	छेत्तास्वहे	छेत्तास्महे
लृट्					
छेत्स्यति	छेत्स्यतः	छेत्स्यन्ति	छेत्स्यते	छेत्स्येते	छेत्स्यन्ते
छेत्स्यसि	छेत्स्यथः	छेत्स्यथ	छेत्स्यसे	छेत्स्येथे	छेत्स्यध्वे
छेत्स्यामि	छेत्स्यावः	छेत्स्यामः	छेत्स्ये	छेत्स्यावहे	छेत्स्यामहे
लोट्					
छिनतु / छिन्तात् / छिन्तात्	छिन्ताम् / छिन्ताम्	छिन्दन्तु	छिन्ताम् / छिन्ताम्	छिन्दाताम्	छिन्दताम्
छिन्यि / छिन्दधि / छिन्तात् / छिन्तात्	छिन्तम् / छिन्तम्	छिन्त / छिन्त	छिन्त्स्व	छिन्दाथाम्	छिन्थम् / छिन्दध्वम्
छिनदानि	छिनदाव	छिनदाम्	छिनदै	छिनदावहै	छिनदामहै

लङ्					
अछिनत्/अछिनद्	अछिन्ताम्/अछिन्ताम्	अछिन्दन्	अछिन्त्/अछिन्त्	अछिन्ताताम्	अछिन्दत्
अछिनः/अछिनत्/अछिनद्	अछिन्त्॒म्/अछिन्ताम्	अछिन्त्/अछिन्त्	अछिन्था॑ः/अछिन्त्था॑ः	अछिन्ताथाम्	अछिन्द॒म्/अछिन्द॒ध्वम्
अछिनदम्	अछिन्द	अछिन्द	अछिन्दि॑	अछिन्दवहि॑	अछिन्द्वाहि॑
विधिलिङ्					
छिन्यात्	छिन्याताम्	छिन्युः	छिन्दीत	छिन्दीयाताम्	छिन्दीरन्
छिन्याः	छिन्यातम्	छिन्यात्	छिन्दीथा॑ः	छिन्दीयाथाम्	छिन्दीध्वम्
छिन्यायम्	छिन्याश	छिन्याम्	छिन्दीय	छिन्दीवहि॑	छिन्दीमहि॑
आशीर्लिङ्					
छिद्यात्	छिद्यास्ताम्	छिद्यासुः	छित्सीष्ट	छित्सीयास्ताम्	छित्सीरन्
छिद्याः	छिद्यास्तम्	छिद्यास्त्	छित्सीष्टा॑ः	छित्सीयास्थाम्	छित्सीध्वम्
छिद्यासम्	छिद्यास्व	छिद्यास्म	छित्सीय	छित्सीवहि॑	छित्सीमहि॑
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्यावात्मनेपदेषु । ~ इकः इलू हलन्तात् कित्					
अछिदत्/अछैत्सीत्	अछिदताम्/अछैत्सीम्	अछिदन्/अछैत्सुः	अछित्	अछित्साताम्	अछित्सत
अछिदः/अछैत्सीः	अछिदतम्/अछैत्सीम्	अछिदत्/अछैत्त	अछित्था॑ः	अछित्साथाम्	अछिद॒ध्वम्
अछिदम्/अछैत्सम्	अछिदाव्/अछैत्स्व	अछिदाम्/अछैत्स्म	अछित्सि॑	अछित्सवहि॑	अछित्समहि॑
लृङ्					
अछेत्स्यत्	अछेत्स्यताम्	अछेत्स्यन्	अछेत्स्यत	अछेत्स्येताम्	अछेत्स्यन्त
अछेत्स्यः	अछेत्स्यतम्	अछेत्स्यत	अछेत्स्यथा॑ः	अछेत्स्येथाम्	अछेत्स्यध्वम्
अछेत्स्यम्	अछेत्स्याव	अछेत्स्याम्	अछेत्स्ये॑	अछेत्स्यावहि॑	अछेत्स्यामहि॑

4. युजिंर् योगे (7UA)

[LSK] युजिंर् योगे ॥४॥ to unite

The content of the धातु is युज्. It has the same features as रुध् and conjugates just like रुध्. The difference from the previous three धातुs is that it ends with चवर्ग, instead of तवर्ग. Thus when इत् follows 8.2.30 चोः कुः। applies and 8.4.65 इत्तरो इत्तरि सवर्णे । ~ हलः लोपः does not apply.

लट्					
युनक्ति	युड्क्तः	युञ्जन्ति	युड्क्ते	युञ्जते	युञ्जते
युनक्षि	युड्क्ष्यः	युड्क्ष्य	युन्त्से	युञ्जाथे	युड्गध्वे
युनद्वि	युञ्ज्वः	युञ्ज्मः	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्ज्महे
लिट्					
युयोज	युयुजतुः	युयुजुः	युयुदे	युयुजाते	युयुजिरे
युयोजिथ	युयुजथुः	युयुज	युयुजिषे	युयुजाथे	युयुजिध्वे
युयोज	युयुजिव	युयुजिम	युयुदे	युयुजिवहे	युयुजिमहे
लुट्					
योक्ता	योक्तारौ	योक्तारः	योक्ता	योक्तारौ	योक्तारः
योक्तासि	योक्तास्थः	योक्तास्थ	योक्तासे	योक्तासाथे	योक्ताध्वे
योक्तास्मि	योक्तास्वः	योक्तास्मः	योक्ताहे	योक्तास्वहे	योक्तास्महे
लृट्					
योक्ष्यति	योक्ष्यतः	योक्ष्यन्ति	योक्ष्यते	योक्ष्येते	योक्ष्यन्ते
योक्ष्यसि	योक्ष्यथः	योक्ष्यथ	योक्ष्यसे	योक्ष्येथे	योक्ष्यध्वे
योक्ष्यामि	योक्ष्यावः	योक्ष्यामः	योक्ष्ये	योक्ष्यावहे	योक्ष्यामहे
लोट्					
युनकु/युञ्जात्	युञ्जाम्	युञ्जन्तु	युञ्जाम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्
युड्गध्व/युञ्जात्	युञ्जम्	युञ्ज	युन्त्स्व	युञ्जाथाम्	युड्गध्वम्
युनजानि	युनजाव	युनजाम	युनजै	युनजावहे	युनजामहै

लङ्					
अयुनक्/अयुनग्	अयुङ्गाम्	अयुञ्जन्	अयुङ्ग	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जत
अयुनक्/अयुनग्	अयुङ्गम्	अयुङ्ग	अयुञ्जवथा:	अयुञ्जाथाम्	अयुञ्जग्धम्
अयुनजम्	अयुञ्ज्ञ	अयुञ्ज्ञम्	अयुञ्जि	अयुञ्ज्ञवहि	अयुञ्ज्ञमहि
विधिलिङ्					
युञ्यात्	युञ्याताम्	युञ्युः	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्
युञ्याः	युञ्यातम्	युञ्यात	युञ्जीथाः	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीध्वम्
युञ्यायम्	युञ्याश	युञ्याम	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
आशीर्लिङ्					
युज्यात्	युज्यास्ताम्	युज्यासुः	युक्षीष्ट	युक्षीयास्ताम्	युक्षीरन्
युज्याः	युज्यास्तम्	युज्यास्त	युक्षीष्टाः	युक्षीयास्थाम्	युक्षीध्वम्
युज्यासम्	युज्यास्व	युज्यास्म	युक्षीय	युक्षीवहि	युक्षीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्चावात्मनेपदेषु । ~ इकः इलू हलन्तात् कित्					
अयुजत्/ अयौक्षीत्	अयुजताम्/ अयौक्ताम्	अयुजन्/ अयौक्तम्	अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत
अयुदः/ अयौक्षीः	अयुजतम्/ अयौक्तम्	अयुजत्/ अयौक्त	अयुवथा:	अयुक्षाथाम्	अयुग्धम्
अयुजम्/ अयौक्षम्	अयुजाव्/ अयौक्षव	अयुजाम्/ अयौक्षम्	अयुक्षि	अयुक्षवहि	अयुक्षमहि
लृङ्					
अयोक्ष्यत्	अयोक्ष्यताम्	अयोक्ष्यन्	अयोक्ष्यत	अयोक्ष्येताम्	अयोक्ष्यङ्
अयोत्स्यः	अयोक्ष्यतम्	अयोक्ष्यत	अयोक्ष्यथा:	अयोक्ष्येथाम्	अयोक्ष्यध्वम्
अयोक्ष्यम्	अयोक्ष्याव	अयोक्ष्याम	अयोक्ष्ये	अयोक्ष्यावहि	अयोक्ष्यामहि

5. रिचैर् विरेचने (7UA)

[LSK] रिचैर् विरेचने ॥५॥ to empty

The content of the धातु is रिच्. It has the same features as युज् and conjugates just like

युज्.

[LSK] रिणक्ति, रिङ्के^{III/1} | रिरेच^{III/1} | रेक्ता^{III/1} | रेक्ष्यति^{III/1} |

लट्					
रिणक्ति	रिङ्क्तः	रिञ्चन्ति	रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते
रिणक्षि	रिङ्क्षथः	रिङ्क्षथ	रिङ्क्ष्मे	रिञ्चाथे	रिङ्गध्वे
रिणद्वि	रिञ्चः	रिञ्चमः	रिञ्चे	रिञ्चहे	रिञ्चहे
लिट्					
रिरेच	रिरिचतुः	रिरिचुः	रिरिचे	रिरिचाते	रिरिचिरे
रिरिचिथ	रिरिचथुः	रिरिच	रिरिचिषे	रिरिचाथे	रिरिचिष्वे
रिरेच	रिरिचिव	रिरिचिम	रिरिचे	रिरिचिवहे	रिरिचिमहे
लुट्					
रेक्ता	रेक्तारौ	रेक्तारः	रेक्ता	रेक्तारौ	रेक्तारः
रेक्तासि	रेक्तास्थः	रेक्तास्थ	रेक्तासे	रेक्तासाथे	रेक्तास्वे
रेक्तास्मि	रेक्तास्वः	रेक्तास्मः	रेक्ताहे	रेक्तास्वहे	रेक्तास्महे
लृट्					
रेक्ष्यति	रेक्ष्यतः	रेक्ष्यन्ति	रेक्ष्यते	रेक्ष्येते	रेक्ष्यन्ते
रेक्ष्यसि	रेक्ष्यथः	रेक्ष्यथ	रेक्ष्यसे	रेक्ष्येथे	रेक्ष्यध्वे
रेक्ष्यामि	रेक्ष्यावः	रेक्ष्यामः	रेक्ष्ये	रेक्ष्यावहे	रेक्ष्यामहे
लोट्					
रिणकु/रिङ्कात्	रिङ्काम्	रिञ्चन्तु	रिङ्काम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्
रिङ्गध/रिङ्कात्	रिङ्कम्	रिङ्क	रिङ्क्ष्व	रिञ्चाथाम्	रिङ्गध्वम्
रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम	रिणचै	रिणचावहे	रिणचामहै

[LSK] अरिणक्^{III/1} | अरिच्चत्, अरैक्षीत्, अरिक्त्^{III/1} ||

लङ्					
अरिनक्/अरिनग्	अरिङ्गाम्	अरिन्नन्	अरिङ्ग	अरिन्नाताम्	अरिन्नत्
अरिनक्/अरिनग्	अरिङ्गम्	अरिङ्ग	अरिङ्गव्यथा:	अरिन्नाथाम्	अरिङ्गध्वम्
अरिनन्नम्	अरिङ्ग्व	अरिङ्ग्व	अरिङ्ग्वि	अरिङ्ग्वहि	अरिङ्ग्वहि
विरिलङ्					
रिञ्चात्	रिञ्चाताम्	रिञ्चुः	रिञ्चीत्	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरन्
रिञ्चाः	रिञ्चातम्	रिञ्चात्	रिञ्चीथाः	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
रिञ्चायम्	रिञ्चाश	रिञ्चाम्	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
आशीर्लिङ्					
रिच्यात्	रिच्यास्ताम्	रिच्यासुः	रिक्षीष्ट	रिक्षीयास्ताम्	रिक्षीरन्
रिच्याः	रिच्यास्तम्	रिच्यास्त	रिक्षीष्टाः	रिक्षीयास्थाम्	रिक्षीध्वम्
रिच्यासम्	रिच्यास्व	रिच्यास्म	रिक्षीय	रिक्षीवहि	रिक्षीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्चावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्					
अरिच्चत्/ अरैक्षीत्	अरिच्चताम्/ अरैक्षाम्	अरिच्चन्/ अरैक्षुः	अरिक्त्	अरिक्षाताम्	अरिक्षत्
अरिच्चः/ अरैक्षीः	अरिच्चतम्/ अरैक्षम्	अरिच्चत्/ अरैक्ष	अरिक्षथाः	अरिक्षाथाम्	अरिग्ध्वम्
अरिच्चम्/ अरैक्षम्	अरिच्चाव्/ अरैक्षव्	अरिच्चाम्/ अरैक्षम्	अरिक्षि	अरिक्षवहि	अरिक्षमहि
लृङ्					
अरेक्ष्यत्	अरेक्ष्यताम्	अरेक्ष्यन्	अरेक्ष्यत	अरेक्ष्येताम्	अरेक्ष्यङ्ग
अरेत्स्यः	अरेक्ष्यतम्	अरेक्ष्यत	अरेक्ष्यथाः	अरेक्ष्येथाम्	अरेक्ष्यध्वम्
अरेक्ष्यम्	अरेक्ष्याव	अरेक्ष्याम्	अरेक्ष्ये	अरेक्ष्यावहि	अरेक्ष्यामहि

6. विच्चर् पृथग्भावे (7UA)

[LSK] विच्चर् पृथग्भावे ॥ ६ ॥ to separate

The content of the धातु is विच्. It has the same features as रिच् and conjugates just like रिच्.

[LSK] विनक्ति, विङ्गे^{III/1} ॥

लट्					
विनक्ति	विङ्गतः	विश्वन्ति	विङ्गते	विश्वाते	विश्वते
विनक्षि	विङ्गव्यः	विङ्गव्य	विङ्गक्षे	विश्वाथे	विङ्गध्वे
विनद्वि	विङ्गः	विङ्गमः	विङ्गे	विङ्गहे	विङ्गमहे
लिट्					
विवेच	विविचतुः	विविचुः	विविचे	विविचाते	विविचिवे
विवेचिथ	विविचथुः	विविच	विविचिषे	विविचाथे	विविचिष्वे
विवेच	विविचिव	विविचिम	विविचे	विविचिवहे	विविचिमहे
लुट्					
वेक्ता	वेक्तारौ	वेक्तारः	वेक्ता	वेक्तारौ	वेक्तारः
वेक्तासि	वेक्तास्थः	वेक्तास्थ	वेक्तासे	वेक्तासाथे	वेक्ताध्वे
वेक्तास्मि	वेक्तास्वः	वेक्तास्मः	वेक्ताहे	वेक्तास्वहे	वेक्तास्महे
लृट्					
वेक्ष्यति	वेक्ष्यतः	वेक्ष्यन्ति	वेक्ष्यते	वेक्ष्येते	वेक्ष्यन्ते
वेक्ष्यसि	वेक्ष्यथः	वेक्ष्यथ	वेक्ष्यसे	वेक्ष्येथे	वेक्ष्यध्वे
वेक्ष्यामि	वेक्ष्यावः	वेक्ष्यामः	वेक्ष्ये	वेक्ष्यावहे	वेक्ष्यामहे
लोट्					
विनक्तु/विङ्गात्	विङ्गाम्	विश्वन्तु	विङ्गाम्	विश्वाताम्	विश्वताम्
विङ्गध/विङ्गात्	विङ्गम्	विङ्ग	विङ्गक्ष	विश्वाथाम्	विङ्गध्वम्
विनचानि	विनचाव	विनचाम	विनचै	विनचावहे	विनचामहै

लङ्					
अविनक्/अविनग्	अविङ्गाम्	अविञ्चन्	अविङ्ग	अविञ्चाताम्	अविञ्चत
अविनक्/अविनग्	अविङ्गम्	अविङ्ग	अविङ्गकथा:	अविञ्चाथाम्	अविङ्गध्वम्
अविनचम्	अविञ्च	अविञ्चम्	अविञ्चि	अविञ्चहि	अविञ्चमहि
विविलङ्					
विञ्च्यात्	विञ्च्याताम्	विञ्युः	विञ्चीत	विञ्चीयाताम्	विञ्चीरन्
विञ्च्याः	विञ्च्यातम्	विञ्च्यात	विञ्चीथाः	विञ्चीयाथाम्	विञ्चीध्वम्
विञ्च्यायम्	विञ्च्याश	विञ्च्याम्	विञ्चीय	विञ्चीवहि	विञ्चीमहि
आशीर्णिङ्					
विच्यात्	विच्यास्ताम्	विच्यासुः	विक्षीष्ट	विक्षीयास्ताम्	विक्षीरन्
विच्याः	विच्यास्तम्	विच्यास्त	विक्षीष्टाः	विक्षीयास्थाम्	विक्षीध्वम्
विच्यासम्	विच्यास्व	विच्यास्म	विक्षीय	विक्षीवहि	विक्षीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्चावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्					
अविचत्/ अवैक्षीत्	अविचताम्/ अवैक्षाम्	अविचन्/ अवैक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत
अविचः/ अवैक्षीः	अविचतम्/ अवैक्षम्	अविचत्/ अवैक्ष	अविकथा:	अविक्षाथाम्	अविग्धम्
अविचम्/ अवैक्षम्	अविचाव्/ अवैक्षव	अविचाम्/ अवैक्षम्	अविक्षि	अविक्षवहि	अविक्षमहि
लृङ्					
अवेक्ष्यत्	अवेक्ष्यताम्	अवेक्ष्यन्	अवेक्ष्यत	अवेक्ष्येताम्	अवेक्ष्यङ्ग
अवेत्स्यः	अवेक्ष्यतम्	अवेक्ष्यत	अवेक्ष्यथा:	अवेक्ष्येथाम्	अवेक्ष्यध्वम्
अवेक्ष्यम्	अवेक्ष्याव	अवेक्ष्याम्	अवेक्ष्ये	अवेक्ष्यावहि	अवेक्ष्यामहि

7. क्षुदिर् संपेषणे (7UA)

[LSK] क्षिदिर् संपेषणे ॥७॥ to strike against, to pound

The content of the धातु is क्षुट्. It has the same features as छिद् and conjugates just like छिद्.

[LSK] क्षुणति, क्षुन्ते^{III/1} | क्षोत्ता^{III/1} || अक्षुदत्, अक्षौत्सीत्, अक्षुत्त^{III/1} |

लट्					
क्षुणति	क्षुन्तः/क्षुन्तः	क्षुन्दन्ति	क्षुन्ते/क्षुन्ते	क्षुन्दाते	क्षुन्दते
क्षुणतिस	क्षुन्थः/क्षुन्थः	क्षुन्थ/क्षुन्थ	क्षुन्से	क्षुन्दाथे	क्षुन्वे/क्षुन्दध्वे
क्षुणद्वि	क्षुन्दः	क्षुन्दः	क्षुन्दे	क्षुन्दहे	क्षुन्द्वहे
लिट्					
चुक्षोद्	चुक्षुदतुः	चुक्षुदुः	चुक्षुदे	चुक्षुदाते	चुक्षुदिरे
चुक्षोदिथ	चुक्षुदधुः	चुक्षुद	चुक्षुदिधे	चुक्षुदाधे	चुक्षुदिध्वे
चुक्षोद्	चुक्षुदिव	चुक्षुदिम्	चुक्षुदे	चुक्षुदिवहे	चुक्षुदिमहे
लट्					
क्षोत्ता	क्षोत्तारौ	क्षोत्तारः	क्षोत्ता	क्षोत्तारौ	क्षोत्तारः
क्षोत्तासि	क्षोत्तास्थः	क्षोत्तास्थ	क्षोत्तासे	क्षोत्तासाथे	क्षोत्ताध्वे
क्षोत्तासिम्	क्षोत्तास्वः	क्षोत्तास्मः	क्षोत्ताहे	क्षोत्तास्वहे	क्षोत्तास्महे
लट्					
क्षोत्स्यति	क्षोत्स्यतः	क्षोत्स्यन्ति	क्षोत्स्यते	क्षोत्स्येते	क्षोत्स्यन्ते
क्षोत्स्यसि	क्षोत्स्यथः	क्षोत्स्यथ	क्षोत्स्यसे	क्षोत्स्येथे	क्षोत्स्यध्वे
क्षोत्स्यामि	क्षोत्स्यावः	क्षोत्स्यामः	क्षोत्स्ये	क्षोत्स्यावहे	क्षोत्स्यामहे
लोट्					
क्षुन्तु/ क्षुन्तात्/क्षुन्तात्	क्षुन्ताम्/क्षुन्ताम्	क्षुन्दन्तु	क्षुन्ताम्/क्षुन्ताम्	क्षुन्दाताम्	क्षुन्दताम्
क्षुन्धि/क्षुन्दध्य/ क्षुन्तात्/क्षुन्तात्	क्षुन्तम्/क्षुन्तम्	क्षुन्त/क्षुन्त	क्षुन्त्स्व	क्षुन्दाधाम्	क्षुन्वम्/क्षुन्दध्वम्
क्षुणदानि	क्षुणदाव	क्षुणदाम	क्षुणदै	क्षुणदावहै	क्षुणदामहै

[LSK] अक्षुदत्, अक्षौत्सीत्, अक्षुत्त^{III/1} ।

लङ्					
अक्षुणत्/अक्षुणद्	अक्षुन्ताम्/अक्षुन्ताम्	अक्षुन्दन्	अक्षुन्त्/अक्षुन्त्	अक्षुन्ताताम्	अक्षुन्दत्
अक्षुनः/अक्षुणत्/अक्षुणद्	अक्षुन्तम्/अक्षुन्तम्	अक्षुन्त्/अक्षुन्त्	अक्षुन्थाः/अक्षुन्थाः	अक्षुन्ताथाम्	अक्षुन्द्वम्/अक्षुन्द्व्यम्
अक्षुणदम्	अक्षुन्द्व	अक्षुन्द्व	अक्षुन्दिद्	अक्षुन्द्वहि	अक्षुन्द्वहि
विधिलङ्					
क्षुन्द्यात्	क्षुन्द्याताम्	क्षुन्द्युः	क्षुन्दीत	क्षुन्दीयाताम्	क्षुन्दीरन्
क्षुन्द्याः	क्षुन्द्यातम्	क्षुन्द्यात्	क्षुन्दीथाः	क्षुन्दीयाथाम्	क्षुन्दीध्वम्
क्षुन्द्यायम्	क्षुन्द्याश	क्षुन्द्याम्	क्षुन्दीय	क्षुन्दीवहि	क्षुन्दीमहि
आशीर्लङ्					
क्षुद्यात्	क्षुद्यास्ताम्	क्षुद्यासुः	क्षुत्सीष्ट	क्षुत्सीयास्ताम्	क्षुत्सीरन्
क्षुद्याः	क्षुद्यास्तम्	क्षुद्यास्त्	क्षुत्सीष्टाः	क्षुत्सीयास्थाम्	क्षुत्सीध्वम्
क्षुद्यासम्	क्षुद्यास्व	क्षुद्यास्म	क्षुत्सीय	क्षुत्सीवहि	क्षुत्सीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्चावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्					
अक्षुदत्/अक्षौत्सीत्	अक्षुदताम्/अक्षौत्ताम्	अक्षुदन्/अक्षौत्सुः	अक्षुत्	अक्षुत्साताम्	अक्षुत्सत्
अक्षुदः/अक्षौत्सीः	अक्षुदतम्/अक्षौत्तम्	अक्षुदत्/अक्षौत्त	अक्षुत्थाः	अक्षुत्साथाम्	अक्षुद्व्यम्
अक्षुदम्/अक्षौत्सम्	अक्षुदाव्/अक्षौत्स्व	अक्षुदाम्/अक्षौत्स्म	अक्षुत्सि	अक्षुत्स्वहि	अक्षुत्स्महि
लृङ्					
अक्षोत्स्यत्	अक्षोत्स्यताम्	अक्षोत्स्यन्	अक्षोत्स्यत	अक्षोत्स्येताम्	अक्षोत्स्यन्त
अक्षोत्स्यः	अक्षोत्स्यतम्	अक्षोत्स्यत	अक्षोत्स्यथाः	अक्षोत्स्येथाम्	अक्षोत्स्यध्वम्
अक्षोत्स्यम्	अक्षोत्स्याव	अक्षोत्स्याम्	अक्षोत्स्ये	अक्षोत्स्यावहि	अक्षोत्स्यामहि

8. उँच्छृदिर् दीसिदेवनयोः (7US)

[LSK] उँच्छृदिर् दीसिदेवनयोः ॥ ८॥ to shine, to play, to vomit

The content of the धातु is छूट्. The उँ at the beginning is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्। for optional इट् with त्वा. i.e., छृत्वा, छर्दित्वा (1.2.18 न त्वा सेट्। ~ कित्) The इँर् is इत् by वार्तिक “इर् इत्संज्ञा वाच्या।”. Because of the स्वरित-स्वार of इँर्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तभिप्राये क्रियाफले ।.

Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु. However, इट् is optional for सकारादि आर्धधातुक except for सिच् since the धातु is listed in 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वा.

[LSK] छृणत्ति, छृन्ते III/1 | चच्छर्द III/1 |

[LSK] “सेऽसिचि...” (7.2.57) इति^० वेट्^{१/१} | चच्छृदिषे, चच्छृत्से II/1 |

छूट् + लिट्/कर्तरि/II/1

छूट् + से 3.4.80 थासः से । ~ टितः:

छूट् + इट् से 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वा

च छूट् + इषे 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इणकोः

इट्-अभाव-पक्षे,

च छृत् + से 8.4.55 खरि च ।

[LSK] छर्दिता III/1 | छर्दिष्यति, छत्स्यति III/1 |

In आशीर्लिङ् in आत्मनेपद,

छूट् + सीय् + स् + त्

छूट् + इट् सीषे 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वा

In इट्-पक्ष, the लिङ् is no more झलादि. Thus लिङ् does not become कित् by 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु। ~ कित् हलन्तात् इकः झल्. As a result, गुण should take place.

छर्द् + इषीष्ट 7.3.86 पुगन्तलघूपथस्य च । ~ गुणः

छर्दिषीष्ट III/1

In इट्-अभाव-पक्ष, the लिङ् is कित् by 1.2.11 लिङ्-सिचावात्मनेपदेषु। ~ कित् हलन्तात् इकः झल्. Thus गुण is prohibited.

[LSK] अच्छूदत्, अच्छर्दीत्, अच्छर्दिष्ट्^{III/1} ॥

With अट्-आगम, तुक्-आगम by 6.1.73 छे च । ~ तुक् हस्वस्य संहितायाम् takes place.

In लुड्, there are two forms in परस्मैपद. One with अड् by 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अड् and the other is with सिच् with इट्. Because of the इट्-आगम, वृद्धि is prohibited by 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु. In आत्मनेपद, गुण takes place because लुड् does not become किद्वत् by 1.2.11 लिड्-सिचावात्मनेपदेषु । ~ कित् हलन्तात् इकः झल्.

लट्					
छृणत्ति	छृन्तः / छृन्तः	छृन्दन्ति	छृन्ते / छृन्ते	छृन्दाते	छृन्दते
छृणत्सि	छृन्थः / छृन्थः	छृन्थ / छृन्थ	छृन्से	छृन्दाथे	छृन्वे / छृन्दध्वे
छृणाद्धि	छृन्दः	छृन्दः	छृन्दे	छृन्दहे	छृन्दाहे
लिट्					
चछर्द	चछूदतुः	चछूदः	चछूदे	चछूदाते	चछूदिरे
चछर्दिथ	चछूदथुः	चछूद	चछूदिषे / चछूसे	चछूदाथे	चछूदिष्वे
चछर्द	चछूदिव	चछूदिम	चछूदे	चछूदिवहे	चछूदिमहे
लुट्					
छर्दिता	छर्दितारौ	छर्दितारः	छर्दिता	छर्दितारौ	छर्दितारः
छर्दितासि	छर्दितास्थः	छर्दितास्थ	छर्दितासे	छर्दितासाथे	छर्दिताध्वे
छर्दितास्मि	छर्दितास्वः	छर्दितास्मः	छर्दिताहे	छर्दितास्वहे	छर्दितास्महे
लृट्					
छर्दिष्यति / छत्स्यति	छर्दिष्यतः / छत्स्यतः	छर्दिष्यन्ति / छत्स्यन्ति	छर्दिष्यते / छत्स्यते	छर्दिष्येते / छत्स्येते	छर्दिष्यन्ते / छत्स्यन्ते
छर्दिष्यसि / छत्स्यसि	छर्दिष्यथः / छत्स्यथः	छर्दिष्यथ / छत्स्यथ	छर्दिष्यसे / छत्स्यसे	छर्दिष्येथे / छत्स्येथे	छर्दिष्यध्वे / छत्स्यध्वे
छर्दिष्यामि / छत्स्यामि	छर्दिष्यावः / छत्स्यावः	छर्दिष्यामः / छत्स्यामः	छर्दिष्ये / छत्स्ये	छर्दिष्यावहे / छत्स्यावहे	छर्दिष्यामहे / छत्स्यामहे
लोट्					
छृणन्तु/ छृन्तात्/ छृन्तात्	छृन्ताम्/ छृन्ताम्	छृन्दन्तु	छृन्ताम्/ छृन्ताम्	छृन्दाताम्	छृन्दताम्
छृन्धि/ छृन्दध/ छृन्तात्/ छृन्तात्	छृन्तम्/ छृन्तम्	छृन्त/ छृन्त	छृन्तस्व	छृन्दाथाम्	छृन्वम्/ छृन्दध्वम्
छृणदानि	छृणदाव	छृणदाम	छृणदै	छृणदावहै	छृणदामहै

लङ्					
अच्छृणत्/अच्छृणद्	अच्छृन्ताम्/ अच्छृन्ताम्	अच्छृन्दन्	अच्छृन्त्/ अच्छृन्त्	अच्छृन्ताताम्	अच्छृन्दत्
अच्छृनः/	अच्छृन्ताम्/	अच्छृन्त्/	अच्छृन्थाः/	अच्छृन्ताथाम्	अच्छृन्दम्/
अच्छृणत्/अच्छृणद्	अच्छृन्ताम्	अच्छृन्त्	अच्छृन्थाः		अच्छृन्दध्वम्
अच्छृणदम्	अच्छृन्द	अच्छृन्दम्	अच्छृन्दिन्	अच्छृन्दहि	अच्छृन्दाहि
विधिलिङ्					
छृन्यात्	छृन्याताम्	छृन्युः	छृन्दीत्	छृन्दीयाताम्	छृन्दीरन्
छृन्याः	छृन्यातम्	छृन्यात्	छृन्दीथाः	छृन्दीयाथाम्	छृन्दीध्वम्
छृन्यायाम्	छृन्याशा	छृन्याम्	छृन्दीय	छृन्दीवहि	छृन्दीमहि
आशीर्लिङ्					
छृद्यात्	छृद्यास्ताम्	छृद्यासुः	छर्दिषीष्ट /छृत्सीष्ट	छर्दिषीयास्ताम् /छृत्सीयास्ताम्	छर्दिषीरन् /छृत्सीरन्
छृद्याः	छृद्यास्तम्	छृद्यास्त	छर्दिषीष्टाः /छृत्सीष्टाः	छर्दिषीयास्थाम् /छृत्सीयास्थाम्	छर्दिषीध्वम् /छृत्सीध्वम्
छृद्यासम्	छृद्यास्व	छृद्यास्म	छर्दिषीय /छृत्सीय	छर्दिषीवहि /छृत्सीवहि	छर्दिषीमहि /छृत्सीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्वावात्मनेपदेषु । ~ इकः इलू हलन्तात कित्					
अच्छृदत्/ अच्छर्दीत्	अच्छृदताम्/ अच्छर्दीष्टाम्	अच्छृदन्/ अच्छर्दिष्टुः	अच्छर्दिष्ट	अच्छर्दिषाताम्	अच्छर्दिषत्
अच्छृदः/	अच्छृदतम्/	अच्छृदत्/	अच्छर्दिष्टाः	अच्छर्दिषाथाम्	अच्छर्दिध्वम् 8.2.25
अच्छर्दीः	अच्छर्दिष्टम्	अच्छर्दिष्ट			
अच्छृदम्/	अच्छृदाव/	अच्छृदाम/	अच्छर्दिषि	अच्छर्दिष्वहि	अच्छर्दिष्महि
अच्छर्दिषम्	अच्छर्दिष्व	अच्छर्दिष्म			
लङ्					
अच्छर्दिष्यत् /अच्छत्स्यत्	अच्छर्दिष्यताम् /अच्छत्स्यताम्	अच्छर्दिष्यन् /अच्छत्स्यन्	अच्छर्दिष्यत /अच्छत्स्यत	अच्छर्दिष्येताम् /अच्छत्स्येताम्	अच्छर्दिष्यन्त /अच्छत्स्यन्त
अच्छर्दिष्यः /अच्छत्स्यः	अच्छर्दिष्यतम् /अच्छत्स्यतम्	अच्छर्दिष्यत	अच्छर्दिष्यथाः /अच्छत्स्यथाः	अच्छर्दिष्येथाम् /अच्छत्स्येथाम्	अच्छर्दिष्यध्वम् /अच्छत्स्यध्वम्
अच्छर्दिष्यम् /अच्छत्स्यम्	अच्छर्दिष्याव /अच्छत्स्याव	अच्छर्दिष्याम् /अच्छत्स्याम्	अच्छर्दिष्ये /अच्छत्स्ये	अच्छर्दिष्यावहि /अच्छत्स्यावहि	अच्छर्दिष्यामहि /अच्छत्स्यामहि

9. उँचृदिंर् हिंसानादरयोः (7US)

[LSK] उँचृदिंर् हिंसानादरयोः ॥ ९ ॥ to destroy, to disregard

The content of the धातु is तृद्. All the features and conjugation of this धातु are the same as of छ्वा

[LSK] तृणति, तृन्ते^{III/1} ॥

लट्					
तृणति	तृन्तः/तृन्तः	तृन्दन्ति	तृन्ते/तृन्ते	तृन्दाते	तृन्दते
तृणतिस	तृन्थः/तृन्थः	तृन्थ/तृन्थ	तृन्त्से	तृन्दाथे	तृन्थे/तृन्थधे
तृणद्वि	तृन्दः	तृन्दः	तृन्दे	तृन्द्वहे	तृन्द्वहे
लिट्					
ततर्द	ततृदतुः	ततृदुः	ततृदे	ततृदाते	ततृदिरे
ततर्दिथ	ततृदथुः	ततृद	ततृदिषे/ततृत्से	ततृदाथे	ततृदिधे
ततर्द	ततृदिव	ततृदिम	ततृदे	ततृदिवहे	ततृदिमहे
लुट्					
तर्दिता	तर्दितारौ	तर्दितारः	तर्दिता	तर्दितारौ	तर्दितारः
तर्दितासि	तर्दितास्थः	तर्दितास्थ	तर्दितासे	तर्दितासाथे	तर्दिताधे
तर्दितास्मि	तर्दितास्वः	तर्दितास्मः	तर्दिताहे	तर्दितास्वहे	तर्दितास्महे
लृट्					
तर्दिष्यति /तत्स्यति	तर्दिष्यतः /तत्स्यतः	तर्दिष्यन्ति /तत्स्यन्ति	तर्दिष्यते /तत्स्यते	तर्दिष्यते /तत्स्यते	तर्दिष्यन्ते /तत्स्यन्ते
तर्दिष्यासि /तत्स्यासि	तर्दिष्यथः /तत्स्यथः	तर्दिष्यथ	तर्दिष्यसे /तत्स्यसे	तर्दिष्यथे /तत्स्यथे	तर्दिष्यधे /तत्स्यधे
तर्दिष्यामि /तत्स्यामि	तर्दिष्यावः /तत्स्यावः	तर्दिष्यामः /तत्स्यामः	तर्दिष्ये /तत्स्ये	तर्दिष्यावहे /तत्स्यावहे	तर्दिष्यामहे /तत्स्यामहे
लोट्					
तृणत्तु/ तृन्तात्/तृन्तात्	तृन्ताम्/तृन्ताम्	तृन्दन्तु	तृन्ताम्/तृन्ताम्	तृन्दाताम्	तृन्दताम्
तृन्थि/तृन्दिध/ तृन्तात्/तृन्तात्	तृन्तम्/तृन्तम्	तृन्त/तृन्त	तृन्त्स्व	तृन्दाथाम्	तृन्थम्/तृन्दधम्
तृणदानि	तृणदाव	तृणदाम	तृणदै	तृणदावहे	तृणदामहे

लङ्					
अतृणत्/अतृणद्	अतृन्ताम्/अतृन्ताम्	अतृन्दन्	अतृन्त्/अतृन्त्	अतृन्ताताम्	अतृन्दत्
अतृनः/अतृणत्/अतृणद्	अतृन्तम्/अतृन्ताम्	अतृन्त्/अतृन्त्	अतृन्थाः/अतृन्थाः	अतृन्ताथाम्	अतृन्द्वम्/अतृन्द्वधम्
अतृणदम्	अतृन्द्व	अतृन्द्व	अतृन्दि	अतृन्द्वहि	अतृन्द्वहि
विधिलिङ्					
तृन्यात्	तृन्याताम्	तृन्युः	तृन्दीत्	तृन्दीयाताम्	तृन्दीरन्
तृन्याः	तृन्यातम्	तृन्यात्	तृन्दीथाः	तृन्दीयाथाम्	तृन्दीधम्
तृन्यायम्	तृन्याश	तृन्याम्	तृन्दीय	तृन्दीवहि	तृन्दीमहि
आशीर्लिङ्					
तृद्यात्	तृद्यास्ताम्	तृद्यासुः	तर्दिषीष्ट /तृत्सीष्ट	तर्दिषीयास्ताम् /तृत्सीयास्ताम्	तर्दिषीरन् /तृत्सीरन्
तृद्याः	तृद्यास्तम्	तृद्यास्त्	तर्दिषीष्टाः /तृत्सीष्टाः	तर्दिषीयास्थाम् /तृत्सीयास्थाम्	तर्दिषीधम् /तृत्सीधम्
तृद्यासम्	तृद्यास्व	तृद्यास्म	तर्दिषीय /तृत्सीय	तर्दिषीवहि /तृत्सीवहि	तर्दिषीमहि /तृत्सीमहि
लङ् 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ् परस्मैपदेषु, 1.2.11 लिङ्गिन्चावात्मनेपदेषु । ~ इकः इलू हलन्तात् कित्					
अतृदत्/ अतर्दीत्	अतृदताम्/ अतर्दीष्टाम्	अतृदन्/ अतर्दीषुः	अतर्दिष्ट	अतर्दिषाताम्	अतर्दिषत्
अतृदः/ अतर्दीः	अतृदतम्/ अतर्दीष्टम्	अतृदत्/ अतर्दीष्ट	अतर्दिष्टाः	अतर्दिषाथाम्	अतर्दिष्वम् 8.2.25
अतृदम्/ अतर्दीष्म	अतृदाव्/ अतर्दीष्व	अतृदाम्/ अतर्दीष्व	अतर्दिषि	अतर्दिष्वहि	अतर्दिष्महि
लङ्					
अतर्दिष्यत् /अतत्स्यत्	अतर्दिष्यताम् /अतत्स्यताम्	अतर्दिष्यन् /अतत्स्यन्	अतर्दिष्यत /अतत्स्यत	अतर्दिष्येताम् /अतत्स्येताम्	अतर्दिष्यन्त /अतत्स्यन्त
अतर्दिष्यः /अतत्स्यः	अतर्दिष्यतम् /अतत्स्यतम्	अतर्दिष्यत /अतत्स्यत	अतर्दिष्यथाः /अतत्स्यथाः	अतर्दिष्येथाम् /अतत्स्येथाम्	अतर्दिष्यधम् /अतत्स्यधम्
अतर्दिष्यम् /अतत्स्यम्	अतर्दिष्याव /अतत्स्याव	अतर्दिष्याम् /अतत्स्याम्	अतर्दिष्ये /अतत्स्ये	अतर्दिष्यावहि /अतत्स्यावहि	अतर्दिष्यामहि /अतत्स्यामहि

10. कृतीं वेष्टने (7PS)

[LSK] कृतीं वेष्टने ^{7/1} ॥ १० ॥ to surround

The content of the धातु is कृत्. ई is इत् for इट्-निषेध to निष्ठा by 7.2.14 श्वीदितो निष्ठायाम् । This is परस्मैपदिन् and सेट् धातु. However, इट् is optional for सकारादि आर्धधातुक except for सिच् since the धातु is listed in 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वा.

[LSK] कृणत्ति ^{III/1} ॥

लट्		
कृणत्ति	कृन्तः/कृन्तः	कृन्दन्ति
कृणत्सि	कृन्थः/कृन्थः	कृन्थ/कृन्थ
कृणत्मि	कृन्त्वः	कृन्त्मः
लिट्		
चकर्त	चकृततुः	चकृतुः
चकर्तिथ	चकृतथुः	चकृत
चकर्त	चकृतिव	चकृतिम
लुट्		
कर्तिता	कर्तितारौ	कर्तितारः
कर्तितासि	कर्तितास्थः	कर्तितास्थ
कर्तितास्मि	कर्तितास्वः	कर्तितास्मः
लृट् 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ इट् वा		
कर्तिष्यति /कर्त्स्याति	कर्तिष्यतः /कर्त्स्यतः	कर्तिष्यन्ति /कर्त्स्यन्ति
कर्तिष्यसि /कर्त्स्यसि	कर्तिष्यथः /कर्त्स्यथः	कर्तिष्यथ /कर्त्स्यथ
कर्तिष्यामि /कर्त्स्यामि	कर्तिष्यावः /कर्त्स्यावः	कर्तिष्यामः /कर्त्स्यामः
लोट्		
कृणत्तु/ कृन्तात्/कृन्तात्	कृन्ताम् /कृन्ताम्	कृन्दन्तु
कृन्धि/कृन्दिध/ कृन्तात्/कृन्तात्	कृन्तम् /कृन्तम्	कृन्त/कृन्त
कृणतानि	कृणताव	कृणताम

लड्		
अकृणत्/अकृणद्	अकृन्ताम्/	अकृन्दन्
अकृनः/	अकृन्तम्/	अकृन्त/
अकृणत्/अकृणद्	अकृन्तम्	अकृन्त
अकृणतम्	अकृन्त्व	अकृन्तम्
विधिलिङ्		
कृन्त्यात्	कृन्त्याताम्	कृन्त्युः
कृन्त्याः	कृन्त्यातम्	कृन्त्यात्
कृन्त्यायम्	कृन्त्याशा	कृन्त्याम्
आशीर्लिङ्		
कृत्यात्	कृत्यास्ताम्	कृत्यासुः
कृत्याः	कृत्यास्तम्	कृत्यास्त
कृत्यासम्	कृत्यास्व	कृत्यास्म
लुङ्		
अकर्तीत्	अकर्तिष्याम्	अकर्तिषुः
अकर्तीः	अकर्तिष्यम्	अकर्तिष्य
अकर्तिष्यम्	अकर्तिष्य	अकर्तिष्यम्
लृङ् 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ इट् वा		
अकर्तिष्यत् /अकर्त्स्यत्	अकर्तिष्यताम् /अकर्त्स्यताम्	अकर्तिष्यन् /अकर्त्स्यन्
कर्तिष्यः /अकर्त्स्यः	अकर्तिष्यतम् /अकर्त्स्यतम्	अकर्तिष्यत /अकर्त्स्यत
अकर्तिष्यम् /अकर्त्स्यम्	अकर्तिष्याव /अकर्त्स्याव	अकर्तिष्याम् /अकर्त्स्याम्

11. तुहँ हिंसायाम (7PS)

[LSK] तृहँ हिस्ति॒॑ हिसायाम्॒॑ ॥ ११-१२॥ to hurt.

The content of the धातु तृहँ is तुह्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== ଲଟ୍ ==

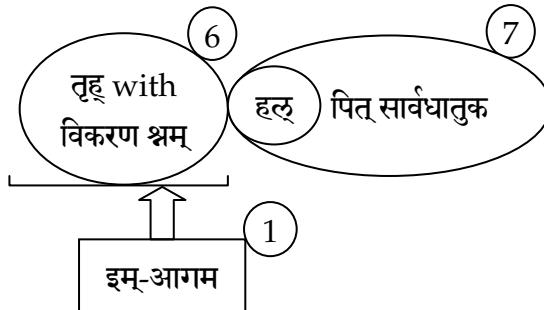
तृहु + तिप् 3.4.78 तिस्तिंश्चिथस्थमिवस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्ठृहिमहिङ् । ~ लस्य

तु + श्रम् + हृ + ति 3.1.78 रुधादिभ्यः श्रम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

Here, the next sūtra is required.

[विधिसूत्रम्] 7.3.92 तृणह इम् । ~ हलि पिति सार्वधातुके

तृह्-धातु, after taking श्वम् विकरण-प्रत्यय, takes इम्-आगम when हलादि पित् सार्वधातुक प्रत्यय follows.

तुणहः ६/१ इम् १/१ । ~ हलि ७/१ पिति ७/१ सार्वधातुके ७/१

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- तृणहः 6/1 – प्रातिपदिक is तृणह्. This form is made by adding गणविकरणप्रत्यय श्वम् to तृह्-धातु and applying णत्व by (वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
  - इम् 1/1 – This is आगम. The content is इ and म् is इत्.
  - हलि 7/1 – From 7.3.89 उतो वृद्धिरुक्ति हलि ।. By तदादिविधि, “हलादि-सार्वधातुके” is understood.
  - पिति 7/1 – From 7.3.87 नाभ्यतस्याचि पिति सार्वधातुके ।. प् इत् यस्य सः पित्, तस्मिन् ।; this is adjective to सार्वधातुके.
  - सार्वधातुके 7/1 – From 7.3.87 नाभ्यतस्याचि पिति सार्वधातुके ।; in परस्परमी

[LSK] रुहः ६/१ श्वमि ७/१ क्रते ७/१ इम्-आगमः १/१ हलादौ ७/१ पिति ७/१ सार्वधातुके ७/१ ।

For तुह after श्वम् is applied, इम्-आगम is attached when हृलादि पित् सार्वधातुक follows.

[LSK] तृणेहि^{III/1} ।

तृ + श्वम् + हृ + ति	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
तृन इ हृ + ति	7.3.92 तृणह इम् । ~ हलि पिति सार्वधातुके with परिभाषा 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।
तृनेहृ + ति	6.1.87 आदुणः । ~ अचि संहितायाम्
तृनेहृ + ति	8.2.31 हो ढः । ~ झलि संहितायाम्
तृनेहृ + धि	8.2.40 झषस्तथोर्धैऽधः ।
तृणेहृ + ति	(वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।
तृणेहृ + ढि	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
तृणे + ढि	8.3.13 ढो ढे लोपः ।

[LSK] तृणः^{III/2} ।

तृ + श्वम् + हृ + तस्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
-----------------------	---

Here, 7.3.92 तृणह इम् । ~ हलि पिति सार्वधातुके is not applicable because तस् is not पिति.

तृ न हृ + तस्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
तृ न हृ + तस्	8.2.31 हो ढः । ~ झलि संहितायाम्
तृ न हृ + धस्	8.2.40 झषस्तथोर्धैऽधः ।
तृंहृ + धस्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झलि । ~ मः अनुस्वारः
तृंहृ + ढस्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
तृं + ढस्	8.3.13 ढो ढे लोपः ।
तृणे + ढस्	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
तृणः	8.2.66, 8.3.15

In III/3,

तृ न हृ + अन्ति	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
तृंहृ + अन्ति	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झलि । ~ मः अनुस्वारः

In II/1,

तृन इ हृ + सि	7.3.92 तृणह इम् । ~ हलि पिति सार्वधातुके with परिभाषा 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।
तृनेहृ + सि	6.1.87 आदुणः । ~ अचि संहितायाम्
तृनेहृ + सि	8.2.31 हो ढः । ~ झलि संहितायाम्
तृनेक् + सि	8.2.41 षट्टोः कः सि । ~ संहितायाम्
तृनेक् + षि	8.3.59 आदेशप्रत्ययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
तृणेक् + षि	(वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।

In I/2,

तृ न् हू + वस्   6.4.111 श्वसोरल्पोपः । ~ विडति सार्वधातुके

तृहू + वस्   8.3.24 नश्चापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः

Conjugation of तृहू (7PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तृणेदि	तृण्ठः	तृंहन्ति
मध्यमपुरुषः	तृणेक्षि	तृण्ठः	तृण्ठ
उत्तमपुरुषः	तृणेह्नि	तृंहः	तृंखः

== लिट् ==

[LSK] ततर्हू^{III/1} ।

Conjugation of तृहू (7PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ततर्ह	ततृहतुः	ततृहुः
मध्यमपुरुषः	ततर्हिथ	ततृहथुः	ततृह
उत्तमपुरुषः	ततर्ह	ततृहिव	ततृहिम

== लुट् ==

[LSK] तर्हिता^{III/1} ।

Conjugation of तृहू (7PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तर्हिता	तर्हितारौ	तर्हितारः
मध्यमपुरुषः	तर्हितासि	तर्हितास्थः	तर्हितास्थ
उत्तमपुरुषः	तर्हितास्मि	तर्हितास्वः	तर्हितास्मः

== लृट् ==

Conjugation of तृहू (7PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तर्हिष्यति	तर्हिष्यतः	तर्हिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	तर्हिष्यसि	तर्हिष्यथः	तर्हिष्यथ
उत्तमपुरुषः	तर्हिष्यामि	तर्हिष्यावः	तर्हिष्यामः

== लोट् ==

In II/1, हि is अपित्, thus इम्-आगम does not come.

तृहू + हि ^{II/1}	3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः:
तृ + श्वम् + हू + हि	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
तृ न् हू + धि	6.4.101 हुझल्ल्यो हेर्धिः ।
तृ न् हू + धि	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
तृन्द् + धि	8.2.31 हो ढः । ~ झालि संहितायाम्
तृन्द् + धि	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः
तृन्द् + ढि	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
तृ + ढि	8.3.13 ढो ढे लोपः ।
तृण् + ढि	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

The rest is the same as in लट्.

Conjugation of तृहू (7PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तृणेहु/तृणदात्	तृणदाम्	तृहन्तु
मध्यमपुरुषः	तृणिद्/तृणदात्	तृणदम्	तृणद्
उत्तमपुरुषः	तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम्

== लङ् ==

[LSK] अतृणेट्^{III/1} ।

तृ + श्वम् + ह् + त्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
तृन् ह् +	6.1.68 हल्ज्ञाब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः
तृन् इ ह्	7.3.92 तृणह इम् । ~ हलि पिति सार्वधातुके with परिभाषा 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।

By 1.1.62 प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् ।, the elided प्रत्यय त् is still a निमित्त for इम्-आगम.

तृनेह्	6.1.87 आद्रुणः । ~ अन्ति संहितायाम्
तृनेह्	8.2.31 हो ढः । ~ अन्ते च झलि संहितायाम्
तृनेह्	8.2.39 झलां जशोऽन्ते । ~ पदस्य
तृणेह्	(वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।
तृणेट्	8.4.56 वाऽवसाने । ~ झलाम् चर्
अट् तृणेट्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In II/1, the process is the same.

The rest is the same as in लट् and लोट्

Conjugation of तृह् (7PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतृणेट्/अतृणेड्	अतृणढाम्	अतृणहन्
मध्यमपुरुषः	अतृणेट्/अतृणेड्	अतृणढम्	अतृणढ
उत्तमपुरुषः	अतृणेहम्	अतृणह	अतृणह्य

== विधिलिङ्गः ==

तृह् + यास् त्   3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङ्गः

By the वाक्य “डिच्च पिन्न”, पित् तिङ्गःs are treated as डित् only. Thus इम्-आगम does not apply.

त् + शम् + ह् + यात्   3.1.78 रुधादिभ्यः शम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

त् न् ह् + यात्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ किङ्गति सार्वधातुके

तृंह् + यात्   8.3.24 नश्वापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः

तृंह्यात्

Conjugation of तृह् (7PS) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तृंह्यात्	तृंह्याताम्	तृंह्युः
मध्यमपुरुषः	तृंह्या:	तृंह्यातम्	तृंह्यात्
उत्तमपुरुषः	तृंह्याम्	तृंह्याव	तृंह्याम्

== आशीर्लिङ्गः ==

तृह् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

आशीर्लिङ्गः being आर्धधातुक by 3.4.116 लिङ्गाशिषि । ~ आर्धधातुकम्, श्वम् is not applied.

Conjugation of तृह् (7PS) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तृद्यात्	तृद्यास्ताम्	तृद्यासुः
मध्यमपुरुषः	तृद्या:	तृद्यास्तम्	तृद्यास्त
उत्तमपुरुषः	तृद्यासम्	तृद्यास्व	तृद्यास्म

== लुङ् ==

By 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धि परस्मैपदेषु, वृद्धि is prohibited.

तृह् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
तृह् + इट् स् + त्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
तृह् + ई त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते ।, 8.2.28 इट् ईटि ।, 6.1.101 अकः सवर्णे दीर्घः । with वार्तिक
तर्ह् + ईत्	7.3.86 पुगन्तलघूपयस्य च । ~ गुणः
अट् + तर्हीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्वदुदात्तः । ~ अज्ञस्

Conjugation of तृह् (7PS) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतर्हीत्	अतर्हीष्टाम्	अतर्हिषुः
मध्यमपुरुषः	अतर्हीः	अतर्हीष्टम्	अतर्हीष्ट
उत्तमपुरुषः	अतर्हीष्म्	अतर्हीष्व	अतर्हीष्म

== लृङ् ==

Conjugation of तृह् (7PS) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतर्हिष्यत्	अतर्हिष्यताम्	अतर्हिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अतर्हिष्यः	अतर्हिष्यतम्	अतर्हिष्यत
उत्तमपुरुषः	अतर्हिष्यम्	अतर्हिष्याव	अतर्हिष्याम

12. हिंसि हिंसायाम (7PS)

The last इँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् । Being इँदित्, नुम्-आगम comes by 7.2.58 इदितो नुम् धातोः । Thus the form used for all लकारs is हिंस्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

हि नुम् स् 7.2.58 इदितो नुम् धातोः । with 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।

हिंस् + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांघ्वमिद्विहिङ् । ~ लस्य

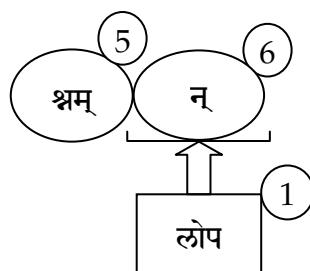
हि + श्वम् + न्त् + ति 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

By 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।, the श्वम् comes after the last vowel of हिंस्.

Here, the next sūtra is required.

[विधिसूत्रम्] 6.4.23 श्वान्नलोपः ।

नकार which is immediately after गणविकरण श्वम् is to be elided.

श्वात्^{5/1} नलोपः^{1/1} ।

2 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required

- श्वात् 5/1 – प्रातिपदिक् is श्व, the गणविकरण श्वम् after eliding न् as इत्; in पूर्वपञ्चमी.
- नलोपः 1/1 – नस्य लोपः नलोपः (6T) ।, the elision of न्. Only न् is intended.

[LSK] श्वमः^{5/1} परस्य^{6/1} नस्य^{6/1} लोपः^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

There is elision of न् which comes after श्वम्.

[LSK] हिनस्ति^{III/1} ।

हि + श्वम् + न्त् + ति 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

हि + न + स् + ति 6.4.23 श्वान्नलोपः ।

In III/2

हि + श्रम् + न्स् + तस्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्रम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
हि + न + स् + तस्	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
हि + न् + स् + तस्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
हिंस् + तस्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः

Conjugation of हिंस् (7PS) in लिट्/कर्तरि

हिनस् + पित् तिङ्/हिंस् + अपित् तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति
मध्यमपुरुषः	हिनस्सि	हिंस्थः	हिंस्थ
उत्तमपुरुषः	हिनस्मि	हिंस्वः	हिंस्मः

== लिट् ==

[LSK] जिहिंस III/1 ।

हिन्स् हिन्स् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
हि हिन्स् + अ	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
जि हिन्स् + अ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जि हिंस् + अ	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः

Conjugation of हिंस् (7PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहिंस	जिहिंस्तुः	जिहिंसुः
मध्यमपुरुषः	जिहिंसिथ	जिहिंस्थुः	जिहिंस
उत्तमपुरुषः	जिहिंस	जिहिंसिव	जिहिंसिम

== लुट् ==

[LSK] हिंसिता^{III/1} |

Conjugation of हिंस् (7PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हिंसिता	हिंसितारौ	हिंसितारः
मध्यमपुरुषः	हिंसितासि	हिंसितास्थः	हिंसितास्थ
उत्तमपुरुषः	हिंसितास्मि	हिंसितास्वः	हिंसितास्मः

== लृट् ==

Conjugation of हिंस् (7PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हिंसिष्यति	हिंसिष्यतः	हिंसिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	हिंसिष्यसि	हिंसिष्यथः	हिंसिष्यथ
उत्तमपुरुषः	हिंसिष्यामि	हिंसिष्यावः	हिंसिष्यामः

== लोट् ==

In II/1,

- हिन्स् + हि^{II/1}   3.4.87 सेद्यपिच्च । ~ लोटः
 हि + श्वम् + न्त् + हि   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
 हि + न + स + हि   6.4.23 शान्तलोपः ।
 हि + न् + स + हि   6.4.111 श्वसरल्लोपः । ~ किञ्चिति सार्वधातुके
 हि न् स + धि   6.4.101 हुङ्गल्ल्यो हेर्धिः ।
 हि न् + धि   8.2.25 धि च । ~ सस्य लोपः
 हिं + धि   8.3.24 नश्वापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः
 हिन् + धि   8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

The rest is the same as in लट्.

Conjugation of हिंस् (7PS) in लोट्/कर्तरि

हिनस् + पित् तिङ् / हिंस् + अपित् तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हिनस्तु / हिंस्तात्	हिंस्ताम्	हिंसन्तु
मध्यमपुरुषः	हिन्धि / हिंस्तात्	हिंस्तम्	हिंस्त
उत्तमपुरुषः	हिनसानि	हिनसाव	हिनसाम

== लड़ ==

हि + श्वम् + न्स् + त्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

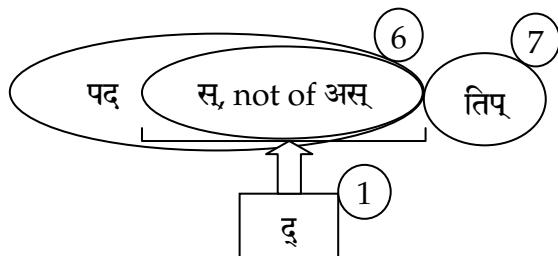
हि + न + स् + त्   6.4.23 श्वान्नलोपः ।

हिनस् +   6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

Here, 8.2.66 ससजुषो रुः । is applicable. However, there is अपवाद for रुत्व.

[विधिसूत्रम्] 8.2.73 तिष्यनस्तेः । ~ सः पदस्य दः

स, which is not of अस्-धातु, at the end of पद is replaced by द् when तिप् follows.

तिपि^{7/1} अनस्तेः^{6/1} । ~ सः^{6/1} पदस्य^{6/1} दः^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- तिपि 7/1 – तिप्, the परस्मैपद प्रथमपुरुष एकवचन प्रत्यय in परस्तमी.
- अनस्तेः 6/1 – अस्ति is a form of अस्(2P) with शितप् धातुनिर्देश. न अस्ति इति अनस्ति (NT), तस्य ।; in सम्बन्धषष्ठी to सः, “स, not of अस्-धातु”.
- सः 6/1 – This is a विशेषण to पदस्य. By तदन्तविधि, “सकारान्तस्य पदस्य” is understood.
- पदस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 8.1.16 पदस्य ।; in स्थानेयोगा षष्ठी. By 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।, only the last letter of पद is replaced.
- दः 1/1 – This is आदेश.

[LSK] पदान्तस्य^{6/1} सस्य^{6/1} दः^{1/1} स्यात्^{III/1} तिपि^{7/1} न⁰ तु⁰ अस्तेः^{6/1}।

The letter स at the end of पद should be replaced by द् when तिप् follows. However, this does not apply for अस्-धातु.

[LSK] “ससजुषोरुः” (8.2.66) इति⁰ अस्य^{6/1} अपवादः^{1/1}।

This is an अपवाद for 8.2.66 ससजुषो रुः।

[LSK] अहिनत्, अहिनद्^{III/1}।

हि + श्वम् + न्स् + त्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

हि + न + स् + त्   6.4.23 श्वान्नलोपः ।

हिनस् +   6.1.68 हल्ल्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

हिनद्   8.2.73 तिष्यनस्तेः । ~ सः पदस्य दः:

By 1.1.62 प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् ।, the elided तिप् still becomes निमित्त for this operation.

हिनत्   8.4.56 वाऽवसाने । ~ झलाम् चर्

अट् हिनत्   6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अहिंस्ताम्^{III/2} ।

हि + श्वम् + न्स् + ताम्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
हि + न + स् + ताम्	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
हि + न् + स् + ताम्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
हिन्स् + ताम्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः
अट् हिंस्ताम्	6.4.71 लुड्लड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अहिंसन्^{III/3} ॥

हिन्स् + अन्ति	7.1.3 झोऽन्तः ।
हिन्स् + अन्त्	3.4.100 इतश्च । ~ नित्यम् डितः लोपः
हिन्स् + अन्	8.2.23 संयोगान्तस्य लोपः ।
हि + श्वम् + न्स् + अन्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
हि + न + स् + अन्	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
हि + न् + स् + अन्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
हिन्स् + अन्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः
अट् हिंसन्	6.4.71 लुड्लड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

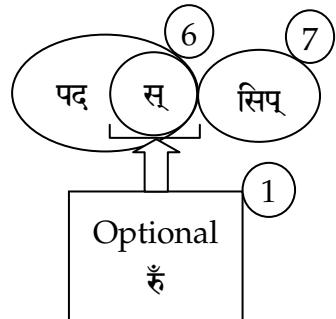
In II/1,

हि + श्वम् + न्स् + स्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
हि + न + स् + स्	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
हिन्स् +	6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

For सिप्, there is another operation.

[विधिसूत्रम्] 8.2.74 सिपि धातो रुँवा । ~ सः पदस्य

स् at the end of पद is optionally replaced by रुँ, when followed by सिप.

सिपि^{7/1} धातोः^{6/1} रुँः^{1/1} वा⁰ । ~ सः^{6/1} पदस्य^{6/1}

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- सिपि 7/1 – सिप, the परस्मैपद मध्यमपुरुष एकवचन प्रत्यय in परसप्तमी.
- धातोः 6/1 – Just like the previous sūtra, the meaning of this sūtra can be conveyed even without this word. However, पाणिनि-मुनि chose to use this word here for making it as अनुवृत्ति for the following sūtras.
- रुँः 1/1 – This is आदेश. उँ is इत्.
- वा 0 – रुँत्व is optional. The other option is द् as taught in the previous sūtra.
- सः 6/1 – From the previous sūtra. By तदन्तविधि, “सकारान्तस्य पदस्य” is understood.
- पदस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 8.1.16 पदस्य ।; in स्थानेयोगा षष्ठी. By 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।, only the last letter of पद is replaced.

[LSK] पदान्तस्य^{6/1} धातोः^{6/1} सस्य^{6/1} रुँ^{1/1} स्यात्^{III/1} वा⁰, पक्षे^{7/1} दः^{1/1}।

The letter स् of धातु at the end of पद is optionally replaced by रुँ when सिप follows. The other option is द्.

[LSK] अहिनः, अहिनत, अहिनद^{II/1} ॥

हिनस् + 6.1.68 हल्ज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

हिन रुँ 8.2.74 सिपि धातो रुँवा । ~ सः पदस्य

हिनः 8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ पदस्य

अट् हिनः 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदातः । ~ अङ्गस्य

The other two forms are made in exactly the same manner as seen in III/1

The rest is the same as in लट् and लोट्

Conjugation of हिंस् (7PS) in लङ्/कर्तरि

अहिनस् + पित् तिङ् / अहिंस् + अपित् तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहिनत्/अहिनद्	अहिंस्ताम्	अहिंसन्
मध्यमपुरुषः	अहिनः/अहिनत्/अहिनद्	अहिंस्तम्	अहिंस्त
उत्तमपुरुषः	अहिनसम्	अहिंस्व	अहिंसम्

== विधिलिङ् ==

हिन्स् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेष्वात्तो डिच्च । ~ लिङः
हि + श्वम् + न्त् + यात्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
हि + न + स् + यात्	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
हि + न् + स् + यात्	6.4.111 श्वसोरङ्गोपः । ~ विडति सार्वधातुके
हिंस् + यात्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः

Conjugation of हिंस् (7PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हिंस्यात्	हिंस्याताम्	हिंस्युः
मध्यमपुरुषः	हिंस्या:	हिंस्यातम्	हिंस्यात्
उत्तमपुरुषः	हिंस्याम्	हिंस्याव	हिंस्याम्

== आशीर्लिङ् ==

हिन्स् + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
हिंसिं	being इदित्, 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः विडति । does not apply.

Conjugation of हिंस् (7PS) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हिंस्यात्	हिंस्यास्ताम्	हिंस्यासुः
मध्यमपुरुषः	हिंस्या:	हिंस्यास्तम्	हिंस्यास्त
उत्तमपुरुषः	हिंस्यासम्	हिंस्यास्व	हिंस्यासम्

== लुड़ ==

By 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धि परस्मैपदेषु, वृद्धि is prohibited.

हिंस् + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिँच् ।

हिंस् + इट् स् + त्   7.2.35 आर्धघातुकस्येऽवलादेः ।

हिन्स् + ई त्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते ।, 8.2.28 इट् ईटि ।, 6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । with वार्तिक

Conjugation of हिंस् (7PS) in लुड़ / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहिंसीत्	अहिंसिष्टाम्	अहिंसिषुः
मध्यमपुरुषः	अहिंसीः	अहिंसिष्टम्	अहिंसिष्ट
उत्तमपुरुषः	अहिंसिष्म्	अहिंसिष्व	अहिंसिष्म

== लृड़ ==

Conjugation of हिंस् (7PS) in लृड़ / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहिंसिष्यत्	अहिंसिष्यताम्	अहिंसिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अहिंसिष्यः	अहिंसिष्यतम्	अहिंसिष्यत
उत्तमपुरुषः	अहिंसिष्यम्	अहिंसिष्याव	अहिंसिष्याम

13. उन्दीं क्लेदने (7PS)

[LSK] उन्दीं क्लेदने^{7/1} ॥ १३॥ to wet, to moisten

The content of the धातु is उन्द् ई as इत् for इट्-निषेध to निष्ठा by 7.2.14 शीदितो निष्ठायाम् । i.e. उत्त or उन्न (by 8.2.56). Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

The process is similar to रुध्.

[LSK] उनति^{III/1} ।

उन्द् + तिप्	3.4.78 तिस्तिंश्चसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्वहिङ् । ~ लस्य
उ + श्वम् + न्द् + ति	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
उन् द् + ति	6.4.23 शान्तलोपः ।
उन्त् + ति	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] उन्तः^{III/2} ।

There are two forms: उन्तः and उन्तःः.

उन्द् + तस्

उ + श्वम् + न्द् + तस्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
उन् द् + तस्	6.4.23 शान्तलोपः ।
उन् द् + तस्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
उन् त् + तस्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्
उन् + तस्	8.4.65 झरो झरि सवर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

[LSK] उन्दन्ति^{III/3} ।

उ + श्वम् + न्द् + अन्ति	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
उन् द् + अन्ति	6.4.23 शान्तलोपः ।
उन् द् + अन्ति	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

In I/1,

उ + श्वम् + न्द् + मि	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
उन् द् + मि	6.4.23 शान्तलोपः ।

Conjugation of उन्द् (7PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उनत्ति	उन्तः/उन्ता:	उन्दन्ति
मध्यमपुरुषः	उनत्सि	उन्थः/उन्त्थः	उन्थ/उन्त्थ
उत्तमपुरुषः	उनद्धि	उन्दः:	उन्द्मः

== लिट् ==

[LSK] उन्दाश्चकार^{III/1}।

Since उन्द् is इजादि गुरुमत् धातु, आम् प्रत्यय is added to the धातु by 3.1.36 इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः । ~ धातोः आम् लिटि. After आम्, अनुप्रयुज्यमान कृ, भू, अस् are enjoined. The whole process is the same as for एधाश्चकार etc. in एध् (1A).

उन्द् + आम् + लिट्   3.1.36 इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः । ~ धातोः आम् लिटि

उन्द् + आम्   2.4.81 आमः । ~ लुक्

उन्दाम् + कृ + लिट्   3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Since उन्द् is not आत्मनेपदिन् धातु, आत्मनेपद is not used after कृ by 1.3.63 आम्प्रत्ययवत् कृजोऽनुप्रयोगस्य । ~ आत्मनेपदम्

Conjugation of उन्द् (7PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उन्दाश्चकार/उन्दांचकार	उन्दाश्चक्तुः/उन्दांचक्तुः	उन्दाश्चकुः/उन्दांचकुः
मध्यमपुरुषः	उन्दाश्चकृथ/उन्दांचकृथ	उन्दाश्चक्तुः/उन्दांचक्तुः	उन्दाश्चक्र/उन्दांचक्र
उत्तमपुरुषः	उन्दाश्चकार/उन्दांचकार /उन्दाश्चकर/उन्दांचकर	उन्दाश्चकृव/उन्दांचकृव	उन्दाश्चकृम/उन्दांकृम

With अनुयुज्यमान भू and अस्, the forms such as उन्दाम्बभूव/उन्दांबभूव, उन्दामास are made in the same manner.

== लुट् ==

Conjugation of उन्द्(7PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उन्दिता	उन्दितारौ	उन्दितारः
मध्यमपुरुषः	उन्दितासि	उन्दितास्थः	उन्दितास्थ
उत्तमपुरुषः	उन्दितास्मि	उन्दितास्वः	उन्दितास्मः

== लूट् ==

Conjugation of उन्द्(7PS) in लूट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उन्दिष्यति	उन्दिष्यतः	उन्दिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	उन्दिष्यसि	उन्दिष्यथः	उन्दिष्यथ
उत्तमपुरुषः	उन्दिष्यामि	उन्दिष्यावः	उन्दिष्यामः

== लोट् ==

The process is the same as in लट्.

In II/1, there are two forms with हि.

उ + श्वम् + न्द् + हि	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
उ न द् + हि	6.4.23 शान्तलोपः ।
उ न द् + हि	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ किङति सार्वधातुके
उ न द् + धि	6.4.101 हुङ्गल्यो हेर्धिः । ~ अङ्गेभ्यः
उ द् + धि	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झळि । ~ मः अनुस्वारः
उन्द् + धि	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
उन् + धि	8.4.65 झरो झारि स्वर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

Conjugation of उन्द् (7PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उन्तु/उन्तात्/उन्तात्	उन्ताम्/उन्ताम्	उन्दन्तु
मध्यमपुरुषः	उन्ति/उन्द्वि/उन्तात्/उन्तात्	उन्तम्/उन्तम्	उन्त/उन्त
उत्तमपुरुषः	उन्दानि	उन्दाव	उन्दाम्

== लङ् ==

[LSK] औनत्, औनद्^{III/1} |

उ + श्वम् + न्द् + त्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

उ न द् + त्   6.4.23 श्वान्नलोपः ।

उ न द् +   6.1.68 हल्ब्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

आट् उन्द्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः अङ्गस्य

ओन्द्   6.1.90 आटश्च । ~ वुद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

औनत्   8.4.56 वाऽवसाने । ~ ज्ञलाम् चर्

[LSK] औन्ताम्^{III/2} |

उ + श्वम् + न्द् + ताम्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

उ न द् + ताम्   6.4.23 श्वान्नलोपः ।

उ न द् + ताम्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

आट् उन्द्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः अङ्गस्य

ओन्द्   6.1.90 आटश्च । ~ वुद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

औनत्   8.4.56 वाऽवसाने । ~ ज्ञलाम् चर्

[LSK] औन्दन्^{III/3} |

उ न द् + अन्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

[LSK] औनः, औनत्, औनद्^{II/1} |

As seen in रुध्, there is an optional रुत्व.

उ + श्वम् + न्द् + स्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

उ न द् + स्   6.4.23 श्वान्नलोपः ।

उ न द्   6.1.68 हल्ब्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

आट् उन्द्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्घुदात्तः अङ्गस्य
औन्द्	6.1.90 आटश्च । ~ वुद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्
औन्सुँ	8.2.75 दश्च । ~ सिपि रुः वा धातोः
औनः	8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः ।

When रुत्व is not taken, other forms are the same as III/1.

[LSK] औनदम्^{1/1} ॥

उ + श्वम् + न्द् + अम्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
उ न द् + अम्	6.4.23 श्वान्त्रलोपः ।
आट् उन्दम्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्घुदात्तः अङ्गस्

Conjugation of उन्द्(7PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	औनत्/औन्द्	औन्ताम्/औन्ताम्	औन्दन्
मध्यमपुरुषः	औनः/औनत्/औन्द्	औन्तम्/औन्तम्	औन्त/औन्त
उत्तमपुरुषः	औन्दम्	औन्द्	औन्द्म

== विधिलिङ् ==

उन्द् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिञ्च्च । ~ लिङः
-----------------	---

Conjugation of उन्द्(7PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उन्द्यात्	उन्द्याताम्	उन्द्युः
मध्यमपुरुषः	उन्द्या:	उन्द्यातम्	उन्द्यात
उत्तमपुरुषः	उन्द्याम्	उन्द्याव	उन्द्याम्

== आशीर्विङ् ==

उन्द् not being इदित्, 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किञ्चति । applies here.

उन्द् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुद्

उद् + यास् त्   6.4.24 अनिदितां हल उपधाया: किङति । ~ नलोपः

Conjugation of उन्द् (7PS) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	उद्यात्	उद्यास्ताम्	उद्यासुः
मध्यमपुरुषः	उद्याः	उद्यास्तम्	उद्यास्त
उत्तमपुरुषः	उद्यासम्	उद्यास्व	उद्यासम्

== लुड् ==

By 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धि परस्मैपदेषु, वृद्धि is prohibited.

उन्द् + सिच् + त्   3.1.44 च्ले: सिंच् ।

उन्द् + इट् स् + त्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

उन्द् + ई त्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते ।, 8.2.28 इट् ईटि ।, 6.1.101 अकः सर्वे दीर्घः । with वार्तिक

आट् उन्दीत्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः अङ्गस्य

औन्दीत्   6.1.90 आटश्च । ~ वुद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

Conjugation of उन्द् (7PS) in लुड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	औन्दीत्	औन्दिष्टाम्	औन्दिषुः
मध्यमपुरुषः	औन्दीः	औन्दिष्टम्	औन्दिष्ट
उत्तमपुरुषः	औन्दिष्म	औन्दिष्व	औन्दिष्म

== लृड् ==

Conjugation of उन्द् (7PS) in लृड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	औन्दिष्यत्	औन्दिष्यताम्	औन्दिष्यन्
मध्यमपुरुषः	औन्दिष्यः	औन्दिष्यतम्	औन्दिष्यत
उत्तमपुरुषः	औन्दिष्यम्	औन्दिष्याव	औन्दिष्याम्

14. अञ्जँ व्यक्तिम्रक्षणकान्तिगतिषु (7PV)

[LSK] अञ्जँ व्यक्ति-म्रक्षण-कान्ति-गतिषु^{7/3} ॥ १४ ॥ to make clear, to anoint, to decorate, to do

The content of the धातु is अञ्जँ. The last ऊँ is इत्. Being उदित्, this धातु is वेट् by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

The ज् in the धातु is considered to be originally न् by वाक्य “नकारजावनुस्वार-पञ्चमौ भलि धातुषु”. Thus in लट्, लोट्, लङ् and विधिलिङ्, after श्वम् विकरण, 6.4.23 शान्तलोपः । is applied.

== लट् ==

The process is similar to रुध्.

[LSK] अनक्ति^{III/1} ।

अञ्जँ + तिप्	3.4.78 तिस्तिंश्चसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य
अ + श्वम् + न्ज् + ति	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
अन ज् + ति	6.4.23 शान्तलोपः ।
अन ग् + ति	8.2.30 चोः कुः । ~ झालि
उन क् + ति	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] अड्क्तः^{III/2} ।

अञ्जँ + तस्

अ + श्वम् + न्ज् + तस्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
अन ज् + तस्	6.4.23 शान्तलोपः ।
अन् ज् + तस्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
अन् ग् + तस्	8.2.30 चोः कुः । ~ झालि
अंग् + तस्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झलि । ~ मः अनुस्वारः
अड्ग् + तस्	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
अड्क् + तस्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] अञ्जन्ति^{III/3} ।

अन ज् + अन्ति	6.4.23 शान्तलोपः ।
अन् ज् + अन्ति	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

Conjugation of अञ्ज (7PV) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनक्ति	अडूक्तः	अञ्जन्ति
मध्यमपुरुषः	अनक्षि 8.3.59	अडूक्षः	अडूक्ष
उत्तमपुरुषः	अनग्मि	अञ्च्वः	अञ्जमः

== लिट् ==

There are two forms when वलादि लिट् follows, because of optional इट् by 7.2.44

स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । .

[LSK] आनञ्ज III/1 ।

अञ्ज् अञ्ज् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

अ अञ्ज् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

आ अञ्ज् + अ 7.4.70 अत आदेः । ~ दीर्घः लिटि अभ्यासस्य

आ न् अञ्ज् + अ 7.4.71 तस्मान्नुड् द्विहलः । ~ अञ्जस्य

आनञ्ज

[LSK] आनञ्जिथ, आनडूक्ष II/1 ।

आ न् अञ्ज् + इथ 7.4.71 तस्मान्नुड् द्विहलः । ~ अञ्जस्य

Without इट्-आगम,

आ न् अन् ज् + थ 7.4.71 तस्मान्नुड् द्विहलः । ~ अञ्जस्य

आ न् अन् ग् + थ 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

आ नंग् + थ 8.3.24 नश्चापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः

आ नडूग् + थ 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

आ नडूक् + थ 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of अञ्ज (7PV) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आनञ्ज	आनञ्जतुः	आनञ्जुः
मध्यमपुरुषः	आनञ्जिथ/आनडूक्ष	आनञ्जथुः	आनञ्ज
उत्तमपुरुषः	आनञ्ज	आनञ्जिव/आनञ्च	आनञ्जिम/आनञ्जम

== लुट् ==

[LSK] अञ्जिता, अड़क्ता ^{III/1} |

Conjugation of अञ्ज्(7PV) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अञ्जिता/अड़क्ता	अञ्जितारौ/अड़क्तारौ	अञ्जितारः/अड़क्तारः
मध्यमपुरुषः	अञ्जितासि/अड़क्तासि	अञ्जितास्थः/अड़क्तास्थः	अञ्जितास्थ/अड़क्तास्थ
उत्तमपुरुषः	अञ्जितास्मि/अड़क्तास्मि	अञ्जितास्वः/अड़क्तास्वः	अञ्जितास्मः/अड़क्तास्मः

== लुट् ==

Conjugation of अञ्ज्(7PV) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अञ्जिष्यति/अड़क्ष्यति	अञ्जिष्यतः/अड़क्ष्यतः	अञ्जिष्यन्ति/अड़क्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	अञ्जिष्यसि/अड़क्ष्यसि	अञ्जिष्यथः/अड़क्ष्यथः	अञ्जिष्यथ/अड़क्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	अञ्जिष्यामि/अड़क्ष्यामि	अञ्जिष्यावः/अड़क्ष्यावः	अञ्जिष्यामः/अड़क्ष्यामः

== लोट् ==

[LSK] अडिग्न्ध ^{II/1} |

अ + श्वम् + न्ज् + हि 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

अन् ज् + हि 6.4.23 श्वान्नलोपः ।

अन् ज् + हि 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

अन् ज् + घि 6.4.101 हुइल्ल्यो हेर्धिः । ~ अञ्जेभ्यः

अन् ग् + घि 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

अंग् + घि 8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः

अड़ग् + घि 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

[LSK] अनजानि ^{I/1} |

अन् ज् + आनि 6.4.23 श्वान्नलोपः ।

Conjugation of अञ्ज (7PV) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनकु/अडूक्तात्	अडूक्ताम्	अञ्जन्तु
मध्यमपुरुषः	अडिग्ध/अडूक्तात्	अडूक्तम्	अडूक्त
उत्तमपुरुषः	अनजानि	अनजाव	अनजाम

== लङ् ==

[LSK] आनक्^{III/1} ॥

- अ + श्वम् + न्ज् + त्   3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
- अ न ज् + त्   6.4.23 श्वान्नलोपः ।
- अ न ज् +   6.1.68 हल्ब्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः
- आट् अनज्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड्लङ्लृङ्खुदात्तः अञ्जस्य
- आनज्   6.1.90 आटश्च । ~ वुद्धिः अन्चि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्
- आनग्   8.2.30 चोः कुः । ~ झालि
- आनक्   8.4.56 वाऽवसाने । ~ झालाम् चर्

Conjugation of अञ्ज (7PV) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आनक्/आनग्	आडूक्ताम्	आञ्जन्
मध्यमपुरुषः	आनक्/आनग्	आडूक्तम्	आडूक्त
उत्तमपुरुषः	आनजम्	आञ्जव	आञ्जम्

== विधिलिङ् ==

Conjugation of अञ्ज (7PV) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अञ्जात्	अञ्जाताम्	अञ्जुः
मध्यमपुरुषः	अञ्जाः	अञ्जातम्	अञ्जात
उत्तमपुरुषः	अञ्जाम्	अञ्जाव	अञ्जाम

== आशीर्लिङ् ==

अञ्ज् not being इदित्, 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किञ्चति । applies here.

अञ्ज् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्: यासुट्

अञ्ज् + यास् त्   6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किञ्चति । ~ नलोपः

Conjugation of अञ्ज् (7PV) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

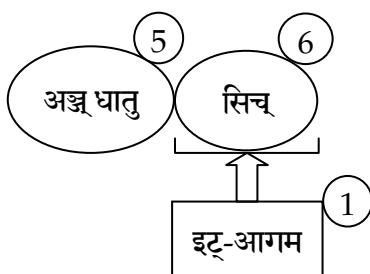
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अज्यात्	अज्यास्ताम्	अज्यासुः
मध्यमपुरुषः	अज्याः	अज्यास्तम्	अज्यास्त
उत्तमपुरुषः	अज्यासम्	अज्यास्व	अज्यास्म

== लुङ् ==

For सिच्, there is अपवाद of विकल्प इट् of 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिघूजूदितो वा ।.

[विधिसूत्रम्] 7.2.71 अञ्जेः सिचि । ~ इट्

इट्-आगम is attached to the beginning of सिच्, which is preceded by अञ्ज् धातु.

अञ्जेः^{5/1} सिचि^{7/1} । ~ इट्^{1/1}

2 words in the सूत्र, 1 word as अनुवृत्ति

- अञ्जेः 5/1 – अञ्ज् (7PV) with इक् धातुनिर्देशे in पूर्वपञ्चमी.
- सिचि 7/1 – सिच् in the 7th case which has to be understood as 6th case, as स्थान for इट्-आगम.
- इट् 1/1 – From 7.2.66 इडत्यर्तिव्ययतीनाम् ।

[LSK] अञ्जेः^{5/1} सिचि^{6/1} नित्यम्⁰ इट्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

After अञ्ज्, there is always इट् for सिच्.

Since इट् has been taught as optional in 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा ।, नित्य इट् is understood by the efficacy of this sūtra, विधान-सामर्थ्यं.

[LSK] आञ्जीत्^{III/1} ॥

अञ्ज् + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिँच् ।

अञ्ज् + इट् स् + त्   7.2.71 अञ्जेः सिचि । ~ इट्

अञ्ज् + ई त्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृके ।, 8.2.28 इट् ईटि ।, 6.1.101 अकः सवर्णे दीर्घः । with वार्तिक

आट् अञ्जीत्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलुङ्गलुङ्गदुदात्तः अञ्जस्य

आञ्जीत्   6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

By 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धि परस्मैपदेषु, वृद्धि is prohibited.

Conjugation of अञ्ज् (7PV) in लुङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आञ्जीत्	आञ्जिष्टाम्	आञ्जिषुः
मध्यमपुरुषः	आञ्जीः	आञ्जिष्टम्	आञ्जिष्ट
उत्तमपुरुषः	आञ्जिष्टम्	आञ्जिष्ट्वा	आञ्जिष्ट्वा

== लुङ्ग ==

Conjugation of अञ्ज् (7PV) in लृङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आञ्जिष्यत् / आङ्गक्ष्यत्	आञ्जिष्यताम् / आङ्गक्ष्यताम्	आञ्जिष्यन् / आङ्गक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	आञ्जिष्यः / आङ्गक्ष्यः	आञ्जिष्यतम् / आङ्गक्ष्यतम्	आञ्जिष्यत / आङ्गक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	आञ्जिष्यम् / आङ्गक्ष्यम्	आञ्जिष्याव / आङ्गक्ष्याव	आञ्जिष्याम / आङ्गक्ष्याम

15. तञ्चू सङ्कोचने (7PV)

[LSK] तञ्चू सङ्कोचने^{7/1}॥ १५॥ to contract, to shrink

The content of the धातु is तञ्चू. The features and conjugation of the धातु are in the same manner as अञ्जू. The only difference is that 7.2.71 अञ्जेः सिचि । ~ इट् does not apply in लुङ्.

[LSK] तनक्ति^{III/1} । तञ्चिता, तञ्का^{III/1} ।

लट्		
तनक्ति	तङ्क्तः	तञ्चन्ति
तनक्षि 8.3.59	तङ्क्ष्यः	तञ्क्ष्य
तनच्चि	तञ्चः	तञ्चमः
लिट्		
ततञ्च	ततञ्चतुः	ततञ्चुः
ततञ्चिथ/ततञ्क्ष्य	ततञ्चथुः	ततञ्च
ततञ्च	ततञ्चिव/ततञ्च	ततञ्चिम/ततञ्चम
लुट्		
तञ्चिता /तङ्क्ता	तञ्चितारौ /तङ्क्तारौ	तञ्चितारः /तङ्क्तारः
तञ्चितासि /तङ्क्तासि	तञ्चितास्थः /तङ्क्तास्थः	तञ्चितास्थ /तङ्क्तास्थ
तञ्चितास्मि /तङ्क्तास्मि	तञ्चितास्वः /तङ्क्तास्वः	तञ्चितास्मः /तङ्क्तास्मः
लृट्		
तञ्चिष्यति /तङ्क्ष्यति	तञ्चिष्यतः /तङ्क्ष्यतः	तञ्चिष्यन्ति /तङ्क्ष्यन्ति
तञ्चिष्यसि /तङ्क्ष्यसि	तञ्चिष्यथः /तङ्क्ष्यथः	तञ्चिष्यथ /तङ्क्ष्यथ
तञ्चिष्यामि /तङ्क्ष्यामि	तञ्चिष्यावः /तङ्क्ष्यावः	तञ्चिष्यामः /तङ्क्ष्यामः
लोट्		
तनकु/तङ्क्तात्	तङ्क्ताम्	तञ्चन्तु
तङ्गिग्ध/तङ्क्तात्	तङ्क्तम्	तङ्क्त
तनचानि	तनचाव	तनचाम

लुङ्		
अतनकु/अतनग्	अतङ्क्ताम्	अतञ्चन्
अतनकु/अतनग्	अतङ्क्तम्	अतङ्क्त
अतनच्चम्	अतञ्च	अतञ्चम्
विधिलिङ्		
तञ्चात्	तञ्चाताम्	तञ्चुः
तञ्चाः	तञ्चातम्	तञ्चात
तञ्चाम्	तञ्चाव	तञ्चाम्
आशीर्लिङ् 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किञ्चति । ~ नलोपः		
तच्यात्	तच्यास्ताम्	तच्यासुः
तच्याः	तच्यास्तम्	तच्यास्त
तच्यासम्	तच्यास्व	तच्यासम्
लुङ् इडभावे वृद्धि by 7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः ।		
अतञ्चीत् /अताङ्क्षीत्	अतञ्चिष्याम् /अताङ्क्ताम् 8.2.25	अतञ्चिषुः /अताङ्क्षुः
अतञ्चीः /अताङ्क्षीः	अतञ्चिष्यम् /अताङ्क्तम् 8.2.25	अतञ्चिष्ट /अताङ्क्त 8.2.25
अतञ्चिष्यम् /अताङ्क्षम्	अतञ्चिष्व /अताङ्क्ष्व	अतञ्चिष्म /अताङ्क्ष्म
लृङ्		
अतञ्चिष्यत् /अतङ्क्ष्यत्	अतञ्चिष्यताम् /अतङ्क्ष्यताम्	अतञ्चिष्यन् /अतङ्क्ष्यन्
अतञ्चिष्यः /अतङ्क्ष्यः	अतञ्चिष्यतम् /अतङ्क्ष्यतम्	अतञ्चिष्यत /अतङ्क्ष्यत
अतञ्चिष्यम् /अतङ्क्ष्यम्	अतञ्चिष्याव /अतङ्क्ष्याव	अतञ्चिष्याम /अतङ्क्ष्याम

16. औंविर्जीं भयचलनयोः (7PS)

[LSK] औंविर्जीं भयचलनयोः ^{7/2} ॥ १६ ॥ to fear, to tremble

The content of the धातु is विज्. औं and ई are इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।. Being उदात्ते, this धातु is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट्-धातु.

The entire conjugation is like of अञ्ज् but without अनिट् option.

After विज्, प्रत्यय with इट् is डिंहत् by 1.2.2 विज इट् । ~ डित् thus गुण is prohibited in अञ्ज्.

[LSK] विनक्ति ^{III/1} ॥ विङ्गः ^{III/2} । “विज इट्” (1.2.2) इति^० डिन्त्वम् ^{1/1} । विविजिथ ^{II/1} । विजिता ^{III/1} । अविनक् ^{III/1} । अविजीत् ^{III/1} ॥

लट्		
विनक्ति	विङ्गः	विच्छन्ति
विनाक्षि 8.3.59	विङ्गक्थः	विङ्गक्थ
विनच्चि	विङ्गः	विङ्गः
लिट् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
विवेज	विविजतुः	विविजुः
विविजिथ	विविजथुः	विविज
विवेज	विविजिव	विविजिम
लुट् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
विजिता	विजितारौ	विजितारः
विजितासि	विजितास्थः	विजितास्थ
विजितास्मि	विजितास्वः	विजितास्मः
लृट् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
विजिष्यति	विजिष्यतः	विजिष्यन्ति
विजिष्यसि	विजिष्यथः	विजिष्यथ
विजिष्यामि	विजिष्यावः	विजिष्यामः
लोट्		
विनक्तु/विङ्गक्तात्	विङ्गक्ताम्	विङ्गन्तु
विङ्गिंग्ध/विङ्गक्तात्	विङ्गक्तम्	विङ्गक्त
विनजानि	विनजाव	विनजाम

लड्		
अविनक्/अविनग्	अविङ्गक्ताम्	अविङ्गन्
अविनक्/अविनग्	अविङ्गक्तम्	अविङ्गक्त
अविनजम्	अविङ्गव	अविङ्गम
विधिलिङ्ग्		
विझ्यात्	विझ्याताम्	विझ्युः
विझ्याः	विझ्यातम्	विझ्यात
विझ्याम्	विझ्याव	विझ्याम
आशीर्लिङ्ग्		
विज्यात्	विज्यास्ताम्	विज्यासुः
विज्याः	विज्यास्तम्	विज्यास्त
विज्यासम्	विज्यास्व	विज्यास्म
लुड् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
अविजीत्	अविजिष्यम्	अविजिषुः
अविजीः	अविजिष्यम्	अविजिष्ट
अविजिष्यम्	अविजिष्व	अविजिष्म
लृड् 1.2.2 विज इट् । ~ डित्		
अविजिष्यत्	अविजिष्यताम्	अविजिष्यन्
अविजिष्यः	अविजिष्यतम्	अविजिष्यत
अविजिष्यम्	अविजिष्याव	अविजिष्याम

17. शिष्यं विशेषणे (7PA)

[LSK] शिष्यं विशेषणे ॥ १७ ॥ to distinguish from others

The content of the धातु is शिष्. The last लँ is इत् for 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ अङ् च्छ्ले: in लुङ्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having अनुदात्त vowel, this धातु is अनिट्. However in लिङ्, by कादिनियम, all वलादि लिट् takes इट्.

== लट् ==

The process is similar to रुध्.

[LSK] शिनष्टि^{III/1} ।

शि + श्वम् + ष् + ति 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

शिन् ष् + टि 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

[LSK] शिंष्टः^{III/2} ।

शि + श्वम् + ष् + तस् 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

शिन् ष् + तस् 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

शिन् ष् + टस् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

शिं ष् + टस् 8.3.24 नश्वापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः

[LSK] शिंष्टन्ति^{III/3} ।

शिन् ष् + अन्ति 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

शिं ष् + अन्ति 8.3.24 नश्वापदन्तस्य ज्ञालि । ~ मः अनुस्वारः

[LSK] शिनक्षि^{II/1} ।

शि + श्वम् + ष् + सि 3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

शिन् क् + सि 8.2.41 षद्वोः कः सि ।

शिन् क् + षि 8.3.59 आदेशप्रत्ययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

Conjugation of शिष्(7PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शिनष्टि	शिंष्टः	शिंष्टन्ति
मध्यमपुरुषः	शिनक्षि 8.3.59	शिंष्टः	शिंष्ट
उत्तमपुरुषः	शिनष्मि	शिंष्वः	शिंष्मः

== लिट् ==

[LSK] शिशेष^{III/1} |

शिष् शिष् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

शि शिष् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

शि शेष् + अ 7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ गुणः

[LSK] शिशेषिथ^{II/1} |

By 7.2.13 कृसृभवस्तुद्भुत्तुवो लिटि ।, इट् आगम is given to वलादि लिट्.

शि शेष् + इथ 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

Conjugation of शिष्(7PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शिशेष	शिशिष्तुः	शिशिषुः
मध्यमपुरुषः	शिशेषिथ	शिशिष्थुः	शिशिष
उत्तमपुरुषः	शिशेष	शिशिष्व	शिशिष्म

== लुट् ==

[LSK] शेषा^{III/1} |

शेष् + तास् + डा 7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ गुणः

शेष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of शिष्(7PA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शेषा	शेषारौ	शेषारः
मध्यमपुरुषः	शेषासि	शेषास्थः	शेषास्थ
उत्तमपुरुषः	शेषास्मि	शेषास्वः	शेषास्मः

== लृट् ==

[LSK] शेक्ष्यति^{III/1} |

शेष् + स्य + ति	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ गुणः
शेक् + स्य + ति	8.2.41 षष्ठोः कः सि ।
शेक् + ष्य + ति	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः इण्कोः

Conjugation of शिष्(7PA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शेक्ष्यति	शेक्ष्यतः	शेक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	शेक्ष्यसि	शेक्ष्यथः	शेक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	शेक्ष्यामि	शेक्ष्यावः	शेक्ष्यामः

== लोट् ==

[LSK] हेर्धिः (6.4.101) | शिण्डुष्ट^{II/1} |

शि + श्वम् + ष् + हि	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
शिन् ष् + हि	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
शिन् ष् + धि	6.4.101 हुङ्गल्ल्यो हेर्धिः । ~ अङ्गभ्यः
शिं ष् + धि	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झलि । ~ मः अनुस्वारः
शिं ष् + दि	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
शिं ड् + दि	8.4.53 झलां जश् झशि ।
शिण् ड् + दि	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः।

[LSK] शिनषाणि^{1/1} |

शिन् ष् + आणि	8.4.2 अङ्कुष्वाङ्नुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

Conjugation of शिष्(7PA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शिनष्टु/शिंष्टात्	शिंष्टम्	शिंष्टन्तु
मध्यमपुरुषः	शिण्डुष्ट/शिंष्टात्	शिंष्टम्	शिंष्ट
उत्तमपुरुषः	शिनषाणि	शिनषाव	शिनषाम

== लङ् ==

[LSK] अशिनट्^{III/1} |

शि + श्वम् + ष् + त्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
शिनष् +	6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्पृकं हल् । ~ लोपः
अट् शिनष्	6.4.71 लुड्लुड्लुद्धुदातः । ~ अङ्गस्य
अशिनड्	8.2.39 झलां जशोऽन्ते । ~ पदस्य
अशिनट्	8.4.56 वाऽवसाने । ~ झलाम् चर्

Conjugation of शिष्(7PA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशिनट्/अशिनड्	अशिंष्टाम्	अशिंष्न्
मध्यमपुरुषः	अशिनट्/अशिनड्	अशिंष्टम्	अशिंष्ट
उत्तमपुरुषः	अशिनषम्	अशिंष्व	अशिंष्म

== विधिलङ् ==

[LSK] शिंष्यात्^{III/1} |

शिष् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङ्डः
शिष् + या त्	7.2.79 लिङ्डः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
शि + श्वम् + ष् + यात्	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
शिन् ष् + यात्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ किञ्चिति सार्वधातुके
शिं ष् + यात्	8.3.24 नश्वापदन्तस्य झालि । ~ मः अनुस्वारः

Conjugation of शिष्(7PA) in विधिलङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शिंष्यात्	शिंष्याताम्	शिंष्युः
मध्यमपुरुषः	शिंष्या:	शिंष्यातम्	शिंष्यात्
उत्तमपुरुषः	शिंष्याम्	शिंष्याव	शिंष्याम्

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] शिष्यात्^{III/1} ।

शिष् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

Conjugation of शिष् (7PA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शिष्यात्	शिष्यास्ताम्	शिष्यासुः
मध्यमपुरुषः	शिष्याः	शिष्यास्तम्	शिष्यास्त
उत्तमपुरुषः	शिष्यासम्	शिष्यास्व	शिष्यासम्

== लुड्ग ==

[LSK] अशिषत्^{III/1} ॥

शिष् + च्छिं + त्   3.1.43 च्छिल लुड्गि ।

शिष् + अड् + त्   3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्छ्ले: अड्

अट् शिषत्   6.4.71 लुड्गलुड्गलुड्गुदात्तः । ~ अज्ञस्य

Conjugation of शिष् (7PA) in लुड्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशिषत्	अशिषताम्	अशिषन्
मध्यमपुरुषः	अशिषः	अशिषतम्	अशिषत
उत्तमपुरुषः	अशिषम्	अशिषाव	अशिषाम

== लृड्ग ==

Conjugation of शिष् (7PA) in लृड्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशेक्ष्यत्	अशेक्ष्यताम्	अशेक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अशेक्ष्यः	अशेक्ष्यतम्	अशेक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अशेक्ष्यम्	अशेक्ष्याव	अशेक्ष्याम

18. पिष् सञ्चूर्णने (7PA)

[LSK] एवम् पिष् सञ्चूर्णने^{7/1} ॥ १८॥ to grind, to hurt

The content of the धातु is पिष्. All the features and conjugation are the same as for शिष्.

लट्		
पिनष्टि	पिंष्टः	पिंषन्ति
पिनक्षि 8.3.59	पिंष्टः	पिंष्ट
पिनष्मि	पिंष्वः	पिंष्वः
लिट्		
पिपेष	पिपिषतुः	पिपिषुः
पिपेषिथ	पिपिषथुः	पिपिष
पिपेष	पिपिषिव	पिपिषिम
लट्		
पेष्टा	पेष्टरौ	पेष्टरः
पेषासि	पेषास्थः	पेषास्थ
पेषास्मि	पेषास्वः	पेषास्मः
लृट्		
पेक्ष्यति	पेक्ष्यतः	पेक्ष्यन्ति
पेक्ष्यसि	पेक्ष्यथः	पेक्ष्यथ
पेक्ष्यामि	पेक्ष्यावः	पेक्ष्यामः
लोट्		
पिनष्टु/पिष्टात्	पिंष्टाम्	पिंषन्तु
पिण्डिट्/पिष्टात्	पिंष्टम्	पिंष्ट
पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम

लङ्		
अपिनट्/अपिनड्	अपिंष्टाम्	अपिंषन्
अपिनट्/अपिनड्	अपिंष्टम्	अपिंष्ट
अपिनष्म्	अपिंष्व	अपिंष्म
विधिलिङ्गः		
पिंष्यात्	पिंष्याताम्	पिंष्युः
पिंष्याः	पिंष्यातम्	पिंष्यात
पिंष्याम्	पिंष्याव	पिंष्याम
आशीर्लिङ्गः		
पिष्यात्	पिष्यास्ताम्	पिष्यासुः
पिष्याः	पिष्यास्तम्	पिष्यास्त
पिष्यास्म्	पिष्यास्व	पिष्यास्म
लुङ् 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्लेः अङ्		
अपिष्ट्	अपिष्टाम्	अपिषन्
अपिषः	अपिष्टम्	अपिषत्
अपिष्म्	अपिषाव	अपिषाम
लृङ्		
अपेक्ष्यत्	अपेक्ष्यताम्	अपेक्ष्यन्
अपेक्ष्यः	अपेक्ष्यतम्	अपेक्ष्यत
अपेक्ष्यम्	अपेक्ष्याव	अपेक्ष्याम

19. भञ्ज्ञोँ आमर्दने (7PA)

[LSK] भञ्ज्ञोँ आमर्दने ॥ १९॥ to split, to disappoint

The content of the धातु is भञ्ज्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having अनुदात्त vowel, this धातु is अनिट्. In लिङ्, by क्रादिनियम, इट् is given. For थल्, by भारद्वाजनियम, there is optional इट्. Being औंदित, forms like भग्न, भग्नवत् are made by 8.2.45 औंदितश्च । ~ निष्ठातः नः.

The entire conjugation is like of तञ्च without इट् option.

[LSK] शान्तलोपः (6.4.23) । भनक्ति III/1 । बभञ्जिथ, बभञ्ज्ञ II/1 । भञ्जा III/1 । भञ्ज्ञा II/1 । अभञ्ज्ञीत् III/1 ॥

लट्		
भनक्ति	भङ्गत्कः	भञ्जन्ति
भनाक्षि 8.3.59	भङ्गवथः	भञ्गवथ
भनज्जिम	भञ्जवः	भञ्जमः
लिंग्		
बभञ्ज	बभञ्जतुः	बभञ्चुः
बभञ्जिथ/बभञ्गवथ	बभञ्जथुः	बभञ्ज
बभञ्ज	बभञ्जिव	बभञ्जम
लुट्		
भङ्गत्का	भङ्गत्कारौ	भङ्गत्कारः
भङ्गत्कासि	भङ्गत्कास्थः	भङ्गत्कास्थ
भङ्गत्कास्मि	भङ्गत्कास्वः	भङ्गत्कास्मः
लृट्		
भङ्गत्क्षयति	भङ्गत्क्षयतः	भङ्गत्क्षयन्ति
भङ्गत्क्षयसि	भङ्गत्क्षयथः	भङ्गत्क्षयथ
भङ्गत्क्षयामि	भङ्गत्क्षयावः	भङ्गत्क्षयामः
लोट्		
भनक्तु/भङ्गत्कात्	भङ्गत्काम्	भञ्जन्तु
भङ्गिग्ध/भङ्गत्कात्	भङ्गत्कम्	भङ्गत्क
भनजानि	भनजाव	भनजाम

लड्		
अभनक्/अभनग्	अभङ्गत्काम्	अभञ्जन्
अभनक्/अभनग्	अभङ्गत्कम्	अभङ्गत्क
अभनजम्	अभञ्जव	अभञ्जम
विधिलिङ्ग्		
भञ्ज्यात्	भञ्ज्याताम्	तञ्च्युः
भञ्ज्याः	भञ्ज्यातम्	भञ्ज्यात
भञ्ज्याम्	भञ्ज्याव	भञ्ज्याम
आशीर्लिङ्ग् 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किङति । ~ नलोपः		
भज्यात्	भज्यास्ताम्	भज्यासुः
भज्याः	भज्यास्तम्	भज्यास्त
भज्याम्	भज्यास्व	भज्यास्म
लुड् 7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः ।		
अभाङ्गत्क्षीत्	अभाङ्गत्काम् 8.2.26	अभाङ्गत्क्षुः
अभाङ्गत्क्षीः	अभाङ्गत्कम् 8.2.26	अभाङ्गत्क 8.2.26
अभाङ्गत्क्षम्	अभाङ्गत्कव	अभाङ्गत्कम्
लृड्		
अभङ्गत्क्षयत्	अभङ्गत्क्षयाम्	अभङ्गत्क्षयन्
अभङ्गत्क्षयः	अभङ्गत्क्षयतम्	अभङ्गत्क्षयत
अभङ्गत्क्षयम्	अभङ्गत्क्षयाव	अभङ्गत्क्षयाम

20. भुजँ पालनाभ्यवहारयोः (7PA)

[LSK] भुजँ पालनाभ्यवहारयोः ^{7/2} ॥ २०॥ to protect, to eat, to enjoy

The content of the धातु is भुज्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदिन् धातु. Having अनुदात्त vowel, this धातु is अनिट्.

Though this is a परस्मैपदिन् धातु, in the sense other than protecting, आत्मनेपद is used, as introduced in the next sūtra. Thus, forms with both पद्स are seen and as a result, the entire conjugation is just like of युज्, except for लुड् in which there is no optional अड् in परस्मैपद.

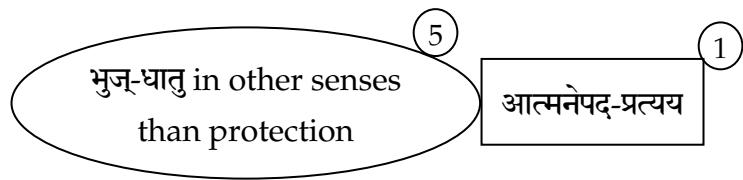
[LSK] भुनक्ति ^{III/1} | भोक्ता ^{III/1} | भोक्ष्यति ^{III/1} | अभुनक् ^{III/1} ||

लट्					
भुनक्ति	भुड्-क्तः	भुञ्जन्ति	भुड्-क्ते	भुञ्जाते	भुञ्जते
भुनाक्षि	भुड्-क्ष्वः	भुड्-क्ष्व	भुन्से	भुञ्जाथे	भुड्-गच्छे
भुनाद्वि	भुञ्चः	भुञ्चमः	भुञ्चे	भुञ्चन्हे	भुञ्चमहे
लिट्					
बुभोज	बुभुजतुः	बुभुजुः	बुभुदे	बुभुजाते	बुभुजिरे
बुभोजिथ	बुभुजथुः	बुभुज	बुभुजिषे	बुभुजाथे	बुभुजिष्वे
बुभोज	बुभुजिव	बुभुजिम	बुभुदे	बुभुजिवहे	बुभुजिमहे
लट्					
भोक्ता	भोक्तारौ	भोक्तारः	भोक्ता	भोक्तारौ	भोक्तारः
भोक्तासि	भोक्तास्थः	भोक्तास्थ	भोक्तासे	भोक्तासाथे	भोक्तागच्छे
भोक्तास्मि	भोक्तास्वः	भोक्तास्मः	भोक्ताहे	भोक्तास्वहे	भोक्तास्महे
लूट्					
भोक्ष्यति	भोक्ष्यतः	भोक्ष्यन्ति	भोक्ष्यते	भोक्ष्येते	भोक्ष्यन्ते
भोक्ष्यसि	भोक्ष्यथः	भोक्ष्यथ	भोक्ष्यसे	भोक्ष्येथे	भोक्ष्यगच्छे
भोक्ष्यामि	भोक्ष्यावः	भोक्ष्यामः	भोक्ष्ये	भोक्ष्यावहे	भोक्ष्यामहे
लोट्					
भुनक्तु/भुञ्जात्	भुङ्गम्	भुञ्जन्तु	भुङ्गम्	भुञ्जाताम्	भुञ्जताम्
भुड्गच्छ/भुञ्जात्	भुङ्गम्	भुङ्ग	भुन्त्स्व	भुञ्जाथाम्	भुड्गच्छम्
भुनजानि	भुनजाव	भुनजाम	भुनजै	भुनजावहे	भुनजामहे

लङ्					
अभुनक्/अभुनग्	अभुक्षाम्	अभुञ्जन्	अभुङ्ग	अभुञ्जाताम्	अभुञ्जत
अभुनक्/अभुनग्	अभुङ्गम्	अभुङ्ग	अभुङ्गवथा:	अभुञ्जाथाम्	अभुङ्गध्वम्
अभुनजम्	अभुञ्च	अभुञ्चम्	अभुञ्जि	अभुञ्चहि	अभुञ्चहि
विधिलिङ्					
भुञ्यात्	भुञ्याताम्	भुञ्युः	भुञ्जीत	भुञ्जीयाताम्	भुञ्जीरन्
भुञ्याः	भुञ्यातम्	भुञ्यात	भुञ्जीथाः	भुञ्जीयाथाम्	भुञ्जीध्वम्
भुञ्यायम्	भुञ्याश	भुञ्याम्	भुञ्जीय	भुञ्जीवहि	भुञ्जीमहि
आशीर्लिङ्					
भुञ्यात्	भुञ्यास्ताम्	भुञ्यासुः	भुक्षीष्ट	भुक्षीयास्ताम्	भुक्षीरन्
भुञ्याः	भुञ्यास्तम्	भुञ्यास्त	भुक्षीष्टाः	भुक्षीयास्थाम्	भुक्षीध्वम्
भुञ्यासम्	भुञ्यास्व	भुञ्यास्म	भुक्षीय	भुक्षीवहि	भुक्षीमहि
लङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः झल् हलन्तात् कित्					
अभौक्षीत्	अभौक्ताम्	अभौत्सुः	अभुक्त	अभुक्षाताम्	अभुक्षत
अभौक्षीः	अभौक्तम्	अभौक्त	अभुवथा:	अभुक्षाथाम्	अभुग्ध्वम्
अभौक्षम्	अभौक्व	अभौक्षम्	अभुक्षि	अभुक्षवहि	अभुक्षमहि
लृङ्					
अभोक्ष्यत्	अभोक्ष्यताम्	अभोक्ष्यन्	अभोक्ष्यत	अभोक्ष्येताम्	अभोक्ष्यङ्ग
अभोत्स्यः	अभोक्ष्यतम्	अभोक्ष्यत	अभोक्ष्यथा:	अभोक्ष्येथाम्	अभोक्ष्यध्वम्
अभोक्ष्यम्	अभोक्ष्याव	अभोक्ष्याम्	अभोक्ष्ये	अभोक्ष्यावहि	अभोक्ष्यामहि

[विधिसूत्रम्] 1.3.66 भुजोऽनवने । ~ आत्मनेपदम्

भुज्-धातु takes आत्मनेपद-प्रत्यय when the meaning is other than protecting.

भुजः ५/१ अनवने ७/१ । ~ आत्मनेपदम् १/१

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- भुजः ५/१ – भुजँ पालनाभ्यवहारयोः (7PA) to protect, to eat; in पूर्वपञ्चमी.
- अनवने ७/१ – अवनम् (अव् + भावे ल्युट्) = रक्षणम्, न अवनम् अनवनम् (NT), तस्मिन् ।; in विषयसप्तमी, qualifying भुजः.
- आत्मनेपदम् १/१ – From 1.3.12 अनुदात्तडित आत्मनेपदम्।.

[LSK] तड्-आनौ १/२ स्तः ३/२ ।

After भुज्-धातु in the sense other than protecting, the suffix should be तड् or आन (आत्मनेपद).

[LSK] ओदनम् २/१ भुङ्गे ३/१ । He eats rice.

भुज् is used in the sense of अभ्यवहार, eating. In this case, आत्मनेपद is to be suffixed.

[LSK] अनवने ७/१ किम् ० ? महीम् २/१ भुनक्ति ३/१ ॥

What does the word “अनवने” do? – When भुज् is used in the sense of protecting, परस्मैपद is suffixed, as in “he protects the land”.

21. जीन्धीं दीसौ (7AS)

[LSK] जीन्धीं दीसौ^{7/1} ॥ २१ ॥ to shine

The content of the धातु is इन्ध. The beginning जि is इत् by 1.3.5 आदिर्जिटुडवः । ~ इत् for 3.2.187 जीतः क्तः । ~ वर्तमाने. The last ई is also इत् for इट्-निषेध to निष्ठा by 7.2.14 श्वीदितो निष्ठायाम् ।; i.e. इद्ध, समिद्ध, etc. The ई being अनुदात्त, this is आत्मनेपदिन् धातु by 1.3.12 अनुदात्ताडित आत्मनेपदम् ।. Having no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

In लट्, लोट्, लङ् and विधिलिङ्, the process is similar to that for रुध् because the न् of the धातु is elided after applying श्वम्.

== लट् ==

[LSK] इन्द्रे^{III/1} ।

इ + श्वम् + न्ध + ते	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
इ न् ध् + ते	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
इ न् ध् + ते	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडन्ति सार्वधातुके
इ न् ध् + धे	8.2.40 इषस्तथोर्धोऽधः ।
इं ध् + धे	8.3.24 नश्वापदन्तस्य इश्वलि । ~ मः अनुस्वारः
इं द् + धे	8.4.53 इश्वलां जश् इश्विः ।
इन् द् + धे	8.4.58 अनुस्वारस्य यथि परस्वर्णः ।
इन् + धे	8.4.65 इश्वरो इश्वरि स्वर्णे । ~ हलः लोपः अन्यतरस्याम्

[LSK] इन्धाते^{III/2} ।

इ + श्वम् + न्ध + आते	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
इ न् ध् + आते	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
इ न् ध् + आते	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडन्ति सार्वधातुके
इं ध् + आते	8.3.24 नश्वापदन्तस्य इश्वलि । ~ मः अनुस्वारः
इन् ध् + आते	8.4.58 अनुस्वारस्य यथि परस्वर्णः ।

[LSK] रुन्धते^{III/3} ।

इन्ध + अत् ए	7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ इश्वः
इ + श्वम् + न्ध + अते	3.1.78 रुधादिभ्यः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

Conjugation of इन्ध् (7AS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धे/इन्दूधे	इन्धाते	इन्धते
मध्यमपुरुषः	इन्त्से	इन्धाथे	इन्धे/इन्दूधे
उत्तमपुरुषः	इन्धे	इन्धवहे	इन्धमहे

== लिट् ==

Since इन्ध् is इजादि गुरुमत् धातु, आम् प्रत्यय is added to the धातु by 3.1.36 इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः । ~ धातोः आम् लिटि. After आम्, अनुप्रयुज्यमान कृ, भू, अस् are enjoined. The whole process is the same as for एधाञ्चकार etc. in एध् (1A).

इन्ध् + आम् + लिट्   3.1.36 इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः । ~ धातोः आम् लिटि

इन्ध् + आम्   2.4.81 आमः । ~ लुक्

इन्धाम् + कृ + लिट्   3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Since इन्ध् is आत्मनेपदिन् धातु, आत्मनेपद is used after कृ by 1.3.63 आम्पत्ययवत् कृजोऽनुप्रयोगस्य । ~ आत्मनेपदम्

Conjugation of इन्ध् (7AS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धाञ्चक्रे/इन्धांचक्रे	इन्धाञ्चक्राते/इन्धांचक्राते	इन्धाञ्चक्रिरे/इन्धांचक्रिरे
मध्यमपुरुषः	इन्धाञ्चकृषे/इन्धांचकृषे	इन्धाञ्चक्राथे/इन्धांचक्राथे	इन्धाञ्चकृद्वे/इन्धांचकृद्वे
उत्तमपुरुषः	इन्धाञ्चक्रे/इन्धांचक्रे	इन्धाञ्चकृवहे/इन्धांचकृवहे	इन्धाञ्चकृमहे/इन्धांचकृमहे

With अनुयुज्यमान भू and अस्, the forms such as इन्धाम्बभूव्/इन्धांबभूव्, इन्धामास् are made in the same manner.

== लृट ==

Conjugation of इन्ध्(7AS) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धिता	इन्धितारौ	इन्धितारः
मध्यमपुरुषः	इन्धितासे	इन्धितासाथे	इन्धिताध्वे
उत्तमपुरुषः	इन्धिताहे	इन्धितास्वहे	इन्धितास्महे

== लृट ==

Conjugation of इन्ध्(7AS) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धिष्ठते	इन्धिष्ठेते	इन्धिष्ठन्ते
मध्यमपुरुषः	इन्धिष्ठसे	इन्धिष्ठेथे	इन्धिष्ठध्वे
उत्तमपुरुषः	इन्धिष्ठे	इन्धिष्ठावहे	इन्धिष्ठामहे

== लोट ==

The process is similar to that for रुध्.

[LSK] इनधै१/१ ।

इन्ध् + ए 3.4.93 एत ए । ~ उत्तमस्य लोटः

इ + शम् + न्ध् + ए 3.1.78 रुधादिभ्यः शम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

इ न ध् + ए 6.4.23 श्वान्नलोपः ।

Conjugation of इन्ध्(7AS) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धाम्/इन्द्रधाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्
मध्यमपुरुषः	इन्त्स्व	इन्धाथाम्	इन्धम्/इन्द्रम्
उत्तमपुरुषः	इनधै	इनधावहै	इनधामहै

== लड़ ==

The same process as in लट्, with आट्-आगम.

[LSK] ऐन्ध्य^{III/1}।

इ + शम् + न्ध् + त	3.1.78 रुधादिभ्यः शम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
इ न ध् + त	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
इ न् ध् + त	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके
इ न् ध् + ध	8.2.40 इषस्तथोर्धोऽधः ।
इं ध् + ध	8.3.24 नश्वापदन्तस्य इश्वलि । ~ मः अनुस्वारः
इं द् + ध	8.4.53 इश्वलं जश् इशि ।
इन् द् + ध	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।
इन् + ध	8.4.65 इशो इरि सवर्णे । ~ हृलः लोपः अन्यतरस्याम्
आट् इन्ध्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड्लुड्लुङ्ग्लुदात्तः अङ्गस्य
ऐन्ध्	6.1.90 आटश्च । ~ बुद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

[LSK] ऐन्धताम्^{III/2}।

इन्ध् + आताम्

आट् इन्धताम् 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड्लुड्लुङ्ग्लुदात्तः अङ्गस्य

[LSK] ऐन्ध्याः^{II/1}।

इन्ध् + थास्

The same process as III/1

Conjugation of इन्ध् (7AS) in लड़/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	ऐन्ध्/ऐन्द्रध्	ऐन्धताम्	ऐन्धत
मध्यमपुरुषः:	ऐन्ध्याः/ऐन्द्रध्याः	ऐन्धाथाम्	ऐन्ध्यम्/ऐन्द्रध्यम्
उत्तमपुरुषः:	ऐन्धि	ऐन्ध्वहि	ऐन्ध्महि

== विधिलिङ् ==

इन्ध + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
इन्ध + ईय् त	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
इन्ध + ईत्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
इ + श्वम् + न्ध + ईत्	3.1.78 रुधादिन्धः श्वम् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
इ न् ध् + ईत्	6.4.23 श्वान्नलोपः ।
इ न् ध् + ईत्	6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ विडति सार्वधातुके

Conjugation of इन्ध (7AS) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्
मध्यमपुरुषः	इन्धीथा:	इन्धीयाथाम्	इन्धीध्वम्
उत्तमपुरुषः	इन्धीय	इन्धीवहि	इन्धीमहि

== आशीर्लिङ् ==

इन्ध + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
इन्ध + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
इन्ध + इट् सीय् सुट् त	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
इन्ध + इ सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
इन्ध + षी स् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
इन्ध + षी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
इन्ध + षी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of इन्ध (7AS) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इन्धीष्ट	इन्धीषीयास्ताम्	इन्धीषीरन्
मध्यमपुरुषः	इन्धीष्ठाः	इन्धीषीयास्थाम्	इन्धीषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	इन्धीय	इन्धीषीवहि	इन्धीषीमहि

== लुड् ==

इन्ध् + सिंच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
इन्ध् + इट् सूत	7.2.35 आर्धातुकस्येऽवलादेः ।
इन्ध् + इष्ट	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
इन्ध् + इष्ट	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
आट् इन्धिष्ठ	6.4.72 आउजादीनाम् । ~ लुड्लुड्लुद्धुदात्तः अङ्गस्य
एन्धिष्ठ	6.1.90 आटश्च । ~ वुद्धिः अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

Conjugation of इन्ध् (7AS) in लुड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐन्धिष्ठ	ऐन्धिषाताम्	ऐन्धिषत
मध्यमपुरुषः	ऐन्धिष्ठाः	ऐन्धिषाथाम्	ऐन्धिष्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः	औन्दिष्म्	औन्दिष्व	औन्दिष्म

== लृड् ==

Conjugation of इन्ध् (7AS) in लृड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐन्धिष्यत	ऐन्धिष्येताम्	ऐन्धिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	ऐन्धिष्यथाः	ऐन्धिष्येथाम्	ऐन्धिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	ऐन्धिष्ये	ऐन्धिष्यावहि	ऐन्धिष्यामहि

22. विदं विचारणे (7AA)

[LSK] विदं विचारणे^{7/1} ॥ २२ ॥ to discuss, to consider

The content of the धातु is विद्. Because अँ is इत् and अनुदात्, it is आत्मनेपदिन् धातु. Having अनुदात् vowel, this धातु is अनिट्.

The entire conjugation is just like the आत्मनेपद portion of भिद् (7UA).

[LSK] विन्ते^{III/1} | वेत्ता^{III/1} ||

लट्		
विन्ते/विन्ते	विन्दाते	विन्दते
विन्त्से	विन्दाथे	विन्स्ये/विन्दध्वे
विन्दे	विन्द्वहे	विन्द्वहे
लिट्		
विविदे	विविदाते	विविदिरे
विविदिषे	विविदाथे	विविदिध्वे
विविदे	विविदिवहे	विविदिमहे
लुट्		
वेत्ता	वेत्तारौ	वेत्तारः
वेत्तासे	वेत्तासाथे	वेत्ताध्वे
वेत्ताहे	वेत्तास्वहे	वेत्तास्महे
लृट्		
वेत्स्यते	वेत्स्येते	वेत्स्यन्ते
वेत्स्यसे	वेत्स्येथे	वेत्स्यध्वे
वेत्स्ये	वेत्स्यावहे	वेत्स्यामहे
लोट्		
विन्ताम्/विन्ताम्	विन्दाताम्	विन्दताम्
विन्त्स्व	विन्दाथाम्	विन्स्यम्/विन्दध्वम्
विन्दै	विनदावहै	विनदामहै

लड्		
अविन्त/अविन्त	अविन्ताताम्	अविन्दत
अविन्धा: /	अविन्ताथाम्	अविन्दम् /
अविन्त्था:		अविन्दध्वम्
अविन्दि	अविन्द्वहि	अविन्द्वाहि
विधिलिङ्		
विन्दीत	विन्दीयाताम्	विन्दीरन्
विन्दीथा:	विन्दीयाथाम्	विन्दीध्वम्
विन्दीय	विन्दीवहि	विन्दीमहि
आशीर्लिङ्		
वित्सीष्ट	वित्सीयास्ताम्	वित्सीरन्
वित्सीष्ठा:	वित्सीयास्थाम्	वित्सीध्वम्
वित्सीय	वित्सीवहि	वित्सीमहि
लुड् 1.2.11 लिङ्गिन्वावात्मनेपदेषु । ~ इकः झल् हलन्तात् कित्		
अवित्त	अवित्साताम्	अवित्सत
अवित्था:	अवित्साथाम्	अविदध्वम्
अवित्सि	अवित्स्वहि	अवित्समहि
लुङ्		
अवेत्स्यत	अवेत्स्येताम्	अवेत्स्यन्त
अवेत्स्यथा:	अवेत्स्येथाम्	अवेत्स्यध्वम्
अवेत्स्ये	अवेत्स्यावहि	अवेत्स्यामहि

[LSK] इति⁰ रुधादयः^{1/3} ॥ ७ ॥

अथ तनाद्यः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातुs starting with तन्.

1. तनुँ विस्तारे (8US)

[LSK] तनुँ विस्तारे 7/1 ॥ १ ॥ to stretch

The content of the धातु is तन्. The उँ is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत्। Because of the स्वरित-स्वार of उँ, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तमिप्राये क्रियाफले । Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्. For लिट्, all प्रत्ययs take इट्-आगम. उँ is इत् for optional इट् when तत्त्वा follows; तनित्वा/तत्वा by 7.2.56 उदितो वा ।

== ਲਟੁ ==

तन् + लट / कर्तरि / III / 1

तन् + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

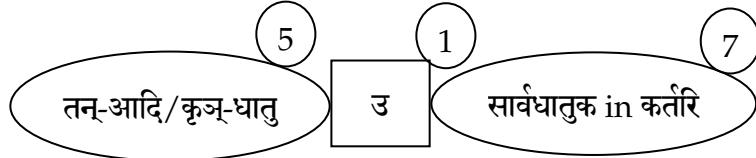
तन् + तिप् 3.4.78 तिस्तस्मिन्दिसिष्ठस्थमिवस्तातांश्चासाथांचमिद्विहमहिङ् । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् । 1.4.108 शेषे प्रथमः । 1.4.22 द्येकयोर्द्विवचनैकवचने ।

Here, शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद to that.

[विधिसूत्रम्] 3.1.79 तनादिकृज्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After धातु^s belonging to तन्-आदि-गण in धातुपाठ, उ is suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

तन्-आदि-कृज्यः 5/3 उः 1/1 । ~ कर्तरि 7/1 धातोः 5/1 सार्वधातुके 7/1 प्रत्ययः 1/1 परः 1/1 च 0

2 words in the सूत्र; 6 words as अनुवृत्ति

- तन्-आदि-कृज्यः 5/3 – तन् आदि: येषां ते धातवः (116B)। तनादयः च कृज्¹ च तनादिकृजः (ID), तेभ्यः।; this is an adjective to धातोः.
- उः 1/1 – This is the प्रत्यय. Because this is neither शित् nor तिङ्, this is आर्धधातुक-प्रत्यय.

[LSK] शपः 6/1 अपवादः 1/1 ।

This is an अपवाद to शप.

[LSK] तनोति, तनुते III/1 ।

तन् + उ + ति   3.1.79 तनादिकृज्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

तन् + ओ + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अञ्जस्य

In आत्मनेपद, because all तङ् are डिंद्वत्, गुण does not take place of उ.

तन् + उ + ते   3.1.79 तनादिकृज्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

In उत्तमपुरुष, there is optional elision of उ of प्रत्यय before व्/म् by 6.4.107 लोपश्चास्यान्तरस्यां म्वोः ।.

तन् + उ + वस्   3.1.79 तनादिकृज्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

तन् + वस्   6.4.107 लोपश्चास्यान्तरस्यां म्वोः । ~ असंयोगपूर्वस्य प्रत्ययस्य उतः अञ्जस्य

¹ For the explanation of कृज् listed after तनादि, refer back to the same sūtra introduced under विद्-धातु in अदादिगण.

Conjugation of तन् (8US) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति 6.1.77	तनुते	तन्वाते 6.1.77	तन्वते 6.1.77
मध्यमपुरुषः	तनोषि	तनुथः	तनुथ	तनुषे	तन्वाथे 6.1.77	तनुध्वे
उत्तमपुरुषः	तनोमि	तन्वः/तनुवः 6.4.107	तन्मः/तनुमः 6.4.107	तन्वे 6.1.77	तन्वहे/तनुवहे 6.4.107	तन्महे/तनुमहे 6.4.107

== लिट् ==

[LSK] ततान्, तेने^{III/1} ।

तन् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां पालतुसुस्थलथुसणल्वमा: । ~ लिटः

तन् तन् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

त तन् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

त तान् + अ 7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः जिणति

In आत्मनेपद,

तन् तन् + एश 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

तेन् + ए 6.4.120 अत एकहत्मध्येऽनादेशादेर्लिटि । ~ अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च किति

Conjugation of तन् (8US) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ततान्	तेनतुः	तेनुः	तेने	तेनाते	तेनिरे
मध्यमपुरुषः	तेनिथ 6.4.121	तेनथुः	तेन	तेनिषे	तेनाथे	तेनिध्वे
उत्तमपुरुषः	ततान्/ततन्	तेनिव	तेनिम्	तेने	तेनिवहे	तेनिमहे

== लृट ==

[LSK] तनितासि, तनितासे^{II/1} ।

तन् + इट् तास् + सि 7.2.35 आर्धधातुकस्येङ्गलादेः ।

Conjugation of तन् (8US) in लृट/कर्तरि

तनितास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तनिता	तनितारौ	तनितारः	तनिता	तनितारौ	तनितारः
मध्यमपुरुषः	तनितासि	तनितास्थः	तनितास्थ	तनितासे	तनितासाथे	तनिताथ्वे
उत्तमपुरुषः	तनितास्मि	तनितास्वः	तनितास्मः	तनिताहे	तनितास्वहे	तनितास्महे

== लृट ==

[LSK] तनिष्यति, तनिष्यते^{III/1} ।

तन् + इट् स्य + ति 7.2.35 आर्धधातुकस्येङ्गलादेः ।

तन् + इष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of तन् (8US) in लृट/कर्तरि

तनिष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तनिष्यति	तनिष्यतः	तनिष्यन्ति	तनिष्यते	तनिष्येते	तनिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	तनिष्यसि	तनिष्यथः	तनिष्यथ	तनिष्यसे	तनिष्येथे	तनिष्यथ्वे
उत्तमपुरुषः	तनिष्यामि	तनिष्यावः	तनिष्यामः	तनिष्ये	तनिष्यावहे	तनिष्यामहे

== लोट् ==

[LSK] तनोनु^{III/1} । तनुताम्^{III/2} ।

Same for लट्.

तन् + उ + हि^{II/1} 3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः

तन् + उ 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । ~ हे: लुक्

Conjugation of तन् (8US) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	तनोतु/तनुतात्	तनुताम्	तन्वन्तु	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्
मध्यमपुरुषः:	तनु/तनुतात्	तनुतम्	तनुत	तनुष्व 8.3.59	तन्वाथाम् 6.1.77	तनुष्वम्
उत्तमपुरुषः:	तनवानि	तनवाव	तनवाम	तनवै	तनवावहै	तनवामहै

== लङ् ==

[LSK] अतनोत्, अतनुत^{III/1} ।

Same for लट्.

Conjugation of तन् (8US) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अतनोत् 7.3.84	अतनुताम्	अतन्वन् 6.1.77	अतनुत	अतन्वाताम् 6.1.77	अतन्वत् 6.1.77
मध्यमपुरुषः:	अतनोः 7.3.84	अतनुतम्	अतनुत	अतनुथाः	अतन्वाथाम् 6.1.77	अतनुष्वम्
उत्तमपुरुषः:	अतनवम् 7.3.84, 6.1.78	अतन्व/ अतनुव	अतन्म/ अतनुम	अतन्वि 6.1.77	अतन्वहि/ अतनुवहि	अतन्महि/ अतनुमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] तनुयात् तन्वीत^{III/1} ।

तन् + यास् त् 3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङ्:

तन् + या त् 7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

तन् + उ + यात् 3.1.79 तनादिकृज्ञ्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

In आत्मनेपद,

तन् + सीयुट् त 3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।

तन् + ईय् त 7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके

तन् + ईत् 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

तन् + उ + ईत् 3.1.79 तनादिकृज्ञ्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

तन् + व् + ईत् 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of तन् (8US) in विधिलिङ्/कर्तरि

तनुया + तिङ् in परस्मैपद, तन्वी + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयुः	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्
मध्यमपुरुषः	तनुयाः	तनुयातम्	तनुयात्	तन्वीथाः	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
उत्तमपुरुषः	तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम्	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] तन्यात् तनिषीष्ट^{III/1} ।

तन् + यास् + त्

तन् + इट् सीय् + स् + त्

Conjugation of तन् (8US) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

तन् + यास् + तिङ् in परस्मैपद, तन् + इषी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तन्यात्	तन्यास्ताम्	तन्यासुः	तनिषीष्ट	तनिषीयास्ताम्	तनिषीरन्
मध्यमपुरुषः	तन्याः	तन्यास्तम्	तन्यास्त	तनिषीष्ठाः	तनिषीयास्थाम्	तनिषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	तन्यासम्	तन्यास्व	तन्यास्म	तनिषीय	तनिषीवहि	तनिषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अतानीत्, अतनीत्^{III/1} ॥

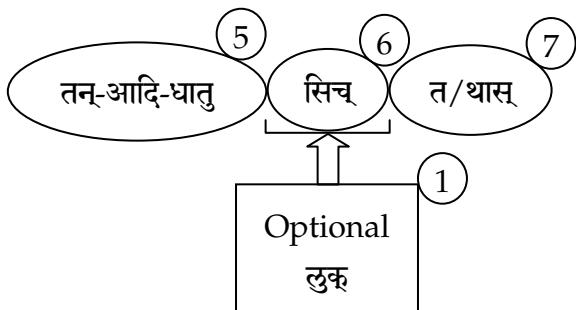
For the सेट् धातु which has लघु short अ, वृद्धि is optional by 7.2.7 अतो हलादेल्घोः ।

तन् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
तन् + इट् स् + त्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
तन् + इस् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
तान् + इस् + ईत्	7.2.7 अतो हलादेल्घोः । ~ विभाषा सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य
तान् + ई + ईत्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः
तान् + ई त्	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्लोप एकादेशो सिद्धो वाच्यः ।
अट् तानीत्	6.4.71 लुङ्ललङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, when त follows, the next sūtra is required.

[विधिसूत्रम्] 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा

When त (आत्मनेपद III/1) or थास् (आत्मनेपद II/1) follows सिच् after धातुs in तनादिगण, सिच् gets optional लुक् elision.

तन्-आदिभ्यः^{5/3} त-थासोः^{7/2} । ~ सिचः^{6/1} लुक्^{1/1} विभाषा⁰

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- तन्-आदिभ्यः 5/3 – धातुs belonging to 8th conjugation
- त-थासोः 7/2 – तः च थास् च त-थासौ^{1/2} (ID), तयोः । त (आत्मनेपद III/1) and थास् (आत्मनेपद II/1); in परसप्रसमी.
- सिचः 6/1 – From 2.4.77 गातिस्थाघुपाभूम्यः सिचः परस्मैपदेषु ।, in स्थानेयोगा षष्ठी.
- लुक् 1/1 – This is आदेश; from 2.4.58 एष्क्षत्रियार्त्वजितो यूनि लुगणिजोः ।.

[LSK] तनादेः^{5/1} सिचः^{6/1} वा⁰ लुक्^{1/1} स्यात्^{III/1} त-थासोः^{7/2} ।

There is optional लुक् elision in the place of सिच् after तनादि-धातु, when त or थास् follows.

[LSK] अतत्, अतनिष्ट^{III/1} ।

तन् + सिच् + त 3.1.44 च्छ्ले: सिंच् ।

तन् + त 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा

Being अपित् सार्वधातुक, त is डित्.

त + त 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि किडति ।

अट् तत् 6.4.71 लुड्लङ्लृङ्खुदात्तः । ~ अञ्जस्य

लुक्-अभाव-पक्षे

तन् + सिच् + त 3.1.44 च्छ्ले: सिंच् ।

तन् + इ स् + त 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

अट् तनिस् त 6.4.71 लुड्लङ्लृङ्खुदात्तः । ~ अञ्जस्य

अतनिष्ट 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

अतनिष्ट ट 8.4.41 षुना षुः।

[LSK] अतथाः, अतनिष्टाः^{II/1} ।

तन् + सिंच् + थास् 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

तन् + थास् 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिंचः लुक् विभाषा

त + थास् 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि किडति ।

अट् तथास् 6.4.71 लुड्लुड्लृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

लुक्-अभाव-पक्षे

तन् + सिंच् + थास् 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

तन् + इ स् + थास् 7.2.35 आर्धधातुकस्येड्वलादेः ।

अट् तनिस् थास् 6.4.71 लुड्लुड्लृङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अतनिष् थास् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

अतनिष् ठास् 8.4.41 षुना षुः।

Conjugation of तन् (8US) in लुड्/कर्तरि

अतान्/अतन् + स् + तिड् in परस्मैपद, अतन् + स् + तिड् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतानीत् /अतनीत्	अतानिष्टाम् /अतनिष्टाम्	अतानिषुः /अतनिषुः	अतत् /अतनिष्ट	अतनिषाताम्	अतनिष्टत
मध्यमपुरुषः	अतानीः /अतनीः	अतानिष्टम् /अतनिष्टम्	अतानिष्ट /अतनिष्ट	अतथाः /अतनिष्टाः	अतनिषाथाम्	अतनिष्टम्
उत्तमपुरुषः	अतानिष्टम् /अतनिष्टम्	अतानिष्व /अतनिष्व	अतानिष्म /अतनिष्म	अतनिषि	अतनिष्वहि	अतनिष्महि

== लृङ् ==

[LSK] अतनिष्यत्, अतनिष्यत्^{III/1} ॥

तन् + इट् स्य + त्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

तन् + इष्य + त्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of तन् (8US) in लृङ् / कर्तरि

अतनिष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अतनिष्यत्	अतनिष्यताम्	अतनिष्यन्	अतनिष्यत	अतनिष्येताम्	अतनिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अतनिष्यः	अतनिष्यतम्	अतनिष्यत	अतनिष्यथाः	अतनिष्येथाम्	अतनिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अतनिष्यम्	अतनिष्याव	अतनिष्याम	अतनिष्ये	अतनिष्यावहि	अतनिष्यामहि

2. षण्ठौ दाने (8US)

[LSK] षण्ठौ दाने^{7/1} ॥ २॥ to give, to worship

The beginning षis to be replaced by स् by 6.1.64 धात्वादेः षः सः ।. The णof the धातु being considered to be न् originally, by परिभाषा “निमित्तापाये नैमित्तिकस्याप्यपायः ।”, is brought back to न्. Thus the form used is सन्.

The features and conjugations of सन् are the same as of तन्, except for आशीर्लिङ् and लुङ्.

[LSK] सनोति, सनुते^{III/1} ॥

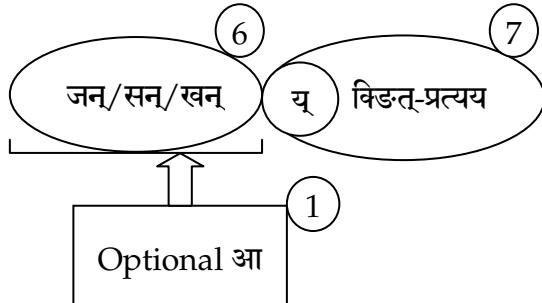
लट्					
सनोति	सनुतः	सन्वन्ति	सनुते	सन्वाते	सन्वते
सनोषि	सनुथः	सनुथ	सनुषे	सन्वाथे	सनुध्वे
सनोमि	सन्वः/सनुवः	सन्मः/सनुमः	सन्वे	सन्वहे/सनुवहे	सन्महे/सनुमहे
लिट्					
ससान	सेनतुः	सेनुः	सेने	सेनाते	सेनिरे
सेनिथ 6.4.121	सेनथुः	सेन	सेनिषे	सेनाथे	सेनिध्वे
ससान/ससन	सेनिव	सेनिम	सेने	सेनिवहे	सेनिमहे
लट्					
सनिता	सनितारौ	सनितारः	सनिता	सनितारौ	सनितारः
सनितासि	सनितास्थः	सनितास्थ	सनितासे	सनितासाथे	सनिताध्वे
सनितास्मि	सनितास्वः	सनितास्मः	सनिताहे	सनितास्वहे	सनितास्महे
लिट्					
सनिष्यति	सनिष्यतः	सनिष्यन्ति	सनिष्यते	सनिष्येते	सनिष्यन्ते
सनिष्यसि	सनिष्यथः	सनिष्यथ	सनिष्यसे	सनिष्येथे	सनिष्यध्वे
सनिष्यामि	सनिष्यावः	सनिष्यामः	सनिष्ये	सनिष्यावहे	सनिष्यामहे
लोट्					
सनोतु/सनुतात्	सनुताम्	सन्वन्तु	सनुताम्	सन्वाताम्	सन्वताम्
सनु/सनुतात्	सनुतम्	सनुत	सनुष्व	सन्वाथाम्	सनुध्वम्
सनवानि	सनवाव	सनवाम	सनवै	सनवावहै	सनवामहै

लङ्					
असनोत्	असनुताम्	असन्वन्	असनुत्	असन्वाताम्	असन्वस्
असनोः	असनुतम्	असनुत्	असनुथाः	असन्वाथाम्	असनुध्वम्
असनवम्	असन्व/असनुव	असन्म/असनुम्	असन्वि	असन्वहि/असनुवहि	असन्महि/असनुमहि
विधिलिङ्गः					
सनुयात्	सनुयाताम्	सनुयुः	सन्वीत	सन्वीयाताम्	सन्वीरन्
सनुयाः	सनुयातम्	सनुयात्	सन्वीथाः	सन्वीयाथाम्	सन्वीध्वम्
सनुयाम्	सनुयाव	सनुयाम्	सन्वीय	सन्वीवहि	सन्वीमहि
आशीर्लिङ्गः 6.4.43 ये विभाषा । ~ जनसनखनाम् आत् किंडति					
सायात् /सन्यात्	सायास्ताम् /सन्यास्ताम्	सायासुः /सन्यासुः	सनिषीष्ट	सनिषीयास्ताम्	सनिषीरन्
सायाः /सन्याः	सायास्तम् /सन्यास्तम्	सायास्त	सनिषीष्टाः	सनिषीयास्थाम्	सनिषीध्वम्
सायासम् /सन्यासम्	सायास्व /सन्यास्व	सायास्म	सनिषीय	सनिषीवहि	सनिषीमहि
लङ् 7.2.7 अतो हलादेल्घोः । ~ वा सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु; 6.4.42 जनसनखनां सञ्जलोः । ~ आत् किंडति					
असानीत् /असनीत्	असानिष्टाम् /असनिष्टाम्	असानिषुः /असनिषुः	असात् /असनिष्ट	असनिषाताम्	असनिषत्
असानीः /असनीः	असानिष्टम् /असनिष्टम्	असानिष्ट	असाथाः /असनिष्टाः	असनिषाथाम्	असनिध्वम्
असानिष्म् /असनिष्म्	असानिष्व /असनिष्व	असानिष्म	असनिषि	असनिष्वहि	असनिष्महि
लृङ्					
असनिष्यत्	असनिष्यताम्	असनिष्यन्	असनिष्यत	असनिष्येताम्	असनिष्यन्त
असनिष्यः	असनिष्यतम्	असनिष्यत	असनिष्यथाः	असनिष्येथाम्	असनिष्यध्वम्
असनिष्यम्	असनिष्याव	असनिष्याम्	असनिष्ये	असनिष्यावहि	असनिष्यामहि

In आशीर्लिङ्गः of परस्मैपद, since यकारादि कित् प्रस्यय follows this धातु, there are two forms made by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.43 ये विभाषा । ~ जनसनखनाम् आत् किडति

The last letter of जन/सन/खन् धातु is optionally replaced by आ when य्-beginning किडत्-प्रत्यय follows.

ये^{7/1} विभाषा⁰ । ~ जन-सन-खनाम्^{6/3} आत्^{1/1} किडति^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- ये 7/1 – य् with आ for pronunciation in परस्समी. Being विशेषण to “किडति”, by तदादिविधि “यकारादि-किडति” is understood.
- विभाषा 0 – The आ-आदेश is optional.
- जन-सन-खनाम् 6/3 – From 6.4.42 जनसनखनां सञ्ज्ञलोः ।; जन् (4A), सन् (8U), and खन् (1U) in स्थानेयोगा षष्ठी. By 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।, only the last letter is to be replaced.
- आत् 1/1 – From 6.4.41 विद्वनोरनुनासिकस्यात् ।; this is आदेश. The last त् is for clarity.
- किडति 7/1 – From 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो इति किडति ।.

[LSK] जन-सन-खनाम्^{6/3} आत्वम्^{1/1} वा⁰ यादौ^{7/1} किडति^{7/1}।

आ takes place in the place of the last letter of जन/सन/खन् धातु when यकार-beginning किडत् suffix follows.

[LSK] सायात्, सन्यात्^{III/1}॥

सन् + यास् + त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैपदेषु

स् आ + यास् + त्   6.4.43 ये विभाषा । ~ जनसनखनाम् आत् किडति; with 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।

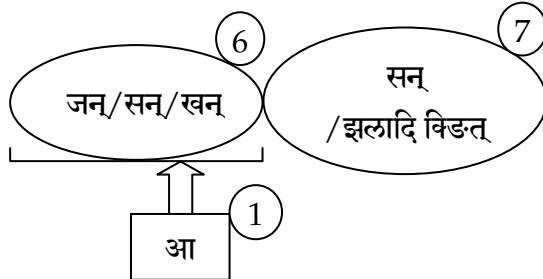
In आत्मनेपद,

सन् + इट् सीय् + स् + त्

In लुङ्, when III/1 and II/1 of आत्मनेपद follow, there is optional लुङ् of सिच् by 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुङ् विभाषा. In this case, since झलादि किंत् प्रस्यय follows this धातु, the next sūtra is applied.

[विधिसूत्रम्] 6.4.42 जनसनखनां सञ्जलोः । ~ आत् किंति

The last letter of जन्/सन्/खन् धातु is replaced by आ when सन्-प्रत्यय or झल्-beginning किंत्-प्रत्यय follows.

जन-सन-खनाम्^{6/3} सञ्जलोः^{7/2} । ~ आत्^{1/1} किंति^{7/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- जन-सन-खनाम् 6/3 – जन् (4A), सन् (8U), and खन् (1U) in स्थानेयोगा षष्ठी. By 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।, only the last letter is to be replaced.
- सञ्जलोः 7/1 – सन् च झल् च सञ्जलौ (ID), तयोः ।; सन् is a प्रत्यय. झल् is विशेषण to “किंति”, by तदादिविधि “झलादि-किंति” is understood.
- आत् 1/1 – From 6.4.41 विद्वनोरनुनासिकस्यात् ।; this is आदेश. The last त् is for clarity.
- किंति 7/1 – From 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झलि किंति ।.

[LSK] एषाम्^{6/3} आकारः^{1/1} अन्त्-आदेशः^{1/1} स्यात्^{III/1} सनि^{7/1} झलादौ^{7/1} किंति^{7/1}।

There should be the replacement of आ at the end of these धातुs when सन् or झलादि किंत्-प्रत्यय follows.

[LSK] असात्, असनिष्ट^{III/1} ॥

सन् + सिच् + त 3.1.44 च्छ्ले: सिँच् ।

सन् + त 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुङ् विभाषा

Being अपित् सार्वधातुक, त is डिंत्.

स आ + त 6.4.42 जनसनखनां सञ्जलोः । ~ आत् किंति ।

सा + त 6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

अट् सात् 6.4.71 लुङ्ललङ्लृङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

3. क्षणु हिंसायाम् (8US)

[LSK] क्षणुं हिंसायाम्^{7/1} ॥ ३॥ to injure

The content of the धातु is क्षण्. Being स्वरितेत्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Because there is no indication for अनिद्, the धातु is सेट्. उँ is इत् for optional इट् when त्वा follows; क्षणित्वा/क्षत्वा by 7.2.56 उदितो वा ।

This धातु is enumerated in 7.2.5 ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्चेदिताम् । ~ न इटि सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु.

Thus there is no वृद्धि in लुड् in परस्मैपद.

Other than लुड्, the conjugation is the same as of तन्.

[LSK] क्षणोति, क्षणुते III/1 ॥

लट्					
क्षणोति	क्षणुतः	क्षणवन्ति	क्षणुते	क्षणवाते	क्षणवते
क्षणोषि	क्षणुथः	क्षणुथ	क्षणुषे	क्षणवाथे	क्षणुध्वे
क्षणोमि	क्षणवः/क्षणुवः	क्षणमः/क्षणुमः	क्षणे	क्षणवहे/क्षणुवहे	क्षणमहे/क्षणुमहे
लिट्					
चक्षाण	चक्षणतुः	चक्षणुः	चक्षणे	चक्षणाते	चक्षणिरे
चक्षणिथ 6.4.121	चक्षणथुः	चक्षण	चक्षणिषे	चक्षणाथे	चक्षणिध्वे
चक्षाण/ससन	चक्षणिव	चक्षणिम	चक्षणे	चक्षणिवहे	चक्षणिमहे
लट्					
क्षणिता	क्षणितारौ	क्षणितारः	क्षणिता	क्षणितारौ	क्षणितारः
क्षणितासि	क्षणितास्थः	क्षणितास्थ	क्षणितासे	क्षणिताक्षणुथे	क्षणिताध्वे
क्षणितास्मि	क्षणितास्वः	क्षणितास्मः	क्षणिताहे	क्षणितास्वहे	क्षणितास्महे
लट्					
क्षणिष्वति	क्षणिष्वतः	क्षणिष्वन्ति	क्षणिष्वते	क्षणिष्वेते	क्षणिष्वन्ते
क्षणिष्वसि	क्षणिष्वथः	क्षणिष्वथ	क्षणिष्वसे	क्षणिष्वेथे	क्षणिष्वध्वे
क्षणिष्वामि	क्षणिष्वावः	क्षणिष्वामः	क्षणिष्वे	क्षणिष्वावहे	क्षणिष्वामहे
लोट्					
क्षणोतु/क्षणुतात्	क्षणुताम्	क्षणवन्तु	क्षणुताम्	क्षणवाताम्	क्षणवताम्
क्षणु/क्षणुतात्	क्षणुतम्	क्षणुत	क्षणुध्व	क्षणवाथाम्	क्षणुध्वम्
क्षणवानि	क्षणवाव	क्षणवाम	क्षणवै	क्षणवावहे	क्षणवामहे

[LSK] “ह्यन्त...” (7.2.5) इति^० न^० वृद्धिः^{१/१} ।

In लुङ् in परस्मैपद, वैकल्पिक वृद्धि is प्राप्त by 7.2.7 अतो हलादेल्घोः । ~ वा सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु.

However, the वृद्धि option is negated by 7.2.5 ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् । ~ न इटि सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु. because क्षण-धातु is counted in this sūtra.

[LSK] अक्षणीत्, अक्षत्, अक्षणिष्ट^{III/१} । अक्षथाः, अक्षणिष्ठाः^{II/१} ॥

In आत्मनेपद, there is optional लुक्-elision of सिच् by 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा.

लुङ्					
अक्षणोत्	अक्षणुताम्	अक्षणवन्	अक्षणुत	अक्षणवाताम्	अक्षणवस
अक्षणोः	अक्षणुतम्	अक्षणुत	अक्षणुथाः	अक्षणवाथाम्	अक्षणुध्वम्
अक्षणवम्	अक्षणव / अक्षणुव	अक्षणम् / अक्षणुम्	अक्षणिव	अक्षणवहि / अक्षणुवहि	अक्षणमहि / अक्षणुमहि
विधिलिङ्					
क्षण्यात्	क्षण्याताम्	क्षण्युः	क्षण्वीत	क्षण्वीयाताम्	क्षण्वीरन्
क्षण्याः	क्षण्यातम्	क्षण्यात्	क्षण्वीथाः	क्षण्वीयाथाम्	क्षण्वीध्वम्
क्षण्यायाम्	क्षण्यायाव	क्षण्यायाम्	क्षण्वीय	क्षण्वीवहि	क्षण्वीमहि
आशीर्लिङ्					
क्षण्यात्	क्षण्यास्ताम्	क्षण्यासुः	क्षणिषीष्ट	क्षणिषीयास्ताम्	क्षणिषीरन्
क्षण्याः	क्षण्यास्तम्	क्षण्यास्त्	क्षणिषीष्ठाः	क्षणिषीयास्थाम्	क्षणिषीध्वम्
क्षण्यासम्	क्षण्यास्व	क्षण्यास्म	क्षणिषीय	क्षणिषीवहि	क्षणिषीमहि
लुङ्	7.2.5 ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् । ~ न इटि सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु; 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा.				
अक्षणीत्	अक्षणिष्टाम्	अक्षणिषुः	अक्षणुत / अक्षणिष्ट	अक्षणिषाताम्	अक्षणिषत
अक्षणीः	अक्षणिष्टम्	अक्षणिष्ट	अक्षणुथाः / अक्षणिष्ठाः	अक्षणिषाथाम्	अक्षणिष्ध्वम्
अक्षणिष्म्	अक्षणिष्व	अक्षणिष्म	अक्षणिषि	अक्षणिष्वहि	अक्षणिष्महि
लृङ्					
अक्षणिष्यत्	अक्षणिष्यताम्	अक्षणिष्यन्	अक्षणिष्यत	अक्षणिष्येताम्	अक्षणिष्यन्त
अक्षणिष्यः	अक्षणिष्यतम्	अक्षणिष्यत	अक्षणिष्यथाः	अक्षणिष्येथाम्	अक्षणिष्यध्वम्
अक्षणिष्यम्	अक्षणिष्याव	अक्षणिष्याम्	अक्षणिष्ये	अक्षणिष्यावहि	अक्षणिष्यामहि

4. क्षिण् च (8US)

[LSK] क्षिणुँ च^० ॥ ४ ॥

This धातु also means “to injure”.

The content of the धातु is क्षिण्. All the details and conjugation are the same as for तन्, except for the case when गणविकरण उ follows.

[LSK] उ-प्रत्यये^{७/१} लघूपदस्य^{६/१} गुणः^{१/१} वा^० । क्षेणोति, क्षिणोति^{३/१} ।

गणविकरण उ is आर्धधातुक by 3.4.114 आर्धधातुकं शेषः । Thus उ-प्रत्यय can cause गुण to the उपधा of its अङ्ग by 7.3.86 पुगन्तलघूपदस्य च ।

However, some grammarians do not agree with this गुण by परिभाषा “संज्ञापूर्वको विधिरनित्यः”, meaning that when a विधि, modification, is told in संज्ञा, rather than a letter itself, then that विधि is अनित्य. By this view, there are two forms in लट्, लोट्, लङ् and विधिलिङ्.

[LSK] क्षेणिता^{३/१} ।

For other आर्धधातुकप्रत्यय than उ, there is गुण.

[LSK] अक्षेणीत, अक्षित, अक्षेणिष्ट^{३/१} ॥

In लुङ्, in परस्मैपद, there is no वृद्धि by 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु. In आत्मनेपद, there is optional लुक्-elision of सिच् by 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा.

लट्					
क्षेणोति/क्षिणोति	क्षेणुतः/क्षिणुतः	क्षेणवन्ति/क्षिणवन्ति	क्षेणुते/क्षिणुते	क्षेणवाते/क्षिणवाते	क्षेणवते/क्षिणवते
क्षेणोषि/क्षिणोषि	क्षेणुथः/क्षिणुथः	क्षेणुथ/क्षिणुथ	क्षेणुषे/क्षिणुषे	क्षेणवाथे/क्षिणवाथे	क्षेणुध्वे/क्षिणुध्वे
क्षेणोमि/क्षिणोमि	क्षेणवः/क्षेणुवः /क्षिणवः/क्षिणुवः	क्षेणमः/क्षेणुमः /क्षिणमः/क्षिणुमः	क्षेणवे/क्षिणवे	क्षेणवहे/क्षेणुवहे /क्षिणवहे/क्षिणुवहे	क्षेणमहे/क्षेणुमहे /क्षिणमहे/क्षिणुमहे
लिट्					
चिक्षेण	चिक्षिणतुः	चिक्षिणः	चिक्षिणे	चिक्षिणाते	चिक्षिणिरे
चिक्षेणिथ	चिक्षिणथुः	चिक्षिण	चिक्षिणिषे	चिक्षिणाथे	चिक्षिणिध्वे
चिक्षेण	चिक्षिणिव	चिक्षिणिम	चिक्षिणे	चिक्षिणिवहे	चिक्षिणिमहे
लुट्					
क्षेणिता	क्षेणितारौ	क्षेणितारः	क्षेणिता	क्षेणितारौ	क्षेणितारः
क्षेणितासि	क्षेणितास्थः	क्षेणितास्थ	क्षेणितासे	क्षेणिताक्षेणुये	क्षेणिताध्वे
क्षेणितास्मि	क्षेणितास्वः	क्षेणितास्मः	क्षेणिताहे	क्षेणितास्वहे	क्षेणितास्महे
लृट्					
क्षेणिष्यति	क्षेणिष्यतः	क्षेणिष्यन्ति	क्षेणिष्यते	क्षेणिष्येते	क्षेणिष्यन्ते
क्षेणिष्यसि	क्षेणिष्यथः	क्षेणिष्यथ	क्षेणिष्यसे	क्षेणिष्येथे	क्षेणिष्यध्वे
क्षेणिष्यामि	क्षेणिष्यावः	क्षेणिष्यामः	क्षेणिष्ये	क्षेणिष्यावहे	क्षेणिष्यामहे
लोट्					
क्षेणोतु/क्षेणुतात् /क्षिणोतु/क्षिणुतात्	क्षेणुताम् /क्षिणुताम्	क्षेणवन्तु /क्षिणवन्तु	क्षेणुताम् /क्षिणुताम्	क्षेणवाताम् /क्षिणवाताम्	क्षेणवताम् /क्षिणवताम्
क्षेणु/क्षेणुतात् /क्षिणु/क्षिणुतात्	क्षेणुतम् /क्षिणुतम्	क्षेणुत	क्षेणुध्व	क्षेणवाथाम् /क्षिणवाथाम्	क्षेणुध्वम् /क्षिणुध्वम्
क्षेणवानि /क्षिणवानि	क्षेणवाव /क्षिणवाव	क्षेणवाम /क्षिणवाम	क्षेणवै	क्षेणवावहै /क्षिणवावहै	क्षेणवामहै /क्षिणवामहै

लङ्					
अक्षेणोत् /अक्षिणोत्	अक्षेणुताम् /अक्षिणुताम्	अक्षेणवन् /अक्षिणवन्	अक्षेणुत /अक्षिणुत	अक्षेणवाताम् /अक्षिणवाताम्	अक्षेणवस /अक्षिणवस
अक्षेणोः /अक्षिणोः	अक्षेणुतम् /अक्षिणुतम्	अक्षेणुत /अक्षिणुत	अक्षेणुथाः /अक्षिणुथाः	अक्षेणवाथाम् /अक्षिणवाथाम्	अक्षेणुध्वम् /अक्षिणुध्वम्
अक्षेणवम् /अक्षिणवम्	अक्षेणव/अक्षेणुव /अक्षिणव/अक्षिणुव	अक्षेणम्/अक्षेणुम् /अक्षिणम्/अक्षिणुम्	अक्षेणिव /अक्षिणिव	अक्षेणवहि/अक्षेणुवहि /अक्षिणवहि/अक्षिणुवहि	अक्षेणमहि/अक्षेणुमहि /अक्षिणमहि/अक्षिणुमहि

विधिलङ्					
क्षेणुयात् /क्षिणुयात्	क्षेणुयाताम् /क्षिणुयाताम्	क्षेणुयुः /क्षिणुयुः	क्षेणवीत /क्षिणवीत	क्षेणवीयाताम् /क्षिणवीयाताम्	क्षेणवीरन् /क्षिणवीरन्
क्षेणुयाः /क्षिणुयाः	क्षेणुयातम् /क्षिणुयातम्	क्षेणुयात /क्षिणुयात	क्षेणवीथाः /क्षिणवीथाः	क्षेणवीयाथाम् /क्षिणवीयाथाम्	क्षेणवीध्वम् /क्षिणवीध्वम्
क्षेणुयाम् /क्षिणुयाम्	क्षेणुयाव /क्षिणुयाव	क्षेणुयाम /क्षिणुयाम	क्षेणवीय /क्षिणवीय	क्षेणवीवहि /क्षिणवीवहि	क्षेणवीमहि /क्षिणवीमहि

आशीर्लङ्					
क्षेण्यात्	क्षेण्यास्ताम्	क्षेण्यासुः	क्षेणिषीष्ट	क्षेणिषीयास्ताम्	क्षेणिषीरन्
क्षेण्याः	क्षेण्यास्तम्	क्षेण्यास्त	क्षेणिषीष्टाः	क्षेणिषीयास्थाम्	क्षेणिषीध्वम्
क्षेण्यासम्	क्षेण्यास्व	क्षेण्यास्म	क्षेणिषीय	क्षेणिषीवहि	क्षेणिषीमहि

लङ् 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु; 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा.					
अक्षेणीत्	अक्षेणिष्टाम्	अक्षेणिषुः	अक्षेणुत /अक्षेणिष्ट	अक्षेणिषाताम्	अक्षेणिषत
अक्षेणीः	अक्षेणिष्टम्	अक्षेणिष्ट	अक्षेणुथाः /अक्षेणिष्टाः	अक्षेणिषाथाम्	अक्षेणिषध्वम्
अक्षेणिष्टम्	अक्षेणिष्व	अक्षेणिष्म	अक्षेणिषि	अक्षेणिष्वहि	अक्षेणिष्महि

लृङ्					
अक्षेणिष्वत्	अक्षेणिष्वताम्	अक्षेणिष्वन्	अक्षेणिष्वत	अक्षेणिष्वेताम्	अक्षेणिष्वन्त
अक्षेणिष्वः	अक्षेणिष्वतम्	अक्षेणिष्वत	अक्षेणिष्वथाः	अक्षेणिष्वेथाम्	अक्षेणिष्वध्वम्
अक्षेणिष्वम्	अक्षेणिष्वाव	अक्षेणिष्वाम	अक्षेणिष्वे	अक्षेणिष्वावहि	अक्षेणिष्वामहि

5. तर्णुं अदने (8US)

[LSK] तर्णुं अदने^{7/1} ॥ ५॥ to eat

Just like क्षिण्, there are optional forms with गुण and without when उ-प्रत्यय follows. All the details of the धातु and the conjugation are the same as of क्षिण्.

[LSK] तृणोति, तर्णोति; तृणुते, तर्णुते^{III/1} ॥

लट्					
तर्णोति/तृणोति	तर्णुतः/तृणुतः:	तर्णवन्ति/तृणवन्ति	तर्णुते/तृणुते	तर्णवाते/तृणवाते	तर्णवते/तृणवते
तर्णोषि/तृणोषि	तर्णुथः/तृणुथः:	तर्णुथ/तृणुथ	तर्णुषे/तृणुषे	तर्णवथे/तृणवथे	तर्णुच्चे/तृणुच्चे
तर्णोमि/तृणोमि	तर्णवः/तर्णुवः: /तृणवः/तृणुवः:	तर्णमः/तर्णुमः: /तृणमः/तृणुमः:	तर्णवे/तृणवे	तर्णवहे/तर्णुवहे /तृणवहे/तृणुवहे	तर्णमहे/तर्णुमहे /तृणमहे/तृणुमहे
लिट्					
ततर्ण	ततृणतुः:	ततृणुः:	ततृणे	ततृणाते	ततृणिरे
ततर्णिथ	ततृणश्चुः:	ततृण	ततृणिषे	ततृणाथे	ततृणिच्चे
ततर्ण	ततृणिव	ततृणिम	ततृणे	ततृणिवहे	ततृणिमहे
लट्					
तर्णिता	तर्णितारौ	तर्णितारः:	तर्णिता	तर्णितारौ	तर्णितारः:
तर्णितासि	तर्णितास्थः:	तर्णितास्थ	तर्णितासे	तर्णितातर्णुथे	तर्णिताच्चे
तर्णितास्मि	तर्णितास्वः:	तर्णितास्मः:	तर्णिताहे	तर्णितास्वहे	तर्णितास्महे
लृट्					
तर्णिष्वति	तर्णिष्वतः:	तर्णिष्वन्ति	तर्णिष्वते	तर्णिष्वेते	तर्णिष्वन्ते
तर्णिष्वासि	तर्णिष्वथः:	तर्णिष्वथ	तर्णिष्वसे	तर्णिष्वेथे	तर्णिष्वध्वे
तर्णिष्वामि	तर्णिष्वावः:	तर्णिष्वामः:	तर्णिष्वे	तर्णिष्वावहे	तर्णिष्वामहे
लोट्					
तर्णोतु/तर्णुतात् /तृणोतु/तृणुतात्	तर्णुताम् /तृणुताम्	तर्णवन्तु /तृणवन्तु	तर्णुताम् /तृणुताम्	तर्णवाताम् /तृणवाताम्	तर्णवताम् /तृणवताम्
तर्णु/तर्णुतात् /तृणु/तृणुतात्	तर्णुतम् /तृणुतम्	तर्णुत	तर्णुष्व	तर्णवाथाम् /तृणवाथाम्	तर्णुच्चम् /तृणुच्चम्
तर्णवानि /तृणवानि	तर्णवाव /तृणवाव	तर्णवाम /तृणवाम	तर्णवै	तर्णवावहै /तृणवावहै	तर्णवामहै /तृणवामहै

लुङ्					
अतर्णीत् /अतृणोत्	अतर्णुताम् /अतृणुताम्	अतर्णवन् /अतृणवन्	अतर्णुत /अतृणुत	अतर्णवाताम् /अतृणवाताम्	अतर्णवस /अतृणवस
अतर्णोः /अतृणोः	अतर्णुतम् /अतृणुतम्	अतर्णुत /अतृणुत	अतर्णुथाः /अतृणुथाः	अतर्णवथाम् /अतृणवथाम्	अतर्णुध्वम् /अतृणुध्वम्
अतर्णवम् /अतृणवम्	अतर्णव/अतर्णुव /अतृणव/अतृणुव	अतर्णम्/अतर्णुम् /अतृणम्/अतृणुम्	अतर्णिव /अतृणिव	अतर्णवहि/अतर्णुवहि /अतृणवहि/अतृणुवहि	अतर्णमहि/अतर्णुमहि /अतृणमहि/अतृणुमहि

विधिलिङ्गः					
तर्णुयात् /तृणुयात्	तर्णुयाताम् /तृणुयाताम्	तर्णुयुः /तृणुयुः	तर्णवीत /तृणवीत	तर्णवीयाताम् /तृणवीयाताम्	तर्णवीरन् /तृणवीरन्
तर्णुया: /तृणुया:	तर्णुयातम् /तृणुयातम्	तर्णुयात /तृणुयात	तर्णवीथाः /तृणवीथाः	तर्णवीयाथाम् /तृणवीयाथाम्	तर्णवीध्वम् /तृणवीध्वम्
तर्णुयाम् /तृणुयाम्	तर्णुयाव /तृणुयाव	तर्णुयाम /तृणुयाम	तर्णवीय /तृणवीय	तर्णवीवहि /तृणवीवहि	तर्णवीमहि /तृणवीमहि

आशीर्लिङ्गः					
तर्ण्यात्	तर्ण्यास्ताम्	तर्ण्यासुः	तर्णिषीष्ट	तर्णिषीयास्ताम्	तर्णिषीरन्
तर्ण्याः	तर्ण्यास्तम्	तर्ण्यास्त	तर्णिषीष्टाः	तर्णिषीयास्थाम्	तर्णिषीध्वम्
तर्ण्यासम्	तर्ण्यास्व	तर्ण्यास्म	तर्णिषीय	तर्णिषीवहि	तर्णिषीमहि

लुङ् 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु; 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुङ् विभाषा.					
अतर्णीत्	अतर्णिष्टाम्	अतर्णिषुः	अतर्णुत /अतर्णिष्ट	अतर्णिषाताम्	अतर्णिषत
अतर्णीः	अतर्णिष्टम्	अतर्णिष्ट	अतर्णुथाः /अतर्णिष्टाः	अतर्णिषाथाम्	अतर्णिषध्वम्
अतर्णिष्म	अतर्णिष्व	अतर्णिष्म	अतर्णिषि	अतर्णिष्वहि	अतर्णिष्वहि
लृङ्					
अतर्णिष्यत्	अतर्णिष्यताम्	अतर्णिष्यन्	अतर्णिष्यत	अतर्णिष्येताम्	अतर्णिष्यन्त
अतर्णिष्यः	अतर्णिष्यतम्	अतर्णिष्यत	अतर्णिष्यथाः	अतर्णिष्येथाम्	अतर्णिष्यध्वम्
अतर्णिष्यम्	अतर्णिष्याव	अतर्णिष्याम	अतर्णिष्ये	अतर्णिष्यावहि	अतर्णिष्यामहि

6. डुकृज् करणे (8UA)

[LSK] डुकृज् करणे ^{7/1} || ६ || to do

The content of the धातु is कृ. The डु is इत् by 1.3.5 आदिर्जिटुडवः।, for कृत्रिम by 3.3.88 ड्वितः क्रिः। and 4.4.20 क्रेमस्त्वित्यम्।. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तभिप्राये कियाफले।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्थधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात्।. In लिट्, since कृ is listed in क्रादिनियम्, इट् is not used for all forms.

== लट् ==

[LSK] करोति ^{III/1}।

कृ + लट्/कर्तरि/III/1

कृ + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट्। ~ धातोः

कृ + तिप् 3.4.78 तिस्तस्तिस्तिप्थस्थमिवस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विमहिङ्। ~ लस्य

1.3.78 शोषात् कर्तरि परस्मैपदम्।, 1.4.108 शोषे प्रथमः।, 1.4.22 द्येकयोर्द्विवचनैकवचने।

कृ + उ + ति 3.1.79 तनादिकृज्भ्य उः। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

कृ + ओ + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। ~ गुणः अङ्गस्य

कर् + ओ + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः।

In III/2,

कृ + तस्

कृ + उ + तस् 3.1.79 तनादिकृज्भ्य उः। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

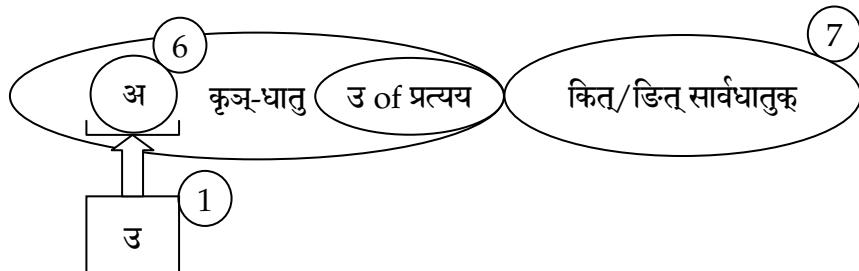
तस् being डिद्वित्, cannot cause गुण for उ.

कर् + उ + तस् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः।

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः किङ्गति

अ of कृ-धातु ending with उकार which is a part of प्रत्यय is replaced by उ, when कित्/डिंत् सार्वधातुक् follows.

अतः^{6/1} उत्^{1/1} सार्वधातुके^{7/1} । ~ करोते:^{6/1} प्रत्ययस्य^{6/1} उतः^{6/1} किङ्गति^{7/1}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- अतः 6/1 – A short अ; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- उत् 1/1 – This is आदेश.
- सार्वधातुके 7/1 – in परस्परमी.
- करोते: 6/1 – From 6.4.108 नित्यं करोते: ।; कृज्ञ-धातु with शितप् धातुनिर्देशो; in सम्बन्धे षष्ठी to अतः:.
- प्रत्ययस्य 6/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ।; with विभक्तिविपरिणाम; in अवयव-षष्ठी.
- उतः 6/1 – This is an adjective to अज्ञस्य. By तदन्तविधि, “उदन्तस्य अज्ञस्य” is understood.
- किङ्गति 7/1 – From 9.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः ।.

[LSK] उत्-प्रत्यय-अन्तस्य^{6/1} कृज्ञः^{6/1} अकारस्य^{6/1} उः^{1/1} स्यात्^{III/1} सार्वधातुके^{7/1} किङ्गति^{7/1} ।

उ is the substitute in the place of अ of कृज्ञ-धातु which ends with प्रत्यय उ, when कित् or डिंत् सार्वधातुक-प्रत्यय follows.

[LSK] कुरुतः^{III/2} ॥

कृ + तस्

कृ + उ + तस् 3.1.79 तनादिकृज्ञ्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

कर् + उ + तस् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अज्ञस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।

कुर् + उ + तस् 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः किङ्गति

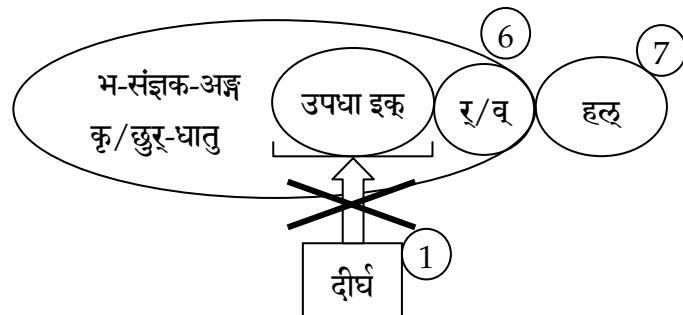
In III/3,

कृ + उ + अन्ति	3.1.79 तनादिकृजभ्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
कर् + उ + अन्ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।
कुर् + उ + अन्ति	6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः विडंति
कुर् + व् + अन्ति	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Here, दीर्घ of उ in कुर् by 8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधाया: दीर्घः इकः is प्राप्त. This is negated for कृ-धातु by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 8.2.79 न भकुर्षुराम् । ~ धातोः वौः उपधाया: दीर्घः इकः

The दीर्घ is prohibited for the उपधा of भ-संज्ञक-अङ्ग, कृ-धातु, and छुर्-धातु.

न⁰ भ-कुर्-छुराम्^{6/3} । ~ धातोः^{6/1} वौः^{6/2} उपधाया:^{6/1} दीर्घः^{7/1} इकः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- न 0 – This is to negate उपधा-दीर्घ enjoined by 8.2.77 हलि च ।.
- भ-कुर्-छुराम् 6/3 – Three things are in ID.

भ = भ-संज्ञक-अङ्ग; e.g., धुर्यः, दिव्यः.

कुर् = डुकृज् करणे modified into “कुर्”. कुरँ शब्दे (6P) is not intended here.

छुर् = छुरँ छेदने (6P) to cut; e.g., छुर्यात्.

[LSK] भस्य^{6/1} कुर्-छुरोः^{6/2} उपधाया:^{6/1} न⁰ दीर्घः^{1/1}।

दीर्घ is the substitute in the place of उपधा इक् of र्/व्-ending धातु when हलि follows.

[LSK] कुर्वन्ति^{III/3} ।

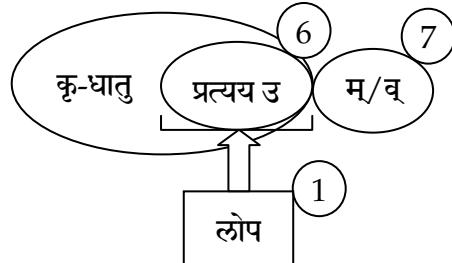
कुर् + व् + अन्ति   6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

दीर्घ by 8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधाया: दीर्घः इकः is prohibited by 8.2.79 न भकुर्षुराम् ।.

The next sūtra gives an अपवाद to the optional लोप of प्रत्यय उ by 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ।

[विधिसूत्रम्] 6.4.108 नित्यं करोते: । ~ प्रत्ययस्य उतः लोपः म्वोः

Of कृ-धातु, प्रत्यय उकार is always elided when म/व follows.

नित्यम्⁰ करोते: ^{6/1} । ~ प्रत्ययस्य ^{6/1} उतः ^{6/1} लोपः ^{1/1} म्वोः ^{7/2}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- नित्यम्⁰ – This is to clarify and distinguish from the optional लोप told by the previous sūtra 6.4.107 लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः ।.
- करोते: 6/1 – Of कृ-धातु with श्चित्पृधातुनिर्देशो; in सम्बन्धे षष्ठी to उतः:.
- लोपः 1/1 – This is आदेश. From 6.4.107 लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः ।.
- म्वोः 7/2 – म् च व् च म्वौ (ID) ।, तयोः ।; in परस्परमी. From 6.4.107 लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः ।.
- प्रत्ययस्य 6/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ।; this is an adjective to उतः:.
- उतः: 6/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] करोते: ^{6/1} प्रत्यय-उकारस्य ^{6/1} नित्यम्⁰ लोपः ^{1/1} म्वोः ^{7/2} परयोः ^{7/2} ।

लोप is always the substitute in the place of प्रत्यय उ, when म/व follows.

[LSK] कुर्वः ^{1/2} । कुर्मः ^{1/3} ।

कृ + वस्

कृ + उ + वस् 3.1.79 तनादिकृज्ञ्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

कर् + उ + वस् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।

कुर् + उ + वस् 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः किञ्चति

कुर् + वस् 6.4.108 नित्यं करोते: । ~ प्रत्ययस्य उतः लोपः म्वोः

In आत्मनेपद,

[LSK] कुरुते^{III/1} ।

कृ + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
कृ + उ + ते	3.1.79 तनादिकृजभ्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
कर् + उ + ते	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।
कुर् + उ + ते	6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोतेः प्रत्ययस्य उतः विडंति

Conjugation of कृ (8UA) in लट्/कर्तरि

करो + पित् तिङ्, कुरु by 6.4.110 + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति 6.1.77, 8.2.79	कुरुते	कुर्वाते 6.1.77, 8.2.79	कुर्वते 6.1.77, 8.2.79
मध्यमपुरुषः	करोषि	कुरुथः	कुरुथ	कुरुषे	कुर्वथे 6.1.77, 8.2.79	कुरुष्वे
उत्तमपुरुषः	करोमि	कुर्वः 6.4.108	कुर्मः 6.4.108	कुर्वे	कुर्वहे 6.4.108	कुर्महे 6.4.108

== लिट् ==

[LSK] चकार, चक्रे^{III/1} ।

Refer back to the section of गोपायांचकार in भ्वादि.

Conjugation of कृ (8UA) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चकार	चक्रतुः	चक्रः	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे
मध्यमपुरुषः	चकर्थ	चक्रथुः	चक्र	चक्रषे	चक्राथे	चक्रृद्ध्वे
उत्तमपुरुषः	चकार/चकर	चक्रव	चक्रम	चक्रे	चक्रवहे	चक्रमहे

== लुट ==

[LSK] कर्तासि, कर्तासे^{II/1} ।

कृ + इट् तास् + सि 7.2.35 आर्धधातुकस्येङ्गलादेः ।

Conjugation of कृ (8UA) in लुट्/कर्तरि

कर्तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः
मध्यमपुरुषः	कर्तासि	कर्तास्थः	कर्तास्थ	कर्तासे	कर्तासाथे	कर्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	कर्तास्मि	कर्तास्वः	कर्तास्मः	कर्ताहे	कर्तास्वहे	कर्तास्महे

== लुट् ==

[LSK] करिष्यति, करिष्यते^{III/1} ।

कृ + इट् स्य + ति 7.2.70 ऋद्धनोः स्ये । ~ इट्

कर् + इस्य + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः with 1.1.51 उरण् रपरः ।

कर् + इष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of कृ (8UA) in लृट्/कर्तरि

करिष्य (अदन्त-अञ्ज) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करिष्यति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	करिष्यासि	करिष्यथः	करिष्यथ	करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	करिष्यामि	करिष्यावः	करिष्यामः	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे

== लोट ==

[LSK] करोनु^{III/1} । कुरुताम्^{III/2} ।

Same for लट्.

कृ + उ + हि^{II/1} 3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः:

कर् + उ + हि 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।

कुर् + उ + हि 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः किञ्चति

कुर् + उ 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । ~ हेः लुक्

Conjugation of कृ (8UA) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करोतु/कुरुतात् 7.3.84	कुरुताम्	कुर्वन्तु 6.1.77	कुरुताम्	कुर्वाताम् 6.1.77	कुर्वताम् 6.1.77
मध्यमपुरुषः	कुरु 6.4.106 /कुरुतात्	कुरुतम्	कुरुत	कुरुष्व	कुर्वाथाम् 6.1.77	कुरुष्वम्
उत्तमपुरुषः	करवाणि 7.3.84, 6.1.78	करवाव 7.3.84, 6.1.78	करवाम 7.3.84, 6.1.78	करवै 7.3.84, 6.1.78	करवावहै 7.3.84, 6.1.78	करवामहै 7.3.84, 6.1.78

== लड् ==

[LSK] अकरोत्, अकुरुत^{III/1} ।

Same for लट्.

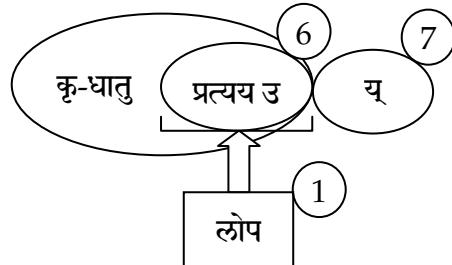
Conjugation of कृ (8UA) in लड्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकरोत् 7.3.84	अकुरुताम्	अकुर्वन् 6.1.77	अकुरुत	अकुर्वाताम् 6.1.77	अकुर्वत 6.1.77
मध्यमपुरुषः	अकरोः 7.3.84	अकुरुतम्	अकुरुत	अकुरुथाः	अकुर्वाथाम् 6.1.77	अकुरुष्वम्
उत्तमपुरुषः	अकरवम् 7.3.84, 6.1.78	अकुर्व 6.4.108	अकुर्म 6.4.108	अकुर्वि 6.1.77	अकुर्वहि 6.4.108	अकुर्महि 6.4.108

== विधिलिङ्गः ==

[विधिसूत्रम्] 6.4.109 ये च । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः लोपः

(As in 6.4.108 नित्यं करोते: ।, when म्/व् follows,) when य् follows also, प्रत्यय उकार of कृ-धातु is elided.

ये^{7/1} च⁰ । ~ करोते: ^{6/1} प्रत्ययस्य ^{6/1} उतः ^{6/1} लोपः ^{1/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- ये 7/1 – अ after य् is for उच्चारण; in परस्परमी.
- च 0 – This brings the लोप of प्रत्यय उ.
- करोते: 6/1 – From 6.4.108 नित्यं करोते: ।; of कृ-धातु with शितप् धातुनिर्देशो; in सम्बन्धे षष्ठी to उतः.
- लोपः 1/1 – This is आदेश. From 6.4.107 लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः ।.
- प्रत्ययस्य 6/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ।; this is an adjective to उतः.
- उतः 6/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] कृजः ^{6/1} उ-लोपः ^{1/1} य-आदौ^{7/1} प्रत्यये^{7/1} परे^{7/1} ।

लोप is the substitute in the place of प्रत्यय उ, when य् follows.

[LSK] कुर्यात्, कुर्वीत^{III/1} ।

कृ + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिञ्च्च । ~ लिङ्गः
कृ + या त्	7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकरस्य
कृ + उ + यात्	3.1.79 तनादिकृज्ज्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
कर् + उ + यात्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।
कुर् + उ + यात्	6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः विडंति
कुर् + यात्	6.4.109 ये च । ~ करोते: प्रत्ययस्य उतः लोपः

In आत्मनेपद,

कृ + सीयुट् त

3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

कृ + ई॒त्	7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
कृ + ई॒त्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
कृ + उ + ई॒त्	3.1.79 तनादिकृञ्ज्य उः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
कर् + उ + ई॒त्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, with 1.1.51 उरण् रपरः ।
कुर् + उ + ई॒त्	6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ करोतेः प्रत्ययस्य उतः किंडति
कुर् + व् + ई॒त्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of कृ (8UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

कुर्या + तिङ्गः in परस्मैपद, कुर्वी + तिङ्गः in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्
मध्यमपुरुषः	कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात्	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
उत्तमपुरुषः	कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम्	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

[LSK] क्रियात्, कृषीष्ट III/1 ।

कृ + यास् + त्

क्रि + यास् + त् 7.4.28 रिङ्गः शयगिलङ्गक्षु । ~ अकृत्सार्वधातुकयोः ऋतः

In आत्मनेपद, the आशीर्लिङ्गः-प्रत्यय is झलादि and preceded by ऋवर्ण, thus the suffix is िंत् by 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिस्त्रौ आत्मनेपदेषु झल्. By this, गुण does not take place.

कृ + सीय् + स् + त्

Conjugation of कृ (8UA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

कृ + यास् + तिङ्गः in परस्मैपद, कृ + इषी(य) + तिङ्गः in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः	कृषीष्ट	कृषीयास्ताम्	कृषीरन्
मध्यमपुरुषः	क्रियाः	क्रियास्तम्	क्रियास्त	कृषीष्टाः	कृषीयास्ताम्	कृषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	क्रियास्म्	क्रियास्व	क्रियास्म	कृषीय	कृषीवहि	कृषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अकार्षीत्, अकृत्^{III/1} ॥

कृ + सिच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
कृ + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृके । ~ हलि ईट्
कार् + स् + ईत्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य
कार् + ष् ईत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
अट् कार्षीत्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्नुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

कृ + सिच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
कृ + त	2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुक् विभाषा

Being अपित् सार्वधातुक, त is डित्.

अट् कृत्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्नुदात्तः । ~ अङ्गस्य
लुक्-अभाव-पक्षे	

कृ + सिच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
---------------	----------------------

The सिच् is झलादि, followed by आत्मनेपद, and preceded by ऋवर्ण, thus is डित् by 1.2.12 उश्वा। ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु झल्. By this, गुण does not take place on कृ.

कृ + त	8.2.27 हस्वादङ्गात् । ~ सस्य लोपः
अट् कृत्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्नुदात्तः । ~ अङ्गस्य

The form is the same as सिच्-लुक्.

Conjugation of कृ (8UA) in लुङ्/कर्तरि

अकार्ष् + तिङ् in परस्मैपद, अकृ + स् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकार्षीत्	अकार्षाम्	अकार्षुः	अकृत्	अकृषाताम्	अकृषत्
मध्यमपुरुषः	अकार्षीः	अकार्षम्	अकार्ष	अकृथाः	अकृषाथाम्	अकृद्वम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अकार्षम्	अकार्ष	अकार्षम्	अकृषि	अकृष्वहि	अकृष्वहि

== लृङ् ==

[LSK] अकरिष्यत्, अकरिष्यत्^{III/1} ॥

कृ + इट् स्य + त्	7.2.70 ऋद्धनोः स्ये । ~ इट्
कर् + इस्य + त्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः with 1.1.51 उरण् रपरः ।
कर् + इष्य + त्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
अट् करिष्यत्	6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

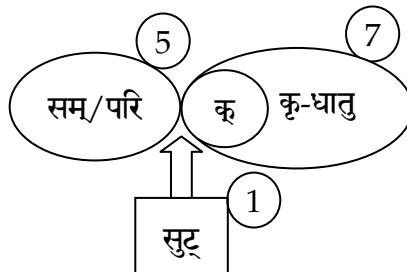
Conjugation of कृ (8UA) in लृङ्/कर्तौरि

अकरिष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकरिष्यत्	अकरिष्यताम्	अकरिष्यन्	अकरिष्यत	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अरोस्यः	अकरिष्यतम्	अकरिष्यत	अकरिष्यथाः	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अकरिष्यम्	अकरिष्याव	अकरिष्याम	अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि

[विधिसूत्रम्] 6.1.137 सम्परिभ्यां करोतौ भूषणे । ~ सुट् कात् पूर्वः

In the sense of decoration, सुट्-आगम comes as the preceding letter from कृ when सम्/परि is followed by कृ-धातु.

सम्-परिभ्याम्^{5/2} करोतौ^{7/1} भूषणे^{7/1} । ~ सुट्^{1/1} कात्^{5/1} पूर्वः^{1/1}

3 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- सम्-परिभ्याम् 5/2 – सम् च परि: च सम्परी (ID), ताभ्याम् ।; in पूर्वपञ्चमी.
- करोतौ 7/1 – कृ-धातु with श्वितप् धातुनिर्देश; in परसप्तमी.
- भूषणे 7/1 – Decoration; in विषयसप्तमी, indicating the meaning of सम् + कृ and परि + कृ.
- सुट् 1/1 – From 6.1.135 सुट् कात् पूर्वः ।. Because the position of सुट् is determined as कात् पूर्वः, the परिभाषा 1.1.46 आद्यन्तौ टकितौ । is not required.
- कात् 5/1 – अ after कृ is उच्चारण. In दिग्योगे पञ्चमी to पूर्वः.
- पूर्वः 1/1 – This is in समानाधिकरण to सुट्.

[विधिसूत्रम्] 6.1.138 समवाये च । ~ सम्परिभ्याम् करोतौ सुट् कात् पूर्वः

In the sense of collection as well, सुट्-आगम comes as the preceding letter from कृ when सम्/परि is followed by कृ-धातु.

समवाये^{7/1} च⁰ । ~ सम्-परिभ्याम्^{5/2} करोतौ^{7/1} सुट्^{1/1} कात्^{5/1} पूर्वः^{1/1}

2 words in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- समवाये 7/1 – Collection; in विषयसप्तमी, indicating the meaning of सम् + कृ and परि + कृ.
- च 0 – This brings the whole context from the previous sūtra.

[LSK] सम्-परि-पूर्वस्य^{6/1} करोते:^{6/1} सुट्^{1/1} स्यात्^{III/1} भूषणे^{7/1} सङ्घाते^{7/1} च⁰ अर्थे^{7/1} ।

There should be सुट्-आगम for कृ-धातु, which has सम् or परि before, when the meaning is decoration or collection.

[LSK] संस्करोति^{III/1} । अलङ्करोति^{III/1} इति^० अर्थः^{१/१} ।

The meaning is “he decorates.”

सम् + करोति

सम् + सुट् + करोति 6.1.137 सम्परिभ्यां करोतौ भूषणे । ~ सुट् कात् पूर्वः

स रुं + स् + करोति 8.3.5 समः सुटि । ~ रुः, with the help of 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।

सँ र् + स् + करोति 8.3.2 अत्रानुनासिकः पूर्वस्य तु वा ।

सँः + स् + करोति 8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

सँस् + स् + करोति (वा०) संपुकानां सो वक्तव्यः । ~ विसर्जनीयस्य सः

संस्करोति

पक्षे

सं र् + स् + करोति 8.3.4 अनुनासिकात् परोऽनुस्वारः ।

सः + स् + करोति 8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

संस् + स् + करोति (वा०) संपुकानां सो वक्तव्यः । ~ विसर्जनीयस्य सः

संस्करोति

[LSK] संस्कुर्वन्ति^{III/1} । सङ्घीभवन्ति^{III/1} इति^० अर्थः^{१/१} ।

The meaning is “they accumulate.”

सम् + कुर्वन्ति

सम् + सुट् + कुर्वन्ति 6.1.137 सम्परिभ्यां करोतौ भूषणे । ~ सुट् कात् पूर्वः

The same process for संस्करोति.

[LSK] सम्-पूर्वस्य^{६/१} कच्चित्^० अभूषणे^{७/१} अपि^० सुट्^{१/१} । “संस्कृतं भक्षाः (4.2.16)” इति^० ज्ञापकात्^{५/१} ॥

In some places, even when not in the sense of decoration, सुट् is seen for कृ with सम्, because the usage in the sūtra 4.2.16 संस्कृतं भक्षाः । is seen. The meaning of the sūtra is: अण् is suffixed to a 7th case-ending word when food items are prepared in that which the word is indicating. E.g., भ्राष्टेषु संस्कृता भ्राष्टा यवाः ॥ (Barleys which are prepared in the vessel called भ्राष्ट् are “भ्राष्ट्”.)

[विधिसूत्रम्] 6.1.139 उपात्प्रतियत्वैकृतवाक्याध्याहरेषु च। ~ करोतौ सुट् कात् पूर्वः

After उप, in the sense of adding quality, modification, and supplementing a sentence also, सुट्-आगम comes as the preceding letter from of कृ-धातु.

उपात्^{5/1} प्रतियत्वैकृत-वाक्याध्याहरेषु^{7/3} च⁰। ~ करोतौ^{7/1} सुट्^{1/1} कात्^{5/1} पूर्वः^{1/1}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- उपात्^{5/1} – उप-उपसर्ग; in पूर्वपञ्चमी.
- प्रतियत्वैकृत-वाक्याध्याहरेषु^{7/3} – Three words in ID; in विषयसप्तमी. Each meaning is explained in the वृत्ति.
- समवाये^{7/1} – Collection; in विषयसप्तमी, indicating the meaning of सम् + कृ and परि + कृ.
- च⁰ – This brings the whole context from the previous sūtra.

[LSK] उपात्^{5/1} कृजः^{6/1} सुट्^{1/1} स्यात्^{III/1} एषु^{7/3} अर्थेषु^{7/3} चात्^{5/1} प्राक्-उक्तयोः^{7/2} अर्थयोः^{7/2}।

There should be सुट्-आगम for कृ-धातु after उप, in these senses. By the word च, in the two senses (decorating and collecting) previously told also.

[LSK] प्रतियत्वैकृतम्^{1/1} गुणाधानम्^{1/1}। विकृतम्^{1/1} एव⁰ वैकृतम्^{1/1} विकारः^{1/1}। वाक्य-अध्याहारः^{1/1} आकाङ्क्षित-एकदेश-पूरणम्^{1/1}।

प्रतियत्वैकृत means adding quality. वैकृत means modification. वाक्याध्याहार means supplying a part of a sentence which is intended.

[LSK] उपस्कृता^{1/1} कन्या^{1/1}।

A decorated girl.

[LSK] उपस्कृताः^{1/3} ब्राह्मणाः^{1/3}।

Assembled brahmins

[LSK] एधोदकस्य^{6/1} उपस्करेति^{III/1}।

He prepares water for fuel. (The 6th case is by 2.3.53 कृजः प्रतियत्वैकृते। ~ कर्मणि षष्ठी शेषे)

[LSK] उपस्कृतम्^{2/1} भुज्ञे^{III/1}।

He eats what is modified.

[LSK] उपस्कृतम्^{2/1} ब्रूते^{III/1}॥

He tells what was omitted in the sentence.

7. वनुँ याचने (8AS)

[LSK] वनुँ याचने^{7/1} ॥ ७ ॥ to beg, to seek for

The content of the धातु is वन्. The उँ is इत् for optional इट् after त्वा by 7.2.56 उदितो वा । ~ त्वि to have forms वत्वा and वनित्वा. Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

The entire conjugation is just like the आत्मनेपद portion of तन्.

In लिट्, because the धातु is वादि, starting with the letter व, the एत्व and अभ्यासलोप does not take place by 6.4.126 न शसददवादिगुणानाम् । ~ अतः लिटि एत् अभ्यासलोपश्च.

[LSK] वनुते^{III/1} । ववने^{III/1} ॥

लट्		
वनुते	वन्वाते	वन्वते
वनुषे	वन्वाथे	वनुच्चे
वन्वे	वन्वहे/वनुवहे	वन्महे/वनुमहे
लिट् 6.4.126 न शसददवादिगुणानाम् । ~ अतः लिटि एत् अभ्यासलोपश्च		
ववने	ववनाते	ववनिरे
ववनिषे	ववनाथे	ववनिच्चे
ववने	ववनिवहे	ववनिमहे
लुट्		
वनिता	वनितारौ	वनितारः
वनितासे	वनितासाथे	वनिताध्वे
वनिताहे	वनितास्वहे	वनितास्महे
लृट्		
वनिष्ठते	वनिष्ठेते	वनिष्ठन्ते
वनिष्ठसे	वनिष्ठेथे	वनिष्ठध्वे
वनिष्ठे	वनिष्ठावहे	वनिष्ठामहे
लोट्		
वनुताम्	वन्वाताम्	वन्वताम्
वनुच्च	वन्वाथाम्	वनुध्वम्
वनवै	वनवावहै	वनवामहै

लड्		
अवनुत	अवन्वाताम्	अवन्वव
अवनुथा:	अवन्वाथाम्	अवनुध्वम्
अवन्वि	अवन्वहि/अवनुवहि	अवन्महि/अवनुमहि
विधिलिङ्		
वन्वीत	वन्वीयाताम्	वन्वीरन्
वन्वीथा:	वन्वीयाथाम्	वन्वीध्वम्
वन्वीय	वन्वीवहि	वन्वीमहि
आशीर्लिङ्		
वनिषीष्ट	वनिषीयास्ताम्	वनिषीरन्
वनिषीष्ठा:	वनिषीयास्थाम्	वनिषीध्वम्
वनिषीय	वनिषीवहि	वनिषीमहि
लुङ् 2.4.79 तनादिभ्यस्तथासोः । ~ सिचः लुङ् विभाषा		
अवत/अवनिष्ट	अवनिषाताम्	अवनिषत
अवथा:/अवनिष्ठा:	अवनिषाथाम्	अवनिध्वम्
अवनिषि	अवनिष्ठाहि	अवनिष्ठाहि
लृङ्		
अवनिष्ठत	अवनिष्ठेताम्	अवनिष्ठन्त
अवनिष्ठथा:	अवनिष्ठेथाम्	अवनिष्ठध्वम्
अवनिष्ठे	अवनिष्ठावहि	अवनिष्ठामहि

8. मनुँ अवबोधने (8AS)

[LSK] मनुँ अवबोधने^{7/1} ॥ ८॥ to consider, to esteem

The content of the धातु is मन्. All the features and conjugation are the same as for वन्, except for लिंग, where एत्वं and अभ्यासलोप take place.

[LSK] मनुते^{III/1} | मेने^{III/1} | मनिष्यते^{III/1} | मनुताम्^{III/1} | अमनुत^{III/1} | मन्वीत^{III/1} | मनिषीष्ट^{III/1} | अमत, अमनिष्ट^{III/1} | अमनिष्यत^{III/1} ॥

लट्		
मनुते	मन्वाते	मन्वते
मनुषे	मन्वाथे	मनुध्वे
मन्वे	मन्वहे/मनुवहे	मन्महे/मनुमहे
लिंग्		
मेने	मेनाते	मेनिरे
मेनिषे	मेनाथे	मेनिष्वे
मेने	मेनिवहे	मेनिमहे
लट्		
मनिता	मनितारौ	मनितारः
मनितासे	मनितासाथे	मनिताध्वे
मनिताहे	मनितास्वहे	मनितास्महे
लट्		
मनिष्यते	मनिष्येते	मनिष्यन्ते
मनिष्यसे	मनिष्येथे	मनिष्यध्वे
मनिष्ये	मनिष्यावहे	मनिष्यामहे
लोट्		
मनुताम्	मन्वाताम्	मन्वताम्
मनुष्व	मन्वाथाम्	मनुध्वम्
मनवै	मनवावहै	मनवामहै

लङ्		
अमनुत	अमन्वाताम्	अमन्वम्
अमनुथाः	अमन्वाथाम्	अमनुध्वम्
अमन्वि	अमन्वहि/अमनुवहि	अमन्महि/अमनुमहि
विधिलिङ्		
मन्वीत	मन्वीयाताम्	मन्वीरन्
मन्वीथाः	मन्वीयाथाम्	मन्वीध्वम्
मन्वीय	मन्वीवहि	मन्वीमहि
आशीर्लिङ्		
मनिषीष्ट	मनिषीयास्ताम्	मनिषीरन्
मनिषीष्ठाः	मनिषीयास्थाम्	मनिषीध्वम्
मनिषीय	मनिषीवहि	मनिषीमहि
लङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः झल्ल हलन्तात कित्		
अमत/अमनिष्ट	अमनिषाताम्	अमनिषत
अमथाः/अमनिष्ठाः	अमनिषाथाम्	अमनिष्वम्
अमनिषि	अमनिष्वहि	अमनिष्वहि
लङ्		
अमनिष्यत	अमनिष्येताम्	अमनिष्यन्त
अमनिष्यथाः	अमनिष्येथाम्	अमनिष्यध्वम्
अमनिष्ये	अमनिष्यावहि	अमनिष्यामहि

[LSK] इति⁰ तनादयः^{1/3} ॥ ८॥

अथ ब्र्याद्यः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातुs starting with क्री.

1. ડુક્રીઝ દ્વારા નિર્ધારિત વિનિમિયે (9UA)

[LSK] डुकीज् द्रव्यविनिमिये^{7/1} ॥१॥ to buy

द्रव्यविनिमय means trading materials. Generally क्री-धातु itself is used in the sense of buying, while with वि उपसर्ग, it is used in the sense of selling.

The content of the धातु is क्री. The डु is इत् by 1.3.5 आदिर्जिटुडवः।, for 3.3.88 द्वितः क्रिः। to make क्रीत्रिम. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात्।.

== ਲਟ੍ਟ ==

क्री + लट/कर्तरि/III/1

क्री + लट 3.2.123 वर्तमाने लट । ~ धातोः

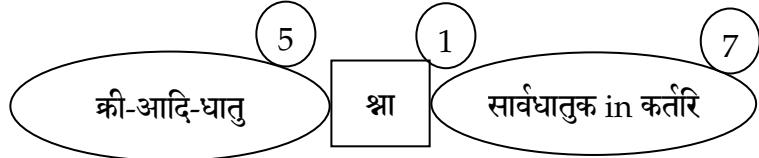
क्री + तिप् 3.4.78 तिस्सिंहसिप्थरथमिव्वस्तातांज्ञाथासाथांच्चमिङ्गहिमहिङ् । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् । 1.4.108 शेषे प्रथमः । 1.4.22 द्येकयोर्द्विवचनैकवचने ।

Here, शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद् to that.

[विधिसूत्रम्] 3.1.81 क्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After धातु^s belonging to क्री-आदि-गण in धातुपाठ, शा is suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

क्री-आदिभ्यः ^{5/3} शा ^{1/1} । ~ कर्तरि ^{7/1} धातोः ^{5/1} सार्वधातुके ^{7/1} प्रत्ययः ^{1/1} परः ^{1/1} च ⁰

2 words in the सूत्र; 6 words as अनुवृत्ति

- क्री-आदिभ्यः 5/3 – क्री आदि: येषां ते धातवः (116B), तेभ्यः ।; this is an adjective to धातोः.
- शा 1/1 – This is the प्रत्यय. The content is ना. श् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। for सार्वधातुक. Being अपित्, this suffix is डित् by 1.2.5 सार्वधातुकमपित्।, thus does not cause गुण for its अज्ञ.

[LSK] शपः ^{6/1} अपवादः ^{1/1} ।

This is an अपवाद to शप्.

[LSK] क्रीणाति ^{III/1} ।

क्री + शा + ति   3.1.81 क्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

क्री + णा + ति   8.4.2 अङ्कुष्वाङ्म्ब्यवायेऽपि । ~ रषभ्याम् नः णः समानपदे

[LSK] “ई हल्यघोः (6.4.113)” । क्रीणीतः ^{III/2} ।

क्री + शा + तस्   3.1.81 क्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

क्री + नी + तस्   6.4.113 ई हल्यघोः । ~ शाभ्यस्त्योः आतः विडति सार्वधातुके

क्री + णी + तस्   8.4.2 अङ्कुष्वाङ्म्ब्यवायेऽपि । ~ रषभ्याम् नः णः समानपदे

[LSK] “शाभ्यस्त्योरातः (6.4.112)” । क्रीणन्ति ^{III/3} ।

क्री + शा + अन्ति   3.1.81 क्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

क्री + न् + अन्ति   6.4.112 शाभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

क्री + ण् + अन्ति   8.4.2 अङ्कुष्वाङ्म्ब्यवायेऽपि । ~ रषभ्याम् नः णः समानपदे

[LSK] क्रीणासि ^{II/1} । क्रीणीथः ^{II/2} । क्रीणीथ ^{II/3} ।

[LSK] क्रीणामि ^{I/1} । क्रीणीवः ^{I/2} । क्रीणीमः ^{I/3} ।

In आत्मनेपद,

[LSK] क्रीणीते^{III/1} |

क्री + शा + ते 3.1.81 क्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

क्री + नी + ते 6.4.113 ई हल्यधोः । ~ शाभ्यस्तयोः आतः विडंति सार्वधातुके

[LSK] क्रीणाते^{III/2} | क्रीणते^{III/2} |

क्री + न् + आते 6.4.112 शाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विडंति सार्वधातुके

[LSK] क्रीणीषे^{II/1} | क्रीणाथे^{II/2} | क्रीणीध्वे^{II/3} |

[LSK] क्रीणे^{I/1} | क्रीणीवहे^{I/2} | क्रीणीमहे^{I/3} |

Conjugation of क्री (9UA) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते
मध्यमपुरुषः	क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ	क्रीणीषे	क्रीणाथे	क्रीणीध्वे
उत्तमपुरुषः	क्रीणामि	क्रीणीवः	क्रीणीमः	क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे

== लिट् ==

When suffix is पित्, गुण and वृद्धि can take place. When suffix is अपित्, thus कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित्। इयड्-आदेश by 6.4.77 अचि शूधातुभ्रवां घोरियडुङ्वडौ । takes place. Note that यण् by 6.4.83 एरनेकचोऽसंयोगपूर्वस्य। is not applicable as the ई is preceded by संयोग. इयड् is the substitute for all endings followed by कित् because of इट्-आगम.

[LSK] चिक्राय^{III/1} |

क्री + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

क्री क्री + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

क्रि क्री + अ 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

कि क्री + अ 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

चि क्री + अ 7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

चि क्रै + अ 7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अज्ञस्य

चि क्राय् + अ 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

LSK] चिकियतुः III/2 | चिकियुः III/3 |

चि क्री + अतुस्

चि क्र इय् + अतुस् 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियदुन्वडौ | ~ अङ्गस्य

Not listed in प्रयादिनियम, इट्-आगम comes for वलादि. As for थल्, since the धातु is अजन्त and नित्य-अनिट् for थल्, but not ऋदन्त, both forms (with इट् and without) have to be made.

[LSK] चिकियथ, चिक्रेथ II/1 |

चि + क्री + इथ

चि + क्रे + इथ

चि + क्रय् + इथ 6.1.78 एचोऽयवायावः | ~ अचि संहितायाम्

इट्-अभाव-पक्षे

चि + क्री + थ

चि + क्रे + थ

[LSK] चिकिय II/3 |

In आत्मनेपद,

[LSK] चिकिये III/1 |

चि + क्री + ए

चि क्र इय् + ए 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियदुन्वडौ | ~ अङ्गस्य

Conjugation of क्री (9UA) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चिक्राय	चिक्रियतुः	चिक्रियुः	चिक्रिये	चिक्रियाते	चिक्रियिरे
मध्यमपुरुषः	चिक्रियथ/चिक्रेथ	चिक्रियथुः	चिक्रिय	चिक्रियिषे	चिक्रियाथे	चिक्रियिद्वे/ चिक्रियिष्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	चिक्राय/चिक्रय	चिक्रियिव	चिक्रियिम	चिक्रिये	चिक्रियिवहे	चिक्रियिमहे

== लृट ==

[LSK] क्रेता^{III/1} |

क्री + तास् + डा

के + तास् + डा   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

Conjugation of क्री (9UA) in लृट/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	क्रेता	क्रेतारौ	क्रेतारः	क्रेता	क्रेतारौ	क्रेतारः
मध्यमपुरुषः	क्रेतासि	क्रेतास्थः	क्रेतास्थ	क्रेतासे	क्रेतासाथे	क्रेताध्वे
उत्तमपुरुषः	क्रेतास्मि	क्रेतास्वः	क्रेतास्मः	क्रेताहे	क्रेतास्वहे	क्रेतास्महे

== लृट ==

[LSK] क्रेष्यति, क्रेष्यते^{III/1} |

के + स्य + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

के + ष्य + ति   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of क्री (9UA) in लृट/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	क्रेष्यति	क्रेष्यतः	क्रेष्यन्ति	क्रेष्यते	क्रेष्यते	क्रेष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	क्रेष्यसि	क्रेष्यथः	क्रेष्यथ	क्रेष्यसे	क्रेष्यथे	क्रेष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	क्रेष्यामि	क्रेष्यावः	क्रेष्यामः	क्रेष्ये	क्रेष्यावहे	क्रेष्यामहे

== लोट ==

[LSK] क्रीणात्, क्रीणीतात्^{III/1} | क्रीणीताम्^{III/2} |

Same for लट्.

क्री + शा + हि^{II/1} 3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः

क्री + नी + हि 6.4.113 ई हल्यघोः । ~ शाभ्यस्तयोः आतः विडति सार्वधातुके

हि remains.

Conjugation of क्री (9UA) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	क्रीणात्/क्रीणीतात्	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्
मध्यमपुरुषः:	क्रीणीहि/क्रीणीतात्	क्रीणीतम्	क्रीणीत	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीष्वम्
उत्तमपुरुषः:	क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम	क्रीणै	क्रीणावहै	क्रीणामहै

== लड् ==

[LSK] अक्रीणात्, अक्रीणीत^{III/1} |

Same for लट्.

Conjugation of क्री (9UA) in लड्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत
मध्यमपुरुषः:	अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत	अक्रीणीथाः	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीष्वम्
उत्तमपुरुषः:	अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] क्रीणीयात्, क्रीणीत्^{III/1} ।

क्री + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिन्च्च । ~ लिङ्:
क्री + या त्	7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
क्री + श्वा + यात्	3.1.81 क्यादिभ्यः श्वा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
क्री + नी + यात्	6.4.113 ई हल्यधोः । ~ श्वाभ्यस्त्योः आतः विङ्गति सार्वधातुके
क्री + णी + यात्	8.4.2 अङ्कुष्वाङ्म्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

In आत्मनेपद,

क्री + सीयुट् त	3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।
क्री + ईय् त	7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
क्री + ईत्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
क्री + श्वा + ईत्	3.1.81 क्यादिभ्यः श्वा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
क्री + न् + ईत्	6.4.112 श्वाभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विङ्गति सार्वधातुके
क्री + ण् + ईत्	8.4.2 अङ्कुष्वाङ्म्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

Conjugation of क्री (9UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

क्रीणीया + तिङ् in परस्मैपद, क्रीणी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्
मध्यमपुरुषः	क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात	क्रीणीथाः	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीध्वम्
उत्तमपुरुषः	क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] क्रीयात्, क्रेषीष्ट^{III/1} ।

क्री + यास् + त्

यासुट् in आशीर्लिङ्ग brings कित्वा to तिङ्ग् by 3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः, thus there is no गुण in the धातु.

In आत्मनेपद,

क्रे + सीय् + स् + त्   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

Conjugation of क्री (9UA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

क्री + यास् + तिङ्ग् in परस्मैपद, क्रे + षी(य) + तिङ्ग् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	क्रीयात्	क्रीयास्ताम्	क्रीयासुः	क्रेषीष्ट	क्रेषीयास्ताम्	क्रेषीरन्
मध्यमपुरुषः	क्रीयाः	क्रीयास्तम्	क्रीयास्त	क्रेषीष्ठाः	क्रेषीयास्थाम्	क्रेषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	क्रीयासम्	क्रीयास्व	क्रीयास्म	क्रेषीय	क्रेषीवहि	क्रेषीमहि

== लुङ्ग ==

[LSK] अकैषीत्, अक्रेष्ट^{III/1} ॥

क्री + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिंच् ।

क्री + स् + ईत्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

क्रै + स् + ईत्   7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य

क्रै + ष् + ईत्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

अट् + क्रैषीत्   6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

क्री + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिंच् ।

क्रे + स् + त्   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

क्रे + ष् + त्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

क्रे + ष् + ट्   8.4.41 षुना षुः ।

अट् + क्रेष्ट   6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of क्री (9UA) in लुड़/कर्तरि

अक्रै + ष् + तिड़ in परस्मैपद, अक्रे + ष् + तिड़ in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अक्रैषीत्	अक्रैषाम्	अक्रैषु	अक्रेष्ट	अक्रेषाताम्	अक्रेषत
मध्यमपुरुषः	अक्रैषीः	अक्रैषम्	अक्रैष्ट	अक्रैषाः	अक्रेषाथाम्	अक्रेष्टवम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अक्रैषम्	अक्रैष्व	अक्रैष्म	अक्रैषि	अक्रैष्वहि	अक्रैष्महि

-- लुड़ --

[LSK] अक्रेष्यत्, अक्रेष्यत्^{III/1} ॥

अ + क्रै + स्य + त् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

अ + क्रै + ष्य + त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of क्री (9UA) in लृड़/कर्तरि

अक्रेष्य + तिड़

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अक्रेष्यत्	अक्रेष्यताम्	अक्रेष्यन्	अक्रेष्यत	अक्रेष्येताम्	अक्रेष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अक्रेष्यः	अक्रेष्यतम्	अक्रेष्यत	अक्रेष्यथाः	अक्रेष्येथाम्	अक्रेष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अक्रेष्यम्	अक्रेष्याव	अक्रेष्याम	अक्रेष्ये	अक्रेष्यावहि	अक्रेष्यामहि

2. प्रीज् तर्पणे कान्तौ च (9UA)

[LSK] प्रीज् तर्पणे^{7/1} कान्तौ^{7/1} च⁰ ॥ २॥ to please, to be pleased

The content of the धातु is प्री. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तभिप्राये कियाफले ।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।.

The entire conjugation is like of क्री (9UA).

[LSK] प्रीणाति, प्रीणीते^{III/1} ॥

लट्					
प्रीणाति	प्रीणीतः	प्रीणन्ति	प्रीणीते	प्रीणाते	प्रीणते
प्रीणासि	प्रीणीथः	प्रीणीथ	प्रीणीषे	प्रीणाथे	प्रीणीध्वे
प्रीणामि	प्रीणीवः	प्रीणीमः	प्रीणे	प्रीणीवहे	प्रीणीमहे
लिट्					
पिप्राय	पिप्रियतुः	पिप्रियुः	पिप्रिये	पिप्रियाते	पिप्रियरे
पिप्रियथ/पिप्रेथ	पिप्रियथुः	पिप्रिय	पिप्रियषे	पिप्रियाथे	पिप्रियिद्वे/ पिप्रियिध्वे 8.3.79
पिप्राय/पिप्रय	पिप्रियव	पिप्रियम	पिप्रिये	पिप्रियवहे	पिप्रियमहे
लुट्					
प्रेता	प्रेतारौ	प्रेतारः	प्रेता	प्रेतारौ	प्रेतारः
प्रेतासि	प्रेतास्थः	प्रेतास्थ	प्रेतासे	प्रेतासाथे	प्रेताध्वे
प्रेतास्मि	प्रेतास्वः	प्रेतास्मः	प्रेताहे	प्रेतास्वहे	प्रेतास्महे
लृट्					
प्रेष्यति	प्रेष्यतः	प्रेष्यन्ति	प्रेष्यते	प्रेष्येते	प्रेष्यन्ते
प्रेष्यसि	प्रेष्यथः	प्रेष्यथ	प्रेष्यसे	प्रेष्येथे	प्रेष्यध्वे
प्रेष्यामि	प्रेष्यावः	प्रेष्यामः	प्रेष्ये	प्रेष्यावहे	प्रेष्यामहे
लोट्					
प्रीणातु/प्रीणीतात्	प्रीणीताम्	प्रीणन्तु	प्रीणीताम्	प्रीणाताम्	प्रीणताम्
प्रीणीहि/प्रीणीतात्	प्रीणीतम्	प्रीणीत	प्रीणीध्व	प्रीणाथाम्	प्रीणीध्वम्
प्रीणानि	प्रीणाव	प्रीणाम	प्रीणे	प्रीणावहे	प्रीणामहे

लङ्					
अप्रीणात्	अप्रीणीताम्	अप्रीणन्	अप्रीणीत	अप्रीणाताम्	अप्रीणत
अप्रीणा:	अप्रीणीतम्	अप्रीणीत	अप्रीणीथा:	अप्रीणाथाम्	अप्रीणीध्वम्
अप्रीणाम्	अप्रीणीव	अप्रीणीम	अप्रीणि	अप्रीणीवहि	अप्रीणीमहि
विधिलिङ्गः					
प्रीणीयात्	प्रीणीयाताम्	प्रीणीयुः	प्रीणीत	प्रीणीयाताम्	प्रीणीरन्
प्रीणीया:	प्रीणीयातम्	प्रीणीयात	प्रीणीथा:	प्रीणीयाथाम्	प्रीणीध्वम्
प्रीणीयाम्	प्रीणीयाव	प्रीणीयाम	प्रीणीय	प्रीणीवहि	प्रीणीमहि
आशीर्णिङ्गः					
प्रीयात्	प्रीयास्ताम्	प्रीयासुः	प्रेषीष्ट	प्रेषीयास्ताम्	प्रेषीरन्
प्रीया:	प्रीयास्तम्	प्रीयास्त	प्रेषीष्टाः	प्रेषीयास्थाम्	प्रेषीध्वम्
प्रीयासम्	प्रीयास्व	प्रीयास्म	प्रेषीय	प्रेषीवहि	प्रेषीमहि
लङ् 7.2.1 सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
अप्रैषीत्	अप्रैष्टाम्	अप्रैषु	अप्रेष्ट	अप्रेषाताम्	अप्रेषत
अप्रैषीः	अप्रैष्टम्	अप्रैष्ट	अप्रेष्टाः	अप्रेषाथाम्	अप्रेढ्वम् 8.3.78
अप्रैष्म	अप्रैष्व	अप्रैष्म	अप्रेषि	अप्रेष्वहि	अप्रेष्महि
लृङ्					
अप्रेष्यत्	अप्रेष्यताम्	अप्रेष्यन्	अप्रेष्यत	अप्रेष्येताम्	अप्रेष्यन्त
अप्रेष्यः	अप्रेष्यतम्	अप्रेष्यत	अप्रेष्यथा:	अप्रेष्येथाम्	अप्रेष्यध्वम्
अप्रेष्यम्	अप्रेष्याव	अप्रेष्याम	अप्रेष्ये	अप्रेष्यावहि	अप्रेष्यामहि

3. श्रीज् पाके (9UA)

[LSK] श्रीज् पाके^{7/1} ॥ ३ ॥ to cook

The content of the धातु is श्री. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।.

The entire conjugation is like of क्री (9UA).

[LSK] श्रीणाति, श्रीणीते^{III/1} ॥

लट्					
श्रीणाति	श्रीणीतः	श्रीणन्ति	श्रीणीते	श्रीणाते	श्रीणते
श्रीणासि	श्रीणीथः	श्रीणीथ	श्रीणीषे	श्रीणाथे	श्रीणीध्वे
श्रीणामि	श्रीणीवः	श्रीणीमः	श्रीणे	श्रीणीवहे	श्रीणीमहे
लिट्					
शिश्राय	शिश्रियतुः	शिश्रियुः	शिश्रिये	शिश्रियाते	शिश्रियिरे
शिश्रियथ/शिश्रेथ	शिश्रियथुः	शिश्रिय	शिश्रियिषे	शिश्रियाथे	शिश्रियिध्वे/ शिश्रियिध्वे 8.3.79
शिश्राय/शिश्रय	शिश्रियिव	शिश्रियिम	शिश्रिये	शिश्रियिवहे	शिश्रियिमहे
लुट्					
श्रेता	श्रेतारौ	श्रेतारः	श्रेता	श्रेतारौ	श्रेतारः
श्रेतासि	श्रेतास्थः	श्रेतास्थ	श्रेतासे	श्रेतासाथे	श्रेताध्वे
श्रेतास्मि	श्रेतास्वः	श्रेतास्मः	श्रेताहे	श्रेतास्वहे	श्रेतास्महे
लृट्					
श्रेष्ठति	श्रेष्ठतः	श्रेष्ठन्ति	श्रेष्ठते	श्रेष्ठेते	श्रेष्ठन्ते
श्रेष्ठसि	श्रेष्ठथः	श्रेष्ठथ	श्रेष्ठसे	श्रेष्ठेथे	श्रेष्ठाध्वे
श्रेष्ठामि	श्रेष्ठावः	श्रेष्ठामः	श्रेष्ठे	श्रेष्ठावहे	श्रेष्ठामहे
लोट्					
श्रीणातु/श्रीणीतात्	श्रीणीताम्	श्रीणन्तु	श्रीणीताम्	श्रीणाताम्	श्रीणताम्
श्रीणीहि/श्रीणीतात्	श्रीणीतम्	श्रीणीत	श्रीणीध्व	श्रीणाथाम्	श्रीणीध्वम्
श्रीणानि	श्रीणाव	श्रीणाम	श्रीणै	श्रीणावहै	श्रीणामहै

लङ्					
अश्रीणात्	अश्रीणीताम्	अश्रीणन्	अश्रीणीत	अश्रीणाताम्	अश्रीणत
अश्रीणा:	अश्रीणीतम्	अश्रीणीत	अश्रीणीथा:	अश्रीणाथाम्	अश्रीणीध्वम्
अश्रीणाम्	अश्रीणीव	अश्रीणीम	अश्रीणि	अश्रीणीवहि	अश्रीणीमहि
विधिलिङ्गः					
श्रीणीयात्	श्रीणीयाताम्	श्रीणीयुः	श्रीणीत	श्रीणीयाताम्	श्रीणीरन्
श्रीणीया:	श्रीणीयातम्	श्रीणीयात	श्रीणीथा:	श्रीणीयाथाम्	श्रीणीध्वम्
श्रीणीयाम्	श्रीणीयाव	श्रीणीयाम	श्रीणीय	श्रीणीवहि	श्रीणीमहि
आशीर्णिङ्गः					
श्रीयात्	श्रीयास्ताम्	श्रीयासुः	श्रेष्ठीष्ट	श्रेष्ठीयास्ताम्	श्रेष्ठीरन्
श्रीया:	श्रीयास्तम्	श्रीयास्त	श्रेष्ठीष्टाः	श्रेष्ठीयास्थाम्	श्रेष्ठीध्वम्
श्रीयासम्	श्रीयास्व	श्रीयास्म	श्रेष्ठीय	श्रेष्ठीवहि	श्रेष्ठीमहि
लङ् 7.2.1 सिंचि वृद्धिः परम्पैपदेषु ।					
अश्रैषीत्	अश्रैषाम्	अश्रैषु	अश्रैष्ट	अश्रैषाताम्	अश्रैषत
अश्रैषीः	अश्रैषम्	अश्रैष्ट	अश्रैष्टाः	अश्रैषाथाम्	अश्रैट्वम् 8.3.78
अश्रैषम्	अश्रैष्व	अश्रैष्म	अश्रैषि	अश्रैष्वहि	अश्रैष्महि
लृङ्					
अश्रेष्टत्	अश्रेष्टाम्	अश्रेष्यन्	अश्रेष्टत	अश्रेष्येताम्	अश्रेष्यन्त
अश्रेष्यः	अश्रेष्टतम्	अश्रेष्यत	अश्रेष्यथा:	अश्रेष्येथाम्	अश्रेष्यध्वम्
अश्रेष्यम्	अश्रेष्याव	अश्रेष्याम	अश्रेष्ये	अश्रेष्यावहि	अश्रेष्यामहि

4. मीज् हिंसायाम् (9UA)

[LSK] मीज् हिंसायाम्^{7/1} ॥ ४ ॥ to hurt

The content of the धातु is मी. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।.

== लट् ==

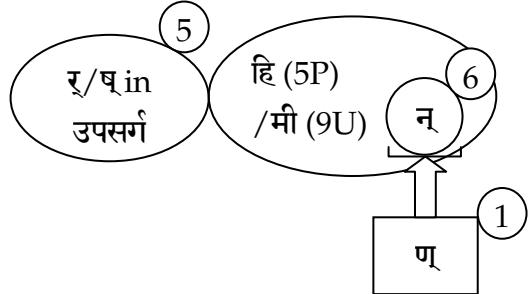
Conjugation of मी (9UA) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मीनाति	मीनीतः	मीनन्ति	मीनीते	मीनाते	मीनते
मध्यमपुरुषः	मीनासि	मीनीथः	मीनीथ	मीनीषे	मीनाथे	मीनीध्वे
उत्तमपुरुषः	मीनामि	मीनीवः	मीनीमः	मीने	मीनीवहे	मीनीमहे

In the case of प्र + मीनाति, the उपसर्गस्थ रेफ cannot cause णत्व by 8.4.2 अद्वाष्टाद्वाम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे because the रेफ is not in the समानपद as मीनाति. The next sūtra gives अपवाद for this.

[विधिसूत्रम्] 8.4.15 हिनुमाना । ~ उपसर्गात् रषाभ्याम् नः णः

For हि (5P) and मी (9U), the न् of their गणविकरण-प्रत्यय takes णत्व caused by र्/ष् which obtains in उपसर्ग.

हिनु-माना^{6/2} । ~ उपसर्गात्^{5/1} रषाभ्याम्^{5/2} णः^{1/1} नः^{6/1}

1 word in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- हिनु-माना 6/2 – “हिनु” represents हि (5P) धातु with गणविकरण श्रु. “माना” represents मी (9U) धातु with गणविकरण श्वा. They are in ID in लुप-षष्ठी-द्विवचनम्.
- उपसर्गात् 5/1 – From 8.4.14 उपसर्गादसमासेऽपि णोपदेशस्य ।; in the sense of “उपसर्गस्थाभ्याम्”, qualifying रषाभ्याम्.
- रषाभ्याम् 5/2 – From 8.4.1 रषाभ्यां नो णः समानपदे ।; in पूर्वपञ्चमी.
- नः 6/1 – From 8.4.1 रषाभ्यां नो णः समानपदे ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- णः 1/1 – From 8.4.1 रषाभ्यां नो णः समानपदे ।; this is आदेश.

[LSK] उपसर्ग-स्थात्^{5/1} निमित्तात्^{5/1} परस्य^{6/1} एतयोः^{6/2} नस्य^{6/1} णः^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

ण् is the substitute in the place of न् of those धातुंs after the cause obtains in उपसर्ग.

[LSK] प्रमीणाति, प्रमीणीते^{III/1} ।

प्र + मीणाति

प्र + मीणाति   8.4.15 हिनुमाना । ~ उपसर्गात् रषाभ्याम् नः णः

In the same manner,

प्र + हिनोति

प्र + हिणोति   8.4.15 हिनुमाना । ~ उपसर्गात् रषाभ्याम् नः णः

== लिट् ==

[LSK] “मीनाति ...” (6.1.50) इति^० आत्त्वम्^{१/१} ।

By 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति, आ takes the place of the last letter of मीज् when ल्यप् or प्रत्यय other than शित् which causes एच् are to be suffixed.

[LSK] ममौ^{III/१} ।

णल् is a प्रत्यय which is not शित् and can cause वृद्धि, which is included in एच्. Thus, before णल् being suffixed, आत्त्व takes place.

म् आ	By 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति
मा + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
मा + औ	7.1.34 आत् औ णलः । ~ अङ्गात्
मा मा + औ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
म मा + औ	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
ममौ	6.1.88 वृद्धिरेचि । ~ आत् संहितायाम्

[LSK] मिष्यतुः^{III/२} ।

Here, अतुस्, being कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्, does not cause एच् to its अङ्ग. Thus आत्त्व does not take place.

मी मी + अतुस्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
मि मी + अतुस्	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
मि म्य् + अतुस्	6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण् अचि

Not listed in क्र्यादिनियम, इट्-आगम comes for वलादि लिट्. As for थल्, since the धातु is अजन्त and नित्य-अनिट् for थल्, but not ऋदन्त, both forms (with इट् and without) have to be made.

[LSK] ममिथ, ममाथ^{III/२} ।

Since थल् causes गुण to the अङ्ग, आत्त्व takes place.

म् आ	6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति
म मा + इथ	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः । with 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।
म म् + इथ	6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि किडति

In आत्मनेपद, all प्रत्ययs are कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्.

[LSK] मिष्ये^{III/१} ।

मि मी + एश्	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
-------------	------------------------------

मि स्य + ए

6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण् अचि

Conjugation of मी (9UA) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ममौ	मिष्यतुः	मिष्युः	मिष्ये	मिष्याते	मिष्यिरे
मध्यमपुरुषः	ममिथ/ममाथ	मिष्यथुः	मिष्य	मिष्यिषे	मिष्याथे	मिष्यिद्ध्वे/मिष्यिध्वे
उत्तमपुरुषः	ममौ	मिष्यिव	मिष्यिम	मिष्ये	मिष्यिवहे	मिष्यिमहे

== लुट् ==

[LSK] माता^{III/1} ।

Since तास् causes गुण to the अङ्ग, आत्म by 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति takes place.

म् आ

6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति

मा + तास् + ति

Conjugation of मी (9UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	माता	मातारौ	मातारः	माता	मातारौ	मातारः
मध्यमपुरुषः	मातासि	मातास्थः	मातास्थ	मातासे	मातासाथे	माताध्वे
उत्तमपुरुषः	मातास्मि	मातास्वः	मातास्मः	माताहे	मातास्वहे	मातास्महे

== लुट् ==

[LSK] मास्यति^{III/1} ।

म् आ

6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति

मा + स्य + ति

Conjugation of मी (9UA) in लृट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मास्यति	मास्यतः	मास्यन्ति	मास्यते	मास्यते	मास्यन्ते
मध्यमपुरुषः	मास्यसि	मास्यथः	मास्यथ	मास्यसे	मास्यथे	मास्यधे
उत्तमपुरुषः	मास्यामि	मास्यावः	मास्यामः	मास्ये	मास्यावहे	मास्यामहे

== लृट् ==

Conjugation of मी (9UA) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मीनातु/मीनीतात्	मीनीताम्	मीनन्तु	मीनीताम्	मीनाताम्	मीनताम्
मध्यमपुरुषः	मीनीहि/मीनीतात्	मीनीतम्	मीनीत	मीनीघ्व	मीनाथाम्	मीनीघ्वम्
उत्तमपुरुषः	मीनानि	मीनाव	मीनाम	मीणै	मीनावहे	मीनामहे

== लङ् ==

Conjugation of मी (9UA) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमीनात्	अमीनीताम्	अमीनन्	अमीनीत	अमीनाताम्	अमीनत
मध्यमपुरुषः	अमीना:	अमीनीतम्	अमीनीत	अमीनीथाः	अमीनाथाम्	अमीनीघ्वम्
उत्तमपुरुषः	अमीनाम्	अमीनीव	अमीनीम	अमीणि	अमीनीवहि	अमीनीमहि

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of मी (9UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मीनीयात्	मीनीयाताम्	मीनीयुः	मीनीत	मीनीयाताम्	मीनीरन्
मध्यमपुरुषः	मीनीया:	मीनीयातम्	मीनीयात	मीनीथा:	मीनीयाथाम्	मीनीध्वम्
उत्तमपुरुषः	मीनीयाम्	मीनीयाव	मीनीयाम	मीनीय	मीनीवहि	मीनीमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

[LSK] मीयात्, मासीष्ट^{III/1}।

Since यासुट् in आशीर्लिङ्गः brings कित्त्व to तिङ्गः by 3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः, there is no एच्-निमित्तत्व. Thus आत्त्व by 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । does not take place.

मी + यास् + त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः

In आत्मनेपद, आशीर्लिङ्गः has एच्-निमित्तत्व since it can cause गुण to its अङ्ग by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः. Thus आत्त्व takes place.

म् आ   6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशो आशिति
मा + सीय् + स् + त्   3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

Conjugation of मी (9UA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

मी + यास् + तिङ्गः in परस्मैपद, मा + सी(य्) + तिङ्गः in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	मीयात्	मीयास्ताम्	मीयासुः	मासीष्ट	मासीयास्ताम्	मासीरन्
मध्यमपुरुषः	मीया:	मीयास्तम्	मीयास्त	मासीष्टा:	मासीयास्थाम्	मासीध्वम्
उत्तमपुरुषः	मीयासम्	मीयास्व	मीयास्म	मासीय	मासीवहि	मासीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अमासीत्^{III/1} ।

Since वृद्धिः is प्राप्त by 7.2.1 सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य, सिंच् is एच्-निमित्त.

म् आ	6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति
मा + सिंच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
मा + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
मा + इट् स् + ईत्	7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु इट्
मा सक् + इस् + ईत्	7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु इट्

For आ-ending धातु, इट्-आगम for सिंच् and सक्-आगम for the धातु take place in परस्मैपद.

मा स् + ईत्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः
अट् + मासीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अमासिष्टाम्^{III/2} ।

मा सक् + इट् सिंच् + ताम्

In आत्मनेपद, सिंच् can cause गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्थधातुकयोः ।, thus आत्मव �takes place.

[LSK] अमास्त^{III/1} ॥

मा + सिंच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
अट् + मास्त	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of मी (9UA) in लुङ् / कर्तरि

अमास् + इस् + तिङ् in परस्मैपद, अमा + स् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अमासीत्	अमासिष्टाम्	अमासिषुः	अमास्त	अमासाताम्	अमासत
मध्यमपुरुषः:	अमासीः	अमासिष्टम्	अमासिष्ट	अमास्था:	अमासाथाम्	अमाध्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः:	अमासिष्म्	अमासिष्व	अमासिष्म	अमासि	अमास्वहि	अमास्महि

== लृङ् ==

Conjugation of मी (9UA) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अमास्यत्	अमास्यताम्	अमास्यन्	अमास्यत	अमास्येताम्	अमास्यन्त
मध्यमपुरुषः	अमास्यः	अमास्यतम्	अमास्यत	अमास्यथा:	अमास्येथाम्	अमास्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अमास्यम्	अमास्याव	अमास्याम	अमास्ये	अमास्यावहि	अमास्यामहि

5. षिज् बन्धने (9UA)

[LSK] षिज् बन्धने^{7/1} ॥ ५ ॥ to bind

The content of the धातु is सि after modifying ष् into स् by 6.1.64 धात्वादेः षः सः। The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्तमिप्राये क्रियाकले। Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात्।

The entire conjugation is like of क्री (9UA), except for लिट्, where यण् takes place by 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । when अजादि-प्रत्यय follows..

[LSK] सिनाति, सिनीते^{III/1} । सिषाय, सिष्वे^{III/1} । सेता^{III/1} ॥

सि सि + एश 3.4.81 लिटस्तज्ज्योरेशिरेच् ।

सि स्य + ए 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण् अचि

लट्					
सिनाति	सिनीतः	सिनन्ति	सिनीते	सिनाते	सिनते
सिनासि	सिनीथः	सिनीथ	सिनीषे	सिनाथे	सिनीधे
सिनामि	सिनीवः	सिनीमः	श्रीणे	सिनीवहे	सिनीमहे
लिट्					
सिषाय	सिष्वतुः	सिष्युः	सिष्ये	सिष्याते	सिष्यिरे
सिषयिथ्/सिषेथ्	सिष्यथुः	सिष्य	सिष्यिषे	सिष्याथे	सिष्यिद्वे/सिष्यिष्वे
सिषाय्/सिषय्	सिष्यिव	सिष्यिम्	सिष्ये	सिष्यिवहे	सिष्यिमहे
लुट्					
सेता	सेतारौ	सेतारः	सेता	सेतारौ	सेतारः
सेतासि	सेतास्थः	सेतास्थ	सेतासे	सेतासाथे	सेताध्वे
सेतास्मि	सेतास्वः	सेतास्मः	सेताहे	सेतास्वहे	सेतास्महे
लृट्					
सेष्यति	सेष्यतः	सेष्यन्ति	सेष्यते	सेष्येते	सेष्यन्ते
सेष्यसि	सेष्यथः	सेष्यथ	सेष्यसे	सेष्येथे	सेष्याध्वे
सेष्यामि	सेष्यावः	सेष्यामः	सेष्ये	सेष्यावहे	सेष्यामहे
लोट्					
सिनातु/सिनीतात्	सिनीताम्	सिनन्तु	सिनीताम्	सिनाताम्	सिनताम्
सिनीहि/सिनीतात्	सिनीतम्	सिनीत	सिनीष्व	सिनाथाम्	सिनीध्वम्
सिनानि	सिनाव	सिनाम	सिनै	सिनावहे	सिनामहै

लङ्					
असिनात्	असिनीताम्	असिनन्	असिनीत	असिनाताम्	असिनत
असिना:	असिनीतम्	असिनीत	असिनीथा:	असिनाथाम्	असिनीध्वम्
असिनाम्	असिनीव	असिनीम	अश्रीणि	असिनीवहि	असिनीमहि
विधिलङ्					
सिनीयात्	सिनीयाताम्	सिनीयुः	सिनीत	सिनीयाताम्	सिनीरन्
सिनीया:	सिनीयातम्	सिनीयात	सिनीथा:	सिनीयाथाम्	सिनीध्वम्
सिनीयाम्	सिनीयाव	सिनीयाम	सिनीय	सिनीवहि	सिनीमहि
आशीर्लिङ् 7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अज्ञस्य यि किंडिति					
सीयात्	सीयास्ताम्	सीयासुः	सेषीष्ट	सेषीयास्ताम्	सेषीरन्
सीया:	सीयास्तम्	सीयास्त	सेषीष्टाः	सेषीयास्थाम्	सेषीध्वम्
सीयासम्	सीयास्व	सीयास्म	सेषीय	सेषीवहि	सेषीमहि
लङ् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
असैषीत्	असैषाम्	असैषु	असेष्ट	असेषाताम्	असेषत
असैषीः	असैषम्	असैष्ट	असेष्टाः	असेषाथाम्	असेष्टवम् 8.3.78
असैषम्	असैष्व	असैष्म	असेषि	असेष्वहि	असेष्महि
लङ्					
असेष्यत्	असेष्यताम्	असेष्यन्	असेष्यत	असेष्येताम्	असेष्यन्त
असेष्यः	असेष्यतम्	असेष्यत	असेष्यथा:	असेष्येथाम्	असेष्यध्वम्
असेष्यम्	असेष्याव	असेष्याम	असेष्ये	असेष्यावहि	असेष्यामहि

6. स्कु आप्रवणे (9UA)

[LSK] स्कुञ् आपूवने^{7/1} ॥ ६ ॥ to jump

The content of the धातु is स्कु. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।.

== लट् ==

स्कु + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

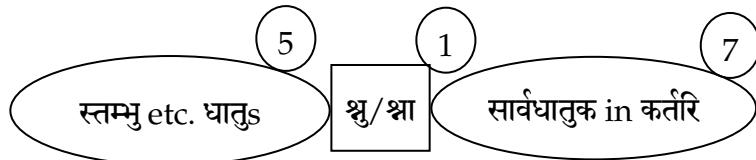
स्कु + तिप् 3.4.78 तिस्तिस्तिस्थिस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांघमिष्ठिमहिष्ठ् । ~ लस्य

Here, शा is प्राप्त by 3.1.81 क्यादिभ्यः शा । after negating शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् ।. However, this धातु can take शु as गणविकरण as well. That is taught by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुञ्ज्यः श्रुश्च ।

~ शा कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After these five धातुs, शु, as well as शा, are suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

स्तन्मु-स्तुन्मु-स्कन्मु-स्कुञ्ज्यः^{5/3} श्रुः^{1/1} च⁰ ।

~ शा^{1/1} कर्तरि^{7/1} धातोः^{5/1} सार्वधातुके^{7/1} प्रत्ययः^{1/1} परः^{1/1} च⁰

3 words in the सूत्र; 7 words as अनुवृत्ति

- स्तन्मु-स्तुन्मु-स्कन्मु-स्कुञ्ज्यः 5/3 – Five धातुs are in ID, तेभ्यः ।; this is an adjective to धातोः. As mentioned later, the first four धातुs, namely स्तन्मुँ, स्तुन्मुँ, स्कन्मुँ, and स्कुन्मुँ are found in this sūtra and not found in धातुपाठ.
- श्रुः 1/1 – श्रुः is the प्रत्यय.
- च 0 – By this word शा is brought from the previous sūtra..
- शा 1/1 – From 8.1.82 क्रादिभ्यः शा ।.

[LSK] चात्^{5/1} शा^{1/1}।

Because of the चकार in the sūtra, शा is also used as the other option.

[LSK] स्कुनोति, स्कुनाति^{III/1}।

स्कु + शु + ति   3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुञ्ज्यः शुश्र । ~ शा कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
स्कु + नो + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

शु is डिव्हत् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । ~ डित् thus does not cause गुण to its अङ्ग by 1.1.5 किडति च । ~ न इकः गुणवृद्धी.

In the other option,

स्कु + शा + ति   3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुञ्ज्यः शुश्र । ~ शा कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

In आत्मनेपद as well.

[LSK] स्कुनुते, स्कुनीते^{III/1}।

Conjugation of स्कु (9UA) in लट्/कर्तरि

With शु, the same process as सु (5U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कुनोति	स्कुनुतः	स्कुन्वन्ति	स्कुनुते	स्कुन्वाते	स्कुन्वते
मध्यमपुरुषः	स्कुनोषि	स्कुनुथः	स्कुनुथ	स्कुनुषे	स्कुन्वाथे	स्कुनुष्वे
उत्तमपुरुषः	स्कुनोमि	स्कुन्वः/स्कुनुवः	स्कुन्मः/स्कुनुमः	स्कुन्वे	स्कुन्वहे/स्कुनुवहे	स्कुन्महे/स्कुनुमहे

With शा, the same process as क्री (9U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कुनाति	स्कुनीतः	स्कुनन्ति	स्कुनीते	स्कुनाते	स्कुनते
मध्यमपुरुषः	स्कुनासि	स्कुनीथः	स्कुनीथ	स्कुनीषे	स्कुनाथे	स्कुनीष्वे
उत्तमपुरुषः	स्कुनामि	स्कुनीवः	स्कुनीमः	स्कुने	स्कुनीवहे	स्कुनीमहे

== लिट् ==

[LSK] चुस्काव, चुस्कुवे^{III/1}।

In परस्मपद,

स्कु स्कु + णल्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
कु स्कु + अ	7.4.61 शार्पूर्वा: खयः। ~ शेषः अभ्यासस्य
चु स्कु + अ	7.4.62 कुहोश्चुः। ~ अभ्यासस्य
चु स्कौ + अ	7.2.115 अचो ज्ञिनति। ~ वृद्धिः अङ्गस्य
चु स्काव + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः। ~ अचि संहितायाम्

In आत्मनेपद,

चु स्कु + एश्	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच्।
चु स्क उवङ् + ए	6.4.77 अचि श्वधातुभ्रुवां च्वोर्युवङ्गौ। ~ अङ्गस्य

Conjugation of स्कु (9UA) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चुस्काव	चुस्कुवतुः	चुस्कुवुः	चुस्कुवे	चुस्कुवाते	चुस्कुविरे
मध्यमपुरुषः	चुस्कविथ्/चुस्कोथ	चुस्कुवथुः	चुस्कुव	चुस्कुविषे	चुस्कुवाथे	चुस्कुविह्वे/चुस्कुविध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	चुस्काव/चुस्कव	चुस्कुविव	चुस्कुविम	चुषवे	चुस्कुविवहे	चुस्कुविमहे

== लुट् ==

[LSK] स्कोता^{III/1}।

स्को + तास् + डा	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। ~ गुणः अङ्गस्य
------------------	---

Conjugation of स्कु (9UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कोता	स्कोतारौ	स्कोतारः	स्कोता	स्कोतारौ	स्कोतारः
मध्यमपुरुषः	स्कोतासि	स्कोतास्थः	स्कोतास्थ	स्कोतासे	स्कोतासाथे	स्कोताध्वे
उत्तमपुरुषः	स्कोतास्मि	स्कोतास्वः	स्कोतास्मः	स्कोताहे	स्कोतास्वहे	स्कोतास्महे

== लृट् ==

Conjugation of स्कु (9UA) in लृट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कोष्यति	स्कोष्यतः	स्कोष्यन्ति	स्कोष्यते	स्कोष्येते	स्कोष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	स्कोष्यसि	स्कोष्यथः	स्कोष्यथ	स्कोष्यसे	स्कोष्येथे	स्कोष्यव्ये
उत्तमपुरुषः	स्कोष्यामि	स्कोष्यावः	स्कोष्यामः	स्कोष्ये	स्कोष्यावहे	स्कोष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of स्कु (9UA) in लोट्/कर्तरि

With शु, the same process as सु (5U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कुनोतु/स्कुनुतात्	स्कुनुताम्	स्कुन्वन्तु 6.4.87	स्कुनुताम्	स्कुन्वाताम् 6.4.87	स्कुन्वताम् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	स्कुनु/स्कुनुतात्	स्कुनुतम्	स्कुनुत	स्कुनुष्व	स्कुन्वाथाम् 6.4.87	स्कुनुष्वम्
उत्तमपुरुषः	स्कुनवानि	स्कुनवाव	स्कुनवाम	स्कुनवै	स्कुनवावहै	स्कुनवामहै

With शा, the same process as क्री (9U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कुनातु/स्कुनीतात्	स्कुनीताम्	स्कुनन्तु	स्कुनीताम्	स्कुनाताम्	स्कुनताम्
मध्यमपुरुषः	स्कुनीहि/स्कुनीतात्	स्कुनीतम्	स्कुनीत	स्कुनीष्व	स्कुनाथाम्	स्कुनीष्वम्
उत्तमपुरुषः	स्कुनानि	स्कुनाव	स्कुनाम	स्कुणै	स्कुनावहै	स्कुनामहै

== लङ् ==

Conjugation of स्कु (9UA) in लङ्/कर्तरि

With शु, the same process as सु (5U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्कुनोत्	अस्कुनुताम्	अस्कुन्वन्	अस्कुनुत	अस्कुन्वाताम्	अस्कुन्वत
मध्यमपुरुषः	अस्कुनोः	अस्कुनुतम्	अस्कुनुत	अस्कुनुथाः	अस्कुन्वाथाम्	अस्कुनुध्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्कुनवम्	अस्कुन्व /अस्कुनुव	अस्कुन्म /अस्कुनुम	अस्कुन्वि	अस्कुन्वहि /अस्कुनुवहि	अस्कुन्महि /अस्कुनुमहि

With शा, the same process as क्री (9U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्कुनात्	अस्कुनीताम्	अस्कुनन्	अस्कुनीत	अस्कुनाताम्	अस्कुनत
मध्यमपुरुषः	अस्कुनाः	अस्कुनीतम्	अस्कुनीत	अस्कुनीथाः	अस्कुनाथाम्	अस्कुनीध्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्कुनाम्	अस्कुनीव	अस्कुनीम्	अस्कुणि	अस्कुनीवहि	अस्कुनीमहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of स्कु (9UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

With शु, the same process as सु (5U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कुनुयात्	स्कुनुयाताम्	स्कुनुयुः 6.1.96	स्कुन्वीत	स्कुन्वीयाताम्	स्कुन्वीरन्
मध्यमपुरुषः	स्कुनुयाः	स्कुनुयातम्	स्कुनुयात	स्कुन्वीथाः	स्कुन्वीयाथाम्	स्कुन्वीध्वम्
उत्तमपुरुषः	स्कुनुयाम्	स्कुनुयाव	स्कुनुयाम्	स्कुन्वीय	स्कुन्वीवहि	स्कुन्वीमहि

With शा, the same process as की (9U)

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कुनीयात्	स्कुनीयाताम्	स्कुनीयः	स्कुनीत	स्कुनीयाताम्	स्कुनीरन्
मध्यमपुरुषः	स्कुनीयाः	स्कुनीयातम्	स्कुनीयात्	स्कुनीथाः	स्कुनीयाथाम्	स्कुनीध्वम्
उत्तमपुरुषः	स्कुनीयाम्	स्कुनीयाव	स्कुनीयाम्	स्कुनीय	स्कुनीवहि	स्कुनीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] स्कूयात् ^{III/1} ||

- स्कु + यास् + त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः
 स्कू + यास् त्   7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अङ्गस्य यि विडति
- In आत्मनेपद,
 स्कु + सीय् + स् + त   3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।
 स्को + सी स् त   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of स्कु (9UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

स्कू + यास् + तिङ् in परस्मैपद, स्को + षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्कूयात्	स्कूयास्ताम्	स्कूयासुः	स्कोषीष्ट	स्कोषीयास्ताम्	स्कोषीरन्
मध्यमपुरुषः	स्कूयाः	स्कूयास्तम्	स्कूयास्त	स्कोषीष्टाः	स्कोषीयास्थाम्	स्कोषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	स्कूयासम्	स्कूयास्व	स्कूयास्म	स्कोषीय	स्कोषीवहि	स्कोषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अस्कौषीत्, अस्कोष्ट ^{III/1} ||

Since वृद्धि is प्राप्त by 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य, सिच् is एच्-निमित्त.

- स्कु + सिच् + त्   3.1.44 च्छः सिँच् ।
 स्कु + स् + ईट् त्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
 स्कौ + स् + ईत्   7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य

स्कौ + ष् ईत् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

अट् + स्कौषीत् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

स्कु + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिँच् ।

स्को + स् + त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

स्को + ष् + त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

स्को + ष् + ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् + स्कोष् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of स्कु (9UA) in लुङ्ग/कर्तरि

अस्कौष् + तिङ् in परस्मैपद, अस्कोष् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्कौषीत्	अस्कौषाम्	अस्कौषुः	अस्कोष्	अस्कोषाताम्	अस्कोषत
मध्यमपुरुषः	अस्कौषीः	अस्कौषम्	अस्कौष्	अस्कोषाः	अस्कोषाथाम्	अस्कोढवम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः	अस्कौषिष्म्	अस्कौष्व	अस्कौष्म	अस्कोषि	अस्कोष्वहि	अस्कोष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of स्कु (9UA) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्कोष्यत्	अस्कोष्यताम्	अस्कोष्यन्	अस्कोष्यत	अस्कोष्यताम्	अस्कोष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अस्कोष्यः	अस्कोष्यतम्	अस्कोष्यत	अस्कोष्यथाः	अस्कोष्यथाम्	अस्कोष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्कोष्यम्	अस्कोष्याव	अस्कोष्याम	अस्कोष्ये	अस्कोष्यावहि	अस्कोष्यामहि

6-1. स्तन्मुँ रोधने (SPS)

[LSK] स्तन्मुँ-आदयः 1/3 चत्वारः 1/3 सौत्राः 1/3 ।

The four धातुs starting with स्तन्मुँ which are found in 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुन्मुस्कुञ्ज्यः शुश्र । are only taught in that sūtra, not in धातुपाठ. Thus those four धातुs are called सौत्र, that which are found in सूत्र.

[LSK] सर्वे 1/3 रोधन-अर्थाः 1/3 परस्मैपदिनः 1/3 ॥

All these four धातुs have the meaning of obstructing and they are परस्मैपदिन् धातुs.

Having no indication for अनिट्, they are सेट् धातुs.

They are also उदित्. As a result of being उदित्, इट् is optional for त्वा by 7.2.56 उदितो वा।.

And consequently इट् is prohibited for निष्ठा by 7.2.15 यस्य विभाषा । ~ निष्ठायाम् नेट्.

Now, LSK is showing the conjugation of स्तन्मुँ, the first of सौत्रधातुs.

== लट् ==

In लट्, लोट्, लङ्, and विधिलिङ्, since शु and शा are enjoined by 3.1.82

स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुन्मुस्कुञ्ज्यः शुश्र ।, स्तन्मु etc. are conjugated in the same manner as स्कु (9U). .

स्तन्म् + शु + ति 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुन्मुस्कुञ्ज्यः शुश्र । ~ शा कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

स्तन्म् + नो + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

स्तभ् + नो + ति 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किञ्चति । ~ नलोपः अङ्गस्य

शु is डिद्वत् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । ~ डित्. When हलन्त धातु which is not इदित् is followed by कित् or डित्, the उपधा नकार is elided.

स्तन्मोति

When अजादि डिद्वत् तिङ् follows, since the अङ्ग is संयोगान्त, यण् by 6.4.87 हुश्ववोः सार्वधातुके । ~ यण् अनेकाचः असंयोगपूर्वस्य does not take place. Instead, उवङ् takes place.

स्तभ् + शु + अन्ति^{III/3}

स्तभ् + नुव् + अन्ति 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां घोरियडुङ्वडौ ।

When म/व् follows, since the अङ्ग is संयोगान्त, optional elision of उ by 6.4.107 लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः । ~ उतः प्रत्ययात् असंयोगपूर्वात् does not take place.

स्तभ् + शु + वस्^{I/1}

स्तन्मुवः

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in लिट्/कर्तरि

With श्रु

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तन्मोति	स्तन्मृतः	स्तन्मृवन्ति 6.4.77
मध्यमपुरुषः	स्तन्मोषि	स्तन्मृथः	स्तन्मृथ
उत्तमपुरुषः	स्तन्मोमि	स्तन्मृवः	स्तन्मृमः

With श्रा, the same process as क्री (9U)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तन्माति	स्तन्मीतः	स्तन्मीन्ति
मध्यमपुरुषः	स्तन्मासि	स्तन्मीथः	स्तन्मीथ
उत्तमपुरुषः	स्तन्मामि	स्तन्मीवः	स्तन्मीमः

== लिट् ==

स्तन्म् स्तन्म् + णल् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

त स्तन्म् + अ 7.4.61 शर्पूर्वा: खयः । ~ शेषः अभ्यासस्य

त स्तंभ् + अ 8.3.24 नश्चापदान्तस्य इति । ~ अनुस्वारः मः

त स्तम्भ् + अ 8.4.58 अनुस्वारस्य यथि परस्वरणः ।

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तस्तम्भ	तस्तम्भतुः	तस्तम्भुः
मध्यमपुरुषः	तस्तम्भिथ	तस्तम्भथुः	तस्तम्भ
उत्तमपुरुषः	तस्तम्भ	तस्तम्भिव	तस्तम्भिम

== लुट ==

अनुस्वार and परसवर्ण take place.

Conjugation of स्तन्म्(SPS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तम्भिता	स्तम्भितारौ	स्तम्भितारः
मध्यमपुरुषः	स्तम्भितासि	स्तम्भितास्थः	स्तम्भितास्थ
उत्तमपुरुषः	स्तम्भितास्मि	स्तम्भितास्वः	स्तम्भितास्मः

== लूट ==

Conjugation of स्तन्म्(SPS) in लूट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तम्भिष्यति	स्तम्भिष्यतः	स्तम्भिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	स्तम्भिष्यसि	स्तम्भिष्यथः	स्तम्भिष्यथ
उत्तमपुरुषः	स्तम्भिष्यामि	स्तम्भिष्यावः	स्तम्भिष्यामः

== लोट ==

With शु, the process is the same as सु (5U) except for III/3.

Conjugation of स्तन्म्(SPS) in लोट्/कर्तरि

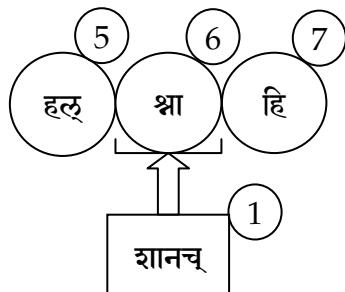
With शु

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तभ्रोतु/स्तभ्रुतात्	स्तभ्रुताम्	स्तभ्रुवन्तु 6.4.77
मध्यमपुरुषः	स्तभ्रु/स्तभ्रुतात्	स्तभ्रुतम्	स्तभ्रुत
उत्तमपुरुषः	स्तभ्रवानि	स्तभ्रवाव	स्तभ्रवाम

With शा, when हि follows, the next sūtra is required. .

[विधिसूत्रम्] 3.1.83 हलः श्वः शानज्ज्ञौ ।

After हल्, श्वः is replaced by शानच् when हि follows.

हलः ५/१ श्वः ६/१ शानच् १/१ हौ ७/१ ।

4 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- हलः ५/१ – In पूर्वपञ्चमी.
- श्वः ६/१ – श्वः, a गणविकरण for 9th conjugation, in स्थानेयोगा षष्ठी.
- शानच् १/१ – This is आदेश.
- हौ ७/१ – हि, II/१ of परस्मैपद in लोट्, in परस्परमी.

[LSK] हलः ५/१ परस्य ६/१ श्वः ६/१ शानच् १/१ आदेशः १/१ स्यात् ३/१ हौ ७/१ परे ७/१ ।

शानच् is the substitute in the place of श्वः after हल्, when हि follows.

[LSK] स्तभान् ॥/१ ।

स्तन्म् + हि ॥/१ 3.4.87 सेह्यपिच्च । ~ लोटः

स्तन्म् + श्वः + हि 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुन्मुस्कुञ्ज्म्यः श्वश्व । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

स्तन्म् + शानच् + हि 3.1.83 हलः श्वः शानज्ज्ञौ ।

स्तन्म् + आन + हि 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः विडति । ~ नलोपः

स्तन्म् + आन 6.4.105 अतो हेः । ~ लुक्

गृहाण, पुषाण, अशान, मृषाण, etc. are other examples.

With श्वः, the same process as क्री (9U) except for P/II/1

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तन्मात्/स्तन्मीतात्	स्तन्मीताम्	स्तन्मन्तु
मध्यमपुरुषः	स्तन्मान्/स्तन्मीतात्	स्तन्मीतम्	स्तन्मीत
उत्तमपुरुषः	स्तन्मानि	स्तन्माव	स्तन्माम

== लङ् ==

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in लङ् / कर्तरि

With श्रु

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तभ्रोत्	अस्तभ्रुताम्	अस्तभ्रुवन् 6.4.77
मध्यमपुरुषः	अस्तभ्रोः	अस्तभ्रुतम्	अस्तभ्रुत
उत्तमपुरुषः	अस्तभ्रवम्	अस्तभ्रुव	अस्तभ्रुम्

With श्रा, the same process as क्री (9U)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तभ्रात्	अस्तभ्रीताम्	अस्तभ्रन्
मध्यमपुरुषः	अस्तभ्राः	अस्तभ्रीतम्	अस्तभ्रीत
उत्तमपुरुषः	अस्तभ्राम्	अस्तभ्रीव	अस्तभ्रीम्

== विधिलिङ् ==

स्तन्म् + श्रु + यास् + त् 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुन्मुकुञ्ज्यः श्रुश्च । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

स्तभ् + नु + यात् 6.4.24 अनिदितां हल उपधायाः किञ्चति । ~ नलोपः

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in विधिलिङ् / कर्तरि

With श्रु, स्तभ्रु(य) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तभ्रयात्	स्तभ्रयाताम्	स्तभ्रयुः 6.1.96
मध्यमपुरुषः	स्तभ्रयाः	स्तभ्रयातम्	स्तभ्रयात्
उत्तमपुरुषः	स्तभ्रयाम्	स्तभ्रयाव	स्तभ्रयाम्

With शा, the same process as की (9U)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तन्नीयात्	स्तन्नीयाताम्	स्तन्नीयुः
मध्यमपुरुषः	स्तन्नीयाः	स्तन्नीयातम्	स्तन्नीयात
उत्तमपुरुषः	स्तन्नीयाम्	स्तन्नीयाव	स्तन्नीयाम

== आशीर्लिङ्गः ==

स्तन्म् + यास् + त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः

स्तन्म् + यास् + त्   6.4.24 अनिदितं हल उपधायाः विडति । ~ नलोपः

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

स्तन्म् + यास् + तिङ्गः

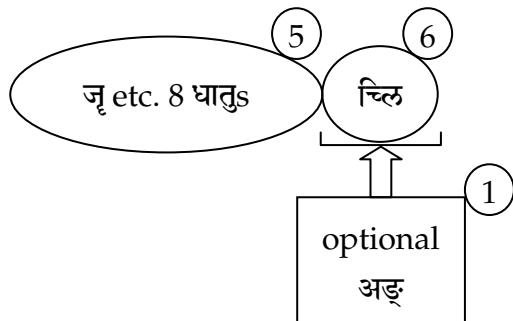
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तन्यात्	स्तन्यास्ताम्	स्तन्यासुः
मध्यमपुरुषः	स्तन्याः	स्तन्यास्तम्	स्तन्यास्त
उत्तमपुरुषः	स्तन्यासम्	स्तन्यास्व	स्तन्यास्म

== लुङ्गः ==

In लुङ्गः, optional अङ्गः for च्छिल is told in the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 3.1.58 जृस्तन्मुमुचुमुचुयुचुग्लुचुग्लुश्चिभ्यश्च । ~ वा अङ् च्लेः

After these eight धातुs, च्लि is optionally replaced by अङ्.

जृ-स्तन्मुमुचुमुचुयुचुग्लुचुग्लुश्चिभ्यश्च^{5/3} च⁰ । ~ वा⁰ अङ्^{1/1} च्लेः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- जृ-स्तन्मुमुचुमुचुयुचुग्लुचुग्लुश्चिभ्यश्च 5/3 – Eight धातुs: जृ (1P) to humiliate, स्तन्मु (SU) to obstruct, मुचु (1P) to move, मुचु (1P) to move, युचु (1P) to steal, ग्लुचु (1P) to steal, ग्लुचु (1P) to move, श्चि (1P) to thrive; in ID; in दिग्योगे पञ्चमी.
- च 0 – This brings अङ् and वा.
- वा 0 – From 3.1.57 इरितो वा ।. आदेश अङ् is optional. The other option is सिच्.
- अङ् 1/1 – This is आदेश for च्ले.
- च्लेः 6/1 – From 3.1.44 च्लेः सिच् ।; प्रातिपदिक is च्ले, the विकरण for लुङ्; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] च्लेः^{6/1} अङ्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} ॥

In the place च्ले, अङ् is optionally substituted.

स्तन्म् + च्ले + त्   3.1.43 च्ले लुडि । ~ धातोः

स्तन्म् + अङ् + त्   3.1.58 जृस्तन्मुमुचुमुचुयुचुग्लुचुग्लुश्चिभ्यश्च । ~ वा अङ् च्लेः

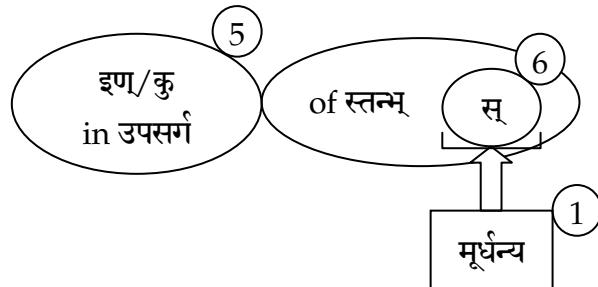
स्तभ् + अङ् + त्   6.4.24 अनिदितं हल उपधायाः विडति । ~ नलोपः

अ + स्तभत्   6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

For this स्तन्म् धातु, मूर्धन्यत्व of स् caused by उपसर्ग is taught by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 8.3.67 स्तन्मेः । ~ उपसर्गात् इण्कोः सः मूर्धन्यः

स् of स्तन्म् is replaced by ष् when preceded by इण्/कु in उपसर्ग.

स्तन्मेः^{6/1} । ~ उपसर्गात्^{5/1} इण्कोः^{5/1} सः^{6/1} मूर्धन्यः^{1/1}

1 word in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- स्तन्मेः 6/1 – स्तन्म् (SU); in सम्बन्धे षष्ठी to सः.
- उपसर्गात् 5/1 – From 8.3.65 उपसर्गात् सुनोतिसुवितिस्यतिस्तौतिस्तोभतिस्थासेनयसेधसिचसञ्जस्वज्ञाम्.
- इण्कोः 5/1 – प्रत्याहारः इण् and कर्वग्; in पूर्वपञ्चमी.
- सः 6/1 – From 8.3.56 सहैः साडः सः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- मूर्धन्यः 1/1 – From 8.3.55 अपदान्तस्य मूर्धन्यः ।; this is आदेश. By 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।, मूर्धन्य of स् is ष्.

[LSK] स्तन्मेः^{6/1} सौत्रस्य^{6/1} सस्य^{6/1} षः^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

मूर्धन्य-ष् is the substitute in the place of स् of these: शास्, वस्, and घस्, after इण् or कर्वग्.

[LSK] व्यष्टभत्^{III/1} ।

वि + अस्तभत्

व्य् + अस्तभत् 6.1.77 इको यणच्च । ~ संहितायाम्

व्य् + अष् तभत् 8.3.67 स्तन्मेः । ~ उपसर्गात् इण्कोः सः मूर्धन्यः

The य्, which is in प्रत्याहार इण्, becomes the निमित्त for मूर्धन्यत्व.

Even though अट् is a व्यवधान between the निमित्त and स्थानिन् स्, मूर्धन्यत्व takes place because of 8.3.63 प्राक् सिताद् अड् व्यवायेऽपि ।.²

[LSK] अस्तम्भीत्^{III/1} ॥

² Before hearing the word सित, which is told in 8.3.70, whatever मूर्धन्यत्व taught can take अट् as व्यवधान.

With सिंच्, इट्-आगम, अनुस्वार and परसवर्ण take place.

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in लृङ्/कर्तरि

With अङ्, अस्तम् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तभत्	अस्तभताम्	अस्तभन्
मध्यमपुरुषः	अस्तमः	अस्तभतम्	अस्तभत
उत्तमपुरुषः	अस्तभम्	अस्तभाव	अस्तभाम

With सिंच्, अस्तम्भी/अस्तम्भिष् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तम्भीत्	अस्तम्भिष्ठाम्	अस्तम्भिषुः
मध्यमपुरुषः	अस्तम्भीः	अस्तम्भिष्ठम्	अस्तम्भिष्ठ
उत्तमपुरुषः	अस्तम्भिष्म्	अस्तम्भिष्व	अस्तम्भिष्म

== लृङ् ==

Conjugation of स्तन्म् (SPS) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तम्भिष्यत्	अस्तम्भिष्यताम्	अस्तम्भिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अस्तम्भिष्यः	अस्तम्भिष्यतम्	अस्तम्भिष्यत
उत्तमपुरुषः	अस्तम्भिष्यम्	अस्तम्भिष्याव	अस्तम्भिष्याम

6-2. स्तुन्म् रोधने (SPS)

The second सौत्र-धातु from 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुज्ञ्यः श्वश् । is स्तुन्म्.

The conjugation is like of स्तन्म्, except for the optional अङ् in लुङ् and मूर्धन्यत्व by उपसर्ग, both of which are only for स्तन्म्.

लट् with श्रु/with श्रा		
स्तुभ्रोति /स्तुभ्राति	स्तुभ्रुतः /स्तुभ्रीतः	स्तुभ्रवन्ति /स्तुभ्रन्ति
स्तुभ्रोषि /स्तुभ्रासि	स्तुभ्रुथः /स्तुभ्रीथः	स्तुभ्रुथ /स्तुभ्रीथ
स्तुभ्रोमि /स्तुभ्रामि	स्तुभ्रुवः /स्तुभ्रीवः	स्तुभ्रुमः /स्तुभ्रीमः
लिट्		
तुस्तुम्भ तुस्तुम्भिथ	तुस्तुम्भरुः तुस्तुम्भथुः	तुस्तुम्भुः तुस्तुम्भ
तुस्तुम्भ	तुस्तुम्भिव	तुस्तुम्भिम्भ
लुट्		
स्तुभ्रिता स्तुभ्रितासि स्तुभ्रितास्मि	स्तुभ्रितारौ स्तुभ्रितास्थः स्तुभ्रितास्वः	स्तुभ्रितारः स्तुभ्रितास्थ स्तुभ्रितास्मः
लृट्		
स्तुभ्रिष्यति स्तुभ्रिष्यसि स्तुभ्रिष्यामि	स्तुभ्रिष्यतः स्तुभ्रिष्यथः स्तुभ्रिष्यावः	स्तुभ्रिष्यन्ति स्तुभ्रिष्यथ स्तुभ्रिष्यामः
लोट् with श्रु/with श्रा		
स्तुभ्रोतु/स्तुभ्रुतात् /स्तुभ्रातु/स्तुभ्रीतात्	स्तुभ्रीताम् /स्तुभ्रुताम्	स्तुभ्रवन्तु /स्तुभ्रन्तु
स्तुभ्रु/स्तुभ्रुतात् /स्तुभान्/स्तुभ्रीतात्	स्तुभ्रुतम् /स्तुभ्रीतम्	स्तुभ्रुत /स्तुभ्रीत
स्तुभ्रानि /स्तुभ्रानि	स्तुभ्रवाव /स्तुभ्राव	स्तुभ्रवाम /स्तुभ्राम

लङ् with श्रु/with श्रा		
अस्तुभ्रोत् /अस्तुभ्रात्	अस्तुभ्रुताम् /अस्तुभ्रीताम्	अस्तुभ्रवन् /अस्तुभ्रन्
अस्तुभ्रोः /अस्तुभ्राः	अस्तुभ्रुतम् /अस्तुभ्रीतम्	अस्तुभ्रुत /अस्तुभ्रीत
अस्तुभ्रवम् /अस्तुभ्राम्	अस्तुभ्रुव /अस्तुभ्रीव	अस्तुभ्रुम /अस्तुभ्रीम
विधिलिङ् with श्रु/with श्रा		
स्तुभ्रयात् /स्तुभ्रीयात्	स्तुभ्रयाताम् /स्तुभ्रीयाताम्	स्तुभ्रयुः /स्तुभ्रीयुः
स्तुभ्रयाः /स्तुभ्रीयाः	स्तुभ्रयातम् /स्तुभ्रीयातम्	स्तुभ्रयात /स्तुभ्रीयात
स्तुभ्रयाम् /स्तुभ्रीयाम्	स्तुभ्रयाव /स्तुभ्रीयाव	स्तुभ्रयाम /स्तुभ्रीयाम
आशीर्लिङ्		
स्तुभ्रात्	स्तुभ्रास्ताम्	स्तुभ्रासुः
स्तुभ्राः	स्तुभ्रास्तुम्	स्तुभ्रास्तु
स्तुभ्रासम्	स्तुभ्रास्व	स्तुभ्रासम
लुङ्		
अस्तुभ्रीत्	अस्तुभ्रिष्याम्	अस्तुभ्रिषुः
अस्तुभ्रीः	अस्तुभ्रिष्यम्	अस्तुभ्रिष्य
अस्तुभ्रिष्यम्	अस्तुभ्रिष्य	अस्तुभ्रिष्यम्
लृङ्		
अस्तुभ्रिष्यत्	अस्तुभ्रिष्यताम्	अस्तुभ्रिष्यन्
अस्तुभ्रिष्यः	अस्तुभ्रिष्यतम्	अस्तुभ्रिष्यत
अस्तुभ्रिष्यम्	अस्तुभ्रिष्याव	अस्तुभ्रिष्याम

6-3. स्कन्दुं, रोधने (SPS)

The third सौत्र-धातु from 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुञ्ज्यः श्वश । is स्कन्दुं.

The entire conjugation is like of स्तुन्म्.

लट् with शु/with शा		
स्कभ्रोति /स्कभ्राति	स्कभ्रुतः /स्कभ्रीतः	स्कभ्रवन्ति /स्कभ्रन्ति
स्कभ्रोषि /स्कभ्रासि	स्कभ्रुथः /स्कभ्रीथः	स्कभ्रुथ /स्कभ्रीथ
स्कभ्रोमि /स्कभ्रामि	स्कभ्रुवः /स्कभ्रीवः	स्कभ्रुमः /स्कभ्रीमः
लिट्		
चस्कम्भ	चस्कम्भतुः	चस्कम्भुः
चस्कम्भिथ	चस्कम्भथुः	चस्कम्भ
चस्कम्भ	चस्कम्भिव	चस्कम्भिम
लुट्		
स्कम्भिता	स्कम्भितारौ	स्कम्भितारः
स्कम्भितासि	स्कम्भितास्थः	स्कम्भितास्थ
स्कम्भितास्मि	स्कम्भितास्वः	स्कम्भितास्मः
लृट्		
स्कम्भिष्यति	स्कम्भिष्यतः	स्कम्भिष्यन्ति
स्कम्भिष्यासि	स्कम्भिष्यथः	स्कम्भिष्यथ
स्कम्भिष्यामि	स्कम्भिष्यावः	स्कम्भिष्यामः
लोट् with शु/with शा		
स्कभ्रोतु/स्कभ्रुतात् /स्कभ्रातु/स्कभ्रीतात्	स्कभ्रीताम् /स्कभ्रुताम्	स्कभ्रवन्तु /स्कभ्रन्तु
स्कभ्रु/स्कभ्रुतात् /स्कभान/स्कभ्रीतात्	स्कभ्रुतम् /स्कभ्रीतम्	स्कभ्रुत /स्कभ्रीत
स्कभ्रवानि /स्कभ्रानि	स्कभ्रवाव /स्कभ्राव	स्कभ्रवाम /स्कभ्राम

लङ् with शु/with शा		
अस्कभ्रोत् /अस्कभ्रात्	अस्कभ्रुताम् /अस्कभ्रीताम्	अस्कभ्रवन् /अस्कभ्रन्
अस्कभ्रोः /अस्कभ्राः	अस्कभ्रुतम् /अस्कभ्रीतम्	अस्कभ्रुत /अस्कभ्रीत
अस्कभ्रवम् /अस्कभ्राम्	अस्कभ्रुव /अस्कभ्रीव	अस्कभ्रुम /अस्कभ्रीम
विधिलिङ् with शु/with शा		
स्कभ्रुयात् /स्कभ्रीयात्	स्कभ्रुयाताम् /स्कभ्रीयाताम्	स्कभ्रुयुः /स्कभ्रीयुः
स्कभ्रुयाः /स्कभ्रीयाः	स्कभ्रुयातम् /स्कभ्रीयातम्	स्कभ्रुयात /स्कभ्रीयात
स्कभ्रुयाम् /स्कभ्रीयाम्	स्कभ्रुयाव /स्कभ्रीयाव	स्कभ्रुयाम /स्कभ्रीयाम
आशीर्लिङ्		
स्कभ्र्यात्	स्कभ्र्यास्ताम्	स्कभ्र्यासुः
स्कभ्र्याः	स्कभ्र्यास्कम्	स्कभ्र्यास्क
स्कभ्र्यासम्	स्कभ्र्यास्व	स्कभ्र्यास्म
लुङ्		
अस्कम्भीत्	अस्कम्भिष्याम्	अस्कम्भिषुः
अस्कम्भीः	अस्कम्भिष्यम्	अस्कम्भिष्य
अस्कम्भिष्य	अस्कम्भिष्य	अस्कम्भिष्यम्
लङ्		
अस्कम्भिष्यत्	अस्कम्भिष्यताम्	अस्कम्भिष्यन्
अस्कम्भिष्यः	अस्कम्भिष्यतम्	अस्कम्भिष्यत
अस्कम्भिष्यम्	अस्कम्भिष्याव	अस्कम्भिष्याम

6-3. स्कुन्न् रोधने (SPS)

The fourth सौत्र-धातु from 3.1.82 स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कुन्मुस्कुञ्ज्यः शुश्रू | is स्कुन्न्.

The entire conjugation is like of स्तुन्म्.

लट् with शु/with शा		
स्कुभ्रोति /स्कुभ्राति	स्कुभ्रुतः /स्कुभ्रीतः	स्कुभ्रवन्ति /स्कुभ्रन्ति
स्कुभ्रोषि /स्कुभ्रासि	स्कुभ्रुथः /स्कुभ्रीथः	स्कुभ्रुथ /स्कुभ्रीथ
स्कुभ्रोमि /स्कुभ्रामि	स्कुभ्रुवः /स्कुभ्रीवः	स्कुभ्रुमः /स्कुभ्रीमः
लिट्		
चुस्कुम्भ	चुस्कुम्भतुः	चुस्कुम्भुः
चुस्कुम्भिथ	चुस्कुम्भथुः	चुस्कुम्भ
चुस्कुम्भ	चुस्कुम्भिव	चुस्कुम्भिम
लृट्		
स्कुम्भिता	स्कुम्भितारौ	स्कुम्भितारः
स्कुम्भितासि	स्कुम्भितास्थः	स्कुम्भितास्थ
स्कुम्भितास्मि	स्कुम्भितास्वः	स्कुम्भितास्मः
लृट्		
स्कुम्भिष्यति	स्कुम्भिष्यतः	स्कुम्भिष्यन्ति
स्कुम्भिष्यासि	स्कुम्भिष्यथः	स्कुम्भिष्यथ
स्कुम्भिष्यामि	स्कुम्भिष्यावः	स्कुम्भिष्यामः
लोट् with शु/with शा		
स्कुभ्रोतु/स्कुभ्रुतात् /स्कुभ्रातु/स्कुभ्रीतात्	स्कुभ्रीताम् /स्कुभ्रुताम्	स्कुभ्रवन्तु /स्कुभ्रन्तु
स्कुभ्रु/स्कुभ्रुतात् /स्कुभ्रान्/स्कुभ्रीतात्	स्कुभ्रुतम् /स्कुभ्रीतम्	स्कुभ्रुत /स्कुभ्रीत
स्कुभ्रवानि /स्कुभ्रानि	स्कुभ्रवाव / स्कुभ्राव	स्कुभ्रवाम /स्कुभ्राम

लङ् with शु/with शा		
अस्कुभ्रोत् /अस्कुभ्रात्	अस्कुभ्रुताम् /अस्कुभ्रीताम्	अस्कुभ्रवन् /अस्कुभ्रन्
अस्कुभ्रोः /अस्कुभ्राः	अस्कुभ्रुतम् /अस्कुभ्रीतम्	अस्कुभ्रुत /अस्कुभ्रीत
अस्कुभ्रवम् /अस्कुभ्राम्	अस्कुभ्रुव /अस्कुभ्रीव	अस्कुभ्रुम /अस्कुभ्रीम
विधिलिङ् with शु/with शा		
स्कुभ्रुयात् /स्कुभ्रीयात्	स्कुभ्रुयाताम् /स्कुभ्रीयाताम्	स्कुभ्रुयुः /स्कुभ्रीयुः
स्कुभ्रुयाः /स्कुभ्रीयाः	स्कुभ्रुयातम् /स्कुभ्रीयातम्	स्कुभ्रुयात /स्कुभ्रीयात
स्कुभ्रुयाम् /स्कुभ्रीयाम्	स्कुभ्रुयाव /स्कुभ्रीयाव	स्कुभ्रुयाम /स्कुभ्रीयाम
आशीर्लिङ्		
स्कुभ्र्यात्	स्कुभ्र्यास्ताम्	स्कुभ्र्यासुः
स्कुभ्र्याः	स्कुभ्र्यास्कुम्	स्कुभ्र्यास्कु
स्कुभ्र्यासम्	स्कुभ्र्यास्व	स्कुभ्र्यास्म
लुङ्		
अस्कुम्भीत्	अस्कुम्भिष्याम्	अस्कुम्भिषुः
अस्कुम्भीः	अस्कुम्भिष्यम्	अस्कुम्भिष्य
अस्कुम्भिष्यम्	अस्कुम्भिष्य	अस्कुम्भिष्यम्
लङ्		
अस्कुम्भिष्यत्	अस्कुम्भिष्यताम्	अस्कुम्भिष्यन्
अस्कुम्भिष्यः	अस्कुम्भिष्यतम्	अस्कुम्भिष्यत
अस्कुम्भिष्यम्	अस्कुम्भिष्याव	अस्कुम्भिष्याम

7. युज् बन्धने (9UA)

[LSK] युज् बन्धने^{7/1} ॥ ७ ॥ to bind

The content of the धातु is यु. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।.

The entire conjugation is like of क्री (9UA).

[LSK] युनाति, युनीते^{III/1} । योता^{III/1} ॥

लट्					
युनाति	युनीतः	युनन्ति	युनीते	युनाते	युनते
युनायु	युनीथः	युनीथ	युनीषे	युनाथे	युनीध्वे
युनामि	युनीवः	युनीमः	श्रीणे	युनीवहे	युनीमहे
लिट् 6.4.77 अन्वि श्रुधातुभ्रुवां खोरियुडुवड्गै । ~ अङ्गस्य when अजादि कित् follows.					
युयाव	युयुवतुः	युयुवुः	युयुवे	युयुवाते	युयुविरे
युयुविथ /युयोथ	युयुवथुः	युयुव	युयुविषे	युयुवाथे	युयुविढ्वे/युयुविध्वे 8.3.79
युयाव /युयव	युयुविव	युयुविम	युयुवे	युयुविवहे	युयुविमहे
लट्					
योता	योतारौ	योतारः	योता	योतारौ	योतारः
योतायु	योतास्थः	योतास्थ	योतायो	योतासाथे	योताध्वे
योतास्मि	योतास्वः	योतास्मः	योताहे	योतास्वहे	योतास्महे
लृट्					
योष्यति	योष्यतः	योष्यन्ति	योष्यते	योष्येते	योष्यन्ते
योष्ययु	योष्यथः	योष्यथ	योष्ययो	योष्येथे	योष्यध्वे
योष्यामि	योष्यावः	योष्यामः	योष्ये	योष्यावहे	योष्यामहे
लोट्					
युनातु/युनीतात्	युनीताम्	युनन्तु	युनीताम्	युनाताम्	युनताम्
युनीहि/युनीतात्	युनीतम्	युनीत	युनीष्व	युनाथाम्	युनीध्वम्
युनानि	युनाव	युनाम	युनै	युनावहै	युनामहै

लङ्					
अयुनात्	अयुनीताम्	अयुनन्	अयुनीत	अयुनाताम्	अयुनत
अयुना:	अयुनीतम्	अयुनीत	अयुनीथा:	अयुनाथाम्	अयुनीध्वम्
अयुनाम्	अयुनीव	अयुनीम	अश्रीणि	अयुनीवहि	अयुनीमहि
विधिलङ्					
युनीयात्	युनीयाताम्	युनीयुः	युनीत	युनीयाताम्	युनीरन्
युनीया:	युनीयातम्	युनीयात	युनीथा:	युनीयाथाम्	युनीध्वम्
युनीयाम्	युनीयाव	युनीयाम	युनीय	युनीवहि	युनीमहि
आशीर्लिङ् 7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अङ्गस्य यि किङति					
यूयात्	यूयास्ताम्	यूयासुः	योषीष्ट	योषीयास्ताम्	योषीरन्
यूया:	यूयास्तम्	यूयास्त	योषीष्टाः	योषीयास्ताम्	योषीध्वम्
यूयासम्	यूयास्व	यूयास्म	योषीय	योषीवहि	योषीमहि
लङ् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
अयौषीत्	अयौष्टाम्	अयौषु	अयोष्ट	अयोषाताम्	अयोषत
अयौषीः	अयौष्टम्	अयौष्ट	अयोष्टाः	अयोषाथाम्	अयोढ्वम् 8.2.25, 8.3.78
अयौष्म्	अयौष्व	अयौष्म	अयोषि	अयोष्वहि	अयोष्महि
लङ्					
अयोष्यत्	अयोष्यताम्	अयोष्यन्	अयोष्यत	अयोष्येताम्	अयोष्यन्त
अयोष्यः	अयोष्यतम्	अयोष्यत	अयोष्यथा:	अयोष्येथाम्	अयोष्यध्वम्
अयोष्यम्	अयोष्याव	अयोष्याम	अयोष्ये	अयोष्यावहि	अयोष्यामहि

8. कूज शब्दे (9US)

[LSK] कूज् शब्दे^{7/1} ॥ ८॥ to sound

The content of the धातु is कू. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Since there is no indication for अनिट्, this धातु is सेट्. In लिट्, all वलादि प्रत्यय take इट्-आगम.

The entire conjugation is like of क्री (9UA), except for the cases where इट्-आगम is attached to वलादि आर्धधातुक प्रत्यय.

[LSK] कूनाति, कूनीते^{III/1} ॥

लट्					
कूनाति	कूनीतः	कूनन्ति	कूनीते	कूनाते	कूनते
कूनाकू	कूनीथः	कूनीथ	कूनीषे	कूनाथे	कूनीधे
कूनामि	कूनीवः	कूनीमः	श्रीणे	कूनीवहे	कूनीमहे
लिट् 6.4.77 अच्च श्रुधातुभ्ववां य्वोरियडुवडौ । ~ अङ्गस्य when अजादि कित् follows.					
चुक्राव	चुक्रवतुः	चुक्रवुः	चुक्रवे	चुक्रवाते	चुक्रविरे
चुक्रविथ	चुक्रवथुः	चुक्रव	चुक्रविषे	चुक्रवाथे	चुक्रविढ्वे/चुक्रविध्वे 8.3.79
चुक्राव/चुक्रव	चुक्रविव	चुक्रविम	चुक्रवे	चुक्रविवहे	चुक्रविमहे
लुट्					
क्रविता	क्रवितारौ	क्रवितारः	क्रविता	क्रवितारौ	क्रवितारः
क्रविताकू	क्रवितास्थः	क्रवितास्थ	क्रविताक्रवि	क्रवितासाथे	क्रविताध्वे
क्रवितास्मि	क्रवितास्वः	क्रवितास्मः	क्रविताहे	क्रवितास्वहे	क्रवितास्महे
लृट्					
क्रविष्यति	क्रविष्यतः	क्रविष्यन्ति	क्रविष्यते	क्रविष्येते	क्रविष्यन्ते
क्रविष्यकू	क्रविष्यथः	क्रविष्यथ	क्रविष्यक्रवि	क्रविष्येथे	क्रविष्यध्वे
क्रविष्यामि	क्रविष्यावः	क्रविष्यामः	क्रविष्ये	क्रविष्यावहे	क्रविष्यामहे
लोट्					
कूनातु/कूनीतात्	कूनीताम्	कूनन्तु	कूनीताम्	कूनाताम्	कूनताम्
कूनीहि/कूनीतात्	कूनीतम्	कूनीत	कूनीष्य	कूनाथाम्	कूनीध्वम्
कूनानि	कूनाव	कूनाम	कूनै	कूनावहे	कूनामहे

In लुङ्, वृद्धि takes place for इग्न्त-धातु when सिच् and परस्मैपद follow.

कू + इ सिच् + त्

कौ + ईत्

7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।

अट् क्रावीत्

लुङ्					
अकूनात्	अकूनीताम्	अकूनन्	अकूनीत	अकूनाताम्	अकूनत
अकूनाः	अकूनीतम्	अकूनीत	अकूनीथाः	अकूनाथाम्	अकूनीध्वम्
अकूनाम्	अकूनीव	अकूनीम	अश्रीणि	अकूनीवहि	अकूनीमहि
विधिलिङ्					
कूनीयात्	कूनीयाताम्	कूनीयुः	कूनीत	कूनीयाताम्	कूनीरन्
कूनीयाः	कूनीयातम्	कूनीयात	कूनीथाः	कूनीयाथाम्	कूनीध्वम्
कूनीयाम्	कूनीयाव	कूनीयाम	कूनीय	कूनीवहि	कूनीमहि
आशीर्लिङ्					
कूयात्	कूयास्ताम्	कूयासुः	कविषीष	कविषीयास्ताम्	कविषीरन्
कूयाः	कूयास्तम्	कूयास्त	कविषीषाः	कविषीयास्थाम्	कविषीध्वम्
कूयासम्	कूयास्व	कूयास्म	कविषीय	कविषीवहि	कविषीमहि
लुङ् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
अक्रावीत्	अक्राविष्टाम्	अक्राविषु	अक्रविष	अक्रविषाताम्	अक्रविषत
अक्रावीः	अक्राविष्टम्	अक्राविष	अक्रविषाः	अक्रविषाथाम्	अक्रविष्टव्यम् 8.2.25, 8.3.78
अक्राविष्म्	अक्राविष्व	अक्राविष्म	अक्रविषि	अक्रविष्वहि	अक्रविष्महि
लृङ्					
अक्रविष्यत्	अक्रविष्यताम्	अक्रविष्यन्	अक्रविष्यत	अक्रविष्येताम्	अक्रविष्यन्त
अक्रविष्यः	अक्रविष्यतम्	अक्रविष्यत	अक्रविष्यथाः	अक्रविष्येथाम्	अक्रविष्यध्वम्
अक्रविष्यम्	अक्रविष्याव	अक्रविष्याम	अक्रविष्ये	अक्रविष्यावहि	अक्रविष्यामहि

9. द्रूज् हिंसायाम् (9US)

[LSK] द्रूज् हिंसायाम्^{7/1} ॥ ९॥ to destroy, to hurt

The content of the धातु is द्रू. The entire declension is like of कूज् (9US).

[LSK] द्रूणाति, द्रूणीते^{III/1} ॥

लट्					
द्रूणाति	द्रूणीतः	द्रूणन्ति	द्रूणीते	द्रूणाते	द्रूणते
द्रूणासि	द्रूणीथः	द्रूणीथ	द्रूणीषे	द्रूणाथे	द्रूणीध्वे
द्रूणामि	द्रूणीवः	द्रूणीमः	द्रूणे	द्रूणीवहे	द्रूणीमहे
लिट्					
दुद्राव	दुद्रुवतुः	दुद्रुवुः	दुद्रुवे	दुद्रुवाते	दुद्रुविरे
दुद्रविथ	दुद्रुवथुः	दुद्रुव	दुद्रुविषे	दुद्रुवाथे	दुद्रुविढ्वे/दुद्रुविध्वे 8.3.79
दुद्राव/दुद्रव	दुद्रुविव	दुद्रुविम	दुद्रुवे	दुद्रुविवहे	दुद्रुविमहे
लुट्					
द्रविता	द्रवितारौ	द्रवितारः	द्रविता	द्रवितारौ	द्रवितारः
द्रवितासि	द्रवितास्थः	द्रवितास्थ	द्रवितासे	द्रवितासाथे	द्रविताध्वे
द्रवितास्मि	द्रवितास्वः	द्रवितास्मः	द्रविताहे	द्रवितास्वहे	द्रवितास्महे
लृट्					
द्रविष्याति	द्रविष्यतः	द्रविष्यन्ति	द्रविष्यते	द्रविष्येते	द्रविष्यन्ते
द्रविष्यसि	द्रविष्यथः	द्रविष्यथ	द्रविष्यसे	द्रविष्येथे	द्रविष्यध्वे
द्रविष्यामि	द्रविष्यावः	द्रविष्यामः	द्रविष्ये	द्रविष्यावहे	द्रविष्यामहे
लोट्					
द्रूणातु/द्रूणीतात्	द्रूणीताम्	द्रूणन्तु	द्रूणीताम्	द्रूणाताम्	द्रूणताम्
द्रूणीहि/द्रूणीतात्	द्रूणीतम्	द्रूणीत	द्रूणीष्व	द्रूणाथाम्	द्रूणीध्वम्
द्रूणानि	द्रूणाव	द्रूणाम्	द्रूणै	द्रूणावहे	द्रूणामहे

लङ्					
अद्वृणात्	अद्वृणीताम्	अद्वृणन्	अद्वृणीत	अद्वृणाताम्	अद्वृणत
अद्वृणा:	अद्वृणीतम्	अद्वृणीत	अद्वृणीथा:	अद्वृणाथाम्	अद्वृणीध्वम्
अद्वृणाम्	अद्वृणीव	अद्वृणीम	अद्वृणि	अद्वृणीवहि	अद्वृणीमहि
विधिलिङ्					
द्वृणीयात्	द्वृणीयाताम्	द्वृणीयुः	द्वृणीत	द्वृणीयाताम्	द्वृणीरन्
द्वृणीया:	द्वृणीयातम्	द्वृणीयात	द्वृणीथा:	द्वृणीयाथाम्	द्वृणीध्वम्
द्वृणीयाम्	द्वृणीयाव	द्वृणीयाम	द्वृणीय	द्वृणीवहि	द्वृणीमहि
आशीर्णिङ्					
द्वृयात्	द्वृयास्ताम्	द्वृयासुः	द्रविषीष्ट	द्रविषीयास्ताम्	द्रविषीरन्
द्वृया:	द्वृयास्तम्	द्वृयास्त	द्रविषीष्टा:	द्रविषीयास्थाम्	द्रविषीध्वम्
द्वृयास्तम्	द्वृयास्व	द्वृयास्तम्	द्रविषीय	द्रविषीवहि	द्रविषीमहि
लङ् 7.2.1 सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
अद्रावीत्	अद्राविष्टाम्	अद्राविषु	अद्रविष्ट	अद्रविषाताम्	अद्रविषत
अद्रावी:	अद्राविष्टम्	अद्राविष्ट	अद्रविष्टा:	अद्रविषाथाम्	अद्रविष्टव्यम् 8.2.25, 8.3.78
अद्राविष्टम्	अद्राविष्व	अद्राविष्म	अद्रविषि	अद्रविष्वहि	अद्रविष्महि
लृङ्					
अद्रविष्यत्	अद्रविष्यताम्	अद्रविष्यन्	अद्रविष्यत	अद्रविष्येताम्	अद्रविष्यन्त
अद्रविष्य:	अद्रविष्यतम्	अद्रविष्यत	अद्रविष्यथा:	अद्रविष्येथाम्	अद्रविष्यध्वम्
अद्रविष्यम्	अद्रविष्याव	अद्रविष्याम	अद्रविष्ये	अद्रविष्यावहि	अद्रविष्यामहि

10. पूज् पवने (9US)

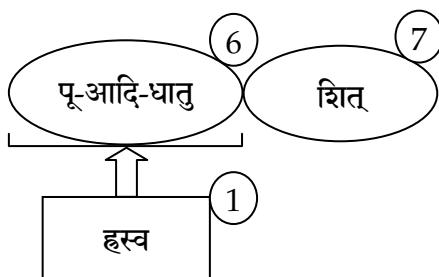
[LSK] पूज् पवने^{7/1} || १० || to purify

The content of the धातु is पू. This is उभयपदिन् and सेट् धातु.

This धातु is the first member of प्वादि-गण, whose प्रयोजन is in the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.3.80 प्वादीनां हस्वः। ~ शिति

हस्व is the substitute for पू etc. धातुs when शिति follows.

प्वादीनाम्^{6/3} हस्वः^{1/1}। ~ शिति^{7/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- प्वादीनाम् 6/3 – पूज् आदि: येषां ते (116B), तेषाम् ।; प्वादिगण is an अन्तर्गण in क्र्यादिगण; in स्थानेयोगा षष्ठी, to be read with 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य।.
- हस्वः 1/1 – This is आदेश.
- शिति 7/1 – श इत् यस्य प्रत्ययस्य सः शित् (116B), तस्मिन् ।; in परस्परमी.

[LSK] पूज्-लूज्-स्तूज्-कृज्-वृज्-धूज्-श्-पृ-वृ-भृ-मृ-दृ-जृ-झृ-धृ-नृ-कृ-ऋ-गृ-ज्या-री-ली-ह्री-प्वीनाम्^{6/3} चतुर्विंशतेः^{6/1} शिति
7/1 हस्वः^{1/1}।

The last vowel becomes हस्व for these 24 धातुs when शिति प्रत्यय follows.

[LSK] पुनाति, पुनीते^{III/1}।

पू + शा + ति   3.1.81 क्र्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि सार्वधातुके

पु + ना + ति   7.3.80 प्वादीनां हस्वः। ~ शिति

In आत्मनेपद,

पू + शा + ते   3.1.81 क्र्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

पु + ना + ते   7.3.80 प्वादीनां हस्वः। ~ शिति

पु + नी + ते   6.4.113 ई हल्यधोः । ~ शाभ्यस्तयोः आतः विडति सार्वधातुके

[LSK] पविता III/1 ||

पू + इट् तास् + डा	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
पो + इता	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
पव् + इता	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

The entire declension is like of कूज् (9US) except for the becoming हस्व in लट्, लोट्, लड्, and विधिलिङ्.

लट्					
पुनाति	पुनीतः	पुनन्ति	पुनीते	पुनाते	पुनते
पुनापु	पुनीथः	पुनीथ	पुनीषे	पुनाथे	पुनीध्वे
पुनामि	पुनीवः	पुनीमः	पुने	पुनीवहे	पुनीमहे
लिट् 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रवां च्वोरियुद्गवडौ । ~ अङ्गस्य when अजादि कित् follows.					
पुपाव	पुपुवतुः	पुपुवुः	पुपुवे	पुपुवाते	पुपुविरे
पुपविथ	पुपुवथुः	पुपुव	पुपुविषे	पुपुवाथे	पुपुविह्वे/पुपुविध्वे 8.3.79
पुपाव/पुपव	पुपुविव	पुपुविम	पुपुवे	पुपुविवहे	पुपुविमहे
लुट्					
पविता	पवितारौ	पवितारः	पविता	पवितारौ	पवितारः
पवितापु	पवितास्थः	पवितास्थ	पवितापवि	पवितासाथे	पविताध्वे
पवितास्मि	पवितास्वः	पवितास्मः	पविताहे	पवितास्वहे	पवितास्महे
लृट्					
पविष्यति	पविष्यतः	पविष्यन्ति	पविष्यते	पविष्येते	पविष्यन्ते
पविष्यपु	पविष्यथः	पविष्यथ	पविष्यपवि	पविष्येथे	पविष्यध्वे
पविष्यामि	पविष्यावः	पविष्यामः	पविष्ये	पविष्यावहे	पविष्यामहे
लोट्					
पुनातु/पुनीतात्	पुनीताम्	पुनन्तु	पुनीताम्	पुनाताम्	पुनताम्
पुनीहि/पुनीतात्	पुनीतम्	पुनीत	पुनीध्व	पुनाथाम्	पुनीध्वम्
पुनानि	पुनाव	पुनाम	पुनै	पुनावहै	पुनामहै

लङ्					
अपुनात्	अपुनीताम्	अपुनन्	अपुनीत	अपुनाताम्	अपुनत
अपुनाः	अपुनीतम्	अपुनीत	अपुनीथाः	अपुनाथाम्	अपुनीध्वम्
अपुनाम्	अपुनीव	अपुनीम	अश्रीणि	अपुनीवहि	अपुनीमहि
विधिलङ्					
पुनीयात्	पुनीयाताम्	पुनीयुः	पुनीत	पुनीयाताम्	पुनीरन्
पुनीयाः	पुनीयातम्	पुनीयात्	पुनीथाः	पुनीयाथाम्	पुनीध्वम्
पुनीयाम्	पुनीयाव	पुनीयाम्	पुनीय	पुनीवहि	पुनीमहि
आशीर्लङ्					
पूयात्	पूयास्ताम्	पूयासुः	पविषीष्ट	पविषीयास्ताम्	पविषीरन्
पूयाः	पूयास्तम्	पूयास्त	पविषीष्टाः	पविषीयास्थाम्	पविषीध्वम्
पूयासम्	पूयास्व	पूयासम्	पविषीय	पविषीवहि	पविषीमहि
लङ् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
अपावीत्	अपाविष्टाम्	अपाविषु	अपाविष्ट	अपाविषाताम्	अपाविषत
अपावीः	अपाविष्टम्	अपाविष्ट	अपविष्टाः	अपविषाथाम्	अपविद्वम् 8.2.25, 8.3.78
अपाविष्म	अपाविष्व	अपाविष्म	अपविषि	अपविष्वहि	अपविष्महि
लृङ्					
अपविष्यत्	अपविष्यताम्	अपविष्यन्	अपविष्यत	अपविष्येताम्	अपविष्यन्त
अपविष्यः	अपविष्यतम्	अपविष्यत	अपविष्यथाः	अपविष्येथाम्	अपविष्यध्वम्
अपविष्यम्	अपविष्याव	अपविष्याम्	अपविष्ये	अपविष्यावहि	अपविष्यामहि

11. दृ विदारणे (9PS)

[LSK] दृ विदारणे^{7/1} ॥ ११ ॥

This धातु is introduced in different ways in different editions of LSK. Gitapress introduces this धातु as दृ and उभयपदिन्, while Krishnadas Academy of Varanasi shows this as दृज् उभयपदिन्. In भैमी व्याख्या, there is no mention of this धातु.

In SK, it is clearly treated as परस्मैपदिन्, being introduced after the statement “अथ बन्धात्यन्ताः परस्मैपदिनः।” and before बन्ध् धातु appears. Since दृ itself does not have any indication such as ज् and स्वरित as इत्, it is appropriately said the धातु is परस्मैपदिन्, though वृत्तिकार of LSK gives both forms.

Since there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

This धातु is counted in प्वादिगण, thus 7.3.80 प्वादीनां हस्वः। ~ शिति is applied in लट्, लोट्, लङ्, and विघिलिङ्.

[LSK] दृणाति, दृणीते^{III/1} ॥

दृ + शा + ति   3.1.81 क्रादिभ्यः शा । ~ कर्तरि सार्वधातुके

दृ + ना + ति   7.3.80 प्वादीनां हस्वः। ~ शिति

दृ + णा + ति   (वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् । for 8.4.1 रषाभ्यां नो णः समानपदे ।

In लिट्, when गुण/वृद्धि are prohibited, two forms are made by 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि and 7.4.12 शृदृप्रां हस्वो वा । ~ लिटि. See पृ (3PA).

द दृ + अतुस्   7.4.12 शृदृप्रां हस्वो वा । ~ लिटि

द द्र + अतुस्   6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

दद्रतुः

In the other पक्ष,

द दूर + अतुस्   7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि; 1.1.51 उरण् रपरः।

ददरतुः

In आशीर्लिङ्, see कृ (6PS).

दृ + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

दिर् + यात्   7.1.100 ऋत इद्धातोः । with 1.1.52 अलोऽन्यदस्या। and 1.1.51 उरण् रपरः।

दीर् + यात्   8.2.77 हलि च । ~ वौः उपधायाः दीर्घः इकः

लट्		
वृणाति	वृणीतः	वृणन्ति
वृणासि	वृणीथः	वृणीथ
वृणामि	वृणीवः	वृणीमः
लिट् 7.4.12 श्रद्धप्राणं हस्वो वा । / 7.4.11 ऋच्छत्युताम् ।		
ददार	दद्रतुः/ददरतुः	ददुः/ददरुः
ददरिथ	दद्रथुः/ददरथुः	दद्र/ददर
ददार/ददर	दद्रिव/ददरिव	दद्रिम/ददरिम
लुट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
दरीता /दरिता	दरीतारौ /दरितारौ	दरीतारः /दरितारः
दरीतासि /दरितासि	दरीतास्थः /दरितास्थः	दरीतास्थ /दरितास्थ
दरीतास्मि /दरितास्मि	दरीतास्वः /दरितास्वः	दरीतास्मः /दरितास्मः
लृट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
दरीष्यति /दरिष्यति	दरीष्यतः /दरिष्यतः	दरीष्यन्ति /दरिष्यन्ति
दरीष्यसि /दरिष्यसि	दरीष्यथः /दरिष्यथः	दरीष्यथ /दरिष्यथ
दरीष्यामि /दरिष्यामि	दरीष्यावः /दरिष्यावः	दरीष्यामः /दरिष्यामः
लोट्		
वृणातु/वृणीतात्	वृणीताम्	वृणन्तु
वृणीहि/वृणीतात्	वृणीतम्	वृणीत
वृणानि	वृणाव	वृणाम

लङ्		
अवृणात्	अवृणीताम्	अवृणन्
अवृणा:	अवृणीतम्	अवृणीत
अवृणाम्	अवृणीव	अवृणीम
विधिलिङ्गः		
वृणीयात्	वृणीयाताम्	वृणीयुः
वृणीया:	वृणीयातम्	वृणीयात
वृणीयाम्	वृणीयाव	वृणीयाम
आशीर्लिङ्गः 7.1.100 ऋत इद्धातोः । , 8.2.77 हालि च ।		
दीर्यात्	दीर्यास्त्ताम्	दीर्यासुः
दीर्योः	दीर्यास्त्तम्	दीर्यास्त
दीर्यास्म	दीर्यास्व	दीर्यास्म
लुङ् 7.2.40 सिचि च परस्मैपदेषु । ~ वृतः इटः दीर्घः न		
अदारीत्	अदारिष्टाम्	अदारिषु
अदारीः	अदारिष्टम्	अदारिष्ट
अदारिष्म	अदारिष्व	अदारिष्म
लृङ् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि		
अदरीष्यत् /दरिष्यत्	अदरीष्यताम् /दरिष्यताम्	अदरीष्यन् /दरिष्यन्
अदरीष्यः /दरिष्यः	अदरीष्यतम् /दरिष्यतम्	अदरीष्यत /दरिष्यत
अदरीष्यम् /दरिष्यम्	अदरीष्याव /दरिष्याव	अदरीष्याम /दरिष्याम

12. लू छेदने (9US)

[LSK] लू छेदने^{7/1} ॥ १२ ॥ to divide, to cut off

The content of the धातु is लू. This is उभयपदिन् and सेट् धातु. This धातु is a member of वादिगण and the entire conjugation is like of पू(9US).

[LSK] लुनाति, लुनीते^{III/1} ॥

लू					
लुनाति	लुनीतः	लुनन्ति	लुनीते	लुनाते	लुनते
लुनालु	लुनीथः	लुनीथ	लुनीषे	लुनाथे	लुनीध्वे
लुनामि	लुनीवः	लुनीमः	लुने	लुनीवहे	लुनीमहे
लिट् 6.4.77 अन्चि शुधातुभ्रुवां योरियडुःवडौ । ~ अङ्गस्य when अजादि कित follows.					
लुलाव	लुलुवतुः	लुलुवः	लुलुवे	लुलुवाते	लुलुविरे
लुलुविथ	लुलुवथुः	लुलुव	लुलुविषे	लुलुवाथे	लुलुविध्वे/लुलुविध्वे 8.3.79
लुलाव/लुलव	लुलुविव	लुलुविम	लुलुवे	लुलुविवहे	लुलुविमहे
लू					
लविता	लवितारौ	लवितारः	लविता	लवितारौ	लवितारः
लवितालु	लवितास्थः	लवितास्थ	लवितालवि	लवितासाथे	लविताध्वे
लवितास्मि	लवितास्वः	लवितास्मः	लविताहे	लवितास्वहे	लवितास्महे
लू					
लविष्यति	लविष्यतः	लविष्यन्ति	लविष्यते	लविष्येते	लविष्यन्ते
लविष्यलु	लविष्यथः	लविष्यथ	लविष्यलवि	लविष्येथे	लविष्यध्वे
लविष्यामि	लविष्यावः	लविष्यामः	लविष्ये	लविष्यावहे	लविष्यामहे
लोट्					
लुनातु/लुनीतात्	लुनीताम्	लुनन्तु	लुनीताम्	लुनाताम्	लुनताम्
लुनीहि/लुनीतात्	लुनीतम्	लुनीत	लुनीध्व	लुनाथाम्	लुनीध्वम्
लुनानि	लुनाव	लुनाम्	लुनै	लुनावहै	लुनामहै

लङ्					
अलुनात्	अलुनीताम्	अलुनन्	अलुनीत	अलुनाताम्	अलुनत
अलुना:	अलुनीतम्	अलुनीत	अलुनीथा:	अलुनाथाम्	अलुनीध्वम्
अलुनाम्	अलुनीव	अलुनीम	अश्रीणि	अलुनीवहि	अलुनीमहि
विधिलङ्					
लुनीयात्	लुनीयाताम्	लुनीयुः	लुनीत	लुनीयाताम्	लुनीरन्
लुनीया:	लुनीयातम्	लुनीयात	लुनीथा:	लुनीयाथाम्	लुनीध्वम्
लुनीयाम्	लुनीयाव	लुनीयाम	लुनीय	लुनीवहि	लुनीमहि
आशीर्लङ्					
लूयात्	लूयास्ताम्	लूयासुः	लविषीष	लविषीयास्ताम्	लविषीरन्
लूया:	लूयास्तम्	लूयास्त	लविषीषा:	लविषीयास्थाम्	लविषीध्वम्
लूयासम्	लूयास्व	लूयास्म	लविषीय	लविषीवहि	लविषीमहि
लङ् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।					
अलावीत्	अलाविष्टाम्	अलाविषु	अलविष	अलविषाताम्	अलविषत
अलावीः	अलाविष्टम्	अलाविष	अलविषा:	अलविषाथाम्	अलविद्वम् 8.2.25, 8.3.78
अलाविषम्	अलाविष्व	अलाविष्म	अलविषि	अलविष्वहि	अलविष्महि
लृङ्					
अलविष्यत्	अलविष्यताम्	अलविष्यन्	अलविष्यत	अलविष्येताम्	अलविष्यन्त
अलविष्यः	अलविष्यतम्	अलविष्यत	अलविष्यथा:	अलविष्येथाम्	अलविष्यध्वम्
अलविष्यम्	अलविष्याव	अलविष्याम	अलविष्ये	अलविष्यावहि	अलविष्यामहि

13. स्तू आच्छादने (9US)

[LSK] स्तू आच्छादने^{7/1} ॥ १३ ॥ to cover

The content of the धातु is स्तू. The last ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । Being जित्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Since there is no indication for अनिट्, this is सेट् धातु.

Since this धातु is a member of प्वादिगण, thus 7.3.80 प्वादीनां हस्वः । ~ शिति is applied in लट्, लोट्, लङ्, and विधिलिङ्.

== लट् ==

[LSK] स्तृणाति^{III/1} ।

स्तू + शा + ति 3.1.81 क्र्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि सार्वधातुके

स्तू + ना + ति 7.3.80 प्वादीनां हस्वः । ~ शिति

स्तू + णा + ति (वा.) ऋष्वर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।

Conjugation of स्तू (9US) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तृणाति	स्तृणीतः	स्तृणन्ति	स्तृणीते	स्तृणाते	स्तृणते
मध्यमपुरुषः	स्तृणालु	स्तृणीथः	स्तृणीथ	स्तृणीषे	स्तृणाथे	स्तृणीध्वे
उत्तमपुरुषः	स्तृणामि	स्तृणीवः	स्तृणीमः	स्तृणे	स्तृणीवहे	स्तृणीमहे

== लिट् ==

[LSK] “शर्पूर्वाः खयः” (7.4.61) । तस्तार^{III/1} ।

स्तू स्तू + णल् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

स्तू स्तू + अ 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

स्तर् स्तू + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

त स्तू + अ 7.4.61 शर्पूर्वाः खयः । ~ शेषः अभ्यासस्य

त स्तर् + अ 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि with 1.1.51 उरण् रपरः ।

त स्तार् + अ 7.2.115 अचो ज्ञिति । ~ वृद्धिः अज्ञस्य

[LSK] तस्तरतुः^{III/2}।

त स्तृ + अतुस्

त स्तर् + अतुस् 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि with 1.1.51 उरण् रपरः ।

In आत्मनेपद,

[LSK] तस्तरे^{III/2}।

त स्तृ + एश 3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।

त स्तर् + ए 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि with 1.1.51 उरण् रपरः ।

Conjugation of स्तृ (9US) in लिट्/कर्त्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तस्तार	तस्तरतुः	तस्तरुः	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे
मध्यमपुरुषः	तस्तरिथ	तस्तरथुः	तस्तर	तस्तरिषे	तस्तराथे	तस्तरिद्वे/तस्तरिध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	तस्तार/तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम	तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे

== लुट् ==

[LSK] स्तरीता, स्तरिता^{III/1}।

स्तृ + इट् तास् + डा 7.2.35 आर्धातुकस्येऽवलादेः ।

स्तर् + इता 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

स्तर् + ईता 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

Conjugation of स्तृ (9US) in लृट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तरीता /स्तरिता	स्तरीतारौ /स्तरितारौ	स्तरीतारः /स्तरितारः	स्तरीता /स्तरिता	स्तरीतारौ /स्तरितारौ	स्तरीतारः /स्तरितारः
मध्यमपुरुषः	स्तरीतासि /स्तरितासि	स्तरीतास्थः /स्तरितास्थः	स्तरीतास्थ /स्तरितास्थ	स्तरीतासे /स्तरितासे	स्तरीतासाथे /स्तरितासाथे	स्तरीताध्वे /स्तरिताध्वे
उत्तमपुरुषः	स्तरीतास्मि /स्तरितास्मि	स्तरीतास्वः /स्तरितास्वः	स्तरीतास्मः /स्तरितास्मः	स्तरीताहे /स्तरिताहे	स्तरीतास्वहे /स्तरितास्वहे	स्तरीतास्महे /स्तरितास्महे

== लृट् ==

- स्तृ + स्य + ति   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
 स्तर् + स्य + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
 स्तर् + स्य + ति   7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि
 स्तर् + ष्य + ति   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।

Conjugation of स्तृ (9US) in लृट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तरीष्यति /स्तरिष्यति	स्तरीष्यतः /स्तरिष्यतः	स्तरीष्यन्ति /स्तरिष्यन्ति	स्तरीष्यते /स्तरिष्यते	स्तरीष्येते /स्तरिष्येते	स्तरीष्यन्ते /स्तरिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	स्तरीष्यसि /स्तरिष्यसि	स्तरीष्यथः /स्तरिष्यथः	स्तरीष्यथ /स्तरिष्यथ	स्तरीष्यसे /स्तरिष्यसे	स्तरीष्येथे /स्तरिष्येथे	स्तरीष्यध्वे /स्तरिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	स्तरीष्यामि /स्तरिष्यामि	स्तरीष्यावः /स्तरिष्यावः	स्तरीष्यामः /स्तरिष्यामः	स्तरीष्ये /स्तरिष्ये	स्तरीष्यावहे /स्तरिष्यावहे	स्तरीष्यामहे /स्तरिष्यामहे

== लोट ==

Conjugation of स्त् (9US) in लोट/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	स्तृणातु/स्तृणीतात्	स्तृणीताम्	स्तृणन्तु	स्तृणीताम्	स्तृणाताम्	स्तृणताम्
मध्यमपुरुषः:	स्तृणीहि/स्तृणीतात्	स्तृणीतम्	स्तृणीत	स्तृणीष्व	स्तृणाथाम्	स्तृणीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	स्तृणानि	स्तृणाव	स्तृणाम	स्तृणै	स्तृणावहै	स्तृणामहै

== लङ् ==

Conjugation of स्त् (9US) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अस्तृणात्	अस्तृणीताम्	अस्तृणन्	अस्तृणीत	अस्तृणाताम्	अस्तृणत
मध्यमपुरुषः:	अस्कुना:	अस्तृणीतम्	अस्तृणीत	अस्तृणीथाः	अस्तृणाथाम्	अस्तृणीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	अस्तृणाम्	अस्तृणीव	अस्तृणीम	अस्कुणि	अस्तृणीवहि	अस्तृणीमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] स्तृणीयात्, स्तृणीत ^{III/1} |

स्त् + ना + यात् 7.3.80 प्वादीनां हस्वः। ~ शिति

स्त् + नी + यात् 6.4.113 ई हल्यघोः। ~ श्वाभ्यस्त्ययोः आतः किङति सार्वधातुके

Conjugation of स्त् (9US) in विधिलिङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	स्तृणीयात्	स्तृणीयाताम्	स्तृणीयुः	स्तृणीत	स्तृणीयाताम्	स्तृणीरन्
मध्यमपुरुषः:	स्तृणीयाः	स्तृणीयातम्	स्तृणीयात्	स्तृणीथाः	स्तृणीयाथाम्	स्तृणीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	स्तृणीयाम्	स्तृणीयाव	स्तृणीयाम	स्तृणीय	स्तृणीवहि	स्तृणीमहि

== आशीर्विङ् ==

[LSK] स्तीर्यात्^{III/1} ॥

स्तू + यास् + त्

3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः

स्त्वर् + यात्

7.1.100 ऋत् इद्धातोः । with 1.1.52 अलोऽन्यदस्य । and 1.1.51 उरण् रपरः ।

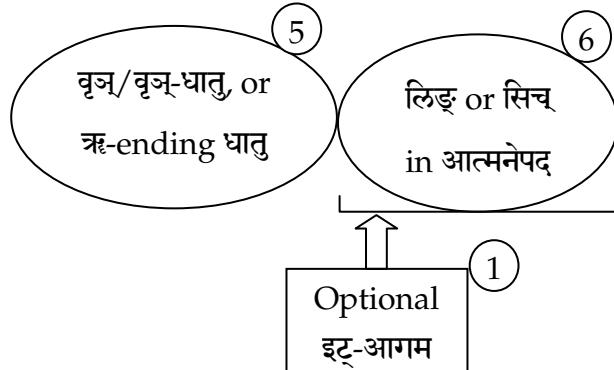
स्तीर् + यात्

8.2.77 हलि च । ~ वौः उपधायाः दीर्घः इकः

In आत्मनेपद, the धातु being सेट्, इट्-आगम for लिङ् is नित्य-प्राप्त. However, the next sūtra gives विकल्प to इट् on this occasion.

[विधिसूत्रम्] 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः

After वृङ्, वृज्, and ऋ-ending धातु, इट् for वलादि आर्धधातुक लिङ् and सिच्, इट् becomes optional.

लिङ्-सिचोः^{6/2} आत्मनेपदेषु^{7/3} । ~ वा⁰ वृतः^{5/1} आर्धधातुकस्य^{6/1} इट्^{1/1} वलादेः^{6/1}

2 words in the सूत्र, 5 words as अनुवृत्ति

- लिङ्-सिचोः 6/2 – लिङ् च सिच् च लिङ्-सिचौ (ID), तयोः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- आत्मनेपदेषु 7/3 – When आत्मनेपद-संज्ञक-प्रत्यय follows the धातुः.
- वा 0 – From 7.2.41 इट् सनि वा ।. इट् is optional.
- वृतः 5/1 – वृ च ऋत् च वृत् (SD), तस्मात् । वृ represents two धातुः: वृङ् (9A); वृज् (5/10U); ऋत् represents ऋ-ending धातुः.

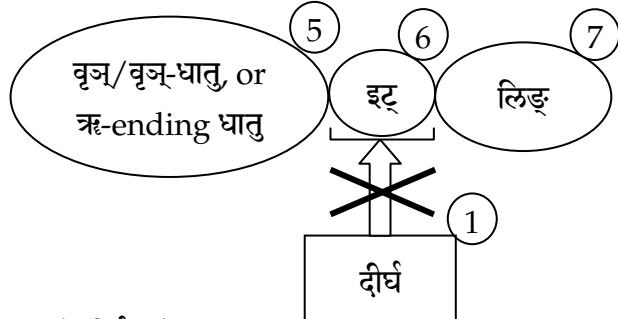
[LSK] वृङ्-वृज्याम्^{5/2} ऋदन्तात्^{5/1} च⁰ परयोः^{6/1} लिङ्-सिचोः^{6/2} इट्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} तड़ि^{7/1} ॥

When तड़ि (आत्मनेपद) follows, there is optional इट् for लिङ् and सिच् after वृङ्, वृज्-धातु, and ऋ-ending धातु,

By this, स्त्रू being ऋदन्त, will have two पक्षs. One is with इट् and the other without. In इट्-पक्ष, there will be optional दीर्घ for इट् by 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि. However, that is negated for लिङ् by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.39 न लिङ् । ~ वृतः इटः दीर्घः

When लिङ् is following, elongation of इट् is prohibited.

न⁰ लिङ्^{7/1} । ~ वृतः^{5/1} इटः^{6/1} दीर्घः^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- न 0 – The दीर्घ is negated.
- लिङ् 7/1 – When लिङ् follows; in परसप्तमी.
- वृतः 5/1 – वृ च ऋत् च वृत् (SD), तस्मात् । वृ represents two धातुः: वृड़् (9A); वृज् (5/10U); ऋत् represents ऋ-ending धातु.
- इटः 6/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।; इट्-आगम; in स्थानेयोगा षष्ठी by विभक्तिविपरिणाम.
- दीर्घः 1/1 – This is आदेश; from 7.2.37 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ।.

[LSK] वृतः^{5/1} इटः^{6/1} लिङ्^{7/1} न⁰ दीर्घः^{1/1} ।

After वृड़्, वृज्-धातु, and ऋ-ending धातु, दीर्घ does not take place for इट् when लिङ् is following.

By this, in इट्-पक्ष, there is only one form without दीर्घ of इट्.

[LSK] स्तरिषीष्ट III/1 ।

स्त्रू + सीय् + स् + त 3.4.102 लिङः सीयुट् ।

स्त्रू + सी + स् + त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

स्त्रू + इट् सीय् + स् + त 7.2.42 लिङ्सचोरात्मनेपदेषु । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः

स्तरू + इ सीय् + स् + त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

स्तरिषीष्ट 8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

[LSK] “उश्च” (1.2.12) इति^० कित्वम्^{१/१} । स्तीर्षीष्ट^{III/१} ।

In इट्-अभाव-पक्ष, the लिङ् becomes किद्वत् because of 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु झल्कित्. Thus गुण is prohibited.

स्तृ + सीय् + स् + त 3.4.102 लिङः सीयुट् ।

स्तृ + सी + स् + त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

स्तिर् + सी + स् + त 7.1.100 ऋत् इद् धातोः ।

स्तीर् + सी + स् + त 8.2.77 हलि च । ~ वौः उपधाया: दीर्घः इकः

स्तीर्षीष्ट 8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

Conjugation of स्तृ (9US) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तीर्यात्	स्तीर्यास्ताम्	स्तीर्यासुः	स्तरिषीष्ट /स्तीर्षीष्ट	स्तरिषीयास्ताम् /स्तीर्षीयास्ताम्	स्तरिषीरन् /स्तीर्षीरन्
मध्यमपुरुषः	स्तीर्याः	स्तीर्यास्तम्	स्तीर्यास्त	स्तरिषीष्टाः /स्तीर्षीष्टाः	स्तरिषीयास्थाम् /स्तीर्षीयास्थाम्	स्तरिषीढ्वम् /स्तरिषीध्वम् /स्तीर्षीढ्वम्
उत्तमपुरुषः	स्तीर्यासम्	स्तीर्यास्व	स्तीर्यास्म	स्तरिषीय /स्तीर्षीय	स्तरिषीवहि /स्तीर्षीवहि	स्तरिषीमहि /स्तीर्षीमहि

== लुड़ ==

[LSK] “सिचि च परस्मैपदेषु” (7.2.40) । अस्तारीत^{III/१} ।

For सिचि in परस्मैपद also, दीर्घ does not take place by 7.2.40 सिचि च परस्मैपदेषु । ~ वृतः इटः दीर्घः न.

स्तृ + सिच् + त् 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

स्तृ + स् + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

स्तृ + ईट् स् + ईत् 7.2.35 आर्धघातुकस्येऽवलादेः ।

स्तृ + ई + ई त् 8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः

स्तृ + ई त् 6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक

स्तार् + ईत्   7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य

अट् + स्तारीत्   6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अस्तारिष्टाम्^{III/2} । अस्तारिषुः^{III/3} ।

स्तृ + सिच् + ताम्   3.1.44 च्ले: सिंच् ।

स्तृ + इट् स् + ताम्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

स्तार् + इस् + ताम्   7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, इट् is विकल्प by 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा, and the इट् is optionally elongated by 7.2.38 वृतो वा ।. Thus there are three forms.

[LSK] अस्तरीष्ट, अस्तरिष्ट, अस्तीष्ट^{III/1} ॥

स्तृ + सिच् + त   3.1.44 च्ले: सिंच् ।

स्तृ + इट् स् + त   7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः

स्तृ + ईस् + त   7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

स्तर् + ईस् + त   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

स्तरीष्ट   8.3.59, 8.4.41

अट् + स्तरीष्ट   6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In इट्-अभाव-पक्ष, the लिङ्ग becomes किद्वत् because of 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु झल्ल कित्. Thus गुण is prohibited, and इत्व and दीर्घ take place.

स्तृ + सिच् + त   3.1.44 च्ले: सिंच् ।

स्तिर् + स् + त   7.1.100 ऋत इद् धातोः ।

स्तीर् + स् + त   8.2.77 हलि च । ~ वौः उपधायाः दीर्घः इकः

स्तीष्ट   8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

अट् + स्तीष्ट   6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of स्तृ (9US) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्त्तारीत्	अस्त्तारिष्टाम्	अस्त्तारिषुः	अस्तरीष्ट /अस्तरिष्ट /अस्तीष्ट	अस्तरीषाताम् /अस्तरिषाताम् /अस्तीषाताम्	अस्तरीषत /अस्तरिषत /अस्तीषत
मध्यमपुरुषः	अस्त्तारीः	अस्त्तारिष्टम्	अस्त्तारिष्ट	अस्तरीषाः /अस्तरिषाः /अस्तीषाः	अस्तरीषाथाम् /अस्तरिषाथाम् /अस्तीषाथाम्	अस्तरीढवम् /अस्तरीध्वम् /अस्तरिढवम् /अस्तरिध्वम् /अस्तीढर्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्त्तारिष्म्	अस्त्तारिष्व	अस्त्तारिष्म	अस्तरीषि /अस्तरिषि /अस्तीषि	अस्तरीष्वहि /अस्तरिष्वहि /अस्तीष्वहि	अस्तरीष्महि /अस्तरिष्महि /अस्तीष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of स्तृ (9US) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तरीष्टत् /अस्तरिष्टत्	अस्तरीष्टताम् /अस्तरिष्टताम्	अस्तरीष्टन् /अस्तरिष्टन्	अस्तरीष्टत	अस्तरीष्टेताम् /अस्तरिष्टेताम्	अस्तरीष्टन्त /अस्तरिष्टन्त
मध्यमपुरुषः	अस्तरीष्टः /अस्तरिष्टः	अस्तरीष्टतम् /अस्तरिष्टतम्	अस्तरीष्टत	अस्तरीष्टाः /अस्तरिष्टाः	अस्तरीष्टेथाम् /अस्तरिष्टेथाम्	अस्तरीष्टध्वम् /अस्तरिष्टध्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्तरीष्टम् /अस्तरिष्टम्	अस्तरीष्टाव	अस्तरीष्टाम् /अस्तरिष्टाम्	अस्तरीष्टे /अस्तरिष्टे	अस्तरीष्टावहि /अस्तरिष्टावहि	अस्तरीष्टामहि /अस्तरिष्टामहि

14. कृज् हिंसायाम् (9US)

[LSK] कृज् हिंसायाम्^{7/1} ॥ १४॥ to hurt

The content of the धातु is कृ. This is उभयपदिन् and सेट् धातु. This धातु is a member of व्यादिगण and the entire conjugation is like of स्त् (9US).

[LSK] कृणाति, कृणीते^{III/1} । चकार, चकरे^{III/1} ॥

लट्					
कृणाति	कृणीतः	कृणन्ति	कृणीते	कृणाते	कृणते
कृणालु	कृणीथः	कृणीथ	कृणीषे	कृणाथे	कृणीध्वे
कृणामि	कृणीवः	कृणीमः	कृणे	कृणीवहे	कृणीमहे

लिट् 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि

चकार	चकरतुः	चकरुः	चकरे	चकराते	चकरिरे
चकरिथ	चकरथुः	चकर	चकरिषे	चकराथे	चकरिध्वे/चकरिध्वे
चकार/चकर	चकरिव	चकरिम	चकरे	चकरिवहे	चकरिमहे

लट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

करीता	करीतारौ	करीतारः	करीता	करीतारौ	करीतारः
/करिता	/करितारौ	/करितारः	/करिता	/करितारौ	/करितारः
करीतासि	करीतास्थः	करीतास्थ	करीतासे	करीतासाथे	करीताध्वे
/करितासि	/करितास्थः	/करितास्थ	/करितासे	/करितासाथे	/करिताध्वे
करीतास्मि	करीतास्वः	करीतास्मः	करीताहे	करीतास्वहे	करीतास्महे
/करितास्मि	/करितास्वः	/करितास्मः	/करिताहे	/करितास्वहे	/करितास्महे

लट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

करीष्याति	करीष्यतः	करीष्यन्ति	करीष्यते	करीष्येते	करीष्यन्ते
/करिष्याति	/करिष्यतः	/करिष्यन्ति	/करिष्यते	/करिष्येते	/करिष्यन्ते
करीष्यसि	करीष्यथः	करीष्यथ	करीष्यसे	करीष्येथे	करीष्यध्वे
/करिष्यसि	/करिष्यथः	/करिष्यथ	/करिष्यसे	/करिष्येथे	/करिष्यध्वे
करीष्यामि	करीष्यावः	करीष्यामः	करीष्ये	करीष्यावहे	करीष्यामहे
/करिष्यामि	/करिष्यावः	/करिष्यामः	/करिष्ये	/करिष्यावहे	/करिष्यामहे

लोट्

कृणातु/कृणीतात्	कृणीताम्	कृणन्तु	कृणीताम्	कृणाताम्	कृणताम्
कृणीहि/कृणीतात्	कृणीतम्	कृणीत	कृणीष्व	कृणाथाम्	कृणीध्वम्
कृणानि	कृणाव	कृणाम्	कृणै	कृणावहे	कृणामहे

लङ्					
अकृणात्	अकृणीताम्	अकृणन्	अकृणीत	अकृणाताम्	अकृणत
अस्कुना:	अकृणीतम्	अकृणीत	अकृणीथा:	अकृणाथाम्	अकृणीध्वम्
अकृणाम्	अकृणीव	अकृणीम	अस्कुणि	अकृणीवहि	अकृणीमहि
विधिलङ्					
कृणीयात्	कृणीयाताम्	कृणीयुः	कृणीत	कृणीयाताम्	कृणीरन्
कृणीया:	कृणीयातम्	कृणीयात	कृणीथा:	कृणीयाथाम्	कृणीध्वम्
कृणीयाम्	कृणीयाव	कृणीयाम	कृणीय	कृणीवहि	कृणीमहि
आशीर्लिङ् 7.1.100 ऋत इद्व धातोः ।, 8.2.77 हलि च ।,					
7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा इट् 7.2.39 न लिङि । ~ वृतः इटः दीर्घः					
कीर्यात्	कीर्याकाम्	कीर्यासुः	करिषीष /कीर्षीष	करिषीयाकाम् /कीर्षीयाकाम्	करिषीरन् /कीर्षीरन्
कीर्या:	कीर्यास्तम्	कीर्यास्त	करिषीष्ठा: /कीर्षीष्ठा:	करिषीयास्थाम् /कीर्षीयास्थाम्	करिषीद्वम्/स्तर्षीध्वम् /कीरिषीध्वम्/कीर्षीद्वम्
कीर्यासम्	कीर्यास्व	कीर्यास्म	करिषीय /कीर्षीय	करिषीवहि/कीर्षीवहि	करिषीमहि /कीर्षीमहि
लङ् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।, 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा इट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि					
अकारीत्	अकारिष्टाम्	अकारिषुः	अकरीष्ट/अकरिष्ट /अकीष्ट	अकरीषाताम् /अकरिषाताम् /अकीषाताम्	अकरीषत/अकरिषत /अकीषत
अकारीः	अकारिष्टम्	अकारिष्ट	अकरीष्टः/अकरिष्टः /अकीष्टः	अकरीषाथाम् /अकरिषाथाम् /अकीषाथाम्	अकरीद्वम्/अकरीध्वम् /अकरिद्वम्/अकरिध्वम् /अकीद्वम्
अकारिष्म्	अकारिष्व	अकारिष्म	अकरीषि/अकरिषि /अकीषि	अकरीष्वहि/अकरिष्वहि /अकीष्वहि	अकरीष्महि/अकरिष्महि /अकीष्महि
लङ् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि					
अकरीष्यत् /अकरिष्यत्	अकरीष्यताम् /अकरिष्यताम्	अकरीष्यन् /अकरिष्यन्	अकरीष्यत /अकरिष्यत	अकरीष्येताम् /अकरिष्येताम्	अकरीष्यन्त /अकरिष्यन्त
अकरीष्यः /अकरिष्यः	अकरीष्यतम् /अकरिष्यतम्	अकरीष्यत /अकरिष्यत	अकरीष्यथा: /अकरिष्यथा:	अकरीष्येथाम् /अकरिष्येथाम्	अकरीष्यध्वम् /अकरिष्यध्वम्
अकरीष्यम् /अकरिष्यम्	अकरीष्याव /अकरिष्याव	अकरीष्याम /अकरिष्याम	अकरीष्ये /अकरिष्ये	अकरीष्यावहि /अकरिष्यावहि	अकरीष्यामहि /अकरिष्यामहि

15. वृज् वरणे (9US)

[LSK] वृज् वरणे^{7/1} ॥ १५ ॥ to choose

The content of the धातु is वृ. This is उभयपदिन् and सेट् धातु. This धातु is a member of वादिगण and the entire conjugation is like of स्त् (9US), except for आशीर्लिङ् as mentioned below.

[LSK] वृणाति, वृणीते III/1 | ववार, ववरे III/1 | वरिता, वरीता III/1 |

In आशीर्लिङ्, instead of इत्-आदेश for ऋदन्त-धातु by 7.1.100 ऋत् इद् धातोः |, उत्-आदेश by 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य | ~ ऋतः धातोः takes place.

[LSK] “उदोष्य..” (7.1.102) इति⁰ उच्चम्^{1/1} |

In परस्मैपद्,

[LSK] वूर्यात् III/1 |

वृ + यास् + त् 3.4.104 किदाशिषि | ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः

वुर् + यात् 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य | ~ ऋतः धातोः with 1.1.51 उरण् रपरः |

वूर् + यात् 8.2.77 हलि च | ~ वौः उपधाया: दीर्घः इकः

In आत्मनेपद, there are two forms made by इट्-विकल्प by 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु | ~ वा.

[LSK] वरिषीष्, वूर्षीष् III/1 |

इट्-अभाव-पक्ष,

वृ + सीय् + स् + त 3.4.102 लिङ्: सीयुट् |

वृ + इट् सीय् + स् + त 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु | ~ वा आर्यधातुकस्य इट् वलादेः

वर् + इ सीय् + स् + त 7.3.84 सार्वधातुकार्थधातुकयोः | ~ गुणः

वरिषीष् 8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

In इट्-अभाव-पक्ष, the लिङ् becomes किद्वत् because of 1.2.12 उश्च | ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु ज्ञाल् कित्. Thus गुण is prohibited. Then 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य | takes place.

वृ + सीय् + स् + त 3.4.102 लिङ्: सीयुट् |

वृ + सी + स् + त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि |

वुर् + सी + स् + त 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य | ~ ऋतः धातोः with 1.1.51 उरण् रपरः |

वूर् + सी + स् + त 8.2.77 हलि च | ~ वौः उपधाया: दीर्घः इकः

वूर्षीष् 8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

[LSK] अवारीत्^{III/1} | अवारिष्टाम्^{III/1} | अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवूष्ट^{III/1} ||

लट्					
वृणाति	वृणीतः	वृणन्ति	वृणीते	वृणाते	वृणते
वृणालु	वृणीथः	वृणीथ	वृणीषे	वृणाथे	वृणीध्वे
वृणामि	वृणीवः	वृणीमः	वृणे	वृणीवहे	वृणीमहे
लिट् 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि					
ववार	ववरतुः	ववरुः	ववरे	ववराते	ववरिरे
ववरिथ	ववरथुः	ववर	ववरिषे	ववराथे	ववरिढ्वे/ववरिध्वे
ववार/ववर	ववरिव	ववरिम	ववरे	ववरिवहे	ववरिमहे
लृट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि					
वरीता	वरीतारौ	वरीतारः	वरीता	वरीतारौ	वरीतारः
/वरिता	/वरितारौ	/वरितारः	/वरिता	/वरितारौ	/वरितारः
वरीतासि	वरीतास्थः	वरीतास्थ	वरीतासे	वरीतासाथे	वरीताध्वे
/वरितासि	/वरितास्थः	/वरितास्थ	/वरितासे	/वरितासाथे	/वरिताध्वे
वरीतास्मि	वरीतास्वः	वरीतास्मः	वरीताहे	वरीतास्वहे	वरीतास्महे
/वरितास्मि	/वरितास्वः	/वरितास्मः	/वरिताहे	/वरितास्वहे	/वरितास्महे
लृट् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि					
वरीष्यति	वरीष्यतः	वरीष्यन्ति	वरीष्यते	वरीष्येते	वरीष्यन्ते
/वरिष्यति	/वरिष्यतः	/वरिष्यन्ति	/वरिष्यते	/वरिष्येते	/वरिष्यन्ते
वरीष्यसि	वरीष्यथः	वरीष्यथ	वरीष्यसे	वरीष्येथे	वरीष्यध्वे
/वरिष्यसि	/वरिष्यथः	/वरिष्यथ	/वरिष्यसे	/वरिष्येथे	/वरिष्यध्वे
वरीष्यामि	वरीष्यावः	वरीष्यामः	वरीष्ये	वरीष्यावहे	वरीष्यामहे
/वरिष्यामि	/वरीष्यावः	/वरीष्यामः	/वरीष्ये	/वरीष्यावहे	/वरीष्यामहे
लोट्					
वृणातु/वृणीतात्	वृणीताम्	वृणन्तु	वृणीताम्	वृणाताम्	वृणताम्
वृणीहि/वृणीतात्	वृणीतम्	वृणीत	वृणीष्व	वृणाथाम्	वृणीध्वम्
वृणानि	वृणाव	वृणाम	वृणै	वृणावहै	वृणामहै

लङ्					
अवृणात्	अवृणीताम्	अवृणन्	अवृणीत	अवृणाताम्	अवृणत
अस्कुनाः	अवृणीतम्	अवृणीत	अवृणीथाः	अवृणाथाम्	अवृणीध्वम्
अवृणाम्	अवृणीव	अवृणीम	अस्कुणि	अवृणीवहि	अवृणीमहि
विधिलङ्					
वृणीयात्	वृणीयाताम्	वृणीयुः	वृणीत	वृणीयाताम्	वृणीरन्
वृणीयाः	वृणीयातम्	वृणीयात	वृणीथाः	वृणीयाथाम्	वृणीध्वम्
वृणीयाम्	वृणीयाव	वृणीयाम	वृणीय	वृणीवहि	वृणीमहि
आशीर्लिङ् 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः, 8.2.77 हलि च ।					
7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा इट्, 7.2.39 न लिङ्गि । ~ वृतः इटः दीर्घः					
वूर्यात्	वूर्याकाम्	वूर्यासुः	वरिषीष्ट /वूर्षीष्ट	वरिषीयाकाम् /वूर्षीयाकाम्	वरिषीरन् /वूर्षीरन्
वूर्याः	वूर्यास्तम्	वूर्यास्त	वरिषीष्ठाः /वूर्षीष्ठाः	वरिषीयास्थाम् /वूर्षीयास्थाम्	वरिषीद्वम्/स्तर्षीध्वम् /वरिषीध्वम्/वूर्षीद्वम्
वूर्यासम्	वूर्यास्व	वूर्यास्म	वरिषीय /वूर्षीय	वरिषीवहि/वूर्षीवहि	वरिषीमहि /वूर्षीमहि
लङ् 7.2.1 सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा इट्, 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि					
अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिषुः	अवरीष्ट/अवरिष्ट /अवूर्ष्ट	अवरीषाताम् /अवरिषाताम् /अवूर्षाताम्	अवरीषत/अवरिषत /अवूर्षत
अवारीः	अवारिष्टम्	अवारिष्ट	अवरीष्ठाः/अवरिष्ठाः /अवूर्षाः	अवरीषाथाम् /अवरिषाथाम् /अवूर्षाथाम्	अवरीद्वम्/अवरीध्वम् /अवरिद्वम्/अवरिध्वम् /अवूर्द्वम्
अवारिष्म्	अवारिष्व	अवारिष्म	अवरीषि/अवरिषि /अवूर्षि	अवरीष्वहि/अवरिष्वहि /अवूर्ष्वहि	अवरीष्वहि/अवरिष्वहि /अवूर्ष्वहि
लङ् 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि					
अवरीष्यत् /अवरिष्यत्	अवरीष्यताम् /अवरिष्यताम्	अवरीष्यन् /अवरिष्यन्	अवरीष्यत /अवरिष्यत	अवरीष्येताम् /अवरिष्येताम्	अवरीष्यन्त /अवरिष्यन्त
अवरीष्यः /अवरिष्यः	अवरीष्यतम् /अवरिष्यतम्	अवरीष्यत /अवरिष्यत	अवरीष्यथाः /अवरिष्यथाः	अवरीष्येथाम् /अवरिष्येथाम्	अवरीष्यध्वम् /अवरिष्यध्वम्
अवरीष्यम् /अवरिष्यम्	अवरीष्याव /अवरिष्याव	अवरीष्याम /अवरिष्याम	अवरीष्ये /अवरिष्ये	अवरीष्यावहि /अवरिष्यावहि	अवरीष्यामहि /अवरिष्यामहि

16. धू कम्पने (9UV)

[LSK] धू कम्पने^{7/1} ॥ १६॥ to shake

The content of the धातु is धू. Being जित, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being listed in the sūtra 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा ।, this धातु is वेट्.

Being a member of प्लादिगण, this धातु conjugates like पू (9US) in लट्, लोट्, लङ्, and विधिलिङ्. For other लकार्स it conjugates like धू (5UV) with optional इट्-आगम attached to वलादि आर्धधातुक प्रत्यय. For लिट्, refer back to धू (5UV) for इट्-व्यवस्था.

[LSK] धुनाति, धुनीते^{III/1} । धविता, धोता^{III/1} ।

लट्					
धुनाति	धुनीतः	धुनन्ति	धुनीते	धुनाते	धुनते
धुनाधु	धुनीथः	धुनीथ	धुनीषे	धुनाथे	धुनीच्चे
धुनामि	धुनीवः	धुनीमः	धुने	धुनीवहे	धुनीमहे
लिट् 7.2.11 श्रुकः क्रिति । ~ एकाचः न इट् negated by 7.2.13 कृस्मृवृस्तुद्वृष्ट्वावो लिटि ।, 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।					
दुधाव	दुधुवतुः	दुधुवुः	दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे
दुधविथ्/दुधोथ	दुधुवथुः	दुधुव	दुधुविषे	दुधुवाथे	दुधुविद्वे/दुधुविच्चे
दुधाव/दुधव	दुधुविव	दुधुविम	दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे
लट् 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा ।					
धविता/धोता	धवितारौ/धोतारौ	धवितारः/धोतारः	धविता/धोता	धवितारौ/धोतारौ	धवितारः/धोतारः
धवितासि/धोतासि	धवितास्थः/धोतास्थः	धवितास्थ/धोतास्थ	धवितासे/धोतासे	धवितासाथे/धोतासाथे	धविताच्चे/धोताच्चे
धवितास्मि /धोतास्मि	धवितास्वः /धोतास्वः	धवितास्मः /धोतास्मः	धविताहे /धोताहे	धवितास्वहे /धोतास्वहे	धवितास्महे /धोतास्महे
लिट् 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा ।					
धविष्यति/धोष्यति	धविष्यतः/धोष्यतः	धविष्यन्ति/धोष्यन्ति	धविष्यते/धोष्यते	धविष्येते/धोष्येते	धविष्यन्ते/धोष्यन्ते
धविष्यसि/धोष्यसि	धविष्यथः/धोष्यथः	धविष्यथ/धोष्यथ	धविष्यसे/धोष्यसे	धविष्येथे/धोष्येथे	धविष्यच्चे/धोष्यच्चे
धविष्यामि /धोष्यामि	धविष्यावः /धोष्यावः	धविष्यामः /धोष्यामः	धविष्ये /धोष्ये	धविष्यावहे /धोष्यावहे	धविष्यामहे /धोष्यामहे
लोट्					
धुनातु/धुनीतात्	धुनीताम्	धुनन्तु	धुनीताम्	धुनाताम्	धुनताम्
धुनीहि/धुनीतात्	धुनीतम्	धुनीत	धुनीष्व	धुनाथाम्	धुनीच्चम्
धुनानि	धुनाव	धुनाम्	धुनै	धुनावहै	धुनामहै

[LSK] अधावीत्^{III/1} | अधविष्ट, अधोष्ट^{III/1} ||

In लुङ्, इट् is नित्य for परस्मैपद by 7.2.72 स्तुसुधूञ्भ्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्. In आत्मनेपद, it is वेट् by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।

लुङ्					
अधुनात्	अधुनीताम्	अधुनन्	अधुनीत	अधुनाताम्	अधुनत
अधुना:	अधुनीतम्	अधुनीत	अधुनीथाः	अधुनाथाम्	अधुनीच्वम्
अधुनाम्	अधुनीव	अधुनीम	अधुनि	अधुनीवहि	अधुनीमहि
विधिलिङ्					
धुनीयात्	धुनीयाताम्	धुनीयुः	धुनीत	धुनीयाताम्	धुनीरन्
धुनीयाः	धुनीयातम्	धुनीयात	धुनीथाः	धुनीयाथाम्	धुनीच्वम्
धुनीयाम्	धुनीयाव	धुनीयाम	धुनीय	धुनीवहि	धुनीमहि
आशीर्लिङ् 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।					
धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः	धविषीष्ट/धूषीष्ट	धविषीयास्ताम्/धूषीयास्ताम्	धविषीरन्/धूषीरन्
धूयाः	धूयास्तम्	धूयास्त	धविषीष्टाः /धूषीष्टाः	धविषीयास्थाम् /धूषीयास्थाम्	धविषीद्वम्/धविषीच्वम् /धूषीद्वम्
धूयासम्	धूयास्व	धूयास्म	धविषीय/धूषीय	धविषीवहि/धूषीवहि	धविषीमहि/धूषीमहि
लुङ् 7.2.72 स्तुसुधूञ्भ्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्, 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।					
अधावीत्	अधाविष्टाम्	अधाविषुः	अधविष्ट/अधोष्ट	अधविषाताम्/अधोषाताम्	अधविषत्/अधोषत्
अधावीः	अधाविष्टम्	अधाविष्ट	अधविष्टाः/अधोष्टाः	अधविषाथाम्/अधोषाथाम्	अधविद्वम्/अधविच्वम् /अधोद्वम्
अधाविष्म	अधाविष्व	अधाविष्म	अधविषि/अधोषि	अधविष्वहि/अधोष्वहि	अधविष्महि/अधोष्महि
लृङ्					
अधविष्यत् /अधोष्यत्	अधविष्यताम् /अधोष्यताम्	अधविष्यन् /अधोष्यन्	अधविष्यत /अधोष्यत	अधविष्येताम् /अधोष्येताम्	अधविष्यन्त /अधोष्यन्त
अधविष्यः /अधोष्यः	अधविष्यतम् /अधोष्यतम्	अधविष्यत /अधोष्यत	अधविष्यथाः /अधोष्यथाः	अधविष्येथाम् /अधोष्येथाम्	अधविष्यच्वम् /अधोष्यच्वम्
अधविष्यम् /अधोष्यम्	अधविष्याव /अधोष्याव	अधविष्याम अधोष्याम	अधविष्ये /अधोष्ये	अधविष्यावहि अधोष्यावहि	अधविष्यामहि अधोष्यामहि

This is the last धातु of प्वादि introduced in LSK.

17. ग्रहै उपादाने (9US)

[LSK] ग्रहै उपादाने^{7/1} ॥ १७॥ to take hold of, to seize

The content of the धातु is ग्रह्. The last अ॑-कार is इत्. Being स्वरितेत्, the धातु is उभयपदिन् by 1.3.72 स्वरित-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Since there is no indication for अनिट्, this धातु is सेट्.

== लट् ==

[LSK] गृह्णाति, गृह्णीते^{III/1} ।

ग्रह् + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

ग्रह् + तिप् 3.4.78 तिस्तिंश्चिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांव्वमिद्विहिडः । ~ लस्य

ग्रह् + श्वा + ति 3.1.81 क्यादिभ्यः श्वा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

श्वा is सार्वधातुक by 3.4.113 तिड्-शित् सार्वधातुकम्। and then डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । ~ डित्

गृ अ ह् + ना + ति 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ सम्प्रसारणम्

गृ ह् + ना + ति 6.1.108 सम्प्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि

गृह् + णा + ति (वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।

Conjugation of ग्रह् (9US) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	गृह्णाति	गृह्णीतः	गृह्णन्ति	गृह्णीते	गृह्णाते	गृह्णते
मध्यमपुरुषः:	गृह्णासि	गृह्णीथः	गृह्णीथ	गृह्णीषे	गृह्णाथे	गृह्णीष्वे
उत्तमपुरुषः:	गृह्णामि	गृह्णीवः	गृह्णीमः	गृले	गृह्णीवहे	गृह्णीमहे

== लिट् ==

[LSK] जग्राह, जग्रहे^{III/1} ॥

ग्रह् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

ग्रह् ग्रह् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

गृ अ ह् ग्रह् + अ 6.1.16 लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ सम्प्रसारणम्

For both वाच्यादि and ग्रहादि, when followed by लिट्, सम्प्रसारण takes place in अभ्यास.

गृ ह् ग्रह् + अ 6.1.108 सम्प्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि

गर्ह् ग्रह् + अ	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य
ग ग्रह् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
ज ग्रह् + अ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
ज ग्राह् + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः अङ्गस्य
In आत्मनेपद,	
ज ग्रह् + ए	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
ए is कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्, thus सम्प्रसारण takes place in अङ्ग.	
ज गृ अ ह् + ए	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ सम्प्रसारणम्
ज गृ ह् + ए	6.1.108 सम्प्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अच्चि
जगृहे	

Conjugation of ग्रह् (9US) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जग्राह	जगृहतुः	जगृहुः	जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे
मध्यमपुरुषः	जग्रहिथ	जगृहथुः	जगृह	जगृहिषे	जगृहाथे	जगृहिद्वे/ जगृहिष्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	जग्राह/जग्रह	जगृहिव	जगृहिम	जगृहे	जगृहिवहे	जगृहिमहे

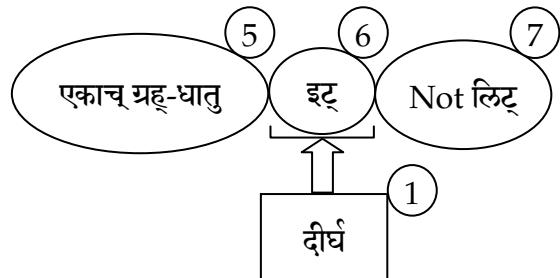
== लुट् ==

ग्रह् + लुट्	3.3.15 अनन्यतने लुट् । ~ भविष्यति धातोः
ग्रह् + तिप्	3.4.78 तिस्तस्तिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांद्वयासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
ग्रह् + तास् + ति	3.1.33 स्यतासी लृँलृँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
ग्रह् + तास् + डा	2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।
ग्रह् + इतास् + डा	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

For इट्-आगम of non-लिट्, दीर्घत्व is taught by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः

There is दीर्घ of इट् after एकाच् ग्रह्-धातु when लिट् is not following.

ग्रहः ५/१ अलिटि ७/१ दीर्घः १/१ । ~ इटः ६/१ एकाचः ५/१

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- ग्रहः ५/१ – ग्रह् धातु in पूर्वपञ्चमी.
- अलिटि ७/१ – न लिट् इति अलिट्, तस्मिन् ।; in परसप्तमी.
- दीर्घः १/१ – This is आदेशा.
- इटः ६/१ – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।; इट्-आगम; in स्थानेयोगा षष्ठी by विभक्तिविपरिणाम.
- एकाचः ५/१ – From 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।. This is to avoid यड्-लुगन्त etc. to achieve जाग्रहिता etc.
- Here, “विहितस्य ६/१” is supplied (अव्याहारः). This is meant for avoiding elongating of इट् enjoined after णिजन्तधातु. E.g., ग्राहितम् (ग्रह् + णिच् + इट् क्त) After elision of णिच् by 6.4.52 णिष्ठायां सेटि । ~ णोः लोपः, by स्थानिवद्धाव, इट् is not considered to be enjoined immediately after ग्रह्-धातु.

[LSK] एकाचः ५/१ ग्रहेः ५/१ विहितस्य ६/१ इटः ६/१ दीर्घः १/१, न^० तु^० लिटि ७/१।

In the place of इट् which is enjoined immediately after ग्रह्-धातु which has only one अच्, there should be दीर्घ, but not when लिट् is following.

[LSK] ग्रहीता III/१ ।

ग्रह् + इतास् + डा   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

ग्रह् + ईतास् + डा   7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः

By 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।, the most similar sound to इ among दीर्घ, which is ई, is chosen as आदेशा.

ग्रह् + ईत् + आ   (प.) डित्त्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लैपः ।

Conjugation of ग्रह् (9US) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ग्रहीता	ग्रहीतारौ	ग्रहीतारः	ग्रहीता	ग्रहीतारौ	ग्रहीतारः
मध्यमपुरुषः	ग्रहीतासि	ग्रहीतास्थः	ग्रहीतास्थ	ग्रहीतासे	ग्रहीतासाथे	ग्रहीतास्थे
उत्तमपुरुषः	ग्रहीतास्मि	ग्रहीतास्वः	ग्रहीतास्मः	ग्रहीताहे	ग्रहीतास्वहे	ग्रहीतास्महे

== लट् ==

ग्रह् + इट् स्य + ति	7.2.35 आर्धधातुकस्येड्वलादेः ।
ग्रह् + ई स्य + ति	7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः, with 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।
ग्रह् + ईष्य + ति	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of ग्रह् (9US) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ग्रहीष्यति	ग्रहीष्यतः	ग्रहीष्यन्ति	ग्रहीष्यते	ग्रहीष्यते	ग्रहीष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	ग्रहीष्यसि	ग्रहीष्यथः	ग्रहीष्यथ	ग्रहीष्यसे	ग्रहीष्यथे	ग्रहीष्यथे
उत्तमपुरुषः	ग्रहीष्यामि	ग्रहीष्यावः	ग्रहीष्यामः	ग्रहीष्ये	ग्रहीष्यावहे	ग्रहीष्यामहे

== लोट् ==

[LSK] गृह्णातु^{III/1} ।

The same process as लट्.

[LSK] “हलः श्वः शानज्ज्वौ” (3.1.83) इति^० श्वः^{6/1} शानच्-आदेशः^{1/1} । गृह्णाण^{II/1} ।

Since this धातु is हलन्त, when हि follows, शानच् by 3.1.83 हलः श्वः शानज्ज्वौ । takes place.

गृह् + शानच् + हि   3.1.83 हलः श्वः शानज्ज्वौ ।

गृह् + आन   6.4.105 अतो हेः । ~ लुक्

गृह् + आण   (वा.) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।

Conjugation of ग्रह (9US) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	गृह्णातु/गृहीतात्	गृहीताम्	गृह्णन्तु	गृहीताम्	गृह्णाताम्	गृह्णताम्
मध्यमपुरुषः	गृहाण/गृहीतात्	गृहीतम्	गृहीत	गृहीष्व	गृहाथाम्	गृहीध्वम्
उत्तमपुरुषः	गृह्णानि	गृह्णाव	गृह्णाम	गृह्णै	गृह्णावहै	गृह्णामहै

== लड् ==

Same for लट्.

Conjugation of ग्रह (9US) in लड्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अगृह्णात्	अगृहीताम्	अगृह्णन्	अगृहीत	अगृह्णाताम्	अगृह्णत
मध्यमपुरुषः	अगृह्णाः	अगृहीतम्	अगृहीत	अगृहीथाः	अगृहाथाम्	अगृहीध्वम्
उत्तमपुरुषः	अगृह्णाम्	अगृहीव	अगृहीम	अगृह्णि	अगृहीवहि	अगृहीमहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of ग्रह (9US) in विधिलिङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ग्रहीयात्	ग्रहीयाताम्	ग्रहीयुः	ग्रहीत	ग्रहीयाताम्	ग्रहीरन्
मध्यमपुरुषः	ग्रहीयाः	ग्रहीयातम्	ग्रहीयात	ग्रहीथाः	ग्रहीयाथाम्	ग्रहीध्वम्
उत्तमपुरुषः	ग्रहीयाम्	ग्रहीयाव	ग्रहीयाम	ग्रहीय	ग्रहीवहि	ग्रहीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] गृह्णात्, ग्रहीषीष्ट^{III/1} ।

In परस्मैपद्, यासुट् in आशीर्लिङ् brings कित्वा to तिङ् by 3.4.104 किदाशिषि । ~ यासुट् परस्मैदेषु उदात्तः, thus सम्प्रसारण takes place.

ग्रह् + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्: यासुट्
ग्रह् + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः
गृ अ ह् + यात्	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्टविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ सम्प्रसारणम्
गृ ह् + यात्	6.1.108 सम्प्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अच्च

In आत्मनेपद्, दीर्घ for इट् by 7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः takes place.

ग्रह् + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
ग्रह् + इट् सी स् त	7.2.35 आर्धधातुकस्येद् वलादेः ।
ग्रह् + ई सी स् त	7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः
ग्रह् + ईषी स् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
ग्रह् + ईषी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
ग्रह् + ईषी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of ग्रह् (9US) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

ग्रह् + यास् + तिङ् in परस्मैपद्, ग्रह् + ईषी(य) + तिङ् in आत्मनेपद्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	ग्रह्यात्	ग्रह्यास्ताम्	ग्रह्यासुः	ग्रहीषीष्ट	ग्रहीषीयास्ताम्	ग्रहीषीरन्
मध्यमपुरुषः:	ग्रह्याः	ग्रह्यास्तम्	ग्रह्यास्त	ग्रहीषीष्टाः	ग्रहीषीयास्थाम्	ग्रहीषीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	ग्रह्यासम्	ग्रह्यास्व	ग्रह्यास्म	ग्रहीषीय	ग्रहीषीवहि	ग्रहीषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] “ह्यन्त...” (7.2.5) इति⁰ न⁰ वृद्धिः^{1/1} ।

When सिच् follows in परस्मैपद्, first there is वृद्धि-निषेध by 7.2.4 नेटि । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु हलन्तस्य अच्चः. That is negated by 7.2.7 अतो हलादेर्लघोः । ~ विभाषा. Again that is negated by 7.2.5 ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् । ~ न इटि, because the धातु is हकारान्त.

[LSK] अग्रहीत्^{III/1} ।

ग्रह + सिंच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
ग्रह + इट् स् + त	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
ग्रह + इस् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
ग्रह + ई + ईत्	8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः
ग्रह + ई त्	6.1.101 अकः सवर्णे दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्त्तिक
अट् + ग्रहीत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गदुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अग्रहीष्टम्^{III/2} ।

ग्रह + इट् स् + ताम्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
ग्रह + ई स् + ताम्	7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः
ग्रह + ई ष् + ताम्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
ग्रह + ई ष् + टाम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् + ग्रहीष्टम्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गदुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, दीर्घ for इट् by 7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः takes place.

[LSK] अग्रहीष्ट^{III/1} । अग्रहीषाताम्^{III/2} ॥

ग्रह + सिंच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
ग्रह + इट् स् + त	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
ग्रह + ई स् + त	7.2.39 ग्रहोऽलिटि दीर्घः । ~ वृतः इटः दीर्घः
ग्रह + ई ष् + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
ग्रह + ई ष् + ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् + ग्रहीष्ट	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गदुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of ग्रह् (9US) in लृङ्/कर्तरि

अग्रह् + ईष् + तिङ् in परस्मैपद, अग्रह् + ईष् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अग्रहीत्	अग्रहीष्टाम्	अग्रहीषु	अग्रहीष्ट	अग्रहीषाताम्	अग्रहीषत्
मध्यमपुरुषः	अग्रहीः	अग्रहीष्टम्	अग्रहीष्ट	अग्रहीष्टाः	अग्रहीषाथाम्	अग्रहीद्वम्/अग्रहीध्वम् 8.3.79
उत्तमपुरुषः	अग्रहीष्म्	अग्रहीष्व	अग्रहीष्म	अग्रहीष्वि	अग्रहीष्वहि	अग्रहीष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of ग्रह् (9US) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अग्रहीष्यत्	अग्रहीष्यताम्	अग्रहीष्यन्	अग्रहीष्यत	अग्रहीष्येताम्	अग्रहीष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अग्रहीष्यः	अग्रहीष्यतम्	अग्रहीष्यत	अग्रहीष्यथाः	अग्रहीष्येथाम्	अग्रहीष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अग्रहीष्यम्	अग्रहीष्याव	अग्रहीष्याम	अग्रहीष्ये	अग्रहीष्यावहि	अग्रहीष्यामहि

18. कुष् निष्कर्षे (9PS)

[LSK] कुष् निष्कर्षे^{7/1} ॥ १८॥ to extract, to tear

The content of the धातु is कुष्. The last अँ is उदात्त and is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्। Having no indication for आत्मनेपद, this is परस्मैपदिन् धातु. Since there is no indication for अनिट्, this धातु is सेट्.

[LSK] कुष्णाति^{III/1} | कोषिता^{III/1} ||

लट्		
कुष्णाति	कुष्णीतः	कुष्णन्ति
कुष्णासि	कुष्णीथः	कुष्णीथ
कुष्णामि	कुष्णीवः	कुष्णीमः
लिट्		
चुकोष	चुकुषतुः	चुकुषुः
चुकोषिथ	चुकुषथुः	चुकुष
चुकोष	चुकुषिव	चुकुषिम
लुट्		
कोषिता	कोषितारौ	कोषितारः
कोषितासि	कोषितास्थः	कोषितास्थ
कोषितास्मि	कोषितास्वः	कोषितास्मः
लृट्		
कोषिष्यति	कोषिष्यतः	कोषिष्यन्ति
कोषिष्यसि	कोषिष्यथः	कोषिष्यथ
कोषिष्यामि	कोषिष्यावः	कोषिष्यामः
लोट् In II/1, 3.1.83 हलः श्वः शानज्ज्ञौ । , 6.4.105 अतो हेः । ~ लुक्		
कुष्णातु/कुष्णीतात्	कुष्णीताम्	कुष्णन्तु
कुषाण/कुष्णीतात्	कुष्णीतम्	कुष्णीत
कुष्णानि	कुष्णाव	कुष्णाम

लड्		
अकुष्णात्	अकुष्णीताम्	अकुष्णन्
अकुष्णा:	अकुष्णीतम्	अकुष्णीत
अकुष्णाम्	अकुष्णीव	अकुष्णीम
विधिलिङ्		
कुष्णीयात्	कुष्णीयाताम्	कुष्णीयुः
कुष्णीया:	कुष्णीयातम्	कुष्णीयात
कुष्णीयाम्	कुष्णीयाव	कुष्णीयाम
आशीर्लिङ्		
कुष्णात्	कुष्णास्ताम्	कुष्णासुः
कुष्णा:	कुष्णास्तम्	कुष्णास्त
कुष्णासम्	कुष्णास्व	कुष्णास्म
लुङ् 7.2.4 नेटि । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु		
अकोषीत्	अकोषिष्याम्	अकोषिषु
अकोषीः	अकोषिष्यम्	अकोषिष्ट
अकोषिष्यम्	अकोषिष्व	अकोषिष्म
लृङ्		
अकोषिष्यत्	अकोषिष्यताम्	अकोषिष्यन्
अकोषिष्यः	अकोषिष्यतम्	अकोषिष्यत
अकोषिष्यम्	अकोषिष्याव	अकोषिष्याम

19. अशँ भोजने (9PS)

[LSK] अशँ भोजने^{7/1}॥ १९॥ to eat

The content of the धातु is अश्. This धातु is परस्मैपदिन् and सेट्.

[LSK] अश्वाति^{III/1} | आशा^{III/1} | अशीता^{III/1} | अशिष्यति^{III/1} | अश्वातु^{III/1} | अशान^{II/1} ||

अश् अश् + णल्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
अ अश् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
आ अश् + अ	7.4.70 अत आदेः । ~ अभ्यासस्य दीर्घः
आश् + अ	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
आशा	

लट्		
अश्वाति	अश्वीतः	अश्वन्ति
अश्वासि	अश्वीथः	अश्वीथ
अश्वामि	अश्वीवः	अश्वीमः
लिट्		
आशा	आशतुः	आशुः
आशीथ	आशथुः	आशा
आशा	आशिव	आशिम
लुट्		
अशीता	अशीतारौ	अशीतारः
अशीतासि	अशीतास्थः	अशीतास्थ
अशीतास्मि	अशीतास्वः	अशीतास्मः
लृट्		
अशिष्यति	अशिष्यतः	अशिष्यन्ति
अशिष्यसि	अशिष्यथः	अशिष्यथ
अशिष्यामि	अशिष्यावः	अशिष्यामः
लोट् In II/1, 3.1.83 हलः शः शानज्ज्ञौ । , 6.4.105 अतो हैः । ~ लुक्		
अश्वातु/अशीतात्	अश्वीताम्	अश्वन्तु
अशान/अशीतात्	अश्वीतम्	अशीत
अशानि	अश्वाव	अश्वाम

लङ्		
आश्वात्	आश्वीताम्	आश्वन्
आश्वा:	आश्वीतम्	आश्वीत
आश्वाम्	आश्वीव	आश्वीम
विधिलिङ्गः		
अश्वीयात्	अश्वीयाताम्	अश्वीयुः
अश्वीया:	अश्वीयातम्	अश्वीयात
अश्वीयाम्	अश्वीयाव	अश्वीयाम
आशीर्लिङ्गः		
अश्यात्	अश्यास्ताम्	अश्यासुः
अश्या:	अश्यास्तम्	अश्यास्त
अश्यासम्	अश्यास्व	अश्यास्म
लुङ् 7.2.4 नेटि । ~ सिन्चि वृद्धिः परस्मैपदेषु		
आशीत्	आशिष्याम्	आशिषु
आशीः	आशिष्यम्	आशिष्ट
आशिष्यम्	आशिष्व	आशिष्म
लृङ्		
आशिष्यत्	आशिष्यताम्	आशिष्यन्
आशिष्यः	आशिष्यतम्	आशिष्यत
आशिष्यम्	आशिष्याव	आशिष्याम

20. मुष्स्तेये (9PS)[LSK] मुष्स्तेये^{7/1} ॥ २० ॥ to extract, to tear

The content of the धातु is मुष्. This धातु is परस्मैपदिन् and सेट्.

[LSK] मोषिता^{III/1} । मुषाण^{III/1} ॥

लट्		
मुष्णाति	मुष्णीतः	मुष्णन्ति
मुष्णासि	मुष्णीथः	मुष्णीथ
मुष्णामि	मुष्णीवः	मुष्णीमः
लिट्		
मुमोष	मुमुष्टुः	मुमुषुः
मुमोषिथ	मुमुष्थुः	मुमुष
मुमोष	मुमुषिव	मुमुषिम
लुट्		
मोषिता	मोषितारौ	मोषितारः
मोषितासि	मोषितास्थः	मोषितास्थ
मोषितास्मि	मोषितास्वः	मोषितास्मः
लृट्		
मोषिष्यति	मोषिष्यतः	मोषिष्यन्ति
मोषिष्यसि	मोषिष्यथः	मोषिष्यथ
मोषिष्यामि	मोषिष्यावः	मोषिष्यामः
लोट् In II/1, 3.1.83 हलः श्वः शानज्ज्ञौ । , 6.4.105 अतो हेः । ~ लुक्		
मुष्णातु/मुष्णीतात्	मुष्णीताम्	मुष्णन्तु
मुषाण/मुष्णीतात्	मुष्णीतम्	मुष्णीत
मुष्णानि	मुष्णाव	मुष्णाम

लङ्		
अमुष्णात्	अमुष्णीताम्	अमुष्णन्
अमुष्णाः	अमुष्णीतम्	अमुष्णीत
अमुष्णाम्	अमुष्णीव	अमुष्णीम
विधिलिङ्		
मुष्णीयात्	मुष्णीयाताम्	मुष्णीयुः
मुष्णीयाः	मुष्णीयातम्	मुष्णीयात
मुष्णीयाम्	मुष्णीयाव	मुष्णीयाम
आशीर्लिङ्		
मुष्णात्	मुष्णास्ताम्	मुष्णासुः
मुष्णाः	मुष्णास्तम्	मुष्णास्त
मुष्णास्म्	मुष्णास्व	मुष्णास्म
लङ् 7.2.4 नेटि । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु		
अमोषीत्	अमोषिष्टाम्	अमोषिषु
अमोषीः	अमोषिष्टम्	अमोषिष्ट
अमोषिष्टम्	अमोषिष्व	अमोषिष्म
लुङ्		
अमोषिष्यत्	अमोषिष्यताम्	अमोषिष्यन्
अमोषिष्यः	अमोषिष्यतम्	अमोषिष्यत
अमोषिष्यम्	अमोषिष्याव	अमोषिष्याम

21. ज्ञा अवबोधने (9PA)

[LSK] ज्ञा अवबोधने^{7/1} ॥ २१ ॥

The content of the धातु is ज्ञा. Having no indication for आत्मनेपद, this is परस्मैपदिन् धातु. Since the vowel of धातु is अनुदात्त, this धातु is अनिट् by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ नेट्.

== लट् ==

ज्ञा + शा + ति	3.1.81 क्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च
जा + ना + ति	7.3.79 ज्ञाजनेर्जा । ~ शिति

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जानाति	जानीतः	जानन्ति
मध्यमपुरुषः	जानासि	जानीथः	जानीथ
उत्तमपुरुषः	जानामि	जानीवः	जानीमः

== लिट् ==

[LSK] जज्ञौ^{III/1} ॥

ज्ञा + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
ज्ञा + औ	7.1.34 आत औ णलः । ~ अज्ञात्
ज्ञा ज्ञा + औ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
जा ज्ञा + औ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
ज ज्ञा + औ	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
जज्ञौ	6.1.88 वृद्धिरेचि । ~ आत् संहितायाम्

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जज्ञौ	जज्ञतुः	जज्ञुः
मध्यमपुरुषः	जज्ञिथ/जज्ञाथ	जज्ञथुः	जज्ञ
उत्तमपुरुषः	जज्ञौ	जज्ञिव	जज्ञिम

== लुट ==

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लुट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ज्ञाता	ज्ञातारौ	ज्ञातारः
मध्यमपुरुषः	ज्ञातासि	ज्ञातास्थः	ज्ञातास्थ
उत्तमपुरुषः	ज्ञातास्मि	ज्ञातास्वः	ज्ञातास्मः

== लृट ==

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ज्ञास्यति	ज्ञास्यतः	ज्ञास्यन्ति
मध्यमपुरुषः	ज्ञास्यसि	ज्ञास्यथः	ज्ञास्यथ
उत्तमपुरुषः	ज्ञास्यामि	ज्ञास्यावः	ज्ञास्यामः

== लोट ==

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जानातु/जानीतात्	जानीताम्	जानन्तु
मध्यमपुरुषः	जानीहि/जानीतात्	जानीतम्	जानीत
उत्तमपुरुषः	जानानि	जानाव	जानाम

== लङ्घ ==

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लङ्घ/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजानात्	अजानीताम्	अजानन्
मध्यमपुरुषः	अजानाः	अजानीतम्	अजानीत
उत्तमपुरुषः	अजानाम्	अजानीव	अजानीम

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of ज्ञा (9PA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	जानीयात्	जानीयाताम्	जानीयुः
मध्यमपुरुषः:	जानीयाः	जानीयातम्	जानीयात्
उत्तमपुरुषः:	जानीयाम्	जानीयाव	जानीयाम

== आशीर्लिङ्गः ==

Since ज्ञा is संयोगादि and आशीर्लिङ्गः is किति, optional एत्व takes place by 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः ।.

ज्ञा + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

ज्ञा + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

ज्ञे + या त् 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः । ~ आतः एः लिङ्गः किति आर्धधातुके अङ्गस्य

Conjugation of ज्ञा (9PA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	ज्ञेयात्/ज्ञायात्	ज्ञेयास्ताम्/ज्ञायास्ताम्	ज्ञेयासुः/ज्ञायासुः
मध्यमपुरुषः:	ज्ञेयाः/ज्ञायाः	ज्ञेयास्तम्/ज्ञायास्तम्	ज्ञेयास्त्/ज्ञायास्त्
उत्तमपुरुषः:	ज्ञेयासम्/ज्ञायासम्	ज्ञेयास्व/ज्ञायास्व	ज्ञेयास्म/ज्ञायास्म

== लुङ्गः ==

By 7.2.73 यमरमनमातां सक् च ।, इट्-आगम for सिच् and सक्-आगम for the धातु take place.

ज्ञा + सिच् + त् 3.1.44 च्छेः सिँच् ।

ज्ञा + स् + ईत् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

ज्ञा + इट् स् + ईत् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्

ज्ञा सक् + इस् + ईत् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्

ज्ञा स् + ईत् 8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अज्ञासीत्	अज्ञासिष्टाम्	अज्ञासिषुः
मध्यमपुरुषः	अज्ञासीः	अज्ञासिष्टम्	अज्ञासिष्ट
उत्तमपुरुषः	अज्ञासिष्टम्	अज्ञासिष्ट	अज्ञासिष्टम्

== लुङ् ==

Conjugation of ज्ञा (9PA) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अज्ञास्यत्	अज्ञास्यताम्	अज्ञास्यन्
मध्यमपुरुषः	अज्ञास्यः	अज्ञास्यतम्	अज्ञास्यत
उत्तमपुरुषः	अज्ञास्यम्	अज्ञास्याव	अज्ञास्याम्

When the क्रियाफल of ज्ञा-धातु without उपसर्ग goes to the कर्तु, आत्मनेपद is enjoined by 1.3.76 अनुपसर्गाज् ज्ञः । ~ कर्त्रभिप्राये क्रियाफले आत्मनेपदम्. Its conjugation will be as follows.

लट्		
जानीते	जानाते	जानते
जानीषे	जानाथे	जानीध्वे
जाने	जानीवहे	जानीमहे
लिट्		
जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे
जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
लुट्		
ज्ञाता	ज्ञातारौ	ज्ञातारः
ज्ञातासे	ज्ञातासाथे	ज्ञाताध्वे
ज्ञाताहे	ज्ञातास्वहे	ज्ञातास्महे
लृट्		
ज्ञास्यते	ज्ञास्येते	ज्ञास्यन्ते
ज्ञास्यसे	ज्ञास्येथे	ज्ञास्यध्वे
ज्ञास्ये	ज्ञास्यावहे	ज्ञास्यामहे
लोट्		
जानीताम्	जानाताम्	जानताम्
जानीध्व	जानाथाम्	जानीध्वम्
जानै	जानावहै	जानामहै

लङ्		
अजानीत	अजानाताम्	अजानत
अजानीथाः	अजानाथाम्	अजानीध्वम्
अजानि	अजानीवहि	अजानीमहि
विधिलिङ्		
जानीत	जानीयाताम्	जानीरन्
जानीथाः	जानीयाथाम्	जानीध्वम्
जानीय	जानीवहि	जानीमहि
आशीर्लिङ्		
ज्ञासीष्ट	ज्ञासीयास्ताम्	ज्ञासीरन्
ज्ञासीष्ठाः	ज्ञासीयास्थाम्	ज्ञासीध्वम्
ज्ञासीय	ज्ञासीवहि	ज्ञासीमहि
लुङ्		
अज्ञास्त	अज्ञास्ताम्	ज्ञासत
अज्ञास्थाः	अज्ञास्थाम्	अज्ञाध्वम्
अज्ञासि	अज्ञास्वहि	अज्ञास्महि
लङ्		
अज्ञास्यत	अज्ञास्येताम्	अज्ञास्यन्त
अज्ञास्यथाः	अज्ञास्येथाम्	अज्ञास्यध्वम्
अज्ञास्ये	अज्ञास्यावहि	अज्ञास्यामहि

22. वृ उद्ध समक्तौ (9US)

[LSK] वृ उद्ध समक्तौ^{7/1} ॥ २२॥ to choose, to select

The content of the धातु is वृ. The last ड् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being डित्, the धातु is आत्मनेपदिन् by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् ।. Since there is no indication for अनित्, this is सेट् धातु.

== लट् ==

[LSK] वृणीते^{III/1} ।

वृ + शा + ते 3.1.81 क्र्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि सार्वधातुके

वृ + नी + ते 6.4.113 ई हल्यघोः । ~ शाभ्यस्तयोः आतः विडति सार्वधातुके

वृ + णा + ते (वा.) ऋष्वर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।

Conjugation of वृ (9US) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृणीते	वृणाते	वृणते
मध्यमपुरुषः	वृणीषे	वृणाथे	वृणीध्वे
उत्तमपुरुषः	वृणे	वृणीवहे	वृणीमहे

== लिट् ==

Since the धातु is उगन्ता and the प्रत्यय is कित् by 1.2.5 असंयोगाल्पित् किता, इट् is negated by 7.2.11 श्युकः किति । ~ एकाचः न इट्.

[LSK] ववृषे^{II/1} । ववृद्धे^{II/3} ।

Conjugation of वृ (9US) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वव्रे 6.1.77	वव्राते 6.1.77	ववृते
मध्यमपुरुषः	ववृषे	वव्राथे 6.1.77	ववृद्धे 8.3.78
उत्तमपुरुषः	वव्रे 6.1.77	ववृवहे	ववृमहे

== लुट् ==

[LSK] वरिता, वरीता^{III/1} ।

वृ + इट् तास् + डा	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
वर् + इता	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
वर् + ईता	7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

Conjugation of वृ (9US) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वरीता/वरिता	वरीतारौ/वरितारौ	वरीतारः/वरितारः
मध्यमपुरुषः	वरीतासे/वरितासे	वरीतासाथे/वरितासाथे	वरीताध्वे/वरिताध्वे
उत्तमपुरुषः	वरीताहे/वरिताहे	वरीतास्वहे/वरितास्वहे	वरीतास्महे/वरितास्महे

== लुट् ==

Conjugation of वृ (9US) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वरीष्यते/वरिष्यते	वरीष्येते/वरिष्येते	वरीष्यन्ते/वरिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	वरीष्यसे/वरिष्यसे	वरीष्येथे/वरिष्येथे	वरीष्यध्वे/वरिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	वरीष्ये/वरिष्ये	वरीष्यावहे/वरिष्यावहे	वरीष्यामहे/वरिष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of वृ (9US) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृणीताम्	वृणाताम्	वृणताम्
मध्यमपुरुषः	वृणीष्व	वृणाथाम्	वृणीध्वम्
उत्तमपुरुषः	वृणै	वृणावहै	वृणामहै

== लङ् ==

Conjugation of वृ (9US) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवृणीत	अवृणाताम्	अवृणत
मध्यमपुरुषः	अवृणीथाः	अवृणाथाम्	अवृणीध्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्कुणि	अवृणीवहि	अवृणीमहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of वृ (9US) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वृणीत	वृणीयाताम्	वृणीरन्
मध्यमपुरुषः	वृणीथाः	वृणीयाथाम्	वृणीध्वम्
उत्तमपुरुषः	वृणीय	वृणीवहि	वृणीमहि

== आशीर्लिङ् ==

There are two forms: with इट् and without. The difference is made by 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः.

In इट्- पक्ष, the elongation of इट् by 7.2.38 वृत्तो वा । is negated by 7.2.39 न लिङ्गिः ।.

वृ + सीय् + स् + त 3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

वृ + सी + स् + त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

वृ + इट् सीय् + स् + त 7.2.42 लिङ्गिसचोरात्मनेपदेषु । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः

वर् + इ सीय् + स् + त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

वरिष्ठीष्ट 8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

In इट्-अभाव-पक्ष, the लिङ् becomes किद्वत् because of 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिसचौ आत्मनेपदेषु ज्ञाल् कित्. Thus गुण is prohibited.

वृ + सीय् + स् + त 3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

वृ + सी + स् + त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

वृषीष्ट

8.3.59, 8.3.59, 8.4.41

Conjugation of वृ (9US) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वरिषीष्ट/वृषीष्ट	वरिषीयास्ताम्/वृषीयास्ताम्	वरिषीरन्/वृषीरन्
मध्यमपुरुषः	वरिषीष्ठाः/वृषीष्ठाः	वरिषीयास्थाम्/वृषीयास्थाम्	वरिषीद्वम्/वरिषीध्वम्/वृषीद्वम्
उत्तमपुरुषः	वरिषीय/वृषीय	वरिषीवहि/वृषीवहि	वरिषीमहि/वृषीमहि

== लुड्ड ==

[LSK] अवरीष्ट, अवरिष्ट, अवृत् ^{III/1} ॥

In लुड्ड, इट् is विकल्प by 7.2.42 लिङ्गस्चोरात्मनेपदेषु । ~ वा, and the इट् is optionally elongated by 7.2.38 वृतो वा । Thus there are three forms.

[LSK] अस्तरीष्ट, अस्तरिष्ट, अस्तीष्ट ^{III/1} ॥

वृ + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

वृ + इट् स् + त 7.2.42 लिङ्गस्चोरात्मनेपदेषु । ~ वा आर्घातुकस्य इट् वलादे:

वृ + ईस् + त 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

वर् + ईस् + त 7.3.84 सार्वधातुकार्घातुकयोः । ~ गुणः

वरीष्ट 8.3.59, 8.4.41

अट् + वरीष्ट 6.4.71 लुड्लुड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In इट्-अभाव-पक्ष, the लिङ्ग becomes किद्वत् because of 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गस्चौ आत्मनेपदेषु झल् कित्. Thus गुण is prohibited, and इत्त्व and दीर्घ take place.

वृ + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

वृ + त 8.2.27 हस्वादङ्गात् । ~ झालि सस्य लोपः

अट् + वृत् 6.4.71 लुड्लुड्लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of वृ (9US) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवरीष्ट/अवरिष्ट /अवृत् 8.2.27	अवरीषाताम्/अवरिषाताम् /अवृषाताम्	अवरीषत्/अवरिषत् /अवृषत्
मध्यमपुरुषः	अवरीष्ठाः/अवरिष्ठाः /अवृथाः 8.2.27	अवरीषाथाम्/अवरिषाथाम् /अवृषाथाम्	अवरीढवम्/अवरीध्वम् /अवरिढवम्/अवरिध्वम् /अवृढवम् 8.2.27
उत्तमपुरुषः	अवरीषि/अवरिषि /अवृषि	अवरीष्वहि/अवरिष्वहि /अवृष्वहि	अवरीष्महि/अवरिष्महि /अवृष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of वृ (9US) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवरीष्यत्/अवरिष्यत्	अवरीष्येताम्/अवरिष्येताम्	अवरीष्यन्त्/अवरिष्यन्त्
मध्यमपुरुषः	अवरीष्यथाः/अवरिष्यथाः	अवरीष्येथाम्/अवरिष्येथाम्	अवरीष्यध्वम्/अवरिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अवरीष्ये/अवरिष्ये	अवरीष्यावहि/अवरिष्यावहि	अवरीष्यामहि/अवरिष्यामहि

[LSK] इति^० क्र्यादयः^{१/३} ॥ ९ ॥

अथ चुरादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातुs starting with चुर्.

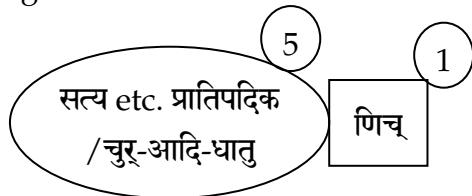
1. चुर स्तेये (10US)

[LSK] चुर स्तेये^{7/1} ॥१॥ to steal

The content of the धातु is चुर्. The last अ is just for उच्चारण, pronunciation. It does not have to be इत् because there is no पदव्यवस्था, regulation for deciding परस्मैपद, आत्मनेपद, or उभयपद, as it will be seen in 1.3.74 णिचश्च ।.

[विधिसूत्रम्] 3.1.25 सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेनालोमत्वचवर्मवर्णचूरादिभ्यो
णिच् । ~ धातोः प्रत्ययः परः च

णिच् is suffixed after सत्य, etc. in certain senses, and is suffixed after धातुs in चुरादिगण without adding any meaning.

सत्याप-पाश-रूप-वीणा-तूल-श्लोक-सेना-लोम-त्वच-वर्म-वर्ण-चूरादिभ्यः^{5/3} णिच्^{1/1} । ~ धातोः^{5/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति; अधिकारसूत्रs, प्रत्ययः, etc., continue in this section

- सत्याप-पाश-रूप-वीणा-तूल-श्लोक-सेना-लोम-त्वच-वर्म-वर्ण-चूरादिभ्यः 5/3 – 12 प्रातिपदिकs starting from सत्य and धातुs in चुरादिगण; in दिग्योगे पञ्चमी connected to परः.
- णिच् 1/1 – This is प्रत्यय. The content is इ.
- धातोः 5/1 – From धातोरेकाचो हलादेः कियास्मभिहारे यद्ग ।. Because of this श्रवण of धातोः, णिच् after the धातुs becomes आर्धधातुक-प्रत्यय

[LSK] एभ्यः^{5/3} णिच्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

णिच् is suffixed after these प्रातिपदिकs and चुरादिघातुs.

[LSK] चूर्ण-अन्तेभ्यः^{5/3} “प्रातिपदिकाद्वात्वर्थे” इति⁰ एव⁰ सिद्धे^{7/1} तेषाम्^{6/3} इह⁰ ग्रहणम्^{1/1} प्रपञ्च-अर्थम्^{1/1} ।

In the sūtra, there are प्रातिपदिकs ending with चूर्ण. After them णिच् is already सिद्ध by अन्तर्गणसूत्र “प्रातिपदिकात्थात्वर्थे बहुलमिष्टवच्च।”. However, mentioning of these प्रातिपदिकs in the sūtra is for the purpose of elaboration.

The meaning of णिच् varies by लोकप्रसिद्ध.

- 1) सत्य (truth) After suffixing णिच्, सत्य should be सत्याप as taught in the sūtra. – सत्यं करोति आचषे वा इति सत्यापयति । He makes/speaks truth.
- 2) पाश (noose, chain) – पाशं विमुञ्चति इति विपाशयति । He releases the noose
- 3) रूप (form) – रूपं पश्यति इति रूपयति । He sees the form.
- 4) वीणा (vīṇā, a name of a musical instrument) – वीणया उपगायति इति उपवीणयति । He sings through/with vīṇā.
- 5) तूल (cotton) – तूलेन अनुकुण्ठाति इति अनुतूलयति । He makes a bundle of yarn out of cotton.
- 6) श्लोक (praise) – श्लोकैः उपस्तौति इति उपश्लोकयति । He praises with verses.
- 7) सेना (army) – सेनया अभियाति इति अभिषेणयति । He advances through army.
- 8) लोम (body hair) – लोमानि अनुमार्दि इति अन्लोमयति । He washes his hair.
- 9) त्वच (bark) – त्वचं गृह्णाति इति त्वचयति । He takes barks of trees.
- 10) वर्मन् (armour) – वर्मणा सन्नद्यति इति संवर्मयति । He wears armour.
- 11) वर्ण (celebration) – वर्णं गृह्णाति इति वर्णयति । He takes colour.
- 12) चूर्ण (powder) – चूर्णैः अवच्वंसते अवचूर्णयति । He removes (diseases) by power (medicine).

[LSK] चुरादिभ्यः^{5/3} तु⁰ स्वार्थे^{7/1} ।

On the other hand, after चुर् etc., the meaning of णिच् is स्वार्थः.

चुर् + णिच्   3.1.25 सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेनालोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् । ~ धातोः

[LSK] “पुग्न्त (7.3.86)” इति⁰ गुणः^{1/1} ।

चोर् + इ   7.3.86 पुग्न्तलघूपघस्य च । ~ गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः अङ्गस्य

[LSK] “सनाद्यन्ताः (3.1.31)” इति⁰ धातुत्वम्^{1/1} ।

चोरि   3.1.31 सनाद्यन्ता धातवः ।

Now this is a new धातु. लकारs and other प्रत्ययs are suffixed after this new धातु.

== लट् ==

[LSK] तिप्-शप्-आदि^{1/1} । गुण-अय्-आदेशौ^{1/1} । चोरयति^{III/1} ॥

चोरि + लट्/कर्तरि/III/1

चोरि + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

चोरि + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांधमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

चोरि + शप् + ति 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

चोरे + अ + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

चोरय् + अ + ति 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

आत्मनेपद-संज्ञक-प्रत्यय is also suffixed by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 1.3.74 णिचश्च । ~ आत्मनेपदम् कर्त्रभिप्राये क्रियाफले

When कर्मफल is intended toward the agent, आत्मनेपद should be suffixed after णिच- ending धातु.

णिचः^{5/1} च⁰ । ~ आत्मनेपदम्^{1/1} कर्तृ-अभिप्राये^{7/1} क्रियाफले^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- णिचः 5/1 – By तदन्तविधि, णिजन्त-धातु is understood; in दिग्योगेपञ्चमी.
- च 0 – This brings down the context.
- आत्मनेपदम् 1/1 – From 1.3.12 अनुदात्तडित आत्मनेपदम्।.
- कर्तृ-अभिप्राये 7/1 – From 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले।.
- क्रियाफले 7/1 – From 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले।.

[LSK] णिजन्तात्^{5/1} आत्मनेपदम्^{1/1} स्यात्^{III/1} कर्तृगामिनि^{7/1} क्रियाफले^{7/1} ।

After णिच-ending धातु, आत्मनेपद is suffixed when the result of the action goes to the agent.

[LSK] चोरयते^{III/1} ।

चोरि + लट्/कर्तरि/III/1

चोरि + त 1.3.74 णिचश्च । ~ आत्मनेपदम् कर्तृभिप्राये क्रियाफले

चोरि + ते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

चोरि + शप् + ते 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

Conjugation of चुर् (10US) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति	चोरयते	चोरयते	चोरयते
मध्यमपुरुषः	चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ	चोरयसे	चोरयथे	चोरयथे
उत्तमपुरुषः	चोरयामि	चोरयावः	चोरयामः	चोरये	चोरयावहे	चोरयामहे

== लिट् ==

[LSK] चोरयामास^{III/1}।

चोरि + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट्। ~ धातोः प्रत्यय भूते

चोरि + आम् + लिट् (वा.) कास्यनेकाच आम् वक्तव्यः। ~ लिटि

चोरय् + आम् + लिट् 6.4.55 अयामन्ताल्वायेत्विष्णुषु। ~ णोः

This is an अपवाद for 6.4.51 णेरनिटि। ~ लोपः आर्धधातुके.

चोरय् + आम् 2.4.81 आमः। ~ लुक्

चोरयाम् + अस् + लिट् 3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि। ~ आमः

Conjugation of चुर् (10US) in लिट्/कर्तरि

With अनुप्रयुज्यमान कृ, भू, अस, respectively

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः चोरयाञ्चकार / चोरयांचकार	चोरयाञ्चक्तुः / चोरयांचक्तुः	चोरयाञ्चकुः / चोरयांचकुः
मध्यमपुरुषः चोरयाञ्चकृथ / चोरयांचकृथ	चोरयाञ्चक्थुः / चोरयांचक्थुः	चोरयाञ्चक / चोरयांचक्र
उत्तमपुरुषः चोरयाञ्चकार / चोरयांचकार / चोरयाञ्चकर / चोरयांचकर	चोरयाञ्चक्व / चोरयांचकृव	चोरयाञ्चक्म / चोरयांचकृम

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः चोरयाम्बभूव / चोरयांबभूव	चोरयाम्बभूवतुः / चोरयांबभूवतुः	चोरयाम्बभूवुः / चोरयांबभूवुः
मध्यमपुरुषः चोरयाम्बभूविथ / चोरयांबभूविथ	चोरयाम्बभूवथुः / चोरयांबभूवथुः	चोरयाम्बभूव / चोरयांबभूव
उत्तमपुरुषः चोरयाम्बभूव / चोरयांबभूव	चोरयाम्बभूविव / चोरयांबभूविव	चोरयाम्बभूविम / चोरयांबभूविम

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चोरयामास	चोरयामासतुः	चोरयामासुः
मध्यमपुरुषः	चोरयामासिथ	चोरयामासथुः	चोरयामास
उत्तमपुरुषः	चोरयामास	चोरयामासिव	चोरयामासिम

== लुट् ==

[LSK] चोरयिता III/1 ।

चोरि + तास् + डा

चोरि + इट् ता

7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

चोरे + इता

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

चोरय् + इता

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of चुर् (10US) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चोरयिता	चोरयितारौ	चोरयितारः	चोरयिता	चोरयितारौ	चोरयितारः
मध्यमपुरुषः	चोरयितासि	चोरयितास्थः	चोरयितास्थ	चोरयितासे	चोरयितासाथे	चोरयिताध्वे
उत्तमपुरुषः	चोरयितास्मि	चोरयितास्वः	चोरयितास्मः	चोरयिताहे	चोरयितास्वहे	चोरयितास्महे

== लुट् ==

Conjugation of चुर् (10US) in लृट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चोरयिष्यति	चोरयिष्यतः	चोरयिष्यन्ति	चोरयिष्यते	चोरयिष्येते	चोरयिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	चोरयिष्यसि	चोरयिष्यथः	चोरयिष्यथ	चोरयिष्यसे	चोरयिष्येथे	चोरयिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	चोरयिष्यामि	चोरयिष्यावः	चोरयिष्यामः	चोरयिष्ये	चोरयिष्यावहे	चोरयिष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of चुर् (10US) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चोरयतु/चोरयतात्	चोरयताम्	चोरयन्तु	चोरयताम्	चोरयताम्	चोरयताम्
मध्यमपुरुषः	चोरय/चोरयतात्	चोरयतम्	चोरयत	चोरयस्व	चोरयथाम्	चोरयध्वम्
उत्तमपुरुषः	चोरयानि	चोरयाव	चोरयाम	चोरै	चोरयावहै	चोरयामहै

== लङ् ==

Conjugation of चुर् (10US) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अचोरयत्	अचोरयताम्	अचोरयन्	अचोरयत	अचोरयताम्	अचोरयत
मध्यमपुरुषः	अक्रीणा:	अचोरयतम्	अचोरयत	अचोरयथा:	अचोरयथाम्	अचोरयध्वम्
उत्तमपुरुषः	अचोरयम्	अचोरयाव	अचोरयाम	अचोरये	अचोरयावहि	अचोरयामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of चुर् (10US) in विधिलिङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चोरयेत्	चोरयेताम्	चोरयेयुः	चोरयेत	चोरयेयाताम्	चोरयेन्
मध्यमपुरुषः	चोरये:	चोरयेतम्	चोरयेत	चोरयेथा:	चोरयेयाथाम्	चोरयेध्वम्
उत्तमपुरुषः	चोरयेयम्	चोरयेव	चोरयेम	चोरयेय	चोरयेवहि	चोरयेमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] चोर्यात्^{III/1} |

चोरि + यास् + त् 3.4.116 लिङ्गाशिषि । ~ आर्धधातुकम्

चोर् + यास् + त् 6.4.51 णेरनिटि । ~ आर्धधातुके

चोर्यात् 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च ।

[LSK] चोरयिषीष्ट^{III/1} |

चोरि + सीयुट् + त्

चोरि + सीय् + सुट् + त् 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्गः

चोरि + सी स् त् 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

चोरि + इट् सी स् त् 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

चोरे + इ सी स् त् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

चोरय् + इ सी स् त् 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

चोरय् + इ षी स् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सस्य मूर्धन्यः इण्कोः

चोरय् + इषी ष् त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सस्य मूर्धन्यः इण्कोः

चोरय् + इषी ष् ट् 8.4.41 ष्टुना ष्टुः । ~ स्तोः

Conjugation of चुर् (10US) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	चोर्यात्	चोर्यास्ताम्	चोर्यासुः	चोरयिषीष्ट	चोरयिषीयास्ताम्	चोरयिषीरन्
मध्यमपुरुषः:	चोर्यः	चोर्यास्तम्	चोर्यास्त	चोरयिषीष्टाः	चोरयिषीयास्थाम्	चोरयिषीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	चोर्यासम्	चोर्यास्व	चोर्यास्म	चोरयिषीय	चोरयिषीवहि	चोरयिषीमहि

== लुड् ==

चोरि + लुड् 3.2.110 लुड् । ~ भूते धातोः प्रत्ययः परश्च

चोरि + त् 3.4.78 तिसस्त्विन्... । ~ लस्य

चोरि + च्छ्ल + त् 3.1.43 च्छ्ल लुडिः । ~ धातोः

[LSK] “णिश्रि (3.1.48)” इति^० चड्^{१/१} ।

After णि-ending धातु, चड् is the replacement for च्छ्ल.

चोरि + चड् + त् 3.1.48 णिश्रिद्रुस्तुभ्यः कर्तरि चड् । ~ च्छ्लेः लुडिः

चोर् + अ + त् 6.4.51 एरनिटि । ~ आर्धधातुके लोपः

[LSK] “णौ चडिः (7.4.1)” इति^० हस्वः^{१/१} ।

For the अङ्ग followed by चड्-पर-णि, हस्व takes place.

चुर् + अ + त् 7.4.1 णौ चब्बुपधाया हस्वः । ~ अङ्गस्य

[LSK] द्वित्वम्^{१/१} । “हलादिः शेषः” (7.4.60) ।

चुर् चुर् + अ + त् 6.1.11 चडिः । ~ धातोः अनभ्यासस्य एकाचः द्वे प्रथमस्य अजादेः द्वितीयस्य

चु चुर् + अ + त् 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

[LSK] “दीर्घौं लघोः (7.4.94)” इति^० अभ्यास-दीर्घः^{१/१} ।

The अभ्यास gains the status of सन्वद्धाव by 7.4.93 सन्वल्लघुनि चड्-परेऽनग्लोपे । because the अङ्ग is followed by चड्-पर-णि, and the अभ्यास is followed by लघु. And also, there is no अक्-लोप on the धातु caused by णि. For such सन्वद्धाव अभ्यास, दीर्घ takes place.³

चू चुर् + अ + त् 7.4.94 दीर्घौं लघोः । ~ लघुनि चडितरे अनग्लोपे अङ्गस्य अभ्यासस्य

अट् चूचुरत् 6.4.71 लुड्लुड्लुड्लुवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अचूचुरत्

In आत्मनेपद, the process is the same.

³ 7.4.93 सन्वल्लघुनि चडिकरेऽनग्लोपे । ~ अङ्गस्य अभ्यासस्य - The कार्य done to अभ्यास should be like the one followed by सन् (सन्वत्), when the अभ्यास is in an अङ्ग which is followed by णि and चड्, and the vowel following अभ्यास is लघु. However, सन्वत् does not apply if अक् (अ/इ/उ/ऋ-वर्ण) of धातु is elided because of णि. The सन्वत् कार्य are the ones told from 7.4.79 सन्वतः । to 7.4.81, and 7.4.94 दीर्घौं लघोः ।. Refer back कम् (1AS).

Conjugation of चुर् (10US) in लृङ्/कर्तरि

अचूचुर् (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अचूचुरत्	अचूचुरताम्	अचूचुरन्	अचूचुरत	अचूचुरेताम्	अचूचुरन्त
मध्यमपुरुषः	अचूचुरः	अचूचुरतम्	अचूचुरत	अचूचुरथाः	अचूचुरेथाम्	अचूचुरध्वम्
उत्तमपुरुषः	अचूचुरम्	अचूचुराव	अचूचुराम	अचूचुरे	अचूचुरावहि	अचूचुरामहि

== लृङ् ==

Conjugation of चुर् (10US) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अचोरयिष्यत्	अचोरयिष्यताम्	अचोरयिष्यन्	अचोरयिष्यत	अचोरयिष्येताम्	अचोरयिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अचोरयिष्यः	अचोरयिष्यतम्	अचोरयिष्यत	अचोरयिष्यथाः	अचोरयिष्येथाम्	अचोरयिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अचोरयिष्यम्	अचोरयिष्याव	अचोरयिष्याम	अचोरयिष्ये	अचोरयिष्यावहि	अचोरयिष्यामहि

2. कथ वाक्यप्रबन्धे (10US)

[LSK] कथ वाक्यप्रबन्धे^{7/1} ॥२॥ to tell

This is अदन्त-धातु. The content of the धातु is कथ. The last अ is not for उच्चारण, but a part of the धातु. From this कथ onward, all the धातुs are अदन्त. The प्रयोजन of अदन्त is seen in the next sūtra.

[LSK] अत्-लोपः^{1/1} ।

Before the धातु is used, णिच् is suffixed first. Then the last अ is elided by 6.4.48 अतो लोपः ।.

कथ + णिच्   3.1.25 सत्यापपाशरूपवीणातूलश्छोकसेनालोमत्वचर्वर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् । ~ धातोः

कथ + इ   6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धधातुके⁴

Here, वृद्धि by 7.2.116 अत उपधायाः । is avoided by the स्थानिवद्वाव of अ-लोप.

Since 7.2.116 अत उपधायाः । is अल्-विधि, which alters अल् in this context, अ-लोप does not get स्थानिवद्वाव by 1.1.56 स्थानिवदादेशोऽनलिंगौ ।. However, since 1) अ-लोप is अजादेश, substitute for अच्, 2) अ-लोप is caused by पर, and 3) वृद्धि is to occur पूर्व to the अजादेश, अ-लोप gains the status of स्थानिवद्वाव by 1.1.57 अचः परस्मिन् पूर्वविधौ ।.

[अतिदेशसूत्रम्] 1.1.57 अचः परस्मिन् पूर्वविधौ । ~ स्थानिवत् आदेशः

This sūtra has been already introduced in the section of हन् (2PA).

[LSK] अल्-विधि-अर्थम्^{1/1} इदम्^{1/1} ।

This sūtra is meant for अल्-विधि, in this context, 7.2.116 अत उपधायाः ।, which was excluded by 1.1.56 स्थानिवदादेशोऽनलिंगौ ।.

[LSK] परनिमित्तः^{1/1} अच्-आदेशः^{1/1} स्थानिवत्^० स्यात्^{III/1} स्थानिभूतात्^{5/1} अचः^{5/1} पूर्वत्वेन^{3/1} दृष्टस्य^{6/1} विधौ^{7/1} कर्तव्ये^{7/1} ।

अच्-आदेश, which has निमित्त on its पर, is like स्थानिन् when a विधि for the one which is seen as पूर्व to स्थानिन् अच् is to be done.

⁴ Here, वृद्धि by 7.2.115 अचो ज्ञिणति । does not happen because by 6.4.48 अतो लोपः । is अन्तरङ्ग by being less dependant than 7.2.115 अचो ज्ञिणति ।.

[LSK] इति^० स्थनिवत्त्वात्^{५/१} न^० उपधा-वृद्धिः^{१/१} ।

Because of this, the लोप of अ is like the स्थानि in the view of 7.2.116 अत उपधायाः। Thus वृद्धि on उपधा does not take place.

कथि   3.1.32 सनाद्यन्ता धातवः ।

[LSK] कथयति^{III/१} ।

कथि + लट्/कर्तरि/III/१

कथि + तिप्   3.4.78 तिस्तिद्विसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिष्वहिङ् । ~ लस्य

कथि + शप् + ति   3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

कथे + अ + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अज्ञस्य

कथय् + अ + ति   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्ति संहितायाम्

The entire conjugation of कथि is the same as of चुर्, except for लुङ्.

कथि + च्छ्ल + त्   3.1.43 च्छ्ल लुडि । ~ धातोः

कथि + चड् + त्   3.1.48 णिश्रिदुसुभ्यः कर्तरि चड् । ~ च्छ्लेः लुडि

कथ् कथि + अ + त्   6.1.11 चडिः । ~ धातोः अनभ्यासस्य एकाचः द्वे प्रथमस्य अजादेः द्वितीयस्य
with 1.1.58 द्विर्वचनेऽच्चि।

कथ् कथ् + अ + त्   6.4.51 णेरनिटि । ~ आर्धधातुके लोपः

क कथ् + अ + त्   7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

च कथ् + अ + त्   7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

[LSK] अक्-लोपित्वात्^{५/१} दीर्घ-सन्वद्धावौ^{१/२} न^० । अचकथत्^{III/१} ॥

Here, the अभ्यास does not gain the status of सन्वद्धाव by 7.4.93 सन्वल्लघुनि चड्-परेऽनग्लोपे । because the अज्ञ, which is followed by चड्-पर-णि, has अक्-लोप caused by णि. Thus 7.4.94 दीर्घे लघोः । ~ लघुनि चब्बतरे अनग्लोपे अज्ञस्य अभ्यासस्य does not take place.

अट् चकथत्   6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्वदुदात्तः । ~ अज्ञस्य

अचकथत्

लट्					
कथयति	कथयतः	कथयन्ति	कथयते	कथयेताम्	कथयन्ते
कथयसि	कथयथः	कथयथ	कथयसे	कथयेथाम्	कथयच्चे
कथयामि	कथयावः	कथयामः	कथये	कथयावहे	कथयामहे
लिट् अनुयुज्यमान-कृ takes both पदs by 1.3.63 आम्प्रत्ययवत् कृजोऽनुप्रयोगस्य। ~ आत्मनेपदम्, while अनुप्रयोग-भू and अस् take only परस्मैपद.					
कथयाञ्चकार /कथयांचकार	कथयाञ्चकतुः /कथयांचकतुः	कथयाञ्चकुः /कथयांचकुः	कथयाञ्चकार /कथयांचकार	कथयाञ्चकतुः /कथयांचकतुः	कथयाञ्चकुः /कथयांचकुः
कथयाञ्चकृथ /कथयांचकृथ	कथयाञ्चकथुः /कथयांचकथुः	कथयाञ्चक्र /कथयांचक्र	कथयाञ्चकृथ /कथयांचकृथ	कथयाञ्चकथुः /कथयांचकथुः	कथयाञ्चक्र /कथयांचक्र
कथयाञ्चकार/कथयांचकार /कथयाञ्चकर/कथयांचकर	कथयाञ्चकृव /कथयांचकृव	कथयाञ्चकृम /कथयांचकृम	कथयाञ्चकार/कथयांचकार /कथयाञ्चकर/कथयांचकर	कथयाञ्चकृव /कथयांचकृव	कथयाञ्चकृम /कथयांचकृम
लुट्					
कथयिता	कथयितारौ	कथयितारः	कथयिता	कथयितारौ	कथयितारः
कथयितासि	कथयितास्थः	कथयितास्थ	कथयितासे	कथयितासाथे	कथयिताध्वे
कथयितास्मि	कथयितास्वः	कथयितास्मः	कथयिताहे	कथयितास्वहे	कथयितास्महे
लृट्					
कथयिष्यति	कथयिष्यतः	कथयिष्यन्ति	कथयिष्यते	कथयिष्येते	कथयिष्यन्ते
कथयिष्यसि	कथयिष्यथः	कथयिष्यथ	कथयिष्यसे	कथयिष्येथे	कथयिष्यध्वे
कथयिष्यामि	कथयिष्यावः	कथयिष्यामः	कथयिष्ये	कथयिष्यावहे	कथयिष्यामहे
लोट्					
कथयतु/कथयतात्	कथयताम्	कथयन्तु	कथयताम्	कथयेताम्	कथयन्ताम्
कथय/कथयतात्	कथयतम्	कथयत	कथयस्व	कथयेथाम्	कथयध्वम्
कथयानि	कथयाव	कथयाम	कथयै	कथयावहै	कथयामहै

लङ्					
अकथयत्	अकथयताम्	अकथयन्	अकथयत	अकथयेताम्	अकथयन्त
अकथयः	अकथयतम्	अकथयत	अकथयथाः	अकथयेथाम्	अकथयध्वम्
अकथयाम्	अकथयाव	अकथयाम	अकथये	अकथयावहि	अकथयामहि
विधिलिङ्					
कथयेत्	कथयेताम्	कथयेयुः	कथयेत	कथयेयाताम्	कथयेरन्
कथये:	कथयेतम्	कथयेत	कथयेथाः	कथयेयाथाम्	कथयेध्वम्
कथयेयम्	कथयेव	कथयेम	कथयेय	कथयेवहि	कथयेमहि
आशीर्लिङ्					
कथ्यात्	कथ्यास्ताम्	कथ्यासुः	कथयिषीष्ट	कथयिषीयास्ताम्	कथयिषीरन्
कथ्याः	कथ्यास्तम्	कथ्यास्त	कथयिषीष्टाः	कथयिषीयास्थाम्	कथयिषीध्वम्
कथ्यासम्	कथ्यास्व	कथ्यास्म	कथयिषीय	कथयिषीवहि	कथयिषीमहि
लुङ्					
अचकथत्	अचकथताम्	अचकथन्	अचकथत	अचकथेताम्	अचकथन्त
अचकथः	अचकथतम्	अचकथत	अचकथथाः	अचकथेथाम्	अचकथध्वम्
अचकथम्	अचकथाव	अचकथाम	अचकथे	अचकथावहि	अचकथामहि
लृङ्					
अकथयिष्यत्	अकथयिष्यताम्	अकथयिष्यन्	अकथयिष्यत	अकथयिष्येताम्	अकथयिष्यन्त
अकथयिष्यः	अकथयिष्यतम्	अकथयिष्यत	अकथयिष्यथाः	अकथयिष्येथाम्	अकथयिष्यध्वम्
अकथयिष्यम्	अकथयिष्याव	अकथयिष्याम	अकथयिष्ये	अकथयिष्यावहि	अकथयिष्यामहि

3. कथ वाक्यप्रबन्धे (10US)

[LSK] गण संख्याने^{7/1} ॥ ३ ॥ to count

This is another अदन्त-धातु. LSK introduces this because there is a special sūtra teaching अभ्यास-कार्य for this गण-धातु.

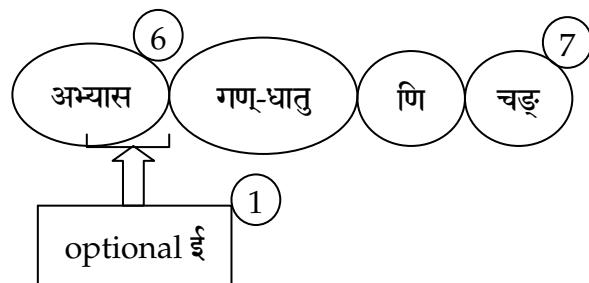
[LSK] गणयति^{III/1} ॥

Other than लुड़, the entire conjugation is like of कथ (10US).

In लुड़, चड़ is given by 3.1.48 णिश्चिद्रस्तुभ्यः कर्तरि चड़ । ~ च्लेः लुड़ि and द्वित्व takes place by 6.1.11 चड़ि । For the अभ्यास, the next sūtra is required.

[विधिसूत्रम्] 7.4.97 ई च गणः । ~ अभ्यासस्य चड़परे

When चड़पर पि follows, the अभ्यास of गण-धातु optionally takes ई-आदेश.

ई^{1/1} च⁰ गणः^{6/1} । ~ अभ्यासस्य^{6/1} चड़परे^{7/1}

3 words in the सूत्र; 2 word as अनुवृत्ति

- ई 1/1 – This is आदेश. The विभक्ति is लुप्त.
- च 0 – This च implies that the आदेश ई is optional. आदेश अ, as well as the आदेश ई, are taught in this sūtra.
- गणः 6/1 – गण-धातु in सम्बन्धषष्ठी to अभ्यासस्य.
- अभ्यासस्य 6/1 – From 7.4.58 अत्र लोपोऽभ्यासस्य । ; in सम्बन्धषष्ठी to अलोऽन्त्यस्य । .
- चड़परे 7/1 – This is adjective to णौ, which is understood by the meaning of बहुवीहिसमास; चड़ परः यस्मात् सः चड़परः = पि (115B), तस्मिन् । That which has चड़ as its पर.

[LSK] गणयते:^{6/1} अभ्यासस्य^{6/1} ई^{1/1} स्यात्^{III/1} चड़परे^{7/1} णौ^{7/1}, चात्^{5/1} अत्^{1/1} ।

ई is the substitute in the place of the last letter of अभ्यास of गण-धातु when पि which has चड़ as its पर follows. By चकार in the sūtra, the ई is optional, and the other option is अ-आदेश.

[LSK] अजीगणत्, अजगणत्^{III/1}॥

गणि + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः प्रत्ययः परश्च
गणि + च्छ्ल + त्	3.1.43 च्छ्ल लुङि । ~ धातोः
गणि + चङ् + त्	3.1.48 णिश्रिद्रसुभ्यः कर्तरि चङ् । ~ च्छ्लेः लुङि
गण् गणि + अ + त्	6.1.11 चङ्डि । ~ धातोः अनभ्यासस्य एकाचः द्वे प्रथमस्य अजादेः द्वितीयस्य
गण् गण् + अ + त्	6.4.51 णेरनिटि । ~ आर्धधातुके लोपः
ग गण् + अ + त्	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
ज गण् + अ + त्	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जी गण् + अ + त्	7.4.97 ई च गणः । ~ अभ्यासस्य चङ्-परे
अट् जीगणत्	6.4.71 लुङ्लङ्लङ्लङ्क्ष्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य
When ई does not take place,	
अट् जगणत्	6.4.71 लुङ्लङ्लङ्लङ्क्ष्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

लट्					
गणयति	गणयतः	गणयन्ति	गणयते	गणयेताम्	गणयन्ते
गणयसि	गणयथः	गणयथ	गणयसे	गणयेथाम्	गणयध्वे
गणयामि	गणयावः	गणयामः	गणये	गणयावहे	गणयामहे
लिट् अनुयुज्यमान-कृ takes both पदs by 1.3.63 आम्प्रत्ययवत् कृजोऽनुप्रयोगस्य। ~ आत्मनेपदम्, while अनुप्रयोग-भू and अस् take only परस्मैपद.					
गणयाञ्चकार /गणयांचकार	गणयाञ्चकतुः /गणयांचकतुः	गणयाञ्चकुः /गणयांचकुः	गणयाञ्चकार /गणयांचकार	गणयाञ्चकतुः /गणयांचकतुः	गणयाञ्चकुः /गणयांचकुः
गणयाञ्चकृथ /गणयांचकृथ	गणयाञ्चकथुः /गणयांचकथुः	गणयाञ्चक्र /गणयांचक्र	गणयाञ्चकृथ /गणयांचकृथ	गणयाञ्चकथुः /गणयांचकथुः	गणयाञ्चक /गणयांचक
गणयाञ्चकार/गणयांचकार /गणयाञ्चकर/गणयांचकर	गणयाञ्चकृव /गणयांचकृव	गणयाञ्चकृम /गणयांचकृम	गणयाञ्चकार/गणयांचकार /गणयाञ्चकर/गणयांचकर	गणयाञ्चकृव /गणयांचकृव	गणयाञ्चकृम /गणयांचकृम
लुट्					
गणयिता	गणयितारौ	गणयितारः	गणयिता	गणयितारौ	गणयितारः
गणयितासि	गणयितास्थः	गणयितास्थ	गणयितासे	गणयितासाधे	गणयिताध्वे
गणयितास्मि	गणयितास्वः	गणयितास्मः	गणयिताहे	गणयितास्वहे	गणयितास्महे
लृट्					
गणयिष्यति	गणयिष्यतः	गणयिष्यन्ति	गणयिष्यते	गणयिष्येते	गणयिष्यन्ते
गणयिष्यसि	गणयिष्यथः	गणयिष्यथ	गणयिष्यसे	गणयिष्येथे	गणयिष्यध्वे
गणयिष्यामि	गणयिष्यावः	गणयिष्यामः	गणयिष्ये	गणयिष्यावहे	गणयिष्यामहे
लोट्					
गणयतु/गणयतात्	गणयताम्	गणयन्तु	गणयताम्	गणयेताम्	गणयन्ताम्
गणय/गणयतात्	गणयतम्	गणयत	गणयस्व	गणयेथाम्	गणयध्वम्
गणयानि	गणयाव	गणयाम	गणयै	गणयावहै	गणयामहै

लङ्					
अगणयत्	अगणयताम्	अगणयन्	अगणयत	अगणयेताम्	अगणयन्त
अगणयः	अगणयतम्	अगणयत	अगणयथाः	अगणयेथाम्	अगणयध्वम्
अगणयाम्	अगणयाव	अगणयाम	अगणये	अगणयावहि	अगणयामहि
विधिलङ्					
गणयेत्	गणयेताम्	गणयेयुः	गणयेत	गणयेयाताम्	गणयेरन्
गणयैः	गणयेतम्	गणयेत	गणयेथाः	गणयेयाथाम्	गणयेध्वम्
गणयेयम्	गणयेव	गणयेम	गणयेय	गणयेवहि	गणयेमहि
आशीर्लङ्					
गण्यात्	गण्यास्ताम्	गण्यासुः	गण्यिषीष्ट	गण्यिषीयास्ताम्	गण्यिषीरन्
गण्याः	गण्यास्तम्	गण्यास्त	गण्यिषीष्टाः	गण्यिषीयास्थाम्	गण्यिषीध्वम्
गण्यासम्	गण्यास्व	गण्यास्म	गण्यिषीय	गण्यिषीवहि	गण्यिषीमहि
लङ् 7.4.97 ई च गणः । ~ अभ्यासस्य चङ्ग।रे					
अजीगणत्	अजीगणताम्	अजीगणन्	अजीगणत	अजीगणेताम्	अजीगणन्त
अजीगणः	अजीगणतम्	अजीगणत	अजीगणथाः	अजीगणेथाम्	अजीगणध्वम्
अजीगणम्	अजीगणाव	अजीगणाम	अजीगणे	अजीगणावहि	अजीगणामहि
अजगणत्	अजगणताम्	अजगणन्	अजगणत	अजगणेताम्	अजगणन्त
अजगणः	अजगणतम्	अजगणत	अजगणथाः	अजगणेथाम्	अजगणध्वम्
अजगणम्	अजगणाव	अजगणाम	अजगणे	अजगणावहि	अजगणामहि
लङ्					
अगणयिष्यत्	अगणयिष्यताम्	अगणयिष्यन्	अगणयिष्यत	अगणयिष्येताम्	अगणयिष्यन्त
अगणयिष्यः	अगणयिष्यतम्	अगणयिष्यत	अगणयिष्यथाः	अगणयिष्येथाम्	अगणयिष्यध्वम्
अगणयिष्यम्	अगणयिष्याव	अगणयिष्याम	अगणयिष्ये	अगणयिष्यावहि	अगणयिष्यामहि

[LSK] इति^० चुरादयः^{१/३} ॥ १० ॥

www.arshaavinash.in

WEBSITE FOR FREE E-BOOKS ON VEDANTA, SANSKRIT & INDIAN CULTURE

Available Books are :

PUJYA SWAMI DAYANANDA SARASWATI - A BRIEF BIOGRAPHY BY N. AVINASHILINGAM in English, Tamil, Hindi, Telugu, Kannada, Japanese, French, Spanish and Portuguese.

SWAMI PARAMARTHANANDA'S BOOKS : Introduction to Vedanta, Tattva Bodha, Bhagavad Gita (3329 pages), Isavasya Upanisad, Kenopanisad, Kathopanisad, Prasna Upanisad, Mundaka Upanisad, Mandukya Upanisad with karika, Taittiriya Upanisad, Aitareya Upanisad, Chandogya Upanisad, Brihadarnyaka Upanisad (1190 pages), Kaivalya Upanisad, Brahma Sutra (1486 pages), Bhagavad Gita Bhashyam, Mundaka Upanisad Bhashyam, Mandukya Upanisad Bhashyam, Niti Satakam, Vairagya Satakam, Sadhana Panchakam, Atma Bodha, Vivekachudamani (2038 pages), Sarva Vedanta Siddhanta Sara Sangraha, Panchadasi, Manisha Panchakam, Upadesha Saara, Saddarsanam, Uddhava Gita, Jayanteya Gita, Jiva Yatra, Advaita Makaranda, Dakshinamurthy Stotram, Drg Drsy Viveka, Naishkarmya Siddhi, Vichara Sagaram, Vakyavritti, Upadesa Sahasri, Apparakshanubhuti, Rama Gita, Profound Q & A on Vedanta, etc.

MICHIIKA'S BOOKS ON SANSKRIT GRAMMAR : Enjoyable Sanskrit Grammar Books - Basic Structure of Language, Phonetics & Sandhi, Derivatives (Pancavrttayah), Dhatukosah, Astadhyayi, Study Guide to Panini Sutras through Lagu Siddhanta Kaumudi, Grammatical analysis of Gita, etc.

**THERE ARE MANY MORE BOOKS AND ARTICLES ON INDIAN CULTURE & SPIRITUALITY,
CHANTING, YOGA AND MEDITATION.**

**PRINTING & FREE DISTRIBUTION OF PUJYA SWAMI DAYANANDA SARASWATI'S
BRIEF BIOGRAPHY - in English, Tamil and Telugu.**

WEEKLY VEDANTA CLASSES conducted at COIMBATORE.

**DONATIONS TO THE TRUST ARE WELCOME AND ARE EXEMPT
UNDER SECTION 80G OF INCOME TAX ACT 1961**

ARSHA AVINASH FOUNDATION

104 Third Street, Tatabad, Coimbatore - 641 012, India.
Phone: +91 94873 73635 | arshaavinash.in@gmail.com
www.arshaavinash.in